

ပုဂံခေတ် မြန်မာစာအကြောင်းကို
အပြည့်စုံဆုံးတပ်ပြထားသော ကျမ်းအဖြစ် အားထားလောက်သည်။
ပထမအကြိမ်ထုတ်ဝေခဲ့ရာ ၃ အုပ်ခွဲခဲ့သည်ကို
ပြန်လည်စိစစ်ပြီး တစ်အုပ်တည်း ထုတ်ဝေပါသည်။

ပုဂံခေတ် မြန်မာစာ

စာလှ

ပန်းရွှေပြည်စာအုပ်များ

မုံရွှေအလှူအတန်းအားဖြင့် အရေးယူရေး

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မြေကြွေးတော်ပုံအပ်သော

သဒ္ဒါကျမ်း

SAMPLE BOOK

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

ရတနာစိရတနာ

ရတနာစိရတနာ

ရတနာစိရတနာ

မော်လဂျီ

မော်လဂျီ

မော်လဂျီ

မော်လဂျီ

မော်လဂျီ

From Volga To Ganges

Abuta Sankritayana

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

မုံရွှေဒေတဝန်ဆရာတော်

အုပ်စု - ၅၀၀
 အကြိမ် - တတိယအကြိမ်
 ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ

မျက်နှာပုံး - ရဲရဲ

ထုတ်ဝေသူ - ဦးသိမ်းမင်း (၀၄၂၉၁)
 ပန်းရွှေပြည်စာအုပ်တိုက်
 အမှတ် ၃၃၄၊ ၈ လမ်း၊ ၁၁ ရပ်ကွက်။
 တောင်ဥက္ကလာပမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ပုံနှိပ်သူ - ဦးဝင်းကျော်ထွန်း (၀၇၉၅၈)
 မုံရွှေပုံနှိပ်တိုက်
 အမှတ် ၈၁/ခ၊ သံလွင်လမ်း။
 ဗဟန်းမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

စာမူခွင့်ပြုချက် - ၆၀၀၃၄၂၀၇၁၀

အပုံးခွင့်ပြုချက် - ၆၀၀၄၆၃၀၈၁၀

စောလူ

ပုဂံခေတ်မြန်မာစာ

ရန်ကုန်။

ပန်းရွှေပြည်စာပေ၊ တတိယအကြိမ်၊ ဇန်နဝါရီလ၊ ၂၀၂၀။

၄၃၇ စာ ၁၈×၂၅ စင်တီ။

ပျံ့နှံ့ရေးမြန်မာစာ

၆၀၁၀
IL

* ကျေးဇူးစကား	၈	မွန်မင်စာ	၇၂
* 'ပုဂံခေတ်မြန်မာစာ' ဒုတိယနှိပ်ခြင်းအမှာ		ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ	၇၄
* ပုံအညွှန်း		ပါဠိဘာသာ	၇၈
နိဒါန်း	၁	ပျူဘာသာ	၇၉
ရည်ရွယ်ချက်	၁	မွန်ဘာသာ	၈၁
ကျမ်းပြုပုံ	၄	မြန်မာဘာသာ	၈၃
အထောက်အထားများ	၁၁	မွန်မြန်မာအက္ခရာ	၉၂
ပန်ကြားချက်	၁၃	အစောဆုံးမြန်မာစာ	၉၆
မှတ်စုများ	၁၃	ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ	
သမိုင်းနောက်ခံအကျဉ်း	၁၅	မူတည်ဘာသာ	၉၉
လူမျိုးအစ	၁၅	မြန်မာစာပေသမိုင်း၏ နေအရုဏ်	၁၀၁
ဒေသအစ	၁၆	မှတ်စုများ	၁၀၂
မြန်မာ	၂၀	ပုဂံခေတ်လယ်	၁၀၇
ပုဂံအစ	၂၁	ပါဠိစာပေ	၁၀၇
ပုဂံမင်းများ	၂၄	မွန်စာပေ	၁၁၄
မှတ်စုများ	၂၈	လောကထိပ်ပန်စာပေ	၁၁၅
အနော်ရထာမတိုင်မီ	၃၁	ခေတ်လယ်အုတ်ခွက်များ	၁၄၇
သာသနာ	၃၁	အလယ်ခေတ်ကျောက်စာများ	၁၅၂
ဘာသာစာပေ	၃၅	မှတ်စုများ	၁၆၁
ရခိုင်ဒေသ ဘာသာစာပေ	၃၅	ခေတ်နှောင်းနောက်ခံ	၁၆၉
ပျူဒေသ ဘာသာစာပေ	၃၈	ပုဂံခေတ်ပညာသင်ကြားရေး	၁၆၉
မွန်ဒေသ ဘာသာစာပေ	၄၅	သက္ကတဘာသာ	၁၈၁
မှတ်စုများ	၄၉	ပါဠိဘာသာ	၁၈၄
ပုဂံခေတ်ဦး	၅၃	ပျူဘာသာ	၁၉၇
အုတ်ခွက်များ	၅၃	မွန်ဘာသာ	၁၉၇
အုတ်ခွက်စာများ	၅၄	တမိလ်ဘာသာ	၁၉၇
စဉ်ကွင်းစာများ	၆၀	ပုဂံခေတ်ဓမ္မသဘင်	၁၉၈
မွန်ကျောက်စာများ	၆၁	မှတ်စုများ	၂၀၃
ကျန်စစ်သားမင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိ		ခေတ်နှောင်း မြန်မာစာ ၁	၂၀၉
ကျောက်စာ	၆၃	လေးမျက်နှာဘုရားမင်စာ	၂၀၉
ကျန်စစ်သားမင်း နန်းတည်		ဝိနည်းစိုရ်အစုဂူဘုရားမင်စာ	၂၁၃
ကျောက်စာ	၇၀	ခေတ်နှောင်း မြန်မာကျောက်စာ	၂၂၅
ကျန်စစ်သားမင်း၏		ကျောက်စာရှင်များ	၂၂၇
အခြားမွန်ကျောက်စာများ	၇၁	ကျောက်စာရေးခြင်း	၂၂၉

အထွေထွေမှတ်တမ်းကျောက်စာများ	၂၃၃
ရှင်ဒိသာပါမောက္ခကျောက်စာ	၂၃၉
ပြန်တမ်းကျောက်စာ	၂၄၅
အလှူမှတ်တမ်းကျောက်စာများ	၂၅၅
အနန္တသူလေးမျက်နှာ ကျောက်စာများ	၂၅၇
ဖိုးကလုန်ဂူဘုရားကျောက်စာ	၂၆၈
သိဃီသုဿမီးကျောက်စာ	၂၇၁
သခင်ဖွားစောကျောက်စာ	၂၇၆
ရာဇသူဖွားစောကျောက်စာ မှတ်စုများ	၂၈၄
ခေတ်နှောင်း မြန်မာစာ ၂	၃၀၅
အကြောင်းအရာထူးများ	၃၀၅
ဆုတောင်းထူးများ	၃၁၂
အမျှဝေစကားများ	၃၁၂
ဆုတောင်းများ	၃၂၀
ကျိန်စာထူးများ	၃၂၈
မှတ်စုများ	၃၄၆
ခေတ်နှောင်း မြန်မာစာ ၃	၃၅၇
စာရေးခြင်းအတတ်	၃၅၇
စာလုံးပေါင်းစနစ်	၃၅၇
စကားအသုံးအနှုန်း	၃၆၅
ဖွဲ့နွဲ့ရေးသားပုံ	၃၇၈
ကျောက်စာကဗျာ	၃၈၃
အရိုးစောမိဖွား	၃၈၈
စိုးမင်းကြာသဝတ်လင်မယား	၃၉၆
မှတ်စုများ	၄၀၄
နိဂုံး	၄၁၇
စု တု ပြု	၄၁၇
စကားပြေလက်ရာ	၄၁၉
ကဗျာလက်ရာ	၄၂၁
မှတ်စုများ	၄၂၇
ကျမ်းကိုးစာရင်း	၄၂၉
အက္ခရာစဉ်အညွှန်း	၄၃၈

ပုံများ	
ပုံ-၁	က အက္ခရာ ပြောင်းလဲလာပုံ
ပုံ-၂	အုတ်ခွက်တံဆိပ်ပုံ သီရိပျံချီဦးမြ၏ 'ရှေးဟောင်း အုတ်ခွက်ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များ - ပထမတွဲ' ပုံအမှတ် ၁၁၄
ပုံ-၃	ရှေးအကျဆုံး မွန်မြန်မာအက္ခရာ အရေးအသား သီရိပျံချီဦးမြ၏ 'ရှေးဟောင်း အုတ်ခွက်ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များ - ပထမတွဲ' ပုံအမှတ် ၉
ပုံ-၄	သီရိဗညာနော၏ ပျူစာ သီရိပျံချီဦးမြ၏ 'ရှေးဟောင်း အုတ်ခွက်ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များ - ပထမတွဲ' ပုံအမှတ် ၃၀
ပုံ-၅	အာနန္ဒာ ဝေဿန္တရာစဉ်ကွင်းစာ ဂျီအိပ်ချ် လုစ်၏ Old Burma- Early Pagan တတိယတွဲ ပုံချပ်အမှတ် ၃၂၈
ပုံ-၆	ရာဇကုမာရ်-ပါဠိ
ပုံ-၇	ရာဇကုမာရ်-ပျူ
ပုံ-၈	ရာဇကုမာရ်-မွန်
ပုံ-၉	ရာဇကုမာရ်-မြန်မာ
ပုံ-၁၀	မဟာနိဗ္ဗာန်လက်ဆွဲချီရေ ကြောင်း ၁၁ နှင့် ၁၂

ကျေးဇူးစကား

လူ့ဘဝကို ဖြတ်သန်းလာခဲ့သည်မှာ အနှစ် ၅၀ ကျော်ခဲ့ပြီ။ မိမိအား ကျေးဇူးပြုခဲ့ဖူးသူ များမှာလည်း အရေအတွက် များလှပြီ။ စေ့စေ့စပ်စပ်ဆင်ခြင်လိုက်သောအခါ မိမိက ကျေးဇူးပြုခဲ့ ရသည့်ပုဂ္ဂိုလ်ဦးရေထက် မိမိအား ကျေးဇူးပြုခဲ့သည့်ပုဂ္ဂိုလ်ဦးရေက များစွာပိုမိုနေသည်ကို သတိ ထားမိလေသည်။ မိမိနှင့် တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း၊ သွယ်ဝိုက်၍ သော်လည်းကောင်း ဆက်သွယ်ဆက်စပ်ဖူးသူတိုင်းသည် တစ်နည်းမဟုတ် တစ်နည်း မိမိအား ကျေးဇူးပြုခဲ့ဖူးသည်ကို လည်း ကြည်နူးဖွယ်ရာ တွေ့ရလေသည်။ ထိုမျှများပြားလှသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား တစ်ဦးချင်း အမည်ဖော်၍ ကျေးဇူးစကား ဆိုချင်လှသော်လည်း ဖြစ်နိုင်ကောင်းသောကိစ္စ မဟုတ်ရကား၊ ဤကျမ်းပြုစုရာ၌ တိုက်ရိုက်ပတ်သက် ကျေးဇူးပြုခဲ့ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်အချို့ကိုသာ ဖော်ပြနိုင်ပေလိမ့် မည်။

ကျေးဇူးတင်ထိုက်သူများအနက် အဦးထားလိုသည်မှာကား ကျမ်းပြုသူ၏မိဘ ၂ပါး ဖြစ် သည်။ တစ်ဦးတည်းသား ဖြစ်လင့်ကစား၊ ၁၆နှစ်သားအရွယ်မှစ၍ 'ပညာရှာဖွေရေး' ဟူသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့် မိဘအရိပ်မှ ရွာထွက်လာခဲ့သည်မှာ ယနေ့ထက်တိုင် ဖြစ်သည်။ ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ ဒေသအသီးသီး ခြေဆန့်လျက် ပညာဥစ္စာ ဆည်းပူးရှာဖွေခဲ့သော်လည်း မိဘ ၂ပါးသည် မိမိထံမှ ထိုက်ထိုက်တန်တန် အတုံ့အပြန် မခံစားရခဲ့သေးချေ။ သို့သော် ခွင့်လွှတ် နားလည်သည်းခံသောစိတ် အရင်းခံလျက် မိမိအား အလိုလိုက်လျက် ရှိပေသည်။ မိမိ၏ ပညာရေးလမ်းခရီး၌ အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေနိုင်သည့် အပြုအမူ၊ အပြောအဆို ဟူသမျှ ရှောင်ရှား လျက် ရှိကြပေသည်။ ထိုသို့ မိမိ စိတ်လက်ရွှင်လန်းအောင် အဝေးမှသော်လည်း စောင့်ရှောက် လျက်ရှိကြသော မိဘ ၂ပါးအား ရှေးဦး ဂါရဝပြုအပ်ပါသည်။

နှစ်ပေါင်းများစွာ ပညာရေးလောက၌သာကျင်လည်ခဲ့သည့်အလျောက် ပညာရေးကိစ္စ သည် ကျမ်းပြုသူ၏ နိစ္စရူဝဖြစ်သည်။ မိမိကိုယ်တိုင်အတွက်ဖြစ်စေ၊ မိမိနှင့်ဆက်စပ်သူ တပည့် ကျောင်းသားကျောင်းသူများအတွက်ဖြစ်စေ ပညာပွားများအောင် နေ့စဉ် ဆည်းပူးနေရပေသည်။ ထိုကြောင့် မလှိုင်မြို့ ထန်းတောရွာ ရွာရှေ့ကျောင်းဆရာတော် ရှင်အာစရိယမှ အစမူလျက် ယနေ့အထိ မိမိ နည်းနာခံယူခဲ့ရသော ဆရာများကား များလှသည်။ ရေတွက်ဖော်ပြ၍ပင် စုံစေ နိုင်ဖွယ် မရှိချေ။ သင်ဆရာများအနက် ဤကျမ်းပြုစုရာတွင် မိမိ မကြာမကြာမြင်ယောင် နေမိသည်မှာ မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာနများတွင် ပညာသင်ယူစဉ်က လေ့လာဆည်းပူးခဲ့ရသည့် ဆရာ၊ ဆရာမများ ဖြစ်သည်။ ဆရာဦးချမ်းမြ၊ ဆရာဦးသာမြတ်၊ ဆရာ ဗိုလ်မှူးဘသောင်း၊ ဆရာဦးဆန်းထွန်း၊ ဆရာဦးမောင်မောင်တင်၊ ဆရာဦးမောင်မောင်ကြီး၊ ဆရာဦးအောင်မိုး၊ ဆရာဦးဘိုသင်း၊ ဆရာမကြီး ဒေါ်ခင်စော၊ ဆရာမကြီးဒေါ်သန်းဆွေ၊ ဆရာမကြီး ဒေါ်စိစိဝင်း-စသည်စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ ထိုထို ဆရာ၊ ဆရာမတို့တွင် တစ်ဦးစီ၌

အနည်းဆုံး ပညာထူးတစ်မျိုး ရှိတတ်ရာ ဆရာ၊ ဆရာမတို့၏ကျေးဇူးကား များစွာကြီးမားလှသည်။ ထိုဆရာ၊ ဆရာမများနှင့်တကွ အခြားအခြားသော မြင်ဆရာ၊ ကြားဆရာတို့အားလည်း ကျေးဇူးစကားဖြင့် ဂါရဝပြုအပ်ပေသည်။

ထပ်ဆင့် ကျေးဇူးတင်အပ်သည်ကား ဤစာအုပ်ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် အနီးကပ် နှိုးဆော်တိုက်တွန်းသော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု မြောက်အီလီနွိုင်းတက္ကသိုလ် အရှေ့တောင် အာရှပညာဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူး ဆရာမိုက်ကယ်အောင်သွင် ဖြစ်သည်။ မိုက်ကယ်အောင်သွင် ကား ကိုယ်တိုင်လည်း ပုဂံအကြောင်း ပါရဂူဘွဲ့ ကျမ်းတစ်စောင်ပြုစုထားကာ ပုဂံကို အထူး စိတ်ဝင်တစားလေ့လာသူ ဖြစ်သည်။ ဤကျမ်းဖြစ်မြောက်အောင် တိုက်တွန်းရုံသာမက လိုအပ်သော ရုံးသုံးပစ္စည်းများ၊ စာအုပ်စာတမ်းများဖြင့်လည်းကောင်း၊ အကြံအားဉာဏ်အားဖြင့်လည်းကောင်း ကူညီခဲ့ပေသည်။

နောက်ဆုံးအားဖြင့်ကား သမီးဖြစ်သူ စောမျိုးဦး၏ကျေးဇူးကို ဖော်ပြလိုပေသည်။ မိခင် ဒေါ်ခင်မျိုးမြင့်(ပညာရေးတက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာန) ဆုံးပါးပြီးသည့်နောက် သမီးဖြစ်သူသည် မိခင်၏ ယုယစောင့်ရှောက်မှုကိုလည်းကောင်း၊ ဖခင်၏ ယုယစောင့်ရှောက်မှုကိုလည်းကောင်း ကျမ်းပြုသူဖခင်ထံမှသာ ခံယူရရှိရပေသည်။ သို့သော် ဤကျမ်းပြုစုစဉ်ကာလ၌ ရုံခါရုံခါတွင် ဖခင်ဖြစ်သူ၏ ယုယစောင့်ရှောက်မှုကိုပင် ဆုံးရှုံးရတတ်လေသည်။ ထိုအခါမျိုးဦး ဖခင်ဖြစ်သူ၏ အလုပ်ခွင်၌ အာရုံရောက်နေမှုကို နားလည်သဘောပေါက်လျက် စိတ်အနှောင့်အယှက်ကင်းဝေးအောင် သမီးဖြစ်သူ၏ နေထိုင်ကျင့်ကြံတတ်မှုမှာ စိတ်ချမ်းသာဖွယ်တစ်ရပ် ဖြစ်တော့သည်။

ဤအမှာစာတွင် ‘ပုဂံခေတ်မြန်မာစာ’ ပြုစုသူ၏ တာဝန်ကျေပျံ့ ၂၇၀ကို ရှေးဦးစွာ ဝန်ခံရလျှင် အသင့်တော်ဆုံး ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ပထမ တာဝန်ကျေပျံ့မှာ ပုဂံခေတ်မြန်မာစာနှင့်ပတ်သက်၍ ဝေဖန်အကြံပေးချက်များကို မတုံ့မပြန် နှုတ်ဆိတ်နေခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မိမိဖတ်ရှုဖြစ်သော ဝေဖန်စာရေးသူများအနက် ကွယ်လွန်သူ ဆရာဒေါက်တာသန်းထွန်းနှင့် ဂျာမနီနိုင်ငံနေ ဆရာဦးတင်ထွေးတို့သည် စေတနာရှေ့ဆောင်လျက် မထောက်မညွှာ ဝေဖန်ရေးသားကြသူများ ဖြစ်သည်။ ဆရာဒေါက်တာသန်းထွန်း၏ ဝေဖန်ချက်မှာ အင်္ဂလိပ်၊ မြန်မာ- ၂ ဘာသာဖြင့် ရေးသားပုံနှိပ်ထားပြီးဖြစ်၍ စာဖတ်သူအများ လေ့လာဖတ်မှတ်နိုင်ကြ ပါသည်။ ဆရာဦးတင်ထွေးကမူ အများပရိသတ်အတွက် ရည်စူးရေးသား ဝေဖန်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ စာရေးသူ ကိုသာ တိုက်ရိုက်ပေးပို့ဝေဖန်ခြင်းဖြစ်သည့်အတွက် စာဖတ်သူအများ ဖတ်ခွင့်ရကြမည် မဟုတ်ပါ။ စာရေး သူက မိတ္တူကူးပွား ဖြန့်ဝေထားသဖြင့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာန ဆရာ၊ ဆရာမအချို့ သာ ဖတ်ခွင့် ရခဲ့ကြပါသည်။ ဝေဖန်ချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ဆရာဒေါက်တာသန်းထွန်းထံ ကျေးဇူးတင်ကြောင်းစာ ပေးပို့ခဲ့ပါ သည်။ ‘ဝေဖန်ရေးသည် လိုအပ်ကြောင်း၊ ဝေဖန်ပေးသည့်အတွက် ဆရာ့ကို ကျေးဇူးတင်ကြောင်း’၊ နေမဂ္ဂဇင်းတွင် ရေးခဲ့ပါသည်။

ဆရာဦးတင်ထွေး၏ ဝေဖန်အကြံပေးချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ အပြန်အလှန် စာပေးပို့၍ လည်းကောင်း၊ တယ်လီဖုန်းဖြင့် ဆက်သွယ်၍လည်းကောင်း ကျေးဇူးတင်စကား အထပ်ထပ် ရေးဖြစ်၊ ပြောဖြစ်ပါသည်။

စစ်စစ်အားဖြင့် ဆရာဒေါက်တာသန်းထွန်း၏ ဝေဖန်ချက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဆရာ ဦးတင်ထွေး၏ ဝေဖန်အကြံပေးချက်များကိုလည်းကောင်း ပုဂံခေတ်မြန်မာစာ ဖတ်ရှုသူများ ဆင်ခြင်ခွင့်ရအောင် တုံ့ပြန် သင့်ပါသည်။ စာရေးသူသည် ထိုသို့ မပြုခဲ့မိပါ။ အကျယ်အကျယ် မငြိမ်းဖွယ်ဖြစ်မည်များ ကြက်ခေါင်း ဆိတ်မခံ တန်ပြန်ရာရောက်သွားမည်များကို မလိုလားခြင်းသည် အကြောင်းတစ်ကြောင်း ဖြစ်နိုင်ရာပါ သည်။ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်စေ တာဝန်ပျက်ကွက်ခဲ့ပါသည်။

စာအုပ်နိဒါန်းတွင် ‘လွတ်လပ်ပျော်ရွှင်စွာ ဝေဖန်သုံးသပ် အကြံပေး’ဖို့ မိမိကိုယ်တိုင်က ဖိတ်ခေါ် ထားသည်နှင့်အညီ၊ ဝေဖန်အကြံပေးချက်များကို ကျေးဇူးတင် ကြိုဆိုရုံသာကြိုဆိုခဲ့သည်မှာ ‘တာဝန် ကျေသည်။’ ဟု မဆိုနိုင်ပါ။

ဒုတိယ တာဝန်ကျေပျံ့သည်မှာ ဒုတိယအကြိမ် ပြန်လည်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရန် နှောင့်နှေးနေခဲ့ခြင်းဖြစ် သည်။ ပုဂံခေတ်မြန်မာစာကို ၁၉၉၆ ခုက ထုတ်ဝေခဲ့သည်ဖြစ်ရာ ၁၀ နှစ်ကျော် ကြာခဲ့ပြီ။ ထို ၁၀ နှစ်ကျော် ကာလအတွင်း ဝေဖန်အကြံပေးစကားများကြောင့် လည်းကောင်း၊ မိမိကိုယ်တိုင် ထပ်ဆင့်လေ့လာချက် များကြောင့် လည်းကောင်း ပုဂံခေတ်မြန်မာစာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စာရေးသူတွင် အသိအမြင် အသစ်အနည်း နှင့်အများ ပြောင်းလဲလျက် ရှိခဲ့ပြီ။ ဖြည့်စွက်သင့်သည်ကို ဖြည့်စွက်၊ ပြင်ဆင်သင့်သည်ကို ပြင်ဆင်လျက် ဒုတိယအကြိမ် ထပ်မံပုံနှိပ်ဖို့ သင့်သည်။ သို့သော် ထိုတာဝန်ကိုလည်း အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် မကျေပွန်နိုင်ခဲ့သည်မှာ အထင်အရှား ဖြစ်ပါသည်။

m g y ဤဒုတိယနှစ်ခြင်းသည် ထိုပျက်ကွက်ခဲ့သည့်တာဝန်များကို ကျေပွန်အောင် ကြိုးစားကြည့်ခြင်း ဖြစ်ပါ သည်။ ထိုသို့ကြိုးစားသည်တိုင်အောင် 'ရာနှုန်းပြည့် အပြစ်ကင်းစင်ပြီ' ဟု ရဲရဲမဆိုနိုင်သေးပါ။

ပထမနှစ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် အချို့ဝေဖန်စာများကို စာရေးသူလက်လှမ်းမမီနိုင်ရာ အလစ် အဟာ အတိမ်းအစောင်းများ ရှိနေဦးမည်မှာ သေချာပါသည်။ ထိုအတွက်လည်း မည်သည့်ဆင်ခြေမျိုး ကိုမျှ မပေးလိုပါ။ စာဖတ်သူ နှစ်သက်သလို ဆင်ခြင်ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါသည်။ ပြင်ဆင်ယူငင်နိုင်ပါသည်။ ရှေးကနည်းတူ ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင်ကြီး ဝေဖန်နိုင်ပါသည်။ မည်သည့်ဝေဖန်စကားကိုမျှ ငြုစုလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။ တုံ့ပြန်ရေးသားဖို့ ပျက်ကွက်ပြန်လျှင် နားလည်သည်းခံစေလိုပါသည်။

ဤစာအုပ်တွင် ဆရာဦးတင်ထွေးနှင့်ပတ်သက်၍ စာဖတ်သူအား အနည်းအကျဉ်းမျှဖြစ်စေ အသိပေးဖို့အကြောင်းများ ပေါ်လာပါသည်။

ပထမအကြောင်းမှာ ပထမအကြိမ်ထုတ် 'ပုဂံခေတ်မြန်မာစာ' ကို ဝေဖန်သည့်အခါ ဦးတင်ထွေး ၏စာပေပြုစုမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆရာဒေါက်တာသန်းထွန်းက စောဒကတက်ခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ မှန်ပါ သည်။ ဦးတင်ထွေးသည် စာပေအပြုအစုနည်းပါသည်။ သို့သော် စာအဖတ်အရှု သုတေသနတွင် အားသန် သူဖြစ်ကြောင်း မိမိ ကောင်းစွာယုံကြည်ပါသည်။ 'ရွက်ပုန်းသီး' ဟူသောစကားသည် ဆရာအတွက် သင့်လျော်မည့် ဝိသေသန ဖြစ်တန်ရာပါသည်။ ဤစာရေးချိန်အထိ လူချင်း မဆုံဖူးသေးဘဲ စာပေးစာယူ၊ ဖုန်းအပြောအဆိုဖြင့်သာ ခတ်သွယ် နေရလင့်ကစား။ ဆရာ၏ စာအဖတ်အရှုအား၊ သုတေသနအားကို မိမိသည် လေးစားကြည်ညိုပါသည်။ ထိုကြောင့်လည်း ပထမအကြိမ်ထုတ်တွင် ဦးတင်ထွေး ကျောက်စာ ဖတ်ရှုပုံကို သက်သေထား ကိုးကားပြခဲ့ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သို့မျှ နောင်တမရမိပါ။

ဒုတိယအကြောင်းမှာ ဤစာအုပ်တွင် ဦးတင်ထွေးထောက်ပြသည့် အချက်များကို မကြာခဏ ဖော်ပြထားသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ မိမိ လစ်ဟာမှားယွင်းသွားသည်များကို ထောက်ပြဖော်ရသဖြင့် ကျေးဇူးတင်လှသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ မိမိ၏ အသစ်တွေ့မြင်ချက်အဖြစ် ဟန်မဆောင်လိုသောကြောင့် လည်းကောင်း ထိုသို့ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ကျန်းမာရေးအခြေအနေကြောင့် ဆရာဦးတင်ထွေး သည် မိမိ၏ကျမ်းတစ်စောင်လုံးကို ထောက်ပြ အကြံပြုနိုင်စွမ်း မရှိခဲ့ပါ။ ထိုကြောင့် အတိမ်းအစောင်း အလစ်အဟာ အချွတ်အယွင်းများ ရှိနေသေးလျှင် ဆရာဦးတင်ထွေး၏ တာဝန်မဟုတ်ကြောင်း ပြောဆို နေဖွယ် လိုမည် မထင်ပါ။

ကျန်းမာပျော်ရွှင်ကြပါစေ။
စောလူ
၂၀၀၇ မတ် ၂၆

အမှာဆက်။ ။ အထက်အမှာစာရေးသည့် ရက်စွဲကိုကြည့်လျှင် မည်သည့်နှစ်ကတည်းက ဒုတိယအကြိမ် ထုတ်ဝေဖို့ ကြိုးစားခဲ့သည်ကို သတိထားမိပါလိမ့်မည်။ အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် မအောင်မြင်ခဲ့ပါ။ ထုတ်ဝေနိုင်အောင် အဖက်ဖက်ကကူညီသော ကိုရွှေသိမ်းမင်း(ပန်းရွှေပြည်)ကို ကျေးဇူးတင်ပါသည်။

စောလူ
၂၀၁၅ ဇန်နဝါရီ ၄

ပုဂံခေတ် ဂြိုဟ်စာ

စောလှ

ဒုတိယအကြိမ်

ပြင်ဆင်ပုံနှိပ်ခြင်း

အချင်ချင် အမျက်အဏ္ဍိ တစ်ဖန်မဟိယ်
ချတ်သမ္ဗန်စိဗ္ဗင် ရှုကြရစိယ်အေ

+	+	+	+
ဗြာဟ္မီ	ကုသန	ဗတ္တ	ဗြန္ဒ
+	+	+	+
ကဒံဗ	မောင်ကယူ	ခင်ဝယူ	မြဆတ်ယူ
	၎	၎	
	မြန်မာကျော်စွာ	မြန်မာဗေဒ	

(အသောက)အက္ခရာ + ကကြီးမှ မ္ဗန်မြန်မာအက္ခရာ 'က'သို့ အဆင့်ဆင့်ပေါ်ထွန်းလာပုံ

+

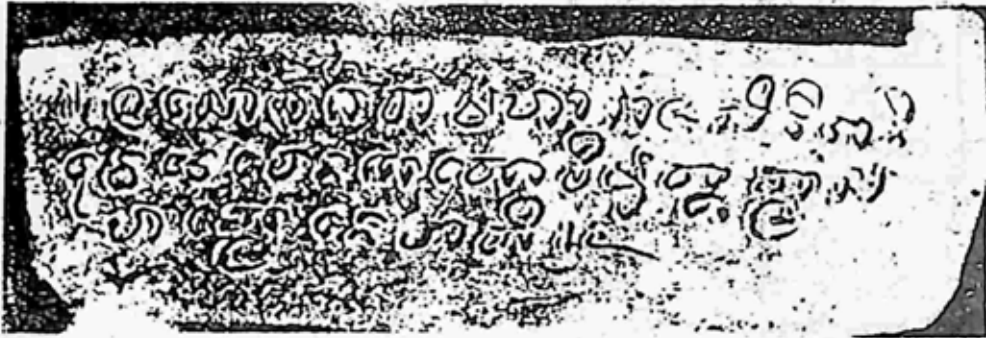
ပထမကြက်ခြေ ပုံသဏ္ဍာန်ရှိသော ဗြာဟ္မီအရေးအသား+ကကြီး၏ အလယ်ကန်လန်ဖြတ် မျဉ်းကြောင်းသည် တဖြည်းဖြည်း ဆောက်ဖက်သို့ ကုပ်ပြီးသကာလ အတွင်းသို့နှစ်ဖက်လုံး ညီညာစွာ ကွေးလာသည်။ အလယ်တွင် ထောင်မတ်၍ ဖြတ်ထားသော မျဉ်းကြောင်း၏ အထက်ပိုင်းသည် တစတစ တိုပြီးလျှင် အလယ်တည့်တည့်တွင် အစလုံးဝ ပျောက်သွားသည့်အခါ မ္ဗန်မြန်မာအက္ခရာ 'က'ပေါ်ထွန်းလာသည်ဟု ယူဆရာသည်။

မှတ်ချက်။ ယိုးဒယားနိုင်ငံရှိ လောပပုရိမြန်ကျောက်စာတွင် အလယ်ထိပ်စ လုံးဝ မဖြတ်သေးသည့် 'က'အက္ခရာများကို ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်ပါသည်။

ပုံ ၁။ 'က'အက္ခရာ ပြောင်းလဲလာပုံ

ပုံ ၂။ အုတ်ခွက်တံဆိပ်ပုံ

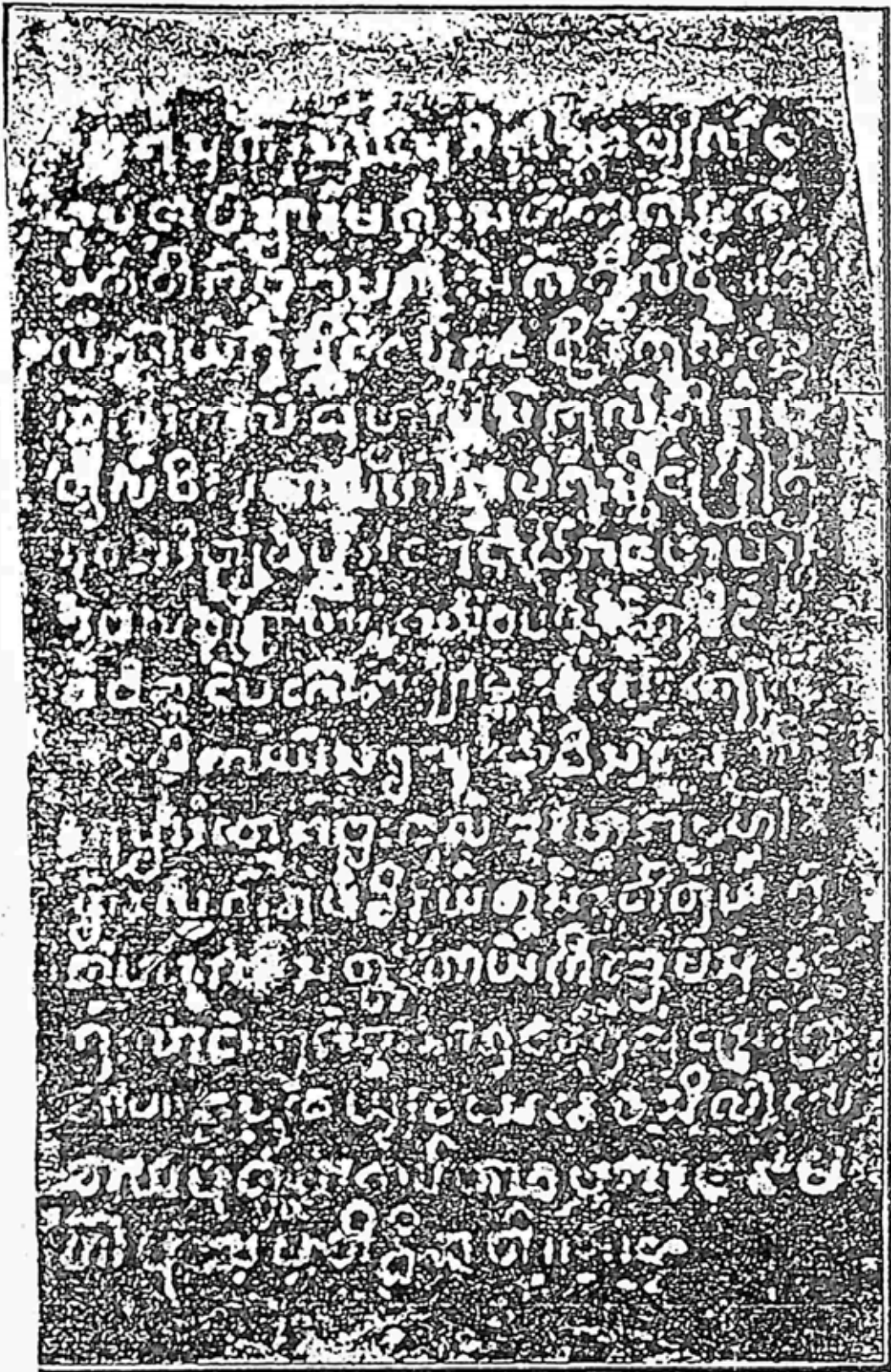
ပုံ ၃။ ရှေးအကျဆုံး မွန်မြန်မာအက္ခရာရေးအသား

ပုံ ၄။ သီရိဗညာနောင်၏ ပျူစာ

ပုံ ၅။ အနန္တဝေဿန္တရာဇဉ်ကွင်းစာ

နိဒါန်း

ရည်ရွယ်ချက်

ဇီဝိ နမောဗုဒ္ဓါယ။ ။ ပုဂံခေတ်စာပေအကြောင်း ရေးမည်။-ဟု ကြံရွယ်သောအခါ မြန်မာ စာပေသမိုင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အနောက်တိုင်းပညာရှင်တစ်ဦး၏ အားမလိုအားမရတောင့်တသံကို အဦးဆုံး ပြန်လည်ကြားယောင်မိသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင်အစဉ်အလာကြီးမားသော စာပေတစ်ရပ် ဖြစ်ပါလျက် ကမ္ဘာ့စာပေလေ့လာရေးတွင် မြန်မာစာပေသည် ထိုက်သင့်သောအခန်းကဏ္ဍ မရ သေးသည်ကို ထိုပညာရှင်ကအားမလိုအားမရဖြစ်သည်။^၁ ထိုကြောင့် အနောက်တိုင်း ဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသည့် အားရလောက်စရာ မြန်မာစာပေသမိုင်းတစ်စောင်တစ်ဖွဲ့ကို တမ်းတထားဖူး သည်။ စင်စစ်အားဖြင့်ကား အနောက်တိုင်းဘာသာစကားနှင့်သာ မဟုတ်၊ မြန်မာဘာသာနှင့်ပြုစု ထားသော မြန်မာစာပေသမိုင်းမှာလည်း အရေအတွက် မများလှချေ။ ကဗျာသမိုင်း၊ စကားပြေ သမိုင်း၊ ဝတ္ထုရှည်သမိုင်း၊ ဝတ္ထုတိုသမိုင်း စသည်ဖြင့် စာတမ်းများ၊ဆောင်းပါးများ အများအပြား ရှိသော်လည်း၊ စာပေသမိုင်းကျမ်းတစ်စောင်အဖြစ် ပြုစုထားသည်ကား ရှားလှပါသည်။ စာရေးသူ စာပေပညာရှင်တို့၏အတ္ထုပ္ပတ္တိကား အတန်အသင့် ရှိသည်။

- ၁။ ဒဂုန်နတ်ရှင်၊ မြန်မာစာပြုစာဆိုပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များအတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ မခင်ရီ စာအုပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၅၅-၅၆
- ၂။ ဒေါ်မမကြီး၊ အမျိုးသမီးစာဆိုတော်များအတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် ၎င်းတို့ရေးကဗျာများ၊ မြန်မာ့ဂုဏ်ရည် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၃၉/၄၀
- ၃။ ဦးမောင်မောင်လွင်၊ မြန်မာစာပေသမိုင်း(စာဆိုတော်များအတ္ထုပ္ပတ္တိ) ရေသောက် မြစ် စာပေ၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၇၁
- ၄။ ရွှေပြည်စိုး၊ စာဆိုတော်တို့၏အတ္ထုပ္ပတ္တိများ၊ ဉာဏ်လင်းစာအုပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၅၈
- ၅။ လှသမိန် မြန်မာကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် စာဆိုတော်ကြီးများအတ္ထုပ္ပတ္တိပေါင်းချုပ် နှင့် ပြုစုသောစာပေများစာရင်း၊ ပညာနန္ဒ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၅၅
- ၆။ ---- ၊ မြန်မာနိုင်ငံဂန္ထဝင်ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ ဟံသာဝတီ၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၆၁
- ၇။ မောင်သူတ (ဗိုလ်ကြီးဘသောင်း)၊ စာဆိုတော်များအတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ ပ-နှိပ်၊ ရှုမဝတိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၆၂

မြန်မာစာပေသမိုင်းအဖြစ် ယူဆနိုင်သောစာအုပ်များမှာ ထိုထက် အရေအတွက် နည်းသည်။ စာရင်းချကြည့်လျှင် အောက်ပါစာအုပ်တို့ကိုသာ တွေ့နိုင်သည်။
ပန်းရွှေပြည်စာအုပ်တိုက်

၁။ ဦးထွန်းဘေး၊ မြန်မာစာအတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်းချုပ်၊ သုတ်သင်ပြင်ဆင်သူ ဆရာလွန်း။
ပထမနှိပ်၊ သူရိယသတင်းစာတိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၃၂

၂။ ဦးဖေမောင်တင်၊ မြန်မာစာပေသမိုင်း၊ ပထမနှိပ်။ မေဗူမိတ်ဆွေ၊ ရန်ကုန်၊
၁၉၃၈/၃၉

၃။ မေမြို့မိုးကြည်၊ မြန်မာစာပေသမိုင်းသစ်၊ ပထမတွဲ။ ဇွဲစာပေ ရိပ်မြေ၊ ရန်ကုန်၊
၁၉၆၈

၄။ တက္ကသိုလ်မောင်မောင်ကြီး၊ မြန်မာစကားပြေသမိုင်း(၁၀၃၈-၁၇၅၂)၊ ကျော်သူ
ဝင်း စာပေ၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၈၃

၅။ အခြေခံပညာသင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ သင်ရိုးမာတိကာနှင့်ကျောင်းသုံးစာအုပ် ကော်မတီ၊
မြန်မာစာပေသမိုင်း၊ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ၁၉၈၅

ထိုစာအုပ်များတွင်လည်း မည်သည့်စာအုပ်မှာမျှ မြန်မာစာပေသမိုင်းကို ပြည့်စုံအောင်
မဖော်ပြနိုင်ခဲ့ချေ။

မြန်မာစာအတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်းချုပ်မှာ မြန်မာစာအကြောင်းကို အကြမ်းမျှ မိတ်ဆက် ပေးနိုင်
သောကျမ်း ဖြစ်သည်။

မေမြို့မိုးကြည်၏ မြန်မာစာပေသမိုင်းသစ် မှာ ပထမတွဲသာ ထွက်ပေါ်ခဲ့လျက် ညောင်ရမ်း
ခေတ်အထိသာပါသည်။

တက္ကသိုလ်မောင်မောင်ကြီး၏ မြန်မာစကားပြေသမိုင်းမှာလည်း စကားပြေသန့်သန့်
အကြောင်းသာ ဖြစ်သည်။ ခေတ်ကာလ အကန့်အသတ်လည်း ရှိသည်။

အထင်ရှားဆုံးဖြစ်သော ဦးဖေမောင်တင်၏ မြန်မာစာပေသမိုင်း သည်လည်း ကုန်းဘောင်
ခေတ်အကုန်တွင် အဆုံးသတ်ထားသည်။

ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဝေသော မြန်မာစာပေသမိုင်း၌ကား ကိုလိုနီခေတ်ကုန်အထိ
သမိုင်းစဉ်ကို ဖော်ပြထားပါ၏။ သို့သော် ထိုစာအုပ်ငယ်မှာလည်း အခြေခံပညာအထက်တန်း

စာသင်သားများနှင့် တော်သင့်ရုံ အကျဉ်းမျှသာ ပြုစုထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် 'မြန်မာစာပေသမိုင်းကို ပြည့်စုံအောင်ဖော်ပြထားသည့် စာပေသမိုင်းကျမ်း
မြန်မာဘာသာဖြင့်ပင် မရှိသေး။' ဟု ဆိုရခြင်း ဖြစ်သည်။

ယခုကဲ့သို့ မြန်မာစာပေသမိုင်းကျမ်းရှားပါးသည်ကို ဖော်ပြနေခြင်းမှာ အဆက်ဆက်
တာဝန်ရှိခဲ့ကြသော မြန်မာစာပေပညာရှင်များကို အပြစ်တင်လို၍ မဟုတ်။ မြန်မာစာပေသမိုင်း
တစ်ဆူ ပေါ်ထွန်းလာရေးအတွက် ရန်ကုန်၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာနများက ပူးတွဲ
ဦးဆောင်ကြိုးစားခဲ့သည်မှာ ကျမ်းပြုသူ အသိဖြစ်သည်။ သို့သော် သင်ကြားရေးတာဝန်များဖြင့်
ခေါင်းမဖော်နိုင်အောင် ရှိခဲ့ကြသောကြောင့် မြန်မာစာပေသမိုင်းဘက်သို့ ထိထိရောက်ရောက်
ဦးမလှည့်နိုင်ခဲ့ကြခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းအနေနှင့်လည်း မြန်မာစာပေသမိုင်း

ကျမ်းပြုဆရာ ဆရာကြီးဦးဖေမောင်တင်သည် ပိုမို ပြည့်စုံနိုင်လုံသောကျမ်းတစ်စောင် ထပ်မံပြုစု ရန် အားထုတ်ခဲ့သေးသည်။^၁ အလုပ်တာဝန် ထွေပြားမှုကြောင့် လည်းကောင်း၊ အသက်အရွယ် ကြီးရင့်လာသည့်အလျောက် စိတ်နှောက်သို့ ကိုယ်မပါနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း အထ မမြောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ရာသည်။ ‘အကြောင်းမညီညွတ်၍သာ မြန်မာစာပေသမိုင်းကျမ်းများ မပေါ်ထွန်းနိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။’^၂ ဟု ဆိုရမည်။

မြန်မာစာပေသမိုင်းကျမ်းကို ထားဘိ။ မြန်မာစာပေသမိုင်း၏ အုတ်မြစ်သဖွယ်ဖြစ်သော ပုဂံခေတ်မြန်မာစာပေနှင့် ပတ်သက်၍လည်း စာအုပ်စာတမ်း ရှားပါးနေသေးသည်။ ပုဂံခေတ် သမိုင်းနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပသမိုင်းပညာရှင်များသည် သုတေသနများစွာ ပြုနိုင်ကြသည်။ ဗိုလ်မှူးဘရှင်၊ ဒေါက်တာသန်းထွန်း စသောပညာရှင်တို့၏ သုတေသနစွမ်းအား ကြောင့် ပုဂံခေတ်သမိုင်းအချက်အလက်များ များစွာသိလာရသည်။ ဂျီအိပ်ချ်လစ်၏ ‘ရှေးဟောင်း မြန်မာ ပုဂံခေတ်ဦး’^၃ကဲ့သို့သော ကျမ်းကြီးများကြောင့် ကမ္ဘာ့သုတေသနလောကတွင် ပုဂံသည် လေးစားဖွယ်ရာ ဖြစ်လာရသည်။ မိုက်ကယ်အောင်သွင်၏ ‘ပုဂံ’^၄အမည်ရှိစာအုပ်ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ ရှေးခေတ်ပုဂံအကြောင်း အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ အနောက်တိုင်းသားတို့ သိခွင့် ရလာကြသည်။ သို့သော် ပုဂံခေတ်စာပေအကြောင်းကိုကား မြန်မာမှာပင် ကမ္ဘာမှာပါ သိသူ နည်းသေးသည်။

မြန်မာစာပေလေ့လာမှုတွင် ဦးဆောင်ရှေ့ရွက်ပြုခဲ့ကြသူတို့၏ လုံ့လဥဿာဟကြောင့် ပုဂံခေတ်ကျောက်စာ၊ မင်စာများကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် လေ့လာခွင့် ရခဲ့ကြပါ၏။ သို့သော် ပုဂံခေတ်စာပေသမိုင်းအကြောင်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လေ့လာခွင့် ရနိုင်ကြအောင် အခြေအနေ ဖန်တီးခွင့် မသာကြသေး။ ပုဂံစာပေသည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ပင်လျှင် ထပ်ဆင့်စူးစမ်းလေ့လာရန် လိုအပ်နေသေးသော သုတေသနနယ်တစ်ရပ် ဖြစ်နေသည်။

ပုဂံအကြောင်းလေ့လာမှုသည် ပုဂံဒေသတဝိုက်ကို လေ့လာခြင်းမဟုတ်။ ခေတ်ဦးမြန်မာ နိုင်ငံကို လေ့လာခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ ခေတ်ဦး အရှေ့တောင်အာရှဖြစ်တည်လာပုံကို လေ့လာ ခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ ထိုထက်ဆိုရလျှင် မျက်မှောက် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်တွေ့ရသော အုပ်ချုပ်မှု၊ စီးပွားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာစာပေ စသည့်အရေးအရာအဝဝ ဖြစ်တည်လာပုံကို လေ့လာခြင်းဖြစ်သည်။^၅ ဟုလည်း သုတေသီတို့ သဘောရကြသည်။^၆ ပုဂံခေတ်ကား အရေးပါလှ စွာသည်။ ထိုကြောင့် ပုဂံခေတ်နှင့်ပတ်သက်၍ မည်သည့်အကြောင်းရပ်ကို ပြောဆိုဆွေးနွေးရန် ကြံရွယ်သည်ဖြစ်စေ၊ ပုဂံ၏ဂုဏ်၊ ပုဂံ၏ကျေးဇူးနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ထိုက်ထိုက်တန်တန် ဖြစ်သင့်ပေလိမ့်မည်။ ‘ရှေးဟောင်းမြန်မာ ခေတ်ဦးပုဂံ’^၇အမည်ရှိ ကျမ်းစာအုပ်ကြီး၃တွဲကို ပြုစုရာ၌ ပုဂံကို ထိုက်ထိုက်တန်တန်ချီးမြှင့်ရာရောက်အောင် ပုဂံသမိုင်း၊ ပုဂံအနုပညာ၊ ပုဂံဗိသုကာတို့ကို လေ့လာတင်ပြခြင်းဖြစ်ကြောင်း ကျမ်းပြုဆရာက ဝန်ခံထားသည်။^၈ ဝန်ခံထားသည့်အတိုင်း လည်း ထိုကျမ်းကြီးမှာ ခမ်းနားထည်ဝါ ရှိလှပေသည်။ ပုဂံသမိုင်း၊ ပုဂံအနုပညာ၊ ပုဂံဗိသုကာ တို့ကား ထိုက်သင့်လျောက်ပတ်သောအဆင့်သို့ ရောက်ခဲ့ပေပြီ။ ဖတ်ရှုရသောနိုင်ငံရပ်ခြားသား တို့လည်း မြန်မာ၏သမိုင်းအစကို နားလည်ခွင့် ရကြပြီ။ မြန်မာ့အနုပညာ၊ မြန်မာ့ဗိသုကာကို ပန်းရွှေပြည်စာအုပ်တိုက်

လေးစားခွင့်ရကြပြီ။ ထို့အတူ ဖတ်ရှုရသော မြန်မာများကိုယ်တိုင်လည်း မိမိ၏သမိုင်းကို ခြေခြေမြစ်မြစ်သိ၍ အားမာန် တက်သင့်သည့်အရာ၌ အားမာန်တက်ခွင့် ရကြပြီ။ သံဝေဂ ယူသင့်သည့်အရာ၌ သံဝေဂယူခွင့် ရကြပြီ။ မိမိဘိုးဘေးတို့၏ အနုပညာ၊ အတတ်ပညာအစွမ်း အရည်ကို သတိထားမိလျက် ဇာတိမာန်တက်ခွင့်လည်း ရကြပြီ။ သို့ဖြစ်လျှင် မြန်မာစာပေ သမိုင်းကျမ်းကြီးတစ်စောင် ပြုစုနိုင်အား မရှိမီ ပုဂံစာပေ၏ဂုဏ်ကိုလည်း ထိုသို့ ထုတ်ဆိုရသော် မသင့်ပါလော။ ထိုသို့ မိမိအမျိုးသားစာပေ၏ စတင်ဖွဲ့စည်းဖြစ်တည်လာပုံကို နှလုံးသွင်းမိလျက် ရှိသင့်ရှိအပ်သော ဇာတိမာန်ပွားစီးစေလိုခြင်းသည် ယခုပြုအံ့သော ‘ပုဂံခေတ်မြန်မာစာ’ ကျမ်း၏ ရည်ရွယ်ချက် ဖြစ်သည်။

ကျမ်းပြုပုံ

ကျမ်းပြုစုရာ၌ ရှေးဦးစွာဆင်ခြင်မိသည်မှာ ‘မည်သည့်ပုံစံဖြင့် ပြုစုရသော်သင့်မည်နည်း။’ ဟူသောအချက် ဖြစ်သည်။ ကျမ်းပြုသူသည် အနောက်တိုင်းတွင် ရောက်ရှိနေချိန်ဖြစ်ရာ အနောက်တိုင်း၏ ကျမ်းပြုပုံနည်းများနှင့်လည်း အထိုက်အလျောက် ထိတွေ့နေချိန်ဖြစ်ရာ၊ သူတို့နည်း၊ သူတို့ထုံးကိုလိုက်၍ ရေးသားရသော် သင့်၊မသင့် ချင့်ချိန်ရပေသည်။ အဖြေမှာ ‘မသင့်’ သည့်ဘက်က အလေးသာသည်။ အနောက်တိုင်းကျမ်းပြုဆရာတို့၏ နည်းစနစ်၌ ချွတ်ယွင်းချက်ကို မြင်၍ မဟုတ်။ ထိုဆရာတို့၏နည်းစနစ်ကို ကျမ်းပြုသူ ကျေကျေညက်ညက် မသိသေး၍ ဖြစ်သည်။ မိမိ ကိုယ်တိုင် မကျေညက်သောနည်းစနစ်ကို အသုံးပြုလျှင် မိမိလည်း ဒုက္ခရောက်၊ စာဖတ်သူလည်း စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်၊ ပုဂံစာပေသည်လည်း ရုပ်ပျက်ဆင်းပျက် ဖြစ်ရဖွယ် အကြောင်းရှိသည်။ ထို့ကြောင့် စာပေသမိုင်းရေးရာ၌ ‘ကမ္ဘာသုံး စံရေးထုံးရေးနည်း’ ဟု မရှိစကောင်း။-ဟူ၍ သဘောထားရတော့သည်။ ‘အနောက်တိုင်းက အစဉ်အလာသမိုင်းပြုစုပုံ နည်းနာများသည် အာရှသမိုင်းပြုစုရေးတွင် အပြည့်အဝဖြစ်စေ အလိုအလျောက်ဖြစ်စေ အံဝင် ခွင့်ကျမဖြစ်ကြောင်း။’ အနောက်တိုင်း သမိုင်းပညာရှင်တို့ကိုယ်တိုင်ကလည်း ဆိုထားသည် မဟုတ်ပါလော။^၁ ထို့ကြောင့် ‘အနောက်တိုင်းပညာရှင်တို့၏ စာပေသမိုင်းကျမ်းပြုစုပုံနည်းမျိုး ဖြစ်ရန် ပဓာနမကျ။’ ဟု သဘောထားရတော့သည်။ သို့သော် မြန်မာနှင့်အိမ်နီးချင်း အရှေ့တောင် အာရှနိုင်ငံများ၏ စာပေသမိုင်းကို မည်သူတို့၊ မည်သို့ ပြုစုထားကြပါသနည်း။ လက်လှမ်းမီသမျှ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံအသီးသီး၏ စာပေသမိုင်းစာစောင်များကို ဖတ်ရှုရတော့သည်။ ထိုစာပေ သမိုင်းစာစောင်တို့သည်လည်း ဤပုဂံစာပေကျမ်းပြုစုရာ၌ အထိုက်အလျောက်အကျိုးပြုခဲ့ပေသည်။

ထိုနောက် ထပ်ဆင့်စဉ်းစားသည်မှာ ‘မည်သည့်ပရိသတ်အတွက်ရည်ရွယ်လျက် ပုဂံစာပေ ကိုပြုစုမည်နည်း။’ ဟူသောအချက် ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်ကိုစဉ်းစားရာ၌ ပဓာနကျသော ပရိသတ် ၂မျိုးကို သတိထားမိသည်။ ပရိသတ်တစ်မျိုးမှာ ‘သုတေသနပညာရှင်ပရိသတ်ဖြစ်၍၊ နောက်တစ်မျိုးမှာ ဗဟုသုတလိုလား၍ ဖတ်ရှုကြမည့်ပရိသတ်’ ဖြစ်သည်။ ပထမပရိသတ်မျိုးမှာ အနည်းစု ဖြစ်သော်လည်း၊ ထိုပရိသတ်မျိုးထံမှ အကြံကောင်းဉာဏ်ကောင်းများ မျှော်လင့်နိုင် သည်။ တစ်ဆင့်တက်၍ သုတေသနပွားများအောင် ဆောင်ရွက်မည်ကိုလည်း မျှော်လင့်နိုင်သည်။

သို့သော် ပညာတစ်ရပ်အဖြစ် ပညာတတ်ဝန်းကျင်၌သာ လုံည့်လည်နေလျှင် ပညာပြန့်ပျံ့ရာအဝန်း အဝိုင်းသည် ကျယ်ပြန့်မည် မဟုတ်ချေ။ မကျယ်ပြန့်လျှင် ပြုစုသောကျမ်း၏ ထိရောက် တာသွားမှုသည်လည်း ထင်တိုင်းမပေါက် ဖြစ်နေပေလိမ့်မည်။ အထက်တွင်ဆိုခဲ့သော ကျမ်းပြု ခြင်း၏ရည်ရွယ်ချက်မှာလည်း အထမြောက်သင့်သလောက် မမြောက်နိုင်တော့ချေ။ ထိုကြောင့် အများစုဖြစ်သော သာမန်အားဖြင့် ဗဟုသုတ လိုလားရှာမှီးကြသည့်ပရိသတ်ကို ရှေ့တန်း ထားရ တော့သည်။ သာမန်ပရိသတ်နားလည်နိုင်မည့် အရေးအသား၊ အပြင်အဆင်တို့ကို ပြုရတော့ သည်။ ကျောက်စာအကိုးအကားများကိုဖော်ပြရာ၌ ခေတ်စာလုံးပေါင်းဖြင့် ဖော်ပြခြင်း၊ ပညာရှင်တို့ အလွယ်တကူသိပြီးဖြစ်မည့် အချက်အလက်တို့ကိုပင် ရှင်းလင်းဖော်ပြခြင်းတို့သည် သာမန်ပရိသတ်အတွက် ဖြစ်သည်။ သို့သော် သုတေသီပညာရှင်များကို လုံးဝဥပေက္ခာ ပြုလိုက် သည်ကား မဟုတ်။ သုတေသီတို့သည် ရှေးခေတ်အရေးအသား အကိုးအကားများကို မူရင်း စာလုံးပေါင်းအတိုင်း ဖတ်လိုမည်ဖြစ်ရာ၊ ထိုဆန္ဒကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန် မူရင်းကျောက်စာ အကိုးအကားတို့ကို မှတ်စုများတွင် ဖော်ပြထားပေသည်။^၆ သုတေသနထုံးတမ်းစဉ်လာအတိုင်း လိုအပ်သည့်အခါများတွင် အထောက်အထားတို့ကို ဖော်ပြရှင်းလင်းထားသည်။ အကိုးအကား ပြုထားသည့် ကျောက်စာတို့၏ ရေးထိုးသည့်ခုနှစ်ကို ဖော်ပြသည့်အခါ၌လည်း အချိန်ကာလကို အများမှန်းဆနိုင်စေခြင်းငှာ ကျမ်းစာကိုယ်တွင် ခရစ်နှစ်ကို အသုံးပြုသည်။ သို့သော် မှတ်စု ၌ကား ကျောက်စာအမည်၏နောက်၌ ကွင်းအတွင်းတွင် မြန်မာသက္ကရာဇ်ကို ဖော်ပြထားသည်။ ထိုကြောင့် ‘ပရိသတ် ၂မျိုးလုံးအတွက် အကျိုးရှိမည်။’ ဟု မျှော်လင့်သည်။

ရည်ရွယ်ရမည့်စာဖတ်ပရိသတ်ကို ရွေးချယ်ပြီးနောက် ဆက်လက်စဉ်းစားရသည်မှာ အချက်အလက်အထောက်အထားများ ဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်စာပေသမိုင်းကို ရေးသားရာတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် ‘ပုဂံကျောက်စာများကို အထောက်အထားပြုမည်။’ ဟု ဆိုသောအခါ၊ တုံ့ပြန် ကြားရတတ်သည်မှာ ‘ကျောက်စာများသည် စာပေဘောင် ဝင်ပါသလော။’ ဟူသောမေးခွန်း ဖြစ်သည်။ အချို့သုတေသီတို့က ကျောက်စာများကို ‘နုလုံးသားကလာသောစာ’ ဟု သဘောမထားလို။ ကျောက်စာနေရာ ကျဉ်းကျဉ်းလေးတွင် မိမိနုလုံးသားကိုဖွင့်ဟရန် အခွင့် အလမ်းနည်းသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ‘ဦးနှောက်မှဖြစ်သောစာများ’ အဖြစ်သာ ယူဆ ကြသည်။^၇ တစ်ကြိမ်တွင် ပြင်သစ် ရှေးဟောင်းသုတေသီ ဆီးဒီးစ် အရှေ့တောင်အာရှ ကျောက်စာများအကြောင်း ကောက်ချက်ချသည့်အခါ၊ ‘သက္ကတကျောက်စာများသာလျှင် စာပေ အသွင်ဆောင်သယောင်ယောင် ရှိသည်။ ခမာကျောက်စာများသာ အစဉ်သဖြင့် လင်္ကာသွားနှင့် ရေးကြသည်။ ခမာကျောက်စာအများစုမှာ ကဗျာအဆင့်ပင် ရောက်သေးသည်။’ ဟုဆိုလျက် ပုဂံကျောက်စာများကိုမူ တစ်မျိုးမြင်သည်။ ‘ပါဠိစာများမှာလည်း ဘာသာရေး၊ သို့မဟုတ် သဒ္ဒါ အတတ်ပညာဆိုင်ရာ စာများသာ ဖြစ်တတ်သည်။ မြန်မာကျောက်စာများမှာလည်း အနည်းအကျဉ်းမှလွဲလျှင် စာပေအသွင် ဆောင်သည်။-ဟု ဆိုဖို့ခက်ကြောင်း။’ ကောက်ချက်ချခဲ့ သည်။^၈ ဤတွင် ‘စာပေဟူသည်မှာ အဘယ်ပါနည်း။’ ဟူသောအချက်ကို ထပ်ဆင့် စဉ်းစား လာရပြန်သည်။

‘စာပေ’၏အဖွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ အနောက်တိုင်းမှာရောအရှေ့တိုင်းမှာပါ အကြံအဆ အမျိုးမျိုးရှိခဲ့ကြပြီ။ ထိုအကြံအဆများအနက် အနောက်တိုင်းအကြံအဆများကို သိမ်းရုံးဖော်ပြ ထားသည့် အဆိုအမိန့်တစ်ရပ်ကို အခြေခံလျက် ရှေးဦး စဉ်းစားလိုသည်။ အနောက်တိုင်း၌ ‘စာပေ’ကိုဖွင့်ဆိုရာတွင် ‘အတုပြုခြင်းသီအိုရီ၊ ဖော်ထုတ်ခြင်းသီအိုရီ၊ အကျိုးသက်ရောက်မှု သီအိုရီ’ဟူသော သီအိုရီ ၃ရပ်တွေ့ရသည်။-ဟု ဆိုသည်။^၆

အတုပြုခြင်း သီအိုရီအရ ‘အနုပညာ’ဆိုသည်မှာ တကယ့်ဖြစ်ရပ်၊ တကယ့်ဒြပ်ဝတ္ထုတို့ကို တုပခြင်းတစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ တုပရာ၌ အရှိအတိုင်း အတုံးလိုက်အတစ်လိုက်တုပခြင်းမျိုး မဟုတ်ချေ။ ပန်းချီကားချပ်တွင်သုံးထားသော အရောင်များသည် ပြင်ပ ပကတိအရောင်များ ကွာခြားတတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ အကြောင်းခံအထည်ဒြပ်အပြင် ထိုအထည်ဒြပ်နှင့်ဆက်နွယ် သော စိတ်ကူးဉာဏ်သဘောလည်းပါ၍ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူခြင်းသဘောလည်း ပါသည်။- ဟူ၍ဆိုသည်။ အနုပညာပစ္စည်းမှတစ်ဆင့် တကယ့်လောကကို လှမ်းမျှော်ကြည့်လျက်၊ လူဆိုသည်မှာ ဤသို့ပါကလား။-ဟု သတိထား ဆင်ခြင်စိတ်ပွားလာအောင် စေ့ဆော်နိုင်သော သတ္တိရှိသည့်စာမျိုးကို ‘စာပေအနုပညာ’ဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ဖော်ထုတ်မှုသီအိုရီအရမူ ‘အနုပညာရှင်သည် အတုအပြုနေသူ မဟုတ်။ မိမိခံစားရသမျှ ကို ဖော်ထုတ်နေသူသာ ဖြစ်သည်။-ဟုဆိုသည်။ ‘ပြင်ပလောကကို အတုလိုက်လုပ်နေခြင်း မဟုတ်ဘဲ အတွင်းခံစားမှုကို ဖော်ထုတ်နေခြင်းသာ ဖြစ်သည်။’ဟု ဆိုသည်။

အကျိုးသက်ရောက်မှုသီအိုရီဆရာတို့ကမူ အနုပညာပုံသဏ္ဍာန်တစ်ရပ်၏ အကျိုးသက် ရောက်မှုကို ကြည့်သည်။ ‘အနုပညာပစ္စည်းတစ်ရပ်တွင် အနုပညာရှင်သည် မိမိခံစားရသမျှကို အနုပညာပုံသဏ္ဍာန်ဖြင့် ဖော်ပြလျက် တစ်ဖက်လူတွင် အလားတူခံစားမှုမျိုး ဖြစ်ပေါ်အောင် စေ့ဆော်ပေးသောသဘော ရှိသည်။’ဟု ဆိုသည်။ ‘အကြင်သူသည် မိမိ တွေ့ကြုံခံစားရသမျှကို အပြင်အပ သင်္ကေတများဖြင့် အခြားသူများသို့ ကမ်းလှမ်းအံ့။ အခြားသူတို့လည်း ထို တွေ့ကြုံ ခံစားရမှုဂယက်ကို ခံစားရအံ့။ ထို လူ့အပြုအမူသည်ပင် အနုပညာ ဖြစ်လေတော့၏။’ဟူသော တော်လစတိုင်း၏အဆိုနှင့် အညီဖြစ်သည်။^၇

စင်စစ်အားဖြင့် စာပေအပါအဝင် အနုပညာတို့သည် အတုပြုခြင်းသဘောလည်း ရှိ၍၊ အနုပညာခံစားသူ၏နှလုံး၌ ခံစားမှုဖြစ်ပေါ်လာအောင် စေ့ဆော်ဖော်ထုတ်ရသောသဘောလည်း ရှိပေရာ၊ သီအိုရီအသီးသီးသည် သူ့နည်းနှင့်သူ အတိုင်းအတာတစ်ရပ်အထိ လက်ခံနိုင်ဖွယ် ဖြစ်နေကြသည်။ ‘လုံးဝကျေနပ်လောက်သော အဖြေကိုကား မည်သည့်သီအိုရီကမျှ မဖော်ထုတ် နိုင်သေး။’ဟုဆိုသည်။ ဤကား စာပေအနုပညာသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ဆိုင်သော အနောက်တိုင်း အယူအဆအချို့ ဖြစ်သည်။

စင်စစ်အားဖြင့် စာပေအယူအဆဆိုသည်မှာ စာပေကိုမှီ၍ပေါ်ထွန်းလာသော အတွေးအမြင် များသာ ဖြစ်သည်။ မိမိနှစ်သက်လက်ခံသော စာပေဖွဲ့စည်းပုံတစ်ရပ်ကို သုံးသပ်လျက်၊ ‘စာပေ အနုပညာဆိုသည်မှာ ဤသို့ပါကလား။’ဟု ကောက်ချက်ချကြရာက စာပေသတ်မှတ်ချက် ဥပဒေများ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ စာပေကြောင့်သာ စာပေအယူအဆ

များ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ရာ မြန်မာစာပေသမိုင်းတွင်လည်း မည်သည့်စာပေအယူအဆ၊ စာပေ ဥပဒေသမျှ မချမှတ်ရမီကပင် အနုစာပေသည် အပြောအဆင့်မျှဖြစ်စေ ပေါ်ထွန်းခဲ့ပေလိမ့်မည်။ သို့သော် စာအရေးအသားအတတ်ကို အိန္ဒိယသားများထံမှ သင်ယူခဲ့ရခြင်း၊ ပုဂံခေတ်ပညာရေး တွင် အိန္ဒိယဖြစ် ပါဠိကျမ်းဂန်များကိုသာ သင်ယူခဲ့ရခြင်းတို့ကြောင့် အိန္ဒိယ ရှေးဟောင်းစာပေ အယူအဆများသည် မြန်မာ့ရှေးရိုးစာပေအယူအဆများ ဖြစ်ခဲ့ရာသည်။ သုဗောဓိလင်္ကာရ ကဲ့သို့သော စာပေသဘောတရားကျမ်းများ ရောက်ရှိခဲ့ပြီးဖြစ်ရာ၊ ထိုအလင်္ကာကျမ်းလာ စာပေ အယူအဆများသည် မြန်မာ့စာပေအယူအဆများ ဖြစ်ခဲ့ပေမည်။ စာပေမြောက်မှု၏ပဓာနအချက် သည် အနက်တန်ဆာဆင်ခြင်း၊ အသံတန်ဆာဆင်ခြင်းတို့ဖြစ်လျက်၊ ‘ဤကား အနက်တန်ဆာ၊ ဤကား အသံတန်ဆာ စသည်ဖြင့် လေ့လာယူဆ မှတ်သားခဲ့ပေမည်။ ထိုနှင့်တစ်ဆက်တည်း ‘ဤကား ဂုဏ်မြောက်သောအဖွဲ့၊ ဤကား ဒေါသသင့်သောအရေးအသား’ စသည်တို့ကိုလည်း စိစစ်မှတ်သားခဲ့ရပေမည်။ ဂုဏ်မြောက်အောင်ရေးသားသောစာ၌ ‘ဤသို့သောအရေးအဖွဲ့ကား သိင်္ဂါရရသ၊ ဤသို့သောအရေးအဖွဲ့ကား ကရုဏာရသ’ စသည်ဖြင့် စာပေ၏အကျိုးသက်ရောက် မှုကိုလည်း လေ့လာမှတ်သားခဲ့ရပေမည်။ ‘စာပေမြောက်၊မမြောက်’ မြန်မာ့ရှေးရိုးသတ်မှတ်ချက် မှာ အလင်္ကာတန်ဆာဆင်ခြင်း၊ ဂုဏ်မြောက်ခြင်း၊ ရသပေးစွမ်းနိုင်ခြင်းတို့ပင် ဖြစ်သည်။

ပုဂံခေတ်စာတို့ကို အနောက်တိုင်းသီအိုရီတို့ဖြင့် စစ်ဆေးမည်လော။ ရှေးရိုးစာပေ မှတ်ကျောက်ဖြင့်ပင် စိစစ်မည်လော။ မည်သည့်စံဖြင့် စစ်ဆေးသည်ဖြစ်စေ၊ စာပေအဆင့်ဝင် စာများအဖြစ် အလေ့လာခံနိုင်သောစာများ ဖြစ်သည်။ ‘ပုဂံခေတ်က ရေးခဲ့သည့်စာတိုင်း စာပေ အရည်အသွေး ရှိသည်။’ ဟုကား မဆိုလို။ ‘စာပေအရည်အသွေးရှိသော စာများလည်း ရှိသည်။’ ဟု ဆိုလိုရင်း ဖြစ်သည်။ ဤတွင် ဖိလစ်ပိုင် စာပေသမိုင်းကျမ်းပြုဆရာများ၏ အဆိုတစ်ရပ်နှင့် လည်း ညှိ၍ ဆင်ခြင်နိုင်သည်။

‘လူသားတို့၏ မေတ္တာတရားများ၊ ဝမ်းနည်းကြေကွဲမှုများ၊ အတွေးအမြင်များ၊ အိပ်မက် များ၊ စိတ်ဆန္ဒများကို ဘာသာစကားလှလှဖြင့် ဖော်ပြထားခြင်းသည်ပင် စာပေ ဖြစ်တော့ ၏။’ ဟူသောအဆို ဖြစ်သည်။

မိမိ၏စိတ်ကို ဖော်ထုတ်၍ ရေးသောစာများ ပုဂံကျောက်စာတွင် များစွာရှိသည်။ အချို့စာ တို့မှာ စိတ်ကို ဖော်ပြနိုင်ရုံသက်သက် မဟုတ်။ စာကိုဖတ်၍ လေးစားခြင်း၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်း စသည့် စိတ်ခံစားမှုများဖြစ်အောင် စေ့ဆော်ပေးနိုင်သည်။ ထို့အတူ အနက်လှအောင်၊ အသံသာ အောင် အားထုတ်ရေးဖွဲ့ထားသော စာများ၊ စာရည်စာသွေးကောင်းအောင် ကုံးသီရေးဖွဲ့ထားသော စာများ၊ စာကိုဖတ်၍ စာရေးသူ၏ အလိုအတိုင်း ကြည်နူးသင့်သည့်အခါ၌ ကြည်နူး ကြောက်လန့်သင့်သည့်အခါ၌ ကြောက်လန့်ရသောစာများလည်း ရှိသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ကြည့်ပြန်လျှင် ပုဂံခေတ်ကျောက်စာများမှာ ပုဂံခေတ်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ကံဒုပါးအမှုအရာကို ဖော်ပြနေသောစာများ ဖြစ်သည်။ အလှူ ကောင်းမှုပြုခြင်းသည် မြင်ယောင်နိုင်သောကိုယ်အမှုအရာ ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာ၌ ရေးထိုးမှတ်တမ်းတင်ထားသမျှသည် ကြားယောင်နိုင်သောနှုတ်အမှုအရာ ဖြစ်သည်။ ထို ကိုယ်၊နှုတ် အမှုအရာတို့ကို မြင်ယောင်ကြားယောင်လာအောင် ရေးနိုင်သော

အခါ၌ ကျောက်စာရှင်၏စိတ်ကိုပါ မြင်လာရသည်။ ထိုကံ၃ပါးအမှုအရာတို့မှာ ကျောက်စာရှင် တစ်ဦး၏ အမှုအရာသက်သက် မဟုတ်။ ပုဂံခေတ်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏အမှုအရာလည်း ဖြစ်နေ တတ်သည်။ ထိုသို့ ပုဂံခေတ်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ကံ၃ပါးအမှုအရာ ပေါ်လွင်နေအောင် ရေးသား သရုပ်ဖော်ထားနိုင်ခြင်းသည်လည်း ‘စာပေမြောက်သည်။’ဟု ဆိုနိုင်သည့်အကြောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ် ကျောက်စာ၊ မင်စာများကို စာပေအဖြစ် လေ့လာထိုက်ခြင်းမှာ သံသယ ပွားရန် မလိုချေ။

‘ပုဂံခေတ်အရေးအသားတို့သည် စာပေအဆင့်ဝင် စာများဖြစ်သည်။’ဟု သဘောရပြီးသည့် နောက်၊ ကျမ်းပြုစုသည့်အခါ ‘အခန်း ၁’ တွင် သမိုင်းနောက်ခံအကျဉ်းကို ဖော်ပြထားသည်။ စာပေပေါ်ထွန်းမှုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း သမိုင်းစဉ်နှင့် ဆက်စပ်နေသည့်အလျောက်၊ မြန်မာ့သမိုင်း နှင့်မရင်းနှီးသေးသူ ပရိသတ်အတွက် ဤအခန်းကို ထည့်သွင်းရခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤအခန်း၌ ပဓာနအားဖြင့် အပိုင်း ၂ပိုင်း ပါသည်။ တစ်ပိုင်းမှာ မြန်မာအစ၊ ပုဂံအစတို့ကို စူးစမ်းခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာအစသည် လည်းကောင်း၊ ပုဂံအစသည် လည်းကောင်း ဝိဝါဒပွားနေသေးသော အရေးကိစ္စများသာ ဖြစ်သည်။ သမိုင်းသုတေသီ အသီးသီးတို့၏ အဆိုအမိန့်များနှင့် ကျမ်းပြု သူ၏အယူအဆကို ဖော်ပြထားသည်။ လေ့လာတင်ပြမည့် စာပေသမိုင်းကာလ၌ အုပ်ချုပ်သော ပုဂံမင်းဆက်ကို အကျဉ်းမျှ ဖော်ပြထားသည်။ ပုဂံခေတ်စာပေအကြောင်း ဆွေးနွေးစဉ်၌ ပုဂံခေတ်အုပ်ချုပ်ရေးသမိုင်းစဉ်ကို ထင်မြင်ကျွမ်းဝင်နေစေရန်သာ ရည်ရွယ်သဖြင့် အကျယ်တဝင့် မဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

ပုဂံခေတ်အုပ်ချုပ်ရေးသမိုင်းတွင် အနော်ရထာမင်းလက်ထက်သည် များစွာအရေးပါသည်။ အနော်ရထာမင်းလက်ထက်မှစလျက် မြန်မာ့သမိုင်းကို ခေတ်ပြိုင်အထောက်အထားများဖြင့် စနစ် တကျသုတေသနပြုရန် အခွင့်သာလာသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အနော်ရထာမင်းနောက် ဆက်ခံ သော မင်းတို့လက်ထက်တွင်မူ ခေတ်နှောင်းပိုင်းကျလာလေ သမိုင်းဆိုင်ရာအချက်အလက် များမှာ ကြည်လင်ပြတ်သား ခိုင်မာလာလေ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပုဂံသမိုင်းတွင် အနော်ရထာ မင်းလက်ထက်သည် အရေးပါသောမှတ်တိုင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် အနော်ရထာလက်ထက်မှ စသော ပုဂံသမိုင်း၊ မြန်မာစာပေသမိုင်းသည်လည်း အနော်ရထာမတိုင်မီခေတ်ကာလ အခြေအနေ များနှင့် အဆက်အစပ်မဲ့ ဖြစ်ပေါ်ထွန်းကားလာသည် မဟုတ်ချေ။ ပုဂံခေတ်စာပေအကြောင်းသည် အနော်ရထာမတိုင်မီ ခေတ်ကာလသမိုင်းစဉ်၏ အဆက်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အနော်ရထာမတိုင်မီ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုမှာ မည်သို့ပါနည်း။ ဘာသာစာပေမှာ မည်သို့ပါနည်း။ တစ်ဖန် အနော်ရထာ မတိုင်မီ ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာက ပုဂံဒေသသည် အချက်အချာဒေသ မဟုတ်ခဲ့ရာ အချက်အချာဖြစ်ခဲ့သော ရခိုင်၊ ပျူ၊ မွန်တို့ဒေသများတွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အခြေအနေများကို စူးစမ်းဖော်ပြထားသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ထိုကာလသည် မြန်မာစာ အရေးအသား မထွန်းကားခဲ့သေးသောကာလဖြစ်လင့်ကစား၊ အပြောစာပေများ ထွန်းကားခဲ့မည် ကို ယုံမှားသံသယဖြစ်ရန် မရှိပေ။ ယခုအခါ ဒဏ္ဍာရီအဖြစ် ပြောဆိုနေကြသော

m g o e . c o m

မောင်တင့်တယ်ဇာတ်လမ်း၊ စုဋ္ဌသမ္ဘဝ၊ မဟာသမ္ဘဝဇာတ်လမ်း စသည်တို့မှာ ထိုစဉ်က ပုဂံသားများ ပြောဆိုဖြန့်ဖြူးကြသော အပြောစာပေများ ဖြစ်ခဲ့ပေမည်။ ‘အပြောစာပေ’ဟု သတ်မှတ်နိုင်သောသမိုင်းပုံပြင်တို့ကို ဒေါက်တာသန်းထွန်းက တင်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ သမိုင်းပုံပြင်များသာမက စကားပုံ၊ စကားထာများတွင်လည်း နှုတ်ပြောစာပေသဘောကို သတိထားနိုင်သည်။ စာပေမရှိသေးသော်လည်း စကားပုံ၊ စကားထာများမှာမူ ရှိနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် စကားပုံများမှာ စဉ်ဆက်မပြတ် ပွားများနေရာ၊ ‘မည်သည်ကား အနော်ရထာ မတိုင်မီက စကားပုံ။ မည်သည်ကား အနော်ရထာနောက်မှပေါ်ထွန်းသော စကားထာ။’ဟု ဆုံးဖြတ်ရန်မှာ အတန်ခက်ခဲသည်။

ဆရာဒေါက်တာသန်းထွန်းကမူ မှတ်ကျောက် ၄ခုဖြင့် စကားပုံ၊စကားထာတို့၏ ရှေးကျမှု၊ မကျမှုကို ဆုံးဖြတ်သည်။ ယင်းမှတ်ကျောက်တို့မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုးကွယ်မှုကို ရည်ညွှန်းသည့် ဝေါဟာရ မပါဝင်ခြင်း၊ မြန်မာ့မြေပြန့်လွင်ပြင်တွင်သာ တွေ့ရသော ယာမြေ၊ သစ်ပင်သီးနှံတို့နှင့် မဆက်စပ်ခြင်း၊ ရေကြောင်းနှင့် ပြည်ပကုန်သွယ်မှုအကြောင်း မပါခြင်း၊ ထီးသုံးနန်းသုံး အုပ်ချုပ်ရေးဝေါဟာရ မပါဝင်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ရောက်မလာမီက မြန်မာများ၏ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု၊ နေထိုင်ရာဒေသ ပထဝီပတ်ဝန်းကျင်၊ လုပ်ဆောင်ခဲ့မည့် အလုပ်အကိုင်၊ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ၊ မှတ်ကျောက်-၄ရပ်ဖြင့်စိစစ်လျက် ရှေးဟောင်းနှုတ်ပြောစာပေ ဖြစ်တန်ရာသော စကားပုံ၊စကားထာတို့ကို စာရင်းပြုပြထားပြီး ဖြစ်သည်။^{၁၂} အနော်ရထာ မတိုင်မီ စာပေအကြောင်း၌ မြန်မာနှုတ်ပြောစာပေအကြောင်း သီးသန့် မဆိုလိုက်တော့ပြီ။

ပုဂံခေတ်စာပေအကြောင်းကို ‘ခေတ်ဦး’၊ ‘ခေတ်လယ်’၊ ‘ခေတ်နှောင်း’ဟူ၍ ကဏ္ဍ ၃ရပ် ခွဲခြားဖော်ပြထားသည်။ ဤသို့ခွဲခြားသည်မှာ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဝေသော မြန်မာစာပေသမိုင်းတွင် ခွဲခြားထားသည့်အတိုင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ခေတ်အသီးသီး အရေးအသားတို့ကို သုံးသပ်ရာ၌ ‘အုတ်ခွက်စာ၊ စဉ်ကွင်းစာ၊ မင်စာ၊ ကျောက်စာ’ဟူသော ခေတ်သုံးစာရေးကိရိယာများအလိုက် ခွဲခြားထားသည်။ ထိုအစဉ်အတိုင်းကား မဟုတ်။ ရေးသား တင်ပြရာတွင် အဆင်ပြေနိုင်သည့် အစီအစဉ်အလိုက် တင်ပြခြင်းဖြစ်ရာ စာရေးကိရိယာများ ရှေ့နောက် အပြောင်းအလဲရှိသည်။ ခေတ်ကာလ ၃ရပ်၌ မြန်မာစာပေသည် အထီးတည်း ဖွံ့ဖြိုးလာခြင်းလည်း မဟုတ်ချေ။ ပါဠိ၊ သက္ကတကဲ့သို့သော တိုင်းခြားဘာသာစကားများ၊ ပျူ၊ မွန်ကဲ့သို့သော တိုင်းရင်းဘာသာစကားများနှင့် ယှဉ်လျက် ဖွံ့ဖြိုးလာရသည်ဖြစ်ရာ ထိုမိတ်ဖက် ဘာသာစကားတို့၏ ခေတ်အသီးသီးအလိုက် အနေအထားကို ပစ်ပယ်မေ့ပျောက်ထား၍ မသင့်ချေ။ ထိုကြောင့် ယှဉ်ဖက်ဘာသာစကားတို့၏ အနေအထားကိုလည်း အတန်ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖော်ပြထားသည်။

ပုဂံခေတ်ဦးသည် ‘မွန်စာပေခေတ်’ဟုခေါ်ဆိုရသည်အတိ၊ မွန်စာအရေးအသားများစွာ တွင်ကျယ်လှသည် တစ်ကြောင်း၊ ထိုမွန်စာပေများမှာ နောက်နှောင်းပေါ်ထွန်းမည့် မြန်မာစာများနှင့် တစ်နည်းမဟုတ်တစ်နည်း ဆက်နွယ်နေသည်တစ်ကြောင်းတို့ကြောင့် ပုဂံခေတ်ဦး မွန်စာများအကြောင်း သုံးသပ် ဖော်ပြထားအပ်ပေသည်။ ခေတ်ဦးကာလနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စောဒက

တက်ဖွယ် ရှိနိုင်သည်မှာ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာကို ခေတ်ဦးတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာသည် ၁၁၁၂ ခု ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ရေးထိုးသောကျောက်စာ ဖြစ်ရာ၊ ခေတ်ဦးတွင်ဖြစ်စေ၊ ခေတ်လယ်တွင်ဖြစ်စေ ထည့်သွင်းဖော်ပြနိုင်သောကျောက်စာ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ခေတ်ဦးအကုန်၌ မြန်မာစာပေ အရုဏ်ပွင့်လာသောအချက်ကို ထင်ရှားစေ ခြင်းငှာ ခေတ်ဦးစာစုစာရင်းတွင် ထည့်သွင်းထားလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

အလယ်ခေတ်စာပေကဏ္ဍမှာ နှစ် ၆၀ဆယ်မျှ အချိန်တိုတိုလေးသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တွေ့ရသမျှ မင်စာ၊ အုတ်ခွက်စာ၊ ကျောက်စာတို့ကိုသာ ဖော်ပြထားသည်။

ခေတ်နှောင်းကာလမှာမူ နှစ်ပေါင်း ၁၀၀ ကျော် ကြာမြင့်သည်။ မြန်မာစာအရေးအသား မှာလည်း များပြားလာသည်။ ကျောက်စာ အများအပြားတွေ့ရသည်။ ထိုအကြောင်းတို့ကြောင့် ခေတ်နှောင်းကာလ ပုဂံစာပေအကြောင်း ဆွေးနွေးဖော်ပြရန် များစွာရှိသည်။ ဤတွင် ခေတ်နှောင်းကာလကို အပိုင်း ၃ ပိုင်း ခွဲလိုက်ရတော့သည်။ ခေတ်နှောင်းကာလမြန်မာစာ ထွန်းကားလာရာတွင် ထိုခေတ်ပညာရေးနှင့် ဘာသာရေးတို့မှာ အရေးပါလှသော နောက်ခံ အကြောင်းများ ဖြစ်သည်။ ခေတ်နှောင်းတွင် မင်စာ၊ ကျောက်စာများ ရေးသားနိုင်စွမ်းရှိအောင် ပညာရေးစနစ်နှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာတရားဓမ္မသဘင်များက မည်သို့ အထောက်အကူပြုပါ သနည်း။ ထိုအချက်များကို ခေတ်နှောင်းကာလ နောက်ခံမြင်ကွင်းအဖြစ် အခန်းတစ်ခန်းဖွဲ့ကာ ဖော်ပြထားသည်။

ခေတ်နှောင်းစာပေအထည်ကိုယ်ကို လေ့လာသည့်အခါ ကျောက်စာတို့တွင် ယေဘုယျအား ဖြင့် ပါဝင်လေ့ရှိသည့် 'အလှူအကြောင်းအရာ၊ ဆုတောင်း၊ ကျိန်စာ' ဟူသော ကဏ္ဍ ၃ရပ်ကို အခြေခံသည်။

'ခေတ်နှောင်း အပိုင်း ၁' သည် ထိုကဏ္ဍ ၃ရပ်လုံး၌ စာပေအရည်အသွေးပေါ်လွင်သော၊ သို့မဟုတ် ကဏ္ဍတစ်ရပ်ရပ်၌ ရေးသားပုံထူးခြားသဖြင့် ထင်ရှားသောကျောက်စာတို့ကို လေ့လာ ပြရာအပိုင်း ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ကျောက်စာတစ်ချပ်ချင်းအလိုက် ထူးခြားထင်ရှား နေသော ကျောက်စာများကို ကောက်နုတ် လေ့လာပြသည့်အပိုင်း ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာများ သာမက၊ ထင်ရှားသောမင်စာများကိုလည်း ဤအပိုင်းတွင် သုံးသပ်ထားသည်။

'ခေတ်နှောင်း အပိုင်း ၂' တွင်မူ ကဏ္ဍအလိုက်ထူးခြားနေသည့် အရေးအသားများကို ကောက်နုတ်လေ့လာပြသည်။ အချို့ကျောက်စာများကား မိမိတို့အလှူအကြောင်း ဖော်ပြရာ၌ ထူးထူးခြားခြားရေးနိုင်သည်။ အချို့ကျောက်စာများကား ဆုတောင်း၌၊ အချို့ကျောက်စာများကား ကျိန်စာ၌ အရေးအဖွဲ့ ထူးခြားကြသည်။ ထိုသို့ ထူးထူးခြားခြားရှိသော အကြောင်းအရာ၊ ဆုတောင်း၊ ကျိန်စာတို့ကို သုံးသပ်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။

အပိုင်း ၃ တွင်ကား ပုဂံခေတ်စာရေးခြင်းအတတ်ပညာသဘောကို ဦးစားပေး ဖော်ပြထားသည်။ အခြေခံကျသော စာရေးနည်းပညာကို အစထားလျက် စကားပြေတွင် အရေးပါလှသော အသုံးအနှုန်းနှင့် အဖွဲ့အနွဲ့တို့ကို စိစစ် ဖော်ပြထားသည်။ စကားပြေသာမက ကဗျာရေးဖွဲ့မှု သဘောကိုလည်း ပုဂံကျောက်စာတို့တွင် တွေ့ရသေးရာ၊ ပုဂံကျောက်စာကဗျာများ အကြောင်းကိုလည်း ထိုအခန်းတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြသည်။

အခန်းအသီးသီး၌ ပုဂံစာပေအကြောင်း ရေးသားဆွေးနွေးခဲ့သော်လည်း မင်စာ၊ကျောက်စာ စသည်တို့မှတစ်ပါးသော ပေစာ၊ပုရပိုက်စာများအကြောင်း မပါဝင်ခဲ့သေးသည်ကို သတိထားမိပေလိမ့်မည်။ မင်စာ၊ကျောက်စာများမှတစ်ပါး အခြားစာရေးကိရိယာတို့ပေါ်တွင် ရေးသားခဲ့သည့် စာပေလက်ရာများ ရှိခဲ့မည်မှာ အမှန် ဖြစ်သော်လည်း ထိုထို စာရေးကိရိယာတို့မှာ ကျောက်စာများ၊ အုတ်နံရံများကဲ့သို့ ရာသီဥတုဒဏ် မခံနိုင်သဖြင့် ကာလကြာမြင့်သည့်အခါ ပျက်စီးခဲ့ပေပြီ။ ထို့ကြောင့် မင်စာ၊ ကျောက်စာများကဲ့သို့ မူရင်းကျကျ ပုဂံလက်ရေးဖြင့် ရေးသားထားသော 'ပုဂံခေတ်မြန်မာစာလက်ရာ'ဟု မတွေ့နိုင်တော့ပြီ။ သို့သော် တစ်ဆင့်တစ်ဆင့် ကြားနာမှတ်သားလာရာက နောက်နှောင်းစာစောင်တို့တွင် ပုဂံခေတ်လက်ရာအဖြစ်ဖော်ပြသော စာအနည်းငယ်ကို ကား တွေ့ရပေသည်။ ထိုစာတို့အကြောင်းကိုကား သီးခြားအခန်းမဖွင့်တော့ဘဲ နိဂုံးတွင် သုံးသပ်ဖော်ပြထားသည်။ ပုဂံခေတ်နောက်တွင် ကျောက်စာ မဟုတ်သောစာပေများ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ရာ ထိုစာပေသမိုင်းနှင့် အချိတ်အဆက်ပြုပေးလိုရင်း ဖြစ်သည်။

အထောက်အထားများ

ဤကျမ်းပြုစုရာတွင် အထောက်အထားအများစုမှာ မင်စာ၊ ကျောက်စာ မူရင်းအထောက်အထားများသာ ဖြစ်သည်။ သို့သော် အမှန်တကယ် မူရင်းမင်စာ၊ ကျောက်စာတို့ကိုကား ရံခါရံခါသာ အကြောင်းအားလျော်စွာ ပြန်လှန်စိစစ်နိုင်သည်။ အများဆုံး အားကိုးအားထားပြုရသည်မှာ ပညာရှင်တို့ ကူးယူပုံနှိပ်ထုတ်ဝေထားသော မင်စာ၊ ကျောက်စာများသာ ဖြစ်သည်။

မွန်ကျောက်စာများနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် ဦးချစ်သိန်း၏ ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာပေါင်းချုပ်သည် များစွာအားကိုးရသည်။ မြန်မာကျောက်စာများနှင့်ပတ်သက်သည့် ပါမောက္ခဂျီအိပ်ချ်လတ်၊ ပါမောက္ခဦးဖေမောင်တင်၊ ပါမောက္ခဦးစမောင်၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနဦးငြိမ်းမောင်တို့၏ မင်စာ၊ ကျောက်စာ စာအုပ်စာတမ်းများသာ မရနိုင်လျှင် ဤကျမ်း ဖြစ်မြောက်လာရန် မလွယ်ကူပေ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ဆရာများ၏ ကျေးဇူးကား ကြီးမားလှလေသည်။ သို့သော် ဆရာတို့ မည်မျှပင် ဒုက္ခအမျိုးမျိုးခံ၍ ကျောက်စာများကို စိတ်ရှည်လက်ရှည်ကူးယူခဲ့သော်လည်း အမှားအယွင်းများမှာ လုံးဝကင်းစင်လိမ့်မည် မဟုတ်ချေ။ ဤကား ပညာရှင်ဆရာကြီးတို့၏ အပြစ် မဟုတ်။ အထပ်ထပ်ဖတ်လေ ကျောက်စာတို့၏အဓိပ္ပာယ်မှာ ပိုမိုရှင်းလင်းလာလေ၊ မူလအရေးအသားကိုလည်း ခန့်မှန်းရလွယ်လာလေ ဖြစ်သည်။

ကျမ်းပြုသူကိုယ်တိုင်မှာ ထိုမျှအချိန်ပေး စိစစ်နိုင်လောက်အောင် အစွမ်းအစအခြေအနေ မရှိသော်လည်း သမိုင်းနှင့် စာပေပညာရှင်ဦးတင်ထွေးမှာ ကျောက်စာများဖတ်ရှုရာ၌ များစွာ

သတိကြီးသူ ဖြစ်သည်။ ရှေးကဖတ်ရှုခဲ့သည်တို့တွင် အတိမ်းအယိမ်းတွေနိုင်ပုံ သဘောကို သိနိုင်ရန် ညောင်ရမ်းကြီးသမီး(ရှင်မဟာကဿပ)ကျောက်စာကို အထပ်ထပ်ဖတ်ရှုရာက ဦးတင်ထွေး အသစ်တွေရှိထားသည့်အချက် အချို့ကို သာဓကဆောင်အပ်ပေသည်။^{၃၃}

ကြောင်း ၁၇၂၁၈

● မင်ကြိက္ကစ္စာ လှူဒါန်ပိယံရယ် ဆင် ။ ကြ ဆင်ကန်တုလာ ထာရ ။ (။) မျက်ခရကာ ငမုင်သင်မည်သ(ကပွိ) ကိုဝ် နင် လင်၊ ပုရှာ ။ ။ ။ ငကြောင်သင်များလက်တွင်ရ၏ ငကြောင်သင်များ ဟူ၏

ငြိမ်း မင်ကြိက္ကစ္စာ လှူဒါန်ပိယံရယ် ဆင်(ကန် ဖုန်)မွတ်ကြိ ဆင်ကန်တုလာ(ထာရယ်) ပျောက်ခရကာ ငမုင်သင်မည်သကပွိယာကိုဝ်(နှင့် တုံရယ်) လင်ရပုရှာပိယံ၏ ဆင် အစ်ကိုဝ် ငကြောင်သင်များလက်တွင် ရ၏ ငကြောင်သင်များ ဟူ၏

ထွေး မင်ကြိက္ကစ္စာ ကထိန်ပိယံရယ် ဆင်[လှူသော၊ မွတ်]ကြိ[စွာ]ဆင် ကန်တုလာထာ ရယ် ပျောက်ခရကာ ငမုင်သင်မည်သကပွိ(ကာကိုဝ်) (နင်ဆင်ရှာ)လင်ဟု ရှာစိယံ၏ ဆင်(ဥ)ခါ(က်ကာ) အစ်ကိုဝ်ငကြောင်သင်များ လက်တွင်ရ၏ ငကြောင်သင်များ ဟူ၏

စာကြောင်း ၂ကြောင်းမျှ ဖတ်ရာ၌ပင် တစ်ဦးထက်တစ်ဦး မူလစာလုံးပေါင်းများကို ပိုမို မြင်တွေ့လာသည်။ ရှေးအခါက ခပ်ဝါးဝါးသာဖြစ်ခဲ့လျက် နားလည်ရခက်သော ဆင်ပျောက် စာတ်လမ်းသည် နောက်ဆုံးတွင် ပြတ်သားရှင်းလင်းလာသည်။ အထပ်ထပ်ဖတ်ရှုလျက် အသစ် အသစ် မြင်လာအောင် အားထုတ်လေ အမှန်ကို တွေ့လေဖြစ်သည်။ ကျမ်းပြုသူမှာ ထိုမျှမစိစစ် နိုင်ဘဲ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဆရာကြီးများ၏ ပုံနှိပ်ပြီးကျောက်စာ၊မင်စာ စာအုပ်တို့ကိုသာ များစွာ အားထားခဲ့ကြောင်း ဝန်ခံလိုပေသည်။

မင်စာ၊ ကျောက်စာမူရင်းအထောက်အထားများအပြင် ကျမ်းပြုရာ၌ အခြားအခြား စာအုပ် စာတမ်းများနှင့်လည်း ညှိနှိုင်းရသည့်အခါ ကျမ်းပြုသူရောက်ရှိနေသည့် ဒေသ၏ အားနည်းချက် မှာ မိမိဖတ်ရှုလိုသလောက် မြန်မာစာအုပ်စာတမ်းများ မရနိုင်သောအချက် ဖြစ်သည်။ ကျမ်းပြုစု ရာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု မြောက်အီလီနွိုင်းတက္ကသိုလ်စာကြည့်တိုက်တွင် မြန်မာစာအုပ်များ အတော်အသင့်အပြည့်အစုံကား ရှိပေ၏။ မြန်မာနိုင်ငံ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် စာအုပ် အလဲအလှယ်ရှိသည့် ကျေးဇူးပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ရံခါရံခါ၌ လက်ရင်းကျသောစာအုပ် စာတမ်းမှာ ရှိမနေတတ်ချေ။ ထိုအခါ ထပ်ဆင့်ဖော်ပြထားသော စာအုပ်စာတမ်းကိုသာ အားကိုး ရတော့သည်။ လက်ရင်းစာအုပ်စာတမ်းများ အပြည့်အစုံ ရနိုင်သည်အထိ စောင့်ဆိုင်းနေလျှင် ဤကျမ်း ဖြစ်လာတော့မည် မဟုတ်ချေ။ ကျမ်းဖြစ်မြောက်ရန် ဝန်ဆောင်ကျခြင်းသည် စာပေအလုပ်၊ အသိဉာဏ်အလုပ် ဝန်ဆောင်ကျခြင်း ဖြစ်သည်။ ယခုပင်လျှင် ပုဂံခေတ်စာပေ သမိုင်းသည် ပေါ်ထွန်းသင့်သည့်အချိန်ထက် များစွာနောက်ကျလျက် ရှိနေပြီ။ ထိုကြောင့် ရနိုင် သမျှ အထောက်အထားများဖြင့် အတတ်နိုင်ဆုံး ခိုင်မာအောင် အားထုတ်တင်ပြအပ်ပေသည်။

ပန်ကြားချက်

မည်သို့ပင် အားထုတ်ထားစေကာမူ အယူအဆ၊ အမှတ်အသားအတိမ်းအယိမ်းများ ကင်းမည်။^၁ ဟု မမျှော်လင့်ရဲချေ။ ပုဂံခေတ်စာပေ၏ ပင်ကိုသဘောကပင် ကျယ်ပြန့်နက်ရှိုင်း လှရာ အစစပြည့်စုံပြီ။^၂ ဟု မယူဆရဲချေ။ ကျမ်းပြုသူနှင့်စာဖတ်သူတို့ အရာရာတွင် သဘော တိုက်ဆိုင်လိမ့်မည်။^၃ ဟုလည်း မထင်စားရဲချေ။ ထိုသို့ အယူအဆ၊ အမှတ်အသားအတိမ်း အယိမ်းများ၊ အလစ်အဟင်းများ၊ ကျမ်းပြုသူနှင့် သဘောမတိုက်ဆိုင်သည်များ ရှိသည့်အခါ စာဖတ်သူ၏ ဝေဖန်အကြံပေးချက်များသည် ကျမ်းပြုသူ နောင် ဆက်လက်ပြုစုရန်ကြံရွယ်ထား သည့် မြန်မာစာပေသမိုင်းဆိုင်ရာ အခြားစာအုပ်စာတမ်းများအတွက် အကျိုးကျေးဇူး ကြီးပေလိမ့် မည်။ ဤကျမ်းကို ရေးသားရာ၌ ကျမ်းပြုသူကိုယ်တိုင်လည်း မိမိ၏ ရှေ့သွားဆရာကြီးများ လည်း ဖြစ်၊ မိမိ၏ သင်ဆရာ၊ မြင်ဆရာ၊ ကြားဆရာများလည်းဖြစ်သော ပညာရှင်ကြီးတို့၏ အဆိုအမိန့်ကို ဝေဖန်သုံးသပ်ခြင်း ပြုရသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ငြင်းပယ်ခြင်း ပြုရသည်။ ထိုသို့ ပြုမှုရာ၌ အဆိုပါဆရာကြီးများအား နစ်နာစေလိုသော စိတ်ထားလည်း လုံးဝမရှိ။ ထိုထို ပညာရှင်ကြီးတို့သည် မိမိထက် ပညာကြီးသည်ကိုလည်း ကောင်းစွာယုံကြည်ပြီး ဖြစ်၏။ သို့သော် စာပေ၏ အကျိုးကိုသာ ကြည့်လျက် မိမိအယူအဆကို ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်၏။ ကျမ်းပြု သူ၏ အယူအဆများတွင်လည်း စာဖတ်သူတို့ မနှစ်မြို့ဖွယ် တွေ့သည့်အခါ အလားတူပင် လွတ်လပ်ပျော်ရွှင်စွာ ဝေဖန်သုံးသပ်ကြစေလို၏။ ဤသို့ အချင်းချင်း ဝေဖန်သုံးသပ် အကြံပေး ခြင်းသည် သန့်စင်ပြည့်စုံသော မြန်မာစာပေသမိုင်းကျမ်းများ ပေါ်ထွက်လာရေးတွင် များစွာ အထောက်အကူပြုမည်။-ဟု အခိုင်အမာ ယုံကြည်ပါသတည်း။

မှတ်စုများ

^၁ Bechert, Heinz, with Daw Khin Khin Su and Daw Tin Tin Myint, *Burmese Manuscripts Part I*, Franzsteiner Verlag GMBH, Weisbaden, 1979, pp. vii and ix

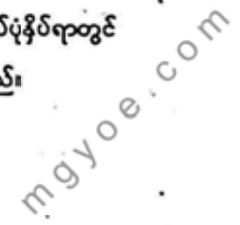
^၂ မြကတု၊ ပုံမနိပ်ရသေးသော စာမူထုပ်ကြီး၊ ငွေတာရီမဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၈၀၊ အေပြီ၊ စာ ၃၇-၄၀

^၃ Michael Aung-Thwin, *Pagan*, University of Hawaii Press, 1985, p. 1

^၄ Gordon H. Luce, *Old Burma-Early Pagan*, New York University, 1969, p. x

^၅ Michael Aung-Thwin, *Prophecies, Omens, and Dialogue: Tools of the Trade in Burmese Historiography*, Historical Essays in Honor of Kenneth R. Rossman, Doane College, 1980, p. 171

^၆ မှတ်ချက်။ ။ ကျောက်စာအကိုးအကားများကို မူရင်းစာလုံးပေါင်းအတိုင်း ရေးရာ၌ အခက်အခဲတစ်ရပ်မှာ အ ဆွဲ၊ သ ဆွဲ(ယှံ့မှာကဲ့သို့) နှင့် အခြားဗျည်းထက်တွင် ဆင့်၍ရေးရသော ရ ဆင့်(ဟီ၊ မှာကဲ့သို့) စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ အသုံးပြုသော ကွန်ပျူတာစာလုံးတွင် ထိုအဆွဲများ၊ အဆင့်များအတွက် အထူးမဖန်တီးရသေးသောကြောင့် ပရက္ကူဦးဆုံးဖေ စာပေဆုပြိုင်ပွဲအတွက် တင်သွင်းစဉ်က ထိုအဆွဲများ၊ အဆင့်များသည် ယှဉ်ဗျည်း၏ အက်တည်တည်တွင်၊ သို့မဟုတ် အပေါ်တည်တည်တွင် ရှိသင့် ပါလျက် နောက်သို့ အနည်းငယ်ရောက်နေသောစာမူကို တင်သွင်းခဲ့ရသည်။ သို့သော် ပြန်လည်တည်းဖြတ်သည့်အချိန်၌ ကွန်ပျူတာ မြန်မာစာလုံးများ ရေးသားသူ လန်ဒန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာနမှ ဆရာ ဂျွန်အိုကယ် (John Okell)က ဤစာအုပ်ပုံနှိပ်ရာတွင် အသုံးဝင်မည့် အဆွဲ အဆင့်သင့်များ ထပ်မံဖန်တီးပေးလာသဖြင့် ယခုအခါ ပုဂံခေတ်ရေးဟန်အတိုင်း ပုံနှိပ်ပေးရသည်။

^၇ A.H Christie and Hla Pe, *Artistic and Intellectual Expression*, Subcontractors's Monograph, HRAF- 37 N.Y.U-2, Burma Volume 1, Human Relations Area Files, INC. Connecticut, 1956, p. 312

^၈ G. Coede's, translated by H.M. Wright, *The making of Southeast Asia*, University of California Press, 1967

^၉ Barnet, Berman, Burto, *An Introduction to Literature*, Little, Brown and Company, Boston, 1974 , pp. 2-6

မှတ်ချက်။ ။ 'imitative,' 'expressive,' 'affective'တို့ကို 'အတုပြုခြင်း'၊ 'ဖော်ထုတ်ခြင်း'၊ 'အကျိုးသက်ရောက်မှု'ဟု မြန်မာလိုပြန်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

^{၁၀} ယင်း၊ စာ ၇

^{၁၁} Alicia H. Kahayon, Celia A. Zulueta, Erlinda M.Santiago, Nenita M. Robielos, *Philippine Literature, Choice Selections from a Historical Perspective*, National Book Store, Philippines, 1989, p. 1

^{၁၂} သန်းထွန်း၊ *ဗမာစာပေသမိုင်း*၊ သမိုင်းအုပ်ဆောင်း (၄)၊ သမိုင်းသင်း၊ သမိုင်းဌာန၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ ၁၉၈၁။ (လက်နှိပ်စက်မှု)

^{၁၃} မှတ်ချက်။ ။ ဂျာမနီနိုင်ငံ ဟိုက်ဒဲလ်ဘတ်ဂ်တက္ကသိုလ် တောင်အာရှသိပ္ပံဌာန၌ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော ဦးတင်ထွေး၏ ၁၉၉၃ အပြီလ ၂၇ ရက် ရက်စွဲပါ ပေးစာတွင် ဖော်ပြထားချက်ကို တပ်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ ဆရာဦးတင်ထွေး၏စာ၌ အခြားစာကြောင်းများတွင် အသစ် ထပ်မံဖတ်ရှုရသည့် အချက်များကို ဖော်ပြထားသေးသည်။ 'စ' မှာ ပါမောက္ခဦးမောင်၊ 'ငြိမ်း' မှာ 'ဦးငြိမ်းမောင်'၊ 'ထွေး' မှာ "ဦးတင်ထွေး" ဖြစ်သည်။

သမိုင်းနောက်ခံအကျဉ်း

လူမျိုးအစ

မြန်မာလူမျိုးအစနှင့် ဆက်နွယ်၍ အယူအဆ ၂ရပ် ရှိသည်။ ပထမအယူအဆမှာ မြန်မာ ရှေးဟောင်းရာဇဝင်စာတမ်းများ အဆိုအမိန့် ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့ရှေးဟောင်းရာဇဝင်လောကတွင် ရှင်မဟာသီလဝံသ-၁၆ရာစု အဦး၊ ဦးကုလား-၁၈ရာစု အဦး၊ တွင်းသင်းတိုက်ဝန်မဟာစည်သူ-၁၈ ရာစု တို့သည် တွေ့ရှိရသမျှအနက် ရှေ့ပြေး ရာဇဝင်ကျမ်းပြုဆရာများ ဖြစ်သည်။ ထိုဆရာ တို့၏ ရာဇဝင်ကျမ်းများတွင် 'တကောင်း'က စသည်။-ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် တကောင်း ခေတ်ဦး မင်းဆက်များအကြောင်း အသေးစိတ် မဖော်ပြကြ။ တကောင်းခေတ်နောက်ပိုင်းကို ရေးရာ၌သာ မည်သည့်တကောင်းမင်းလက်ထက်စသည်ဖြင့် မှတ်တမ်းတင်လေ့ ရှိသည်။ ထို့ပြင် ထိုတကောင်းမင်းတို့သည် မည်သည့်အမျိုးအနွယ် ဖြစ်သည်ကိုလည်း ထိုကျမ်းတို့၌ မဖော်ပြ။ သို့သော် ၁၈၂၉ ခုတွင် စတင်ပြုစုသော မှန်နန်းရာဇဝင်ဆရာများလက်ထက် ရောက်သောအခါ တကောင်းရာဇဝင်ကို အကျယ်ပြောဆိုလာသည်။ 'တကောင်းမင်းဆက် ပထမဘုရင်သည် အဘိရာဇာ'ဟု ဆိုသည်။ 'တကောင်းမျိုးနွယ်စုသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ မဇ္ဈိမဒေသမှ ထွက်လာခဲ့ကြ သူများ ဖြစ်သည်။'ဟုဆိုသည်။ အထူးသဖြင့်ကား ထိုမျိုးနွယ်စုသည် 'မြတ်စွာဘုရားသခင်၏ အနွယ်ဝင် သကျသာကီဝင်များ ဖြစ်သည်။'ဟု ဆိုသည်။ မှန်နန်းရာဇဝင်အလိုအရ 'မြန်မာ တို့သည် အိန္ဒိယအဆက်အနွယ် သာကီဝင်အနွယ်များ'ဟု ဆိုရလိမ့်မည်။

မြန်မာတို့သည် အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှုနှင့် မကင်းသော်လည်း၊ 'မြန်မာတို့သည် အိန္ဒိယအနွယ် များ မဟုတ်'သည်မှာ ထင်ရှားပြီးဖြစ်ရာ၊ ထိုအဆိုအမိန့်၏မခိုင်မာပုံကို အကျယ်ရှင်းလင်းရန် မလိုတော့ပေ။ သို့သော် 'သာကီဝင်'တို့နှင့် အမျိုးစပ်ချင်သော မှန်နန်းရာဇဝင်ဆရာတို့၏ စိတ်ဓာတ်ကိုမူ သတိချပ်သင့်လိမ့်မည်။ ရှေ့သွားကျမ်းအများက မဆိုမိန့်ဘဲ ဤကျမ်းတွင်မှ ဆိုမိန့်ခြင်းသည် ထူးခြားသည်။ ဤအဆိုကို မည်သည့်အထောက်အထားဖြင့် ဆိုမိန့်သနည်း။

မှန်နန်းရာဇဝင်ကျမ်းမတိုင်မီက ပေါ်ထွန်းခဲ့သည့် 'ပုဂံရာဇဝင်သစ်'တွင် တကောင်း မင်းဆက်တို့အကြောင်း မှန်နန်းရာဇဝင်မှာလောက် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားခြင်းမရှိကြောင်း သိရ သည်။ မှန်နန်းရာဇဝင်က ကိုးကားလေ့ရှိသော 'တကောင်းရာဇဝင်'အမည်ရှိကျမ်းငယ်မှာပင် သာကီဝင်များ ဝင်ရောက်လာခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မည်သို့မျှ ဆိုမိန့်ထားခြင်းမရှိ။-ဟု သိရသည်။ ဤအဆိုကို မိမိလူမျိုးအား ပိုမိုလေးစားဖွယ်ဖြစ်လာအောင် ဆိုသောစကားအဖြစ်သာ အောက်မေ့ အပ်ပေလိမ့်မည်။

mgyoe.com

ဒုတိယအယူအဆမှာ နောက်နှောင်းသုတေသီတို့၏အဆိုအမိန့် ဖြစ်သည်။ တရုတ်ပြည် ကန်စုပြည်နယ်မှဆင်းလာကြကာ မြန်မာတို့၏မူလဒေသသည် ‘တောင်ဘက်၌တောင်ရှိ၍ မြောက်ဘက်၌မြစ်ကြေရှိသော ဟိုအင်ဟိုမြစ်ကြီး၏ ‘မာချူ’ခေါ်မြစ်ဖျားအစိတ်အပိုင်းနှင့် ‘ဗယန်ခရ’ခေါ် တောင်ကြီး၏စပ်ကြားဒေသ ဖြစ်သည်။-ဟု မှန်းဆကြသည်။’ ထိုသို့မှန်းဆကြရာ၌ မြန်မာစကားတွင်သုံးနှုန်းသော မြောက်အရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရသည် ပဓာနအကြောင်းတစ်ကြောင်း ဖြစ်သည်။ မြောက်အရပ်ကို ရှေးဟောင်းမြန်မာစကားတွင် ‘မြစ်အောက်(မြစ်အောက်)’ ဟု ရေးသားခဲ့သည်။ ‘မြစ်၏အောက်ဘက်အရပ်’ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်။ မြစ်ရေ စတင်စီးဆင်းရာ အရပ်ကို ‘မြစ်အထက်’ ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ဖြင့် ‘မြစ်ညာ’ဟုသာ ခေါ်ဆိုလေ့ရှိရာ၊ ‘မြစ်အောက်’ ဟူသောစကားမှာ မြစ်စုန်ဆင်းသွားရာ အရပ်ဖြစ်မည်ကို သံသယရှိရန် မလို။ ဟိုအင်ဟိုမြစ်သည် ကြုံတောင်ကြဲခဲ မြောက်ဘက်သို့စီးဆင်းနေလေရာ၊ ထိုအရပ်သည်ပင် မြန်မာတို့၏ မူရင်းဒေသ ဟု တွက်ဆသည်မှာ ‘ကျိုးကြောင်းညီညွတ်သည်။’ဟု ဆိုရလိမ့်မည်။ ထိုကြောင့် မြန်မာတို့သည် သာကီဝင် မဟုတ်မူ၍ တိဘက်မြန်မာအနွယ်ဝင်များသာ ဖြစ်ကြသည်။ ထို မူလမြန်မာများသည် ထိုဒေသတွင် အေးအေးချမ်းချမ်းမနေနိုင်ခဲ့။ တရုတ်တို့၏အနှိပ်အစက်ကို မကြာခဏ ခံခဲ့ရသည်။-ဟု ဆိုသည်။ တရုတ်တို့ရန်ကိုရှောင်ရင်း ရေကြည်ရာမြက်နုရာသို့ တစ်သုတ်ပြီးတစ်သုတ် ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ကြသည်။ မြန်မာပြည်ဘက်ရောက်မှ တည်တည်တံ့တံ့ နေခွင့်ရကြသည်။

ဤသို့ မူလနေရာမှ ရွှေ့ပြောင်းလာရာတွင် မြန်မာတို့၏ လွတ်လပ်မှုတန်ဖိုးထားပုံမှာ သိသာလှသည်။ မူလဒေသတွင်သာ ဆက်လက်နေခဲ့လျှင် ယဉ်ကျေးနေပြီးဖြစ်သော တရုတ်တို့ ထံမှ များများသင်ယူခွင့် ရနိုင်သည်။ သို့သော် ယဉ်ကျေးမှုထက် လွတ်လပ်မှုကို ရွေးခဲ့ကြသည်။ ထိုကြောင့် ‘၇ ရာစုက မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုသည် ဘီစီ၁၃၀၀လောက်က တရုတ်ယဉ်ကျေးမှုပင် မတိုးတက်။’ဟု သုတေသီတို့ တွက်ဆပြကြသည်။’

ဒေသအစ

လူမျိုးအစ ခြေရာခံရာတွင်သာ မဟုတ်။ မြန်မာတို့၏ စတင်အခြေချရာဒေသနှင့် ဆက်စပ်၍လည်း အယူအဆ ၂ရပ် ကွဲပြားကြပြန်သည်။

ပထမအယူအဆမှာ ‘မြန်မာအစ တကောင်းက’ဟူသောအယူအဆဖြစ်သည်။ ‘တကောင်း’ ဆိုသည်မှာ မန္တလေးအထက် ဧရာဝတီမြစ်အရှေ့ဘက်ကမ်း မြေပြန့်ဒေသတွင် ရှိသည်။ ‘မြန်မာအစ တကောင်းက’ဟူသောအဆိုမှာ ရှေးဟောင်းမြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းများကို အခြေခံသည်။ မြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းများတွင် အစောဆုံးမင်းဆက်အဖြစ် တကောင်းမင်းဆက်ကို ဖော်ပြလေ့ရှိသည်။ သာကီဝင်မင်း အဘိရာဇာက တကောင်းကို စတင်ထူထောင်သည်ပြီးနောက်၊ ၃၃ ဆက် မြောက်မင်းလက်ထက် တရုတ်တို့လာတိုက်၍ တစ်ကြိမ် ပျက်သည်။ တစ်ဖန် ဓဇရာဇာမင်းက တကောင်းထီးနန်းကို ထူထောင်ပြန်သည်။ မင်း ၁၇ ဆက်တိုင်အောင် စိုးစံကြပြန်သည်။

ထို့ကြောင့် တကောင်းသည် မင်း ၅၀ ထီးနန်းစိုက်ထူခဲ့သောမြို့တော် ဖြစ်သည်။ သရေခေတ္တရာ တည်ထောင်သူများမှာလည်း တကောင်းမင်းအဆက်အနွယ်တို့သာ ဖြစ်သည်။ ရှေးဟောင်းရာဇဝင် ကျမ်းလာ ထိုစကားများကို ထောက်၍ 'မြန်မာအစ တကောင်းက'ဟု ဆိုမိန့်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာတို့သည် သာကီဝင်အဆက်အနွယ် မဟုတ်သည်ကို နားလည်ယုံကြည်သော ခေတ်သစ် သုတေသီအချို့ကလည်း ထိုအဆိုကို သဘောကျလက်ခံသည်။^၆ မြင်ဝါမြစ်ဝှမ်းမှလာသော မြန်မာ တို့သည် တကောင်းအရပ်၌ ပထမဆုံးရောက်ရှိ မြို့ပြထူထောင်နိုင်ပုံကို တွက်ဆပြကြသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် တကောင်းတွင် ထီးနန်းစိုက်ထူခြင်း ရှိခဲ့၊မရှိခဲ့ ဆိုသည်မှာပင် ပြဿနာ တစ်ရပ်အဖြစ် တည်နေသေးသည်။ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနက တူးဖော်တွေ့ရှိရသမျှ အထောက်အထားဖြင့်သော်ကား 'တကောင်းအရပ်သည် ခံမြို့အဆင့်မျှသာ ရှိခဲ့မည်။'ဟု မှန်းဆ နေရဆဲ ဖြစ်သည်။^၇

ဒုတိယအယူအဆမှာ 'မြန်မာအစ ကျောက်ဆည်က'ဟူသောအယူအဆ ဖြစ်သည်။ ဤအဆိုအမိန့်မှာ မြန်မာများရောက်မလာမီ မြန်မာနိုင်ငံအခြေအနေနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။ မြန်မာများဝင်မလာမီကပင် အခြားလူမျိုးစုများ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ပြီး ဖြစ်သည်။ တရုတ်မှတ်တမ်းများတွင် 'ပိယော(Piao)'ဟုခေါ်သော ပျူလူမျိုးတို့လည်း ပါဝင်သည်။ ပျူတို့ကို ပုဂံခေတ်မွန်တို့က 'တိရ်စူလ်'ဟု ခေါ်ခဲ့ကြဟန် ရှိသည်။^၈ ပျူတို့မှာ တိဘက်မြန်မာစကားပြော မျိုးနွယ်များ ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ စောစီးစွာ ဝင်ရောက်လာခဲ့သည့်အလျောက် ခရစ်နှစ် စောစောပိုင်းကာလကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိ အခြေချနေထိုင် နိုင်ခဲ့ကြပုံ ရသည်။^၉

တူးဖော်ပြီးစီးသမျှအနက် 'အစောဆုံးဖြစ်မည်'ဟု မှန်းဆရသော မြို့တော်မှာ ဗိဿနိုးမြို့ ဖြစ်သည်။ တောင်တွင်းကြီးမြို့ အနောက်ဘက် ၁၂မိုင်ကွာတွင် ရှိသည်။ ရှေးဟောင်းရာဇဝင် တို့တွင်မူ ပန်ထွာမင်းသမီး၏မြို့တော် အဖြစ်လည်းကောင်း သရေခေတ္တရာ နောက်ဆုံးမင်းနှင့် ခေတ်ပြိုင်အဖြစ်လည်းကောင်း ဖော်ပြကြသည်။

ရှေးဟောင်းသုတေသနက တူးဖော်ပြီးသည့်အခါ 'ပျူယဉ်ကျေးမှုအရိပ်အငွေ့များ တွေ့ရ သည်။'ဟု မှတ်ချက်ချသည်။ အချိန်ကာလကိုလည်း ၁ ရာစုမှ ၅ ရာစုအတွင်း ဖြစ်မည်။^{၁၀} ဟု မှန်းဆထားသည်။^{၁၁} ထိုစဉ်က 'နတ်ကိုးကွယ်ခဲ့သည့် အရိပ်လက္ခဏာကို လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓ ဘာသာအငွေ့အသက်ကို လည်းကောင်း၊ အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှုသဘောကို လည်းကောင်း မတွေ့ရ။' ဟု ဆိုသည်။^{၁၂} ရှေးကျလှကြောင်း သက်သေထူနေသည့် သာဓကကောင်းများ ဖြစ်သည်။ ဗိဿနိုးကို နောက်ဆုံး ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးသူများမှာမူ 'ဖန်မန်(သီရိမာရ) ဦးစီးသော ဖူနန်(ရှေးဟောင်းခမာ) စစ်သည်များသာ ဖြစ်သည်။'ဟု ယူဆကြသည်။^{၁၃}

ဗိဿနိုးအပြင် ထင်ရှားသော အခြားပျူမြို့တော်များမှာ သရေခေတ္တရာနှင့် ဟန်လင်းတို့ ဖြစ်သည်။

သရေခေတ္တရာမှာ ပြည်မြို့အရှေ့တော်ဘက် ၅မိုင်ကွာတွင် ရှိသည်။ မှန်နန်းရာဝေင်တွင် သရေခေတ္တရာအကြောင်းကို ဖော်ပြရာ၌ ဒုတ္တဘောင်မင်းက စသည်။ မင်း ၂၅ ဆက် အုပ်စိုးခဲ့သည်။ သာသနာနှစ် ၁၀၁(ဘီစီ၅၀၀ခန့်)က စတင်တည်ထောင်သည်။-ဟု ဆိုသည်။ သာသနာနှစ် ၆၁၃(အေဒီ၁၀၀)ခန့်တွင် ပျက်သည်။-ဟုဆိုရာ မြို့သက် ၅၀၀ကျော် ကြာသည်။ သို့သော် တူးဖော်စူးစမ်း တွေ့ရှိရသည်အထောက်အထားများအရ 'ခမာတို့၏ရန်ကြောင့် ဗိဿနိုး ပျက်ရာတွင်မှ သရေခေတ္တရာ တည်ထောင်ကြသည်။'ဟု ယူဆသည်။ အခြားနယ်ပယ်တို့တွင်လည်း မြို့ရွာတည်ထောင်ခဲ့ကြသေးသည်။ တရုတ်မှတ်တမ်းများကိုထောက်လျှင် ပျူတို့သည် အေဒီ ၈ ရာစုတွင် ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်အတန်း များစွာမြင့်မားလျက် ရှိခဲ့ကြပြီ။^{၃၃} အရိုးပြာအိုးစာများအရ 'နောက်ဆုံး သရေခေတ္တရာပျူမင်းမှာ သီဟဝိကြမ ဖြစ်သည်။ အေဒီ ၇၁၈ တွင် နတ်ရွာစံသည်။'ဟု ဆိုသည်။^{၃၄} ဟန်လင်းမှာ ရွှေဘိုမြို့ အရှေ့တောင်ဘက် ၁၁ မိုင်ကွာတွင် ရှိသည်။ 'သရေခေတ္တရာနှင့် ခေတ်ပြိုင် ပျူမြို့တော် ဖြစ်မည်။'ဟု မှန်းဆကြသည်။ ထိုမြို့တော်များမှတစ်ပါး မိုင်းမော၊ ဗိန္ဒက တို့သည်လည်း ရှေးဟောင်းပျူမြို့တော်များ ဖြစ်ကြသည်။

ပျူမြို့တော်များ ကွယ်ပျောက်သွားပုံနှင့်ပတ်သက်၍ အမျိုးမျိုးတွေးဆကြသည်။ 'မွန်တို့ရန်ကြောင့် မြောက်ဘက်သို့ ရွှေပြောင်းရာက သရေခေတ္တရာပျက်စီးသွားသည်။'ဟူသောအဆိုလည်း ရှိသည်။^{၃၅} 'စကောကရင်တို့ရန်ကြောင့် သရေခေတ္တရာ ပျက်စီးခဲ့ရသည်။'ဟူသော အတွေးလည်း ရှိသည်။^{၃၆} သို့သော် ၈၃၀ ကျော်က တရုတ်စစ်သည်များ ဝင်လာသည်မှာ ပဓာနအကျဆုံးအကြောင်း ဖြစ်မည်။-ဟု ယူဆသည်။ ထိုအချိန်သည် အနောက်ယူနန်တွင် နန်ချောင်တို့ တန်ခိုးထနေခဲ့ချိန် ဖြစ်သည်။ ထိုနန်ချောင်တရုတ်တို့သည် ပျူတို့အား ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ပုံနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တရုတ်မှတ်တမ်းများကို ကိုးကားလျက် ဖော်ပြထားသည်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

ခရစ်နှစ် ၈၃၂ ခုနှစ်တွင် ချမ်ဖဲ(င့်)ယို၏စစ်သည်များသည် သရေခေတ္တရာသို့ ဝင်ရောက် ဖျက်ဆီး၍ လူ ၃၀၀၀ ဖမ်းဆီးသွားခဲ့ပြီး၊ ချဲတုံ(ယခု ယူနန်မြို့တော်ခွန်မင်းမြို့)တွင် နေရာချထားသည်။ ၈၃၅တွင် သံလွင်မြစ်ဝတွင်ရှိသော မိချဲ(န်)[ကြွင်စိင်(ကြွဲစိန်)]ကို ဝင်ရောက် လုယက်ဖျက်ဆီးခဲ့သေး၏။ လူ ၂၀၀၀-၃၀၀၀ ခန့်ကိုလည်း ဖမ်းဆီးသွား၍ ဧရာဝတီမြစ်ညာပိုင်းတွင် ရွှေကျင်လုပ်ငန်းကို ပြုလုပ်စေသည်။^{၃၇}

ပျူလူမျိုးများအပြင် အခြား ရှိနှင့်နေသူများကို ရခိုင်ပြည် ဝေသာလီတွင် တွေ့နိုင်သည်။ ဝေသာလီထီးနန်းကို ကုလားတန်မြစ်နှင့် လေ့မြစ်ဝှမ်းတွင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။-ဟုဆိုသည်။ ဤမြို့ကို တည်ထောင်သူတို့မှာ အင်ဒိုအာရှေယန်အနွယ်ဝင် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းသားများ ဖြစ်မည်။-ဟု ရှေးဟောင်းကျောက်စာ၊ ရှေးဟောင်းအမွေအနှစ်များကို အထောက်အထားပြုချက် ခန့်မှန်းကြသည်။^{၃၈} ထီးနန်းတည်ထောင်ချိန်ကိုလည်း ၂ ရာစုလောက်ကတည်းက ဖြစ်မည်။-ဟု ယန်းရွှေပြည်စာအုပ်တိုက်

မှန်းဆကြသည်။ ထို့နောက် ၄ ရာစုအလယ်လောက်တွင် စန္ဒရမင်းဆက် အုပ်စိုးခဲ့သည်။ တစ်ဖန် ၆ ရာစုမှ ၈ ရာစုအစအထိ တတိယမင်းဆက် အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးမင်း အာနန္ဒစန္ဒရကမင်းစဉ်မင်းဆက်ကျောက်စာကို ရေးထိုးခဲ့သဖြင့် ထိုသမိုင်းစဉ်ကို သိခွင့်ရခြင်း ဖြစ်သည်။^၉

ထိုမှတစ်ပါး မြန်မာပြည်တွင်းသို့ အခြားရောက်နှင့်သူများမှာ မွန်တို့ပင် ဖြစ်သည်။ မွန်တို့ ကို 'မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အစောဆုံး ရောက်ရှိနေထိုင်ခဲ့သူများအဖြစ်' သုတေသီတို့ အသိအမှတ် ပြုကြသည်။ ၂၀၀၀ ဘီစီလောက်ကတည်းက ရောက်ခဲ့မည်။-ဟုပင် မှန်းဆကြသေးသည်။^{၁၀} ထိုင်းနိုင်ငံသည်ပင် ထိုအခါက မွန်တို့ဒေသ ဖြစ်ခဲ့သည်။-ဟု ဆိုသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်း၌မူ စစ်ကောင်းနှင့် သံလွင်မြစ်အကြား 'ရာမညဒေသ'အမည်ဖြင့် မွန်နိုင်ငံတော် ထူထောင်နိုင်ခဲ့ ကြသည်။ ထို ရာမညဒေသမြို့တော် 'သထုံ'ခေါ် သုဝဏ္ဏဘုမ္မိမှာ မွန်တို့၏ရှေးဟောင်း မြို့တော်ကြီး ဖြစ်သည်။ မွန်ရှေးဟောင်းရာဇဝင်ကျမ်းတို့အရ မြတ်စွာဘုရားရှင်လက်ထက်ကပင် သထုံကို တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ သီဟိုဠ်ပြည်ဖြစ် မဟာဝံသကျမ်းတွင်လည်း သောနနှင့် ဥတ္တရတို့ သုဝဏ္ဏဘုမ္မိသို့ သာသနာပြု သွားရောက်ကြောင်းပါရှိရာ မြန်မာနိုင်ငံတွင်း၌ စောစီးစွာ ကတည်းက မွန်တို့ နေထိုင်နှင့်ပြီး ဖြစ်သည်။-ဆိုသောအချက်မှာ အငြင်းပွားဖွယ်ရာ မလိုချေ။ သထုံတွင် သီဟရာဇာမင်းမှ မနုဟာမင်းအထိ မင်း ၅၈ ဆက် အုပ်စိုးခဲ့သည်။-ဟု ရှေးဟောင်း ရာဇဝင်များက ဆိုသည်။^{၁၁} မွန်တို့၏ အခြားရှေးဟောင်းနေပြည်တော်မှာ ပဲခူး ဖြစ်သည်။ 'ဟံသာဝတီ'ဟုလည်း အမည်ရသည်။ 'ဥဿာ'ဟုလည်း ခေါ်ဆိုသည်။ 'ဥဿာ'ဟူသော အမည်မှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံ 'ဥရိဿမြို့'အမည်ကို ယူငင်မှည့်ခေါ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤအချက်ကို အကြောင်းပြု၍ ထိုမြို့တွင်နေထိုင်ခဲ့သူများတွင် အိန္ဒိယတိုင်းရင်းသားများ အများအပြားပါဝင် မည်။-ဟု မှန်းဆကြသည်။ သို့သော် 'ပထမမြို့နန်းတည်သူများမှာမူ 'သမလ, ဝိမလ' အမည်ရှိ မွန်ညီနောင်တို့ ဖြစ်ကြောင်း။ မြို့တည်သည့်အချိန်မှာ ခရစ်မပေါ်မီကဖြစ်ကြောင်း။' မွန်ရာဇဝင်ကျမ်းများက ဆိုသည်။^{၁၂}

ဆိုခဲ့သော ပျူနှင့် မွန်တို့၏မြို့တော်များကို အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှုဩဇာ သက်ရောက်သည့် မြို့ကြီးများအဖြစ် သုတေသီအချို့ သတ်မှတ်ကြသည်။ ပျူတို့၏သရေခေတ္တရာမှာလည်းကောင်း၊ မွန်တို့၏ သထုံမှာ လည်းကောင်း အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှုအဋ္ဌေအသက်များ များစွာလွှမ်းနေသည်။- ဟု ဆိုသည်။^{၁၃} ထိုစာရင်းတွင် ပဲခူးကိုလည်း ထည့်သွင်း စဉ်းစားနိုင်လိမ့်မည်။ '

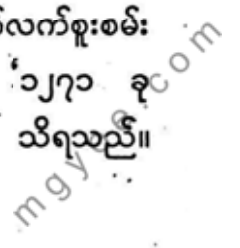
ဤမျှယဉ်ကျေးမှုအဆင့်မြင့်ခဲ့သော ပျူနှင့် မွန်တို့သည် ၈၃၀ ကျော်တွင် နန်ချောင်တရုတ် တို့၏စစ်ဒဏ်ကို ခံလိုက်ကြရသည်။ ပျူနှင့်မွန်တို့ တရုတ်စစ်ဒဏ် ခံလိုက်ရသောကာလသည် နောင်တွင် မြန်မာ ဖြစ်လာမည့်သူတို့အတွက် 'အခွင့်ကောင်း'ဟု ဆိုရမည်။ ဒေသခံများ အင်အားချည့်နဲ့နေချိန်တွင် အဆီးအတားမဲ့ ဝင်လာနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဝင်လာရာလမ်းမှာ ရှမ်းပြည်နယ် လောက်ဆောက်နှင့် ရေငန်နယ်များကိုဖြတ်သန်းကာ နတ်ထိပ်တောင်မှ

ကျောက်ဆည်နယ်အတွင်းသို့ ထိုးဆင်းလာခဲ့သည်။-ဟု ယူဆကြသည်။ ဤသို့ ထိုးဆင်းလာ သောနှစ်မှာလည်း တရုတ်စစ်ရောက်ပြီးချိန် '၈၃၅ ခု ဖြစ်မည်။' ဟု မှန်းဆကြသည်။^{၁၆} ကျောက်ဆည်နယ်ကိုရောက်ပြီးနောက် စိုက်ပျိုး၍ကောင်းသော မြစ်သား ၁၁ ခရိုင်တွင် ရှေးဦး နေထိုင်ကြသည်။ နောင်မှ ပလောင်လူမျိုး၊ 'စကြော'ခေါ် စကောကရင်လူမျိုးတို့၏နေရာ ဖြစ်သော မင်းဘူး ၆ ခရိုင်အတွင်းသို့ ထပ်ဆင့် တိုးဝင်သွားကြသည်။ ဤနည်းဖြင့် တစ်စတစ်စ နယ်ချဲ့နေထိုင်ခဲ့ရာမှ မြန်မာတို့ အင်အားကြီးလာကြသည်။ ထိုသို့ 'မြန်မာတို့စတင်ဝင်ရောက် နေထိုင်ရာမှာ ကျောက်ဆည်ဒေသဖြစ်သည်။'ဟူသော အယူအဆကို အခြေခံလျက် 'မြန်မာအစ ကျောက်ဆည်က' ဟု ပြောဆိုကြခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဤအချက်ကို သဘောမတူကြသော သုတေသီများလည်း ရှိသည်။ 'မြန်မာတို့ တရုတ်ပြည်ဘက်မှ ဆင်းလာသည်။'ဆိုသောအချက်ကို လက်ခံသော်လည်း၊ ဆင်းသက်လာရာလမ်းကြောင်းနှင့် ဆင်းသက်လာသည့်ကာလ မှန်းဆရာတွင် သဘောကွဲလွဲကြသည်။ နောက်ပိုင်း မြန်မာအနွယ်ဝင် မရ၊ လိစု စသောလူမျိုးစု ဆင်းသက် လာရာလမ်းကို စူးစမ်းသည့်အခါ၊ မေခေ၊ ရွှေလီ၊ တပိန် မြစ်ကြောင်းများကို တွေ့ရရာ ထိုလမ်းကြောင်းများကိုပင် မြန်မာတို့လည်း အသုံးပြုခဲ့ကြမည်။-ဟုဆိုသည်။ 'တပိန်မြစ်ကြောင်း သည် ယူနန်နယ်အနောက်တောင်ပိုင်း တောင်တန်းဒေသမှ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ အနီးဆုံးနှင့် အလွယ်ဆုံးပေါက်ရောက်ရာ ခရီးလမ်းဖြစ်ကြောင်း'ကို ထောက်ပြကြသည်။^{၁၇} တပိန်မြစ်ကြောင်း အတိုင်းလာသော မြန်မာတို့သည် ဧရာဝတီမြစ်သို့ရောက်သည့်အခါ ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းအတိုင်း စုန်ဆင်းရာက တကောင်းသို့ ရောက်ရှိကြသည်။ မြန်မာတို့ ဝင်ရောက်လာသောကာလမှာလည်း ၈၃၅ ခုနှစ် မတိုင်မီက ဖြစ်မည်။-ဟု တွက်ဆပြကြသည်။

'ကျောက်ဆည်က စသည်။'ဟု ဆိုဆို၊ 'တကောင်းက စသည်။'ဟု ဆိုဆို ထိုအဆိုများကို ယာယီအဆိုအမိန့်၊ မှန်းဆအဆိုအမိန့်များအဖြစ်သာ မှတ်ယူသင့်လိမ့်မည်။ တကောင်းဒေသကို ရှေးဟောင်းသုတေသနက တူးဖော်ကြည့်ရာ၊ 'ရှေးဟောင်းနေပြည်တော်ကြီး'ဟု ခေါ်နိုင်လောက် သောအထောက်အထား ယခုအချိန်အထိ မတွေ့ရသေး။ 'ပုဂံခေတ်က ခံတပ်မြို့ကြီးအဆင့် လောက်သာ ရှိခဲ့မည်။'ဟုမှန်းဆရကြောင်း အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးပြီ။ ထို့အတူ ကျောက်ဆည် ဒေသတွင်လည်း ပုဂံမတိုင်ခင်ကာလနှင့် ဆက်စပ်သော မည်သည့်ရှေးဟောင်းပစ္စည်း အထောက် အထားမျှ တူးဖော်မတွေ့ရသေး။ ထို့ကြောင့် အစို ၂ရပ်လုံးကိုပင် အထောက်အထားအသစ်များ ထပ်မံရသည့်အခါမှ အတည်ပြုရမည့်အဆိုများအဖြစ် သဘောထားရလိမ့်မည်။

မြန်မာ

စင်စစ်အားဖြင့် မြန်မာတို့ စတင်အခြေချသည့်နေရာကို ထားဘိ။ 'မြန်မာလူမျိုး' အမည် အခေါ်အဝေါ် မည်သည့်အချိန်က စတင်ခဲ့သည်။- ဆိုသည့်အချက်မှာပင် ဆက်လက်စူးစမ်း ရဦးမည့် အချက်တစ်ရပ် ဖြစ်နေသေးသည်။ တရုတ်ရာဇဝင်မှတ်တမ်းများတွင်မူ '၁၂၇၁ ခု မတိုင်မီက မြန်မာနိုင်ငံကို ပျူနိုင်ငံအဖြစ် မှတ်တမ်းတင်လျက် ရှိသေးကြောင်း' သိရသည်။

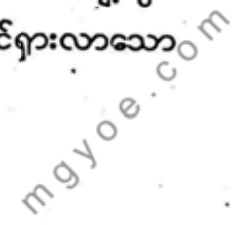
၁၂၇၁ ရောက်မှ မြန်မာကို 'မိအေန်'ဟု ခေါ်ဆိုသည်။^၆ ထို တရုတ်အခေါ်အဝေါ်နှင့်ပတ်သက်၍ 'အကြီးအကဲကို ခေါ်ဝေါ်သည့်အခေါ်အဝေါ်ဖြင့် လူမျိုးစုကို မှတ်တမ်းတင်ခြင်းဖြစ်သည်။'ဟု အချို့က ကောက်ချက်ချသည်။^၇ 'မြန်မာ'ဟူသောအသုံးကို အစောဆုံးတွေ့ရသည့် မြန်မာဘာသာ အထောက်အထားမှာ ၁၁၉၀ ပြည့်သို့ တောင်ဂူနီဘုရားကျောက်စာတွင် ဖြစ်သည်။ မွန်တို့က 'မိမိ'ခေါ်သည်ကိုမူ ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက် မွန်ကျောက်စာအထောက်အထားများ တွေ့ရပြီး ဖြစ်သည်။^၈ ထို့ကြောင့် 'မြန်မာ'ဟူသောအခေါ်မှာ ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက် လောက်ကပင် တွင်ကျယ်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဆိုက မိမိတို့ကိုယ်ကို မိမိတို့ မည်သည့် အဓိပ္ပါယ်ဖြင့် 'မြန်မာ'ဟု ကင်းပွန်းတပ်ခဲ့ကြသနည်း။

အချို့ကမူ 'မြန်'သည် 'လျင်မြန်သည်'၊ 'မာ'သည် 'သန်မာသည်'ဟု အဓိပ္ပါယ် ကောက်ယူလျက်၊ 'လျင်မြန် သန်မာသော လူမျိုး'ဟု ဆိုလိုလေဟန် အဓိပ္ပါယ်ကောက် ယူချင်ကြသည်။^၉

အချို့ကမူ 'မြန်'ပုဒ်ကို 'လျင်မြန်၊ မြန်ဆန်' အနက်ဖြင့် လက်ခံသော်လည်း 'မာ'ပုဒ်မှာ "ယုတ်မာ၊ လိမ်မာ" ဟူသောစကားတို့မှာကဲ့သို့၊ 'ကြီးမား၊ လွန်ကဲ'ဟူသော အနက်ရှိမည်။-ဟု ထင်မြင်သည်။ ရှေးအခါက 'အလွန်လျင်မြန်စွာ လှုပ်ရှားသွားလာလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် လေ့ရှိ'သော အလေ့အကျင့်ကို အကြောင်းပြုလျက် 'မြန်မာ'ဟုတွင်ခြင်း ဖြစ်မည်။-ဟု ကြံဆ သည်။^{၁၀} သို့သော် မူရင်းဒေသမှာကတည်းကပင် မြန်မာတို့ 'ကျွမ်းကျင်လှသည်'ဟုဆိုကြသော မြင်းစီးအတတ်နှင့်လည်း ယှဉ်စပ် ဆင်ခြင်အပ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း တိုင်းရင်းသားတို့ ဘာသာစကားတွင် 'မြင်း'ကို 'မရန်း'ဟု အသံထွက်ကြကြောင်း သိရသည်။^{၁၁} ထို့ကြောင့် တိုင်းရင်းသားတို့၏ မြင်းအခေါ်အဝေါ်နှင့် 'မြန်မာ'ဟူသော အမည်သညာတို့ ဆက်စပ်နိုင်သည်။ မြင်းစီးကျွမ်းကျင်ခြင်း၊ မြင်းစီးလေ့စီးထရှိခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ 'မြန်း'ဟု ခေါ်ဆိုလာရာက 'မြန်မာ'ဟု ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်လာနိုင်သည်။ အခိုင်အမာ ဆုံးဖြတ်ပြောဖို့ ခက်လှသည်။

ပုဂံအစ

မြန်မာတို့ မည်သည့်လမ်းက ဝင်ရောက်သည်ဖြစ်စေ၊ ဒေသခံ ပျူများ၊ မွန်များနှင့် တွေ့ရ မည်မှာ မလွဲ။ '၈၃၅ ခုတိုက် ဝင်ရောက်လာသည်။'ဟူသော အဆိုကို ယာယီ လက်ခံ စဉ်းစားလျှင်၊ ပျူများသည် စစ်ဒဏ် ခံထားရ၍တစ်ကြောင်း၊ အမျိုးအနွယ်တူများဖြစ်သော ကြောင့် တစ်ကြောင်း မြန်မာများကို အကြည်အသာ ကြိုဆိုခဲ့ကြလိမ့်မည်။ မွန်တို့မှာလည်း စစ်ဒဏ်ကြောင့် အင်အားချည့်နေသည်တစ်ကြောင်း၊ ပင်ကိုက ငြိမ်းချမ်းစွာ နေထိုင်တတ်သည် တစ်ကြောင်းတို့ကြောင့် မြန်မာများကို အကြည်အသာ လက်ခံကြလိမ့်မည်။ ထိုအခါ ဝင်လာ သော မြန်မာတို့ကလည်း အသာတကြည်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အင်အားသုံး၍ဖြစ်စေ နယ်ပယ် ချဲ့ထွင် ခဲ့လိမ့်မည်။ ဤသို့ဆိုက နောင်တွင် မြန်မာတို့၏ နေပြည်တော်အဖြစ် ထင်ရှားလာသော ပုဂံနေပြည်တော်ကို မည်သည့် အခါတွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပါသနည်း။

‘ပုဂံ’ဟူသောအမည်ကို အစောဆုံး တွေ့ရသည်မှာ အေဒီ ၁၀၅၀ထက် နောက်မကျ။-ဟု အခိုင်အမာယူဆနိုင်သော ချုံပါကျောက်စာ ၂ချပ်တွင် ဖြစ်သည်။ တစ်ချပ်တွင် ‘ပုဂံ’၊ တစ်ချပ်တွင် ‘ပုကာမ်’ဟု စာလုံးပေါင်းကြောင်း သိရသည်။^{၃၂} မြန်မာပြည်လွှားကျောက်စာ တို့တွင်မူ ထိုမျှ စောစော မတွေ့ရ။ မွန်ကျောက်စာတွင် ၁၀၉၃ ၌ လည်းကောင်း၊ မြန်မာ ကျောက်စာတွင် ၁၁၉၆ ၌ လည်းကောင်း အစောဆုံး တွေ့ရသည်။ ထိုအချက်ကို မူတည်၍ ‘ပုဂံ တည်ထောင်ချိန်သည် အေဒီ ၈၃၂-၅ ခုထက် နောက်ကျနိုင်ပြီး၊ ၈၄၉-၉၀၀ထက် မစော။ ၁၁ ရာစုအထိလည်း နောက်မကျနိုင်ဘဲ ထိုကာလ ၂ရပ်ကြားတွင် ဖြစ်နိုင်ရန် ရှိသည်။’ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။^{၃၃}

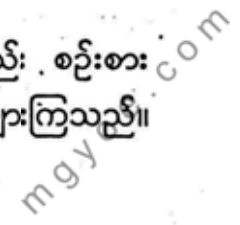
အချို့ကမူ ‘၈၄၉-၅၀ခန့်’တွင် ပုဂံတည်ထောင်ခဲ့မည်။-ဟု ခန့်မှန်းသည်။^{၃၄}

‘၈၅၀’တွင် တည်ထောင်သည်။-ဟူသော ဇာတာတော်ပုံ ရာဇဝင်အဆို၊ ‘၈၄၉’တွင် တည်ထောင်သည်။’ဟူသော ဦးကုလားရာဇဝင်၊ တွင်းသင်းရာဇဝင် အဆိုများနှင့်ညှိ၍ ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ အဆိုအရပ်ရပ် ခန့်မှန်းချက်အသီးသီးကို ထောက်ဆလျှင်၊ ‘ပုဂံကို ၉ ရာစုအတွင်း တည်ထောင်ပြီး ဖြစ်နေမည်။’ဟု စိတ်ချလက်ချ ပြောနိုင်သည်။

သို့သော် ရှေးဟောင်းရာဇဝင်ကျမ်းများ၏အဆိုအမိန့်နှင့်လည်း ချင့်ချိန်ကြည့်သင့်သေး သည်။ တွေ့ရသမျှအနက် ‘အစောဆုံးမြန်မာရာဇဝင်ကျမ်း’ဟု ဆိုအပ်သော ‘ရာဇဝင်ကျော်’တွင် ‘ပုဂံကို အေဒီ ၁၅၆ ၌တည်၍ အေဒီ ၁၂၈၄ အထိ နှစ်ပေါင်း ၁၁၂၈ နှစ်တိုင် မြို့သက် ရှည်ခဲ့ကြောင်း။ တရုတ်ပြေးမင်းမတိုင်မီ မင်းဆက် ၅၀၊ တရုတ်စစ်ပြီးသည့်နောက် မင်းဆက် ၅ ဆက်တိုင်တိုင်အုပ်စိုးခဲ့ကြောင်း။’ မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။^{၃၅}

အခြားရာဇဝင်ကျမ်းတို့တွင်မူ ပုဂံတည်ထောင်ချိန် ၃ကြိမ် ဖော်ပြကြသည်။ ပထမအကြိမ် မှာ အေဒီ ၁၀၀ ကျော်တွင် သမုဒ္ဒရာဇ်မင်း တည်ထောင်ခြင်းဖြစ်၍ ‘အရိမဒ္ဒန’ဟု ခေါ်သည်။ ဒုတိယအကြိမ်မှာ အေဒီ ၃၀၀ ကျော်တွင် သေဥလည်ကြောင်မင်း တည်ထောင်ခြင်းဖြစ်၍ ‘သိရိပစ္စယာ’ဟု တွင်သည်။ တတိယအကြိမ်မှာ အေဒီ ၈၄၆ တွင် ပျဉ်ပြားမင်း ထူညီခြင်း ဖြစ်၍၊ ထိုအခါမှ ‘ပုဂံ’တွင်သည်။-ဟု ဆိုသည်။ ထို့ပြင် အနော်ရထာမင်းလက်ထက်တွင် ‘ပေါက္ကာရာမ’တွင်ကြောင်းကိုလည်း ဖော်ပြကြသေးသည်။ ထို့ကြောင့် ‘ပုဂံ’ဟူသောအမည်ကို အေဒီ ၁၀၀၀ ကျော်မှတ်တမ်းများတွင်မှ တွေ့ရသော်လည်း၊ ပုဂံမြို့ပြ တည်ထောင်ခဲ့သည်မှာ ထိုထက် များစွာစောနိုင်ကြောင်း သတိချပ်သင့်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ၁၁, ၁၂, ၁၃ ရာစုများ အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ယဉ်ကျေးမှု၊ နိုင်ငံရေးအချက်အချာဖြစ်ခဲ့သော ပုဂံသည် ‘ရတ်ခြည်း စည်ပင်လာသော မြို့ပြတစ်ခု မဟုတ်ကြောင်း။ ထိုမတိုင်မီ စောစီးစွာကပင် ပေါ်ထွန်းခဲ့မည် ဖြစ်ကြောင်း။’ အဆိုပြုကြခြင်းဖြစ်သည်။^{၃၆} ‘ပုဂံ’ ဟူသောအမည် မခံယူခဲ့သေးလင့်ကစား အခြားအမည်ဖြင့် မြို့ပြ ဖြစ်ခဲ့ပေလိမ့်မည်။

ဤနေရာတွင် အလျဉ်းသင့်သဖြင့် ‘ပုဂံ’ဟူသော အမည်နာမ၏ဗျူဟာကိုလည်း စဉ်းစား သင့်သည်။ ရှေးမွန်မြန်မာကျောက်စာတို့တွင် ‘ပုဂံ’, ‘ပုကာမ်’စသည်ဖြင့် အရေးများကြသည်။

ဤဝေါဟာရရှိ ဝတ္ထု ၂ခုအနက် 'ပု'သည် 'ပျူ'လူမျိုးကို ရည်ညွှန်းမည်။-ဟု ယူဆကြသည်။^{၃၇}
 ပုဂံခေတ်က ပျူကို 'ပု'ဟုလည်းကောင်း၊ 'ပျူ'ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ခဲ့ရာသည်။ 'ကံ'၊ 'ကာမ်'
 အရေး ၂ရပ်တွင်မူ 'ကာမ်'က မူရင်းဖြစ်ရန် အကြောင်းများသည်။ 'ရပ်၊ရွာ'ဟု အဓိပ္ပါယ်ရ
 သော 'ဂါမ'ကို မြန်မာတို့ ယူငင်မွေးစား မြန်မာမှုပြုထားခြင်း ဖြစ်ရာသည်။ ယောသ 'ဂ'ကို
 အယောသ 'က'အဖြစ် ပြောင်းလဲယူငင်ခြင်းကို တွေ့ရမည်။ မူလပါဠိဘာသာ 'ဂ'ကို မြန်မာတွင်
 'က'ပြုတတ်သည်မှာလည်း 'ဂူ'ကို ပုဂံခေတ်တစ်လျှောက်လုံး 'ကူ'ဟု ရေးသားသည့်အချက်ကို
 ထောက်လျှင် ထင်ရှားသည်။ ဤသို့ဆိုက 'ပုဂံ'ဆိုသောအမည်မှာမည် 'ပုဂါမ' သို့မဟုတ်
 'ပျူဂါမ' ဟူသောစကားမှ ရွေ့လျားလာခြင်းပင် ဖြစ်၍၊ 'ပျူရပ်ပျူရွာ'ဟူသော အဓိပ္ပါယ်
 ဆောင်လိမ့်မည်။ သုတေသီအချို့ကလည်း ထိုသို့ ဆိုမိန့်ဖူးသည်။

ပျူဂါမ၊ ပျူဂါမ၊ ပုဂါမ။ ပုဂါမ်။ ပုဂံ။ ပုဂံကို မွန်သံနှင့် 'ပေါက္ကံ'ဟု ဖတ်သည်။
 ပုဂံမြို့တော်ကို သာသနာတော်နှစ် ၆၅၁(ခရစ်နှစ် ၁၀၇)ခုတွင် သမုတိရာဇ်မင်း
 တည်ထောင်သည်မှ စ၍ အနော်ရထာမင်း စတင်အုပ်စိုးတော်မူသော သာသနာတော်နှစ်
 ၁၅၈၈ (ခရစ် နှစ် ၁၀၄၄) ခုအထိ နှစ်ပေါင်း ၉၃၇ နှစ်အတွင်း ပျူနှင့် မြန်မာတို့
 ရောစပ်နေသည့်အခြေအနေမှာ 'ပျူလည်း မြန်မာ၊ မြန်မာလည်း ပျူ'ဟု ခေါ်ဆိုသင့်သော
 အခြေသို့ ရောက်နေပြီ။-ဟုယူဆက လွဲနိုင်မည် မဟုတ်ချေ။^{၃၈}

ယခုအခါ မြန်မာပြည်အရပ်ရပ်တွင် တွေ့နိုင်သော 'ပျူဂံ'အမည်ခံ ဒေသများသည်လည်း
 ပျူနှင့် ဆက်စပ်နေတန်ရာသည်။ 'ကန္တပျူကုန်း'ဟူသော ဒေသအမည် ရှိနိုင်ခဲ့လျှင်၊ 'ပျူဂံ'
 ဟူသော ဒေသအမည်မျိုးလည်း မရှိခဲ့နိုင်စရာ အကြောင်းမမြင်။ ဤသို့ဆိုက ပုဂံသည် မြန်မာ
 တို့၏မြို့ပြ မဖြစ်မီက ပျူတို့၏ ဒေသကြီးတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့လိမ့်မည်။ ထိုဒေသကြီးတွင် မြန်မာတို့
 ဝင်ရောက်နေရာယူရာ၌ မြို့ကြီးပြကြီးဖြစ်လာသည့်အခါ မူလအမည် ဆက်လက်တွင်ကျန်နေခြင်း
 ဖြစ်ရာသည်။

ရှေးဟောင်းမြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းများတွင်လည်း ထိုအချက်ကို ထောက်ခံသည့် အရိပ်အမြွက်
 များ ပါဝင်လျက်ရှိသည်။ သရေခေတ္တရာအပျက် ပုဂံ တည်ထောင်ပုံကို အောက်ပါအတိုင်း
 ဖော်ပြတတ်ကြသည်။

'ကမ်းယံတို့ ပြေးပြီးသော် ပျူတို့အချင်းချင်း စစ်ဖြစ်ပြန်ကြ၍ ၃ စု ကွဲပြန်၏။ တစ်စုကို
 ကြပင်သူတို့ ယူလေ၏။ တစ်စုကို သက်တို့ ယူလေ၏။ တစ်စုကား 'တောင်ညို'
 ဟူသောအရပ် တည်ထောင်၍ နေလေ၏။ ၃ နှစ်ရှိသောအခါ တလိုင်းတို့က တိုက်ပြန်
 လေသောကြောင့် ပျက်ချေ၏။ ထိုကသည် ပန်းတောင်းသက်သာအရပ်ကို တည်ထောင်နေ
 ပြန်လေ၏။ ၆ နှစ်ရှိလျှင် ကမ်းယံတို့က တိုက်ပြန်လေ၍ ပျက်ပြန်ချေ၏။ ထိုကမှ
 ငင်းတုန်းမြို့ကို နေပြန်လေ၏။ မင်းတုန်းတွင် ရခိုင်တို့ကတိုက်ပြန်၍ ပျက်ပြန်ချေ၏။

၃နှစ်နေ့ မှ သက္ကရာဇ် ခဆပဉ္စကိန်းဝင် ၂၉ ခုတွင် 'အရိမဒ္ဒနာ'မည်သော ပြည်ကို သမုဒ္ဒရာဇ်မင်း တည်ထောင်စ ပြု၏။ ၆၀

သရေခေတ္တရာပျက်၍ ၁၂ နှစ်ကြာမှ အရိမဒ္ဒန တည်သည်။ သရေခေတ္တရာပျက်ချိန်တွင် ပျူများ ကစဉ့်ကလျားဖြစ်ကြရသည်။ ထို ကစဉ့်ကလျားဖြစ်ကြသော ပျူများအနက် မင်းတုန်း တွင် ရောက်ရှိကြသည့်အစုက မင်းတုန်းပျက်အပြီး အရိမဒ္ဒနကို တည်လေဟန် ဆိုလိုရိပ်ရှိ၏။ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း တိတိကျကျကား မဆို။ ဦးကုလားကို မိုး၍ရေးသော တွင်းသင်းတိုက်ဝန် ကလည်း အလားတူပင် ဝိုးတိုးဝါးတားသာ ဆိုထား၏။

မင်းတုန်းတွင် ၃နှစ်နေ့မှ သက္ကရာဇ်တို ၂၉ခုတွင် 'အရိမဒ္ဒနာ'မည်သော ပုဂံပြည် တည်ရာ ယုန်လွတ်ကျွန်း၌ ၆၁

အရိမဒ္ဒနတည်ထောင်ခြင်းနှင့် ပျူလူမျိုးတို့ရောက်ရှိနေထိုင်ခြင်းမှာ ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။ အရိမဒ္ဒနကို တည်ထောင်သည့် သမုဒ္ဒရာဇ်သည် သရေခေတ္တရာ နောက်ဆုံးမင်း သုပညာနဂရ ဆိန့်၏တူတော်သည်ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။ အရိမဒ္ဒန တတိယမြောက်မင်းဖြစ်သော ပျူစောထီးမင်းကိုလည်း 'ပျူအိုလင်မယား၏မွေးစားသား'ဟု ဖော်ပြကြသေးသည်။

စင်စစ်အားဖြင့် သမုဒ္ဒရာဇ်မင်းပေးခဲ့သော 'အရိမဒ္ဒနပူရ'အမည်သာ တရားဝင် ဖြစ်ခဲ့ သည်။ 'ရန်သူတို့အား ချေဖျက်နိုင်သောမြို့'ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ဖြင့် နိမိတ်ကောင်းဆောင်လျက် မှည့်ခေါ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် 'အရိမဒ္ဒန'အမည်မှာ နန်းသုံးတော်သုံးဖြစ်၍ 'ပုဂံ' ဟူသောအမည်မှာ အရပ်သုံး အများသုံးဖြစ်ခဲ့ရာသည်။ 'ပေါက္ကံ'ဟူသောအမည်မှာမူ မွန်တို့က မွန်အသံဖြင့် ခေါ်သောအမည်မျှသာ ဖြစ်သည်။-ဟု မှတ်ယူနိုင်လိမ့်မည်။ 'ပု' , 'ကု' စသည် တို့တွင်တွေ့ရသော မြန်မာဘာသာ 'အု'သရကို မွန်တို့က 'အောက်'သရဖြင့် အစားထိုးလျက် 'ပေါက်' , 'ကောက်'စသည်ဖြင့် ပြောဆိုတတ်ကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

'ပုဂံသည် အနော်ရထာမင်းလက်ထက်တွင် 'ပေါက္ကံ'ဟုတွင်ကြောင်း။' ရာဇဝင်ကျမ်းများ တွင် ဆိုထားရာ၊ ထိုအချိန်သည် မွန်နှင့် မြန်မာတို့ တစ်စုတစ်စည်း စတင်ရောနှောမိသောကာလ ဖြစ်နေသည့်အချက်နှင့် ညီညွတ်လျက် ရှိသည်။

ပုဂံမင်းများ

'ပုဂံပြည်ကို ၉ ရာစုအတွင်း တည်ထောင်ခဲ့သည်။'ဟု ဆိုသော်လည်း ရှေ့ပိုင်းမင်းများ အကြောင်းကိုမူ ရှေးရှေး မြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းများအရသာ ပြောနိုင်သေးသည်။ ခေတ်ပြိုင် အထောက်အထားများကို ကိုးကားပြောဆိုရန် အခွင့်အလမ်း မပေးသေး။ ရှေးဟောင်းရာဇဝင် ကျမ်းများကို မှီငြမ်းပြောဆိုရာ၌လည်း အငြင်းပွားဖွယ်များလှသည်။ 'ပုဂံရာဇဝင်သည် တုတ်ထမ်း ပြောရသည်။'ဟုပင် အဆိုပြုလောက်အောင် အငြင်းပွားစရာများသည့်ရာဇဝင်

ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ရသည်မှာလည်း အဆန်းမဆိုသာ။ ပုဂံရာဇဝင်ကို စေ့စေ့စုံစုံ စတင် မှတ်တမ်းတင်သော ရာဇဝင်ကျမ်းတို့အနက် တွေ့ရသမျှတွင် 'ဦးကုလား၏ မဟာရာဇဝင်ကြီးမှာ အစောဆုံး'ဟု ဆိုရမည်။ ဦးကုလားရာဇဝင်ကို ၁၈ ရာစုတွင်ရေးသားရာ ပုဂံခေတ်ဦး အဖြစ် အပျက်များနှင့် နှစ်ပေါင်း ၈၀၀-၉၀၀ ခန့် ခြားလျက်ရှိပြီ။ နှစ်ပေါင်း ၈၀၀-၉၀၀ က အကြောင်းအရာများကို ပြန်လည်မှတ်တမ်းတင်ရာ၌ အလွန် အခက်အခဲများလှလိမ့်မည်။ ကိုးကားစရာ ရှေ့ပြေးရာဇဝင်ကျမ်းအချို့ ရှိသော်လည်း တစ်ဆင့်စကား တစ်ဆင့်ကြား မှတ်သား လာခဲ့သော ပါးစပ်ရာဇဝင် ဇာတ်လမ်းပုံပြင်များကိုလည်း အားကိုးခဲ့ရလိမ့်မည်။ ပုံပြင်များတွင် မှန်သည်လည်းရှိ၊ အမှန်နှင့်နီးစပ်သည်လည်းရှိ၊ လုံးဝမဖြစ်နိုင်သည်များလည်း ရှိလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ခေတ်ပြိုင်အထောက်အထား မတွေ့နိုင်သေးသော အနော်ရထာမတိုင်မီခေတ်ကို ချန်လှပ်၍ အနော်ရထာနှင့် နောက်ပိုင်းမင်းဆက်များကိုသာ အကျဉ်းမျှ ဖော်ပြမည်။

အနော်ရထာမင်းနှင့် နောက်ပိုင်းမင်းများအကြောင်း ဖော်ပြရာတွင်လည်း ရှေးဟောင်း မြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းတို့နှင့် အသစ်တွေ့ရှိချက်တို့ များစွာခြားနားတတ်သည်။ ရှေးဟောင်းမြန်မာ ရာဇဝင်ကျမ်းတို့တွင် ယုံတမ်းဆန်ဆန် မှတ်တမ်းအချို့ ပါဝင်လျက်ရှိသည်။ သာဓကတစ်ရပ် အဖြစ် အနော်ရထာမင်းမှစ၍တွက်သော် သတ္တမမြောက်ဖြစ်သော မင်း၏အမည်ကို ကြည့်နိုင် သည်။ 'ထီးလိုမင်းလို'ဟု လည်းကောင်း၊ 'နန်းတောင်းများမင်း'ဟု လည်းကောင်း ရာဇဝင် ကျမ်းများက မှတ်တမ်းတင်ကြသည်။ ထိုသို့မှတ်တမ်းတင်ရာ၌ စိတ်ဝင်စားဖွယ် နန်းတွင်း ဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ်ကို ဖန်တီး ရေးဖွဲ့ထားခဲ့ကြသေးသည်။ မိမိသားအား ထီးနန်းပေးရန် နရပတိ စည်သူမင်းကြီးထံ၌ မိဘုရားတစ်ဦးက အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် ထီးနန်းတောင်းရာက ထီးနန်း ရခဲ့သဖြင့် 'နန်းတောင်းများ'တွင်သည်။-ဟုလည်း ဆိုသည်။ တစ်ဖန် ထိုမင်းသား မင်းဖြစ်မည့် အရေးကို ဖခမည်းတော်မင်းကြီးကိုယ်တိုင်က လိုလားသော်လည်း အခြားသားတော်များ ရှိသေး သဖြင့် ထီးနန်းပေးရန် အခက်အခဲရှိနေရာ၊ သားတော်တို့အလယ်တွင် ထီးကိုစိုက်ထောင်၍ မင်းရွေးပွဲ လုပ်ခဲ့သည်။-ဟု ဆိုသည်။ ထိုတွင် ထိုမင်းသားဘက်သို့ ထီးညွတ်သည်။-ဟု ဆိုသည်။ ထီးကလည်း အလိုရှိ၊ မင်းကလည်း အလိုရှိသောကြောင့် 'ထီးလိုမင်းလို'ဟု ခေါ်တွင် ခဲ့သည်။-ဟုလည်း ဆိုပြန်သည်။ သို့သော် ကျောက်စာတို့တွင် 'နားတောင်းများ'ဟုသာ ရေးထိုး လေ့ ရှိသည်။ 'နန်းတောင်းများ' အမည်နာမဖြင့် မည်သည့်မင်းအမည်ကိုမျှမတွေ့ရ။ ရာဇဝင် ကျမ်းများပါ 'နန်းတောင်းများ' ဇာတ်လမ်းသည် ပါးစပ်ရာဇဝင်ကိုသာ အခြေခံကြောင်း ထင်ရှားသည်။

စင်စစ်အားဖြင့် အနော်ရထာနောက်ဆက်ခံသော စောလူးမင်း မည်သည့်ခုနှစ်တွင် နန်းတက်သည်ကိုပင် အတိအကျမပြောနိုင်သေး။ ခန့်မှန်းတွက်ဆ ပြောဆိုခြင်းသာ ပြုနိုင်သေး သည်။ အချိန်အတိအကျပြောနိုင်သည့် အစောဆုံးကာလမှာ ကျန်စစ်သားလက်ထက်တွင် ဖြစ်သည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာကို အားကိုးလျက်၊ ကျန်စစ်သားမင်းသည် ၁၀၈၄ ခုမှ ၁၁၁၂

ခုအထိ ပုဂံတွင် နန်းစံခဲ့မည်။ ဟု ပြောဆိုနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကျန်စစ်သားမင်းနောက်မှာလည်း မင်းစဉ်မင်းဆက် ပြဿနာက မရေမရာ ဖြစ်ခဲ့သေးသည်။ ကျောက်စာအထောက်အထားများနှင့် ညှိနှိုင်းသည့်အခါ ၁၁၆၅ ခုမှ ၁၂၁၁ ခုအတွင်း မင်းဆက်ပြတ်သယောင် ဖြစ်နေခဲ့သည်။ နိုင်ငံရပ်ခြားက လာရောက်ကျူးကျော်သည်ကို ခံရ၍ ထိုသို့ မင်းဆက်ပြတ်ခြင်းဖြစ်မည်။-ဟု ယခင်က ယူဆခဲ့ကြသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် မဟာမုနိတံတိုင်းအတွင်း စုဆောင်းထားရှိသော ကျောက်စာများတွင် လေ့လာတွေ့ရှိချက်အရ 'ဒုတိယစည်သူ' ခေါ် နရပတိစည်သူသည် ၁၁၆၈ ခုကတည်းက ထီးနန်းစိုးစံလျက်ရှိကြောင်း ထုတ်ဖော်နိုင်ခဲ့သည်။^၂ ထို့ကြောင့် 'ဒုတိယစည်သူ၏ နန်းသက်ကို ၁၁၆၅ ခုမှ ၁၂၁၁ ခုအတွင်း ဖြစ်မည်ဟု မှန်းဆနိုင်လာတော့သည်။ 'ပုဂံမင်းဆက် ပြတ်ခဲ့သည်။' ဟုလည်း မဆိုသာတော့။ ထိုအချက်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ ပုဂံမင်းဆက်ဇယားကို ရေးဆွဲကြည့်လျှင် အောက်ပါအတိုင်း ရနိုင်သည်။

ပုဂံမင်းဆက် ဇယား^၃

၁။	အနော်ရထာ	၁၀၄၄-၁၀၇၇
၂။	မင်းလှလင်	၁၀၇၇-၁၀၈၄
၃။	ထီးလိုင်မင်း	၁၀၈၄-၁၁၁၃
၄။	စည်သူ ၁	၁၁၁၃-၁၁၆၃
၅။	အိမ်တော်ရှင်	၁၁၆၃-၁၁၆၅
၆။	စည်သူ ၂	၁၁၆၅-၁၂၁၁
၇။	နားတောင်းများ	၁၂၁၁-၁၂၃၁
၈။	နရသိင်္ဃဥစ္စနာ	၁၂၃၁-၁၂၃၅
၉။	ကျဇွာ	၁၂၃၅-၁၂၄၉
၁၀။	ဥစ္စနာ	၁၂၄၉-၁၂၅၆
၁၁။	မင်းယဉ်	၁၂၅၆
၁၂။	တရုတ်ပြေး	၁၂၅၆-၁၂၈၇

ဖော်ပြပါ ပုဂံမင်းတို့အနက် အနော်ရထာမင်းသည် နိုင်ငံရေးအရ လည်းကောင်း၊ ဘာသာရေးအရ လည်းကောင်း အရေးပါသောမင်း ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးအရ 'ပထမမြန်မာနိုင်ငံတော်ကို စည်းရုံးခဲ့သောမင်း' ဟု အသိအမှတ်ပြုကြရသည်။ သထုံကို တိုက်ခိုက်အောင်မြင်ပြီးနောက် ပုဂံတွင် ဘာသာသာသနာ ယဉ်ကျေးမှုစည်ပင်အောင်၊ မဟာယာနဘာသာနေရာတွင် ဟိနာယနဘာသာထွန်းကားအောင် အားထုတ်ခဲ့သည်။-ဟုလည်း ဆိုစမှတ် ပြုကြသည်။

အနော်ရထာမင်းကို ဆက်ခံသည့် မင်းလှလင်ကို မြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းများတွင် 'စောလူးမင်း' ဟုခေါ်သည်။ 'မွန်တို့နှင့် မသင့်မတင့်ဖြစ်ရာက နတ်ရွာစံခဲ့ရသည်။' ဟု ရာဇဝင်ကျမ်းများက ဆိုသည်။ ထိုမင်းလက်ထက်နှင့် သက်ဆိုင်သောအထောက်အထား များများမတွေ့ရသေး။

ထီးလိုင်မင်းကို 'ကျန်စစ်သားမင်း'ဟုလည်းခေါ်သည်။ ထိုမင်းလက်ထက် မွန်ကျောက်စာ အများအပြား တွေ့ရသည်။

ပထမစည်သူကို မြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းများတွင် 'အလောင်းစည်သူ'ဟုခေါ်သည်။ 'သက်တော်ရှည် ရွှေဂူဒါယကာ' အမည်ဖြင့်လည်း ထင်ရှားသည်။ ထိုမင်းလက်ထက် ပါဠိ ဘာသာရွှေဂူကြီးကျောက်စာမှာ ထင်ရှားသည်။

အိမ်တော်ရှင်လက်ထက်တွင် ထင်ရှားသော ခေတ်ပြိုင်အထောက်အထားများ မတွေ့ရ။ ဒုတိယစည်သူကို မြန်မာရာဇဝင်များတွင် 'နရပတိစည်သူ'ဟု ဆိုသည်။ ဤမင်း လက်ထက်တွင် မြန်မာလိုကျောက်စာများ အများအပြား စတင်တွေ့လာရသည်။

နားတောင်းများ၊ နရသိင်္ဃံဥစ္စနာ၊ ကျစွာ၊ ဥစ္စနာ၊ မင်းယဉ်တို့လက်ထက်တွင် မြန်မာ စာပေ ဆက်လက်စည်ပင်လာသည်။

တရုတ်ပြေးမင်းကို မြန်မာရာဇဝင်တွင် 'နရသီဟပတေ့'ဟုလည်း ခေါ်သည်။ ကျောက်စာ တို့တွင် 'ပန်းပွတ်သည်မြေး' ဟု ခေါ်သေးသည်။ 'တရုတ်ပြေးမင်း' ဟူသောအမည်မှာ ၁၂၈၇ ခုတွင် တရုတ်တို့ မြန်မာနိုင်ငံကိုကျူးကျော်ပြီးမှ ရသောအမည် ဖြစ်သည်။ တရုတ်တို့ လာရောက်တိုက်ခိုက်စဉ် အောက်အရပ်သို့ တိမ်းရှောင်နေရသောကြောင့် ထိုအမည် တွင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပုသိန်မှ ပုဂံသို့ ပြန်လည်ဆန်တက်အလာ လမ်းခရီးတွင် သားတော်တစ်ဦးက အဆိပ် ခပ်သဖြင့် နတ်ရွာစံခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်သည် ပုဂံခေတ် နေဝင်ချိန် ဖြစ်သည်။ တရုတ်ပြေးမင်း နောက်တွင် ကျော်စွာ၊ စောနစ်၊ စောမွန်နစ်တို့ ပုဂံထီးနန်း ဆက်ခံကြသော်လည်း၊ အမည်ခံ ဘုရင်မျှသာ ဖြစ်တော့သည်။

မှတ်စုများ

^၁ Pe Maung Tin & G.H Luce, (translated) *The Glass Palace Chronicle of the Kings of Burma*, Rangoon University Press, 1960, pp. 1-6

^၂ ယင်း၊ နိဒါန်း၊ စာ ၁၅

^၃ ယင်း၊ နိဒါန်း၊ စာ ၁၇၊ ၁၈

^၄ ဦးဖိုးလတ်၊ *မြန်မာအစ၊ ပညာနန္ဒာ ရန်ကုန်၊ စာ ၉*

^၅ Professor Than Tun, (edited by Paul Starchan), *Essays on the History and Buddhism of Burma*, Kiscadale Publications, 1988, p. 3

^၆ ဦးဖိုးလတ်၊ *မြန်မာအစ၊ စာ ၃၅၊ ၃၆*

^၇ U Aung Thaw, *Historical Sites in Burma*, p. 103 .

"ဦးချစ်သိန်း၊ "နန်းတည်မွန်ကျောက်စာ"၊ *ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာ ပေါင်းချုပ်၊ ပြည်ထောင်စု ယဉ်ကျေးမှုဌာန၊ ၁၉၆၅၊ စာ ၄၂၊ ကြောင်း ၄၁*

^၈ U Aung Thaw, *Historical Sites in Burma*, Sarpay Beikkman, 1972, p. 16

^၉ ယင်း၊ စာ ၆

^{၁၀} G.H Luce, *Phases of Pre-Pagan Burma; Languages and History*, Oxford University Press, 1985, p. 50

^{၁၁} ဦးရည်စိန်၊ "ပုဂံခေတ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြား ဆက်ဆံရေး"၊ *နိုင်ငံသမိုင်း သုတေသန စာစောင် ၄၊*

နိုင်ငံသမိုင်းသုတေသနဦးစီဌာန၊ ယဉ်ကျေးမှု ဝန်ကြီးဌာန၊ ၁၉၇၉၊ စာ ၁၁

^{၁၂} သီရိပျံချိုဦးမြ ၊ *ရှေးဟောင်းစုပွားဆင်းတုတော်များ ဒုတိယတွဲ၊ မြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်းသုတေသန ဌာန၊ စာ ၁၁*

^{၁၃} Nai Pan Hla, "Mon Literature & Culture over Thailand and Burma," *Journal of Burma Research Society*, Vol. 41 Pt. 1, p. 69

မှတ်ချက်။ နောင်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်းဂျာနယ်တွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဖော်ပြထားသော သုတေသနဆောင်းပါးများကို ကိုးကားသည့်အခါ *JBRS*ဟုသာ အတိုမှတ်ဖြင့် ဖော်ပြမည်။

^{၁၄} ယင်း၊ စာ ၆၉

^{၁၅} G.H Luce, "Mons of the Pagan Dynasty," *University Mon Society Annual Magazine*, 1954-55, p.14

^{၁၆} ဦးရည်စိန်၊ "ပုဂံခေတ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြား ဆက်ဆံရေး"၊ *နိုင်ငံသမိုင်းသုတေသန စာစောင် ၄၊*

နိုင်ငံသမိုင်းသုတေသနဦးစီဌာန၊ စာ ၃၄

^{၁၇} ဇိုလ်မူးဘရင်၊ *အနော်ရထာအရင်က မြန်မာနိုင်ငံ၊ ဆွေဆွေဖော် စာပေ၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၇၅၊ ပေဖော်ဝါရီ၊ စာ ၁၀၂*

^{၁၈} ဦးမြင့်ဆွေ၊ "အာနန္ဒရု သက္ကတကျောက်စာ"၊ *ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ စာပေနှင့် လူမှုရေးသိပ္ပံဂျာနယ်၊*

သုတေသနလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ညှိနှိုင်းရေးကော်မတီ၊ အတွဲ ၂၊ အမှတ် ၃၊ ၁၉၆၉၊ စက်တင်ဘာ၊ စာ ၁-၂၅

မှတ်ချက်။ ။ ဤကျောက်စာအကြောင်းကို ရခိုင်စာပေအပိုင်းတွင် ထပ်ဆင့် ဖော်ပြမည်။

^{၁၉} *မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း အတွဲ ၁၀၊ စာပေဗိမာန်၊ ၁၉၆၆၊ စာ ၄၀၉*

^{၂၀} မောင်ရွှေဇော်၊ *မွန်ရာဇဝင်နှင့် စေတီတော်သမိုင်းပေါင်းချုပ်၊* ဟံသာဝတီ၊ ရန်ကုန်၊ ၁၈၉၉၊ စာ ၃၇

မှတ်ချက်။ ။ ၃၇နှစ်မြောက် မွန်အမျိုးသားနေ့အခမ်းအနားတွင် ဖတ်ကြားသော နိုင်ငံထွန်းသိန်း၏

မွန်အကြောင်းသိကောင်းရှေးစာတမ်း (လက်နှိပ်စက် မူ) တွင်မူ ၅၇ ဆက်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

^{၂၁} ယင်း၊ စာ ၈၃

^{၂၂} Quaritch.H.G Wales, *Towards Ankor*, George G. Harrap, 1937, pp. 116-117

^{၂၃} G.H Luce, *Phases of Pre-Pagan Burma; Languages and History*, p.103

^{၂၅} ဦးဖိုးလတ်၊ မြန်မာအစ၊ စာ ၁၂၊ ၁၃

^{၂၆} ယင်း၊ စာ ၃၃

^{၂၇} ဗိုလ်မှူးဘရွင်း၊ အနော်ရထာအရင်က မြန်မာနိုင်ငံ၊ စာ ၁၇၀၊ ၁၇၁

^{၂၈} ဦးချစ်သိန်း၊ ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာပေါင်းချုပ်၊ ပြည်ထောင်စု ယဉ်ကျေးမှုဌာန ၁၉၆၅ အပိုင်း ၁၊ စာ ၄၁။

“ကျန်စစ်သားမင်း နန်းတည် ကျောက်စာ (က)” ကြောင်းရေ ၄၂ တွင် “ဂေါးဒိဗ္ဗေဒိမိာ ဒိဗ္ဗေဒေညည် ဒိဗ္ဗေဒဝိရိဂ္ဂလံ” စသည်ဖြင့်ရေးထိုးထားသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဦးချစ်သိန်း၏ ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာပေါင်းချုပ် ကို စာမျက်နှာ သတ်မှတ်ရာ တွင် အပိုင်း ၁၊ အပိုင်း ၂ ခွဲထားသည်။ အပိုင်း ၁ တွင်-မူရင်းမွန်ကျောက်စာများကို ဖော်ပြ၍ အပိုင်း ၂ တွင် မြန်မာဘာသာပြန် ဖြစ်သည်။

^{၂၉} ဒုတိယ ကျော်အောင်စံထားဆရာတော်၊ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ ၊ လယ်တီမဏ္ဍိုင်ပိဋကတ် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၅၈၊ စာ ၅၅၅

မှတ်ချက်။ ။ ဦးအုန်းရွှေပြုစုသော သတ်ပုံအဘိဓာန်မိတ်လင်စုံ မှ ယူသည်။

^{၃၀} ဦးဖိုးလတ်၊ မြန်မာစကားအဖွင့်ကျမ်း ၊ ပညာနန္ဒ၊ ရန်ကုန် ၁၉၆၃၊ စာ ၂၅၃-၂၅၆

^{၃၁} ဗိုလ်မှူးဘရွင်း၊ အနော်ရထာအရင်က မြန်မာနိုင်ငံ ၊ စာ ၂၉၅

^{၃၂} Luce, *Old Burma-Early Pagan*, New York University, 1969, p. 8

မှတ်ချက်။ ။ “ချုံပါ” နိုင်ငံတော်သည် ၇ရာစုက ၁၈၃၀ကျော်အတွင်း ယခုဗီယက်နမ် အလယ်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်းဒေသများအထိ ကျယ်ပြန့်ခဲ့သည်။

^{၃၃} Dr. Than Tun, "Buddhism in Burma (1040-1174)," *JBRSLX1* Part 1, pp 1-26

^{၃၄} G. H. Luce, *Old Burma-Early Pagan*, p. 6

^{၃၅} ရှင်သီလဝံသ၊ ရာဇဝင်ကျော် ၊ မြန်မာသုတေသနအသင်း၊ စာ ၇၇

^{၃၆} Michael Aung-Thwin, *Pagan: The Origins of Modern Burma*, University of Hawaii Press, 1985, p. 20

^{၃၇} Taw Sein Ko, *Burma Sketches*, British Burma Press, 1913, p. 20

“ပုတသိန်မင်” ၊ သုတေသနအဖွဲ့အစည်းကပ်ရာ ကျောက်စာ(၆၆၀)၊ ကြောင်း ၉၊ ၁၀

“ပုတသိန်မင်”ဟူသော အရေးအသားမှာ ပျူကို မဆိုလိုကြောင်း၊ ဗုဒ္ဓသောမမင်းကိုဆိုလိုကြောင်း ဂျီ အိပ်ချ် လုစ် က ဆိုထားသည်။ ထိုမင်းအကြောင်းကို အကျယ်မသိရသေး။

^{၃၈} သီရိပျူချီ ဦးသာမြတ်၊ မွန်မြန်မာအက္ခရာသမိုင်း၊ ရန်ကုန်၊ စာ ၈

^{၃၉} “ကန္တပျူကုန်” ၊ ဓမ္မဝရဗုဒ္ဓ(၅၆၉)၊ ကြောင်း ၇

^{၄၀} ဦးကုလား၊ မဟာရာဇဝင်ကြီး ပထမအုပ်၊ မြန်မာသုတေသနအသင်း၊ ၁၉၆၀၊ စာ ၁၃၄

^{၄၁} တွင်းသင်းတိုက်ဝန်မဟာစည်သူ၊ တွင်းသင်း မြန်မာရာဇဝင်သစ်၊ ပထမတွဲ၊ မင်္ဂလာ ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၈၊ စာ ၄၆-၄၇

^{၄၂} ဒေါက်တာရီရီ၊ “မဟာမုနိကျောက်စာစု” ၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ စာပေနှင့်လူမှုရေး သိပ္ပံကျမ်း၊ အတွဲ ၁၊ အမှတ် ၃၊ ၁၉၆၈၊ စက်တင်ဘာ၊ စာ ၅၆၃

^{၄၃} မှတ်ချက်။ ။ ဒေါက်တာသန်းထွန်း၏ ဖော်ပြချက် မြန်မာရာဇဝင် ကျမ်း စာမျက်နှာ ၁၂၀ပါ ဇယားကို ယူပါသည်။

အနော်ရထာမတိုင်မီ

သာသနာ

ပုဂံအုပ်ချုပ်ရေးသမိုင်း နောက်ခံသဘောကို အကြမ်းမျှသိခဲ့ကြပြီ။ အနော်ရထာမတိုင်မီ မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းကို ရေးရေးသာ မှန်းဆနိုင်ပုံကိုလည်း ဆိုခဲ့ပြီ။ ပုဂံခေတ်စာပေသည် ပုဂံခေတ် သာသနာကို လည်းကောင်း၊ ပုဂံခေတ်စာရေးသားမှုအတတ်ပညာကို လည်းကောင်း အမှီပြု တိုးတက်ခဲ့ရသည်ဖြစ်ရာ၊ အနော်ရထာမတိုင်မီ သာသနာနှင့် စာပေအခြေအနေကို အတန်အသင့် သိရှိနားလည်ထားရန် လိုအပ်လိမ့်မည်။

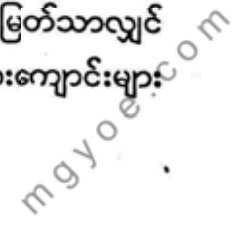
မြန်မာနိုင်ငံသာသနာနှင့် ဆက်စပ်သော အောက်ပါအဆိုအမိန့်မှာ ‘တိုတိုနှင့် ထိရောက် သည်။’ ဟု ယူဆသည်။

မြန်မာနိုင်ငံဗုဒ္ဓဘာသာမှာ အခြားနိုင်ငံများမှာနည်းတူ အရောရောအနှောနှောပင် ဖြစ် သည်။ စတင်အခြေပျိုးခဲ့ရာ ဟိန္ဒူဘာသာအယူဝါဒများလည်း ပါဝင်၍၊ မြန်မာများ ဗုဒ္ဓဘာသာမဖြစ်မီက သက်ဝင်ခဲ့သော နတ်ကိုးကွယ်မှုလည်း ပါဝင်နေသည်။’

အနော်ရထာမတိုင်မီက မြန်မာနိုင်ငံဒေသအနှံ့အပြား၌ ဗုဒ္ဓသာသနာနှင့်အတူ ဟိန္ဒူ သာသနာသည်လည်း တွဲဖက်ထွန်းကားခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ဗုဒ္ဓသာသနာမှာလည်း ‘မဟာယာန ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ဟိနယာနဗုဒ္ဓဘာသာ’ ဟူ၍ ဂိုဏ်းကြီး ၂ဂိုဏ်းရှိရာ၊ ၂ဂိုဏ်းစလုံး နေရာဒေသ အသီးသီး၌ ပြန့်နှံ့ခဲ့သည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း ၁၀၀ ခန့် အကြာတွင် ဝေသာလီပြည်၌ ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင်သည်။ ထိုသင်္ဂါယနာပွဲပြီးသည့်နောက် မဟာယာန၊ ဟိနယာန-ဂိုဏ်းခွဲကြီး ၂ခု ပေါ်ထွန်းလာခြင်းဖြစ်သည်။-ဟု ဆိုသည်။’ မဟာယာနဂိုဏ်းတွင် ဟိန္ဒူအယူအဆအချို့သည် လည်းကောင်း၊ အယူသည်းမှုအချို့သည် လည်းကောင်း ဝင်လာသည်။

ဂိုဏ်း ၂ ဂိုဏ်းကွဲပြားပုံနှင့် ပတ်သက်သည့် မှတ်ချက်တစ်ရပ်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

ဂိုဏ်း ၂ဂိုဏ်း၏ပဓာနကွဲလွဲချက်မှာ မဟာယာနတို့၏ ဘုရားလောင်းအယူအဆတွင် ဖြစ်သည်။ ထိုအယူအဆအရ ‘ကုသိုလ်ရှင်တစ်ဦးသည် အခြားလူများကိုလည်း ကယ်တင် နိုင်သည်။’ ဟု ယုံကြည်သည်။ ထိုကုသလပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတို့သည် နိဗ္ဗာန်မတိုင်မချင်း၊ သို့မဟုတ် ဘုရားမဖြစ်မချင်း လူကောင်းလူမြတ်၊ နတ်ကောင်းနတ်မြတ်သာလျှင် ဖြစ်သည်။-ဟု ယူဆကြသည်။ ဘုရားလောင်းများအတွက် ဘုရားကျောင်းများ

ဆောက်လုပ် ကိုးကွယ်နိုင်သည်။ သဘာဝအတိုင်းပင် မဟာယာနကို ဘုရင်များ၊ မှူးမတ်များ၊ ပညာရှင်များကများစွာ နှစ်သက်ယုံကြည်ကြသည်။ အခြားသူတို့အားကူညီကယ်မရင်း ကုသိုလ်တရား များများပွားနိုင်သော အခွင့်အရေးရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ မဟာယာနက သက္ကတဘာသာကို သုံးသော်လည်း၊ ဟိနာယာနတို့က အများသုံးပါဠိနှင့် မာဂဓိဘာသာစကားတို့ကို သုံးသည်။ ဘုရားကျောင်းတို့တွင် မဟာယာနတို့က ရုပ်လုံးရုပ်ကြွများ အဆန်းတကြယ် မွမ်းမံတတ်ကြသည်။ ဟိနာယာနတို့ကမူ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်နှင့် သာမန် ဘာသာရေးရုပ်တုများကိုသာ ကိုးကွယ်တတ်ကြသည်။ 'ကုသိုလ်တရားပွားများလျှင် မိမိကိုယ်ကိုသာမက အခြားသူများကိုလည်း ကယ်တင်နိုင်သည်။' ဟု မဟာယာနတို့ယုံကြည်ကြသည်။ ဟိနာယာနတို့ကမူ 'မိမိကို မိမိသာ ကယ်တင်ပေးနိုင်သည်။' ဟုလည်းကောင်း၊ 'လူသားအားလုံး တန်းတူပင် ဖြစ်သည်။' ဟုလည်းကောင်း ယုံကြည်ကြသည်။^၃

'မိမိကိုယ်သာကိုးကွယ်ရာ' ဟူသော ဟိနာယာနအယူအစကို အကြောင်းပြု၍ မိမိတို့ကိုယ်ကို 'ယာဉ်ရထားကြီး(မဟာယာန)'၊ အခြားဂိုဏ်းခွဲကို 'အနိမ့်စားယာဉ်(ဟိနာယာန)' ဟု မဟာယာနတို့က အမည်ပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။^၄ ဟိနာယာန ဘာသာသာဝင်တို့ကမူ မိမိတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းခွဲကို 'ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ' ဟုသာ ခေါ်ဆိုသည်။

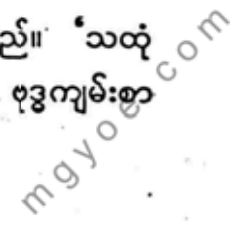
ရခိုင်ပြည် ဝေသာလီတွင် ထိုဘာသာအယူအဆများ အနော်ရထာမတိုင်မီကတည်းက ပြန့်နှံ့ခဲ့သည်။ 'ဝေသာလီတွင် ရှေးဦးထွန်းကားခဲ့သော ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုမှာ သိဝနတ် ကိုးကွယ်သော ဟိန္ဒူဝါဒဖြစ်ကြောင်း။' သုတေသနအထောက်အထားများအရ သိရသည်။ နောက်ပိုင်းတွင်မူ ဗုဒ္ဓဘာသာရောက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။^၅ ဗုဒ္ဓဘာသာ ရောက်ရှိသည့်အခါတွင်လည်း မူလရှိပြီး ဟိန္ဒူဘာသာနှင့် ရောယှက်နေခဲ့ဟန် ဝှာသည်။ အာနန္ဒစန္ဒြမင်းကြီးကျောက်စာမှာ ထင်ရှားသော အထောက်အထားဖြစ်သည်။ ထိုကျောက်စာ ဂါထာများအနက် ပထမဂါထာမှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရှိခိုးသောဂါထာ ဖြစ်၍ ဒုတိယဂါထာမှာ ဗြဟ္မဏဟိန္ဒူဘာသာ ဆိုင်ရာဂါထာ ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ပထမစာကြောင်းအဆုံးနားတွင် 'ဗောဓိသတ္တ' ဆိုသောစကားလည်း ရှိသည်။ တစ်နေရာတွင်မူ သိဝနတ်မင်းကို ရည်ညွှန်းသော 'တြိလောကစန' ဟူသော စကားလည်း ပါနေပြန်သည်။^၆

မြန်မာနိုင်ငံမြေပြန့်ပိုင်းတွင် အစောဆုံးဖြစ်သည့် ဗိဿနိုးမြို့ ကိုးကွယ်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ 'ဗိဿနိုး' ဟူသော ဒေသအမည်ကပင် ထင်ရှားစေပြီး ဖြစ်နေသည်။ 'ဗိဿနိုး' အမည်ရှိ ဟိန္ဒူနတ်ဘုရားကို ရည်ညွှန်းပူဇော် မှည့်ခေါ်ထားသောအမည် ဖြစ်ရာ၊ ဟိန္ဒူသာသနာ စည်ပင်ခဲ့မည်မှာ သေချာလှသည်။ ဗိဿနိုးကို တူးဖော်ရာတွင် ပြာအိုးများ၊ စာရေးမထားသော ငွေဒင်္ဂါးများ၊ ပုတီးစေ့များကိုကား တွေ့ရ၍ ပိဋကတ်တော်များရေးထားသော အုတ်ခွက်ပြားများ၊ ရွှေပေလွှာ၊

ငွေပေလွှာများကိုကား မတွေ့ရ။ ထိုစဉ်က ‘ဗုဒ္ဓဘာသာ ခိုင်ခိုင်မာမာထွန်းကားခဲ့ပြီ။’ ဟူ၍ဆိုရန် ခက်ခဲ့သည်။ သို့သော် စကြာပုံများပါသည့် ကျောက်ပြားများကိုတွေ့ရရာ၊ အိန္ဒိယဩဇာအငွေ အသက် အတန်အသင့်ရနေပြီဖြစ်ကြောင်း။ မှန်းဆကြည်နိုင်သည်။ အမရဝတီ နာဂဇန ကုဏ္ဍ ဒေသများတွင် ထွန်းကားခဲ့သည့် ရုပ်တုမကိုးကွယ်သော အပရသေလိယ၊ မဟိသာသကဂိုဏ်း တို့နှင့်လည်း အဆက်အသွယ် ရှိခဲ့မည်။-ဟု သုတေသီတို့ မှန်းဆသည်။’

သို့သော် သရေခေတ္တရာတွင်မူ ဗုဒ္ဓဘာသာ အခိုင်အမာအခြေကျခဲ့သည်။ ရှေးဟောင်း ရာဇဝင်များတွင်လည်း ဗုဒ္ဓသာသနာ ထွန်းကားသည့်အကြောင်း အထောက်အထားစကားရပ်များ၊ အဖြစ်အပျက်များ တွေ့နိုင်သည်။ သရေခေတ္တရာမင်းဆက်အစ ‘မဟာသမ္ဘဝမင်း ထီးနန်းရအောင် ဦးဆောင်ခဲ့သည်။’ ဟု မြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းများ၌ ဖော်ပြသော တကောင်းမှလာသည့် အိမ်ရှေ့ မင်းသားသည် ရသေ့ဝတ်နှင့် ဖြစ်သည်။ ထိုမျှမက သရေခေတ္တရာတွင် တူးဖော်တွေ့ရှိရသော ရွှေပေချပ်များ၊ အုတ်ခွက်စာများ၊ ငွေထူပကမ္မည်းစာများကလည်း သရေခေတ္တရာသာသနာ ထွန်းပပုံကို သက်သေထူလျက်ရှိသည်။^၁ တွေ့ရသော ဘာသာတရားစာများမှာလည်း ဂုဏ်တော် ဉာဏ်၊ ပဋ္ဌာန်းတရား စသည်တို့ကဲ့သို့သော အရေးပါသည့်တရားစာများ ဖြစ်ကြသည်။ တရုတ် မှတ်တမ်းများအလိုအရ ‘သရေခေတ္တရာတွင် ဘုန်းကြီးကျောင်းများ ရှိနေပြီဖြစ်ကြောင်း။’-သိရ သည်။ ငှန့်စွယ်ကလေးငယ်များကို ဘုန်းကြီးကျောင်းသို့ ပို့ကြသည်။ တရားသဘောပေါက်၍ သာသနာ၌ပျော်ပိုက်လျှင် ရဟန်းဘောင် ဝင်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများလည်း သာသနာဘောင် ဝင်ကြသေးသည်။^၂ ဤသို့ သာသနာစည်ပင်သော်လည်း ‘ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာသက်သက် ထွန်းကားနေခဲ့သည်။’ ဟု မဆိုနိုင်။ ဗောဓိသတ်ပုံတော်များ၊ သက္ကတလက်ရေးစာများ တွေ့ရသည် ကို ထောက်လျှင်၊ ‘မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာလည်း ထွန်းကားလျက် ရှိခဲ့ကြောင်း။’ ကောက်ချက် ချနိုင်သည်။ မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာသာ မဟုတ်။ သရေခေတ္တရာသည် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းနှင့် အဆက်အသွယ်ရနေရာ ရခိုင် ဝေသာလီနည်းတူ ဟိန္ဒူဘာသာနှင့်လည်း မကင်းခဲ့။ ‘ဗုဒ္ဓ ဘာသာနှင့် ဗြဟ္မဏဘာသာ ယှဉ်တွဲတည်နေကြောင်း။’ - အထောက်အထားအဖြစ် ဗိဿနိုးဝါဒ ဆိုင်ရာရုပ်တုများ တွေ့ရသည်။ သဲကျောက်ပြားတစ်ချပ်၌ ဝဲဘက်တွင် ဗိဿနိုးနတ်နှင့် ယာဘက်တွင် လက်ချမီးနတ်သမီးတို့ ယှဉ်လျက်ရပ်နေဟန် တွေ့ရသည်။^၃ ထို့ကြောင့် ‘သရေခေတ္တရာသာသနာမှာလည်း ရခိုင်ဒေသသာသနာနှင့် ကွာခြားလှသည်။’ ဟု မယူဆ။ ရခိုင်တောင်ပိုင်းဒေသတွင် ပါဠိဘာသာဩဇာဝင်လာပုံကို ဆင်ခြင်ရာ၌ သရေခေတ္တရာ ထေရဝါဒီ များနှင့် အဆက်အသွယ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သီရိလင်္ကာနှင့် အဆက်အသွယ်ကြောင့် လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ သရေခေတ္တရာတွင် ထေရဝါဒသာသနာက ပိုမိုအားကောင်းခဲ့မည် မှာလည်း ထင်ရှားလှသည်။ မွန်တို့၏ သထုံနေပြည်တော်နှင့် အနေနီးခြင်းသည် အကြောင်း တစ်ရပ် ဖြစ်ပေမည်။

သထုံမှာမူ ထိုအချိန်က ‘ဗုဒ္ဓသာသနာ အပွင့်လင်းဆုံးဒေသ’ ဟု ဆိုရလိမ့်မည်။ ‘သထုံ ဇာတိ ဗုဒ္ဓဃောသထေရ်သည် ဘီစီ ၄ ရာစုက သီရိလင်္ကာသို့ ခရီးထွက်ခဲ့ကြောင်း။ ဗုဒ္ဓကျမ်းစာ

များကို မွန်ဘာသာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားနိုင်ခဲ့ကြောင်း။ -မြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းများကလည်းဆိုသည်။
 'သောနနှင့် ဥတ္တရတို့ သာသနာပြု ရောက်လာခဲ့ဖူးသည်။'ဆိုသော မဟာဝံသကျမ်းလာစကားကို
 ထောက်လျှင်လည်း ရာမညဒေသနှင့် တောင်ပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာတို့၏ ဆက်စပ်နိုင်ပုံကို ဆင်ခြင်နိုင်
 သည်။ '၅ ရာစုတွင် ဟိနာယာနဗုဒ္ဓဘာသာ အခိုင်အမာ တည်နေပြီဖြစ်ကြောင်း'ကို ရှေးဟောင်း
 ကျောက်စာ အထောက်အထားများကလည်း သက်သေခံလျက် ရှိသည်။^{၁၁} သို့သော် သထုံ
 သာသနာသည်လည်း ဗြဟ္မဏဝါဒနှင့် မကင်းနိုင်။ သထုံတွင် ၉ ရာစုက သိဝရုပ်နှင့် ဗိဿနိုး
 ရုပ်ပုံများ တွေ့ရဖူးသည်။^{၁၂}

အနော်ရထာမတိုင်မီ ပုဂံပြည်သာသနာကိုကား ခပ်ဝါးဝါးသာမြင်ရသည်။ မြန်မာ
 ရှေးဟောင်းရာဇဝင်ကျမ်းများကမူ 'အနော်ရထာမတိုင်မီတွင် အရည်းကြီးဝါဒသာ ထွန်းကားခဲ့
 ကြောင်း။' -တညီတညွတ်တည်း ဆိုကြသည်။ အနော်ရထာမင်းလက်ထက်တွင် သထုံကို တိုက်ယူ
 ပြီး နောက်တွင်မှ ဗုဒ္ဓသာသနာ ရောက်လာထွန်းကားလေဟန်လည်း 'တညီတညွတ်တည်း
 ရေးကြသည်။ 'သထုံကို မတိုက်မသိမ်းရသေးမီကပင် ဗုဒ္ဓသာသနာ ရောက်ရှိနေပြီးဖြစ်မည်။'ဟု
 ခေတ်သစ်သုတေသီတို့ ယူဆသည်။^{၁၃} ပုဂံသမိုင်းနောက်ခံအကျဉ်းတွင် ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း
 မြန်မာတို့သည် သရေခေတ္တရာပျူ၊ ဟန်လင်းပျူတို့နှင့် အဆက်အသွယ်ရပြီးဖြစ်ရာ၊ ပျူတို့၏
 ထေရဝါဒကို သက်ဝင်ယုံကြည်နေပြီး ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့သော် 'ထေရသာသနာသက်သက်
 ထွန်းကားနေခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။'ဟုကား မဆိုနိုင်။ မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာကိုလည်း ပျူတို့နည်းတူ
 ရောယှက်ဆည်းကပ်ခဲ့ဟန်ရှိသည်။ ထိုမျှမက မြန်မာနိုင်ငံတွင်းဝင်လာစဉ်က ယုံကြည်ရင်းစွဲ
 ရှိခဲ့မည်။'ဟုယူဆနိုင်သော နတ်ကိုးကွယ်မှုလည်း ရှိခဲ့နိုင်သေးသည်။

ရှေးက နတ်၊ နဂါး ကိုးကွယ်သည့်လေ့အကြောင်းကို မြန်မာ့သမိုင်းပုံပြင်များတွင်လည်း
 တွေ့နိုင်သည်။ ရှေးဟောင်းမြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းများတွင်လည်း တွေ့နိုင်သည်။ မောင်ပေါက်ကျိုင်း
 ပုံပြင်သည် အတိတ်ခေတ်က နဂါးယုံကြည်မှုကို ဖော်ပြသောပုံပြင် ဖြစ်သည်။ ရှေးဟောင်း
 ရာဇဝင်ကျမ်းများအလိုအရ သတ္တမပုဂံမင်း သေည်လည်ကြောင်လက်ထက်တွင် နတ်ကိုးကွယ်မှု
 တစ်ရပ် စခဲ့သည်။ ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းတွင်တင်နေသော စကားပင်ကြီးကို အကြောင်းပြုလျက်
 ပုပ္ပါးတောင်တွင် မင်းမဟာဂီရိနတ်မောင်နှမအတွက် နတ်နန်း ဆောက်ခဲ့ရသည်။ တစ်ဖန် ၃၈
 ဆက်မြောက် ပုဂံမင်း 'ညောင်ဦးစောရဟန်း' ခေါ် တောင်သူကြီးမင်းလက်ထက်တွင်လည်း
 ထူးထူးခြားခြား ကိုးကွယ်ခဲ့သေးသည်။

တောင်သူကြီး မင်းဖြစ်လျှင် မိမိသခွားခင်းလာတွင် ဥယျာဉ်ကြီး သာယာစွာပြုပြီးသော်
 နဂါးရုပ် ကြီးစွာပြုလုပ်၍ ထား၏။ ထိုသို့ နဂါးရုပ်ကို ထားခြင်းသည် နဂါးသည် လူတို့
 ထက် မြတ်လေသည်။ တန်ခိုးကြီးလေသည်။ ကိုးကွယ်ရသော် အကျိုးရှိမည်။-မှတ်မှား၍
 ထားလေသတည်း။ ထိုမှတစ်ပါး ရသေ့ပြည်၊ သထုံပြည်များမှာ စည်းခုံပုထိုး ရှိလေ

သည်ကို အကြောင်းပြု၍၊ မှားသောအယူရှိသော ရှင်အရည်းတို့နှင့်တိုင်ပင်၍ ပုထိုးကြီး တစ်လုံး၊ ပုထိုးငယ်တစ်လုံး၊ ပုထိုးသားများတစ်လုံး၊ သင်လည်ပုထိုးတစ်လုံး၊ စိတ်တည် ပုထိုးတစ်လုံး- ဤပုထိုး ၅လုံးကိုတည်၍ ထိုပုထိုးတွင် နတ်ရုပ်မမည် ဘုရားရုပ်တုတော် မမည် လုပ်ထား၍၊ ည၊နံနက်ထမင်းဟင်း၊ သေစာ တင်၍ ကိုးကွယ်သည် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ‘နတ်တော်ကျောင်းတကာ မင်းချမ်းသာ’ဟု တွင်၏။ ‘တောင်သူကြီးမင်း’ လည်း တွင်၏။ ‘ညောင်ဦးစောရဟန်း’လည်း တွင်၏။ ဘုရားသခင် ပရိယတ္တိသာသနာ တော် မရောက်မတည်ချေသောကြောင့် မင်းအဆက်ဆက်လက်ထက်လည်း ပဋိပတ္တိ သာသနာတော် မဖြစ်နိုင်ရှိချေသည်။ သမထီးအရည်းတို့အယူကိုသာ ပြည်သူအလုံး ယူကြကုန်၏။”

ထို့ကြောင့် အနော်ရထာမတိုင်မီသာသနာမှာ မဟာယာန၊ ဟိနာယာနသာသနာ၊ ဟိန္ဒူ သာသနာနှင့်တကွ နတ်ကိုးကွယ်မှုတို့ ရောထွေးနေခဲ့သောသာသနာ ဖြစ်သည်။-ဟု ဆိုရမည်။

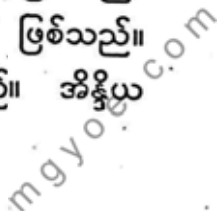
ဘာသာစာပေ

အနော်ရထာမင်းမတိုင်မီ မြန်မာနိုင်ငံအရပ်ရပ် ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုအခြေအနေကို သိခဲ့ ကြရပြီ။ အနော်ရထာမင်းမတိုင်မီ ဘာသာစာပေအခြေအနေကို ဆက်လက်ကြည့်ကြမည်။ သမိုင်း နောက်ခံအကျဉ်း၌ ဖော်ပြခဲ့သည့် ရခိုင်၊ ပျူ၊ မွန်တို့၏ ဘာသာစာပေများကို ရှေးဦး ဆင်ခြင် သင့်ပေလိမ့်မည်။

ရခိုင်ဒေသ ဘာသာစာပေ

‘ရခိုင်ဒေသ ဘာသာစာပေ’ဟု ဆိုခြင်းမှာ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများသည် ဗမာတို့နည်းတူ တိဘက်မြန်မာအုပ်စုဝင် ဖြစ်ကြကာ၊ မြန်မာပြည်တွင်းသို့ မြန်မာတို့နှင့် တစ်ချိန်တည်း ဝင်ရောက်လာခဲ့ကြသူများ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ မြေပြန့်လွင်ပြင်တွင် မနေလိုသဖြင့် အနောက်ဘက်သို့ ဆက်လက်ထွက်ခွာသွားရာက ရခိုင်ဒေသတွင် ရခိုင်တို့ အခြေစိုက်မိခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်မည်။-ဟု သုတေသီတို့ ယူဆကြသည်။” သို့သော် မြန်မာရခိုင်များ မရောက်မီကပင် ရခိုင်ဒေသ၌ မြို့ပြထီးနန်းရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ရခိုင် ဝေသာလီမြို့တော်သည်လည်း “အေဒီ ၄ ရာစုမှ ၉ ရာစုအထိ သရေခေတ္တရာနှင့် အပြိုင်ထွန်းကားခဲ့သောမြို့တော် ဖြစ်သည်။” ထိုစဉ် ကတည်းက ရခိုင်ဒေသ၌လည်း စာအရေးအသား ထွန်းကားခဲ့ပြီ။

အရှေ့တောင်အာရှ ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြန့်နှံ့စကာလကတည်းက တွင်ကျယ်ခဲ့သော ‘ယေဓမ္မာ ဟောတုပ္ပဘဝါ’ အစချီဂါထာသည် ရခိုင်ဒေသတွင်လည်း စောစီးစွာက ပြန့်နှံ့နေခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုဂါထာမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာရောက်လေရာ နေရာတိုင်းမှာလိုလို ရောက်သောဂါထာ ဖြစ်သည်။ ရွှေပြား၊ ငွေပြား၊ ကျောက်ပြား၊ အုတ်ခွက် စသည်တို့တွင် ရေးလေ့ရှိကြသည်။ အိန္ဒိယ

တောင်ပိုင်းအကွရာနှင့်ရော မြောက်ပိုင်းအကွရာနှင့်ပါ တွေ့နိုင်ပေရာ ဟိနာယနဂိုဏ်း၊ မဟာယနဂိုဏ်း-ဂိုဏ်း ၂ရပ်လုံးက ဘာသာတရား၏အနှစ်သာရအဖြစ် သဘောထားခဲ့ကြသောဂါထာ ဟုဆိုရလိမ့်မည်။ ထိုဂါထာကို ရှင်အဿဇိထံမှ နာယူပြီးသည်နောက် ရှင်သာရိပုတ္တရာအလောင်းသည် တရားအလင်းကို ရခဲ့သည်။ ထိုဂါထာကို ရှင်သာရိပုတ္တရာထံမှတစ်ဆင့် နာယူပြီးသည်နောက် ရှင်မောဂ္ဂလာန်အလောင်းလည်း တရားအလင်းကို ရခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓ၏အယူဝါဒကို တိုတိုနှင့် အနှစ်ချုပ် ဖော်ပြနိုင်သောဂါထာ ဖြစ်သည်။

‘ယေဓမ္မာ ဟေတုပ္ပ ဘဝါ၊ တေသံ ဟေတံ တထာဂတော။
အာဟတေသဉ္စ ယောနိရောဓော၊ ဧဝံ ဝါဒီ မဟာသမဏော။ ။’

‘ယေဓမ္မာ၊ အကြင်ခန္ဓာငါး တေဘူမက ဝဋ်တရားတို့သည်။ ဟေတုပ္ပဘဝါ၊ အကြောင်းဖြစ်သော သမုဒယသစ္စာသာလျှင် အမွန်အစ ရှိကုန်၏။ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ၊ ထိုခန္ဓာငါးအစရှိသော တရားတို့၏။ ဟေတံစ၊ အကြောင်းဖြစ်သော သမုဒယတရားကိုလည်း။ တထာဂတော၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ အာဟ၊ ဟောတော်မူ၏။ တေသံ၊ ဓမ္မာနံ၊ ထိုအကြောင်းဖြစ်သော သမုဒယသစ္စာတရားတို့၏။ ယောနိရောဓော၊ အကြင် ချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်သော နိရောဓသစ္စာသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ တဉ္စ၊ ထို နိရောဓသစ္စာကိုလည်း။ တထာဂတော၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ အာဟ၊ မိန့်တော်မူ၏။ မဟာသမဏော၊ ရဟန်းကြီးဖြစ်သော ဘုရားသခင်သည်။ ဧဝံဝါဒီ၊ ဤသို့သော အယူ ရှိတော်မူ၏။’^{၁၇}

ထိုဂါထာကို ‘ရခိုင်ပြည်တွင် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း ဂဗ္ဘအကွရာ သက္ကတဘာသာဖြင့် တွေ့နိုင်သည်။’^{၁၈} ကျွဲလူးရွာ ကျောက်တုံးငယ်တစ်ခုတွင်တွေ့ရသော ယေဓမ္မာဂါထာကိုမူ ဂုတ္တဇေတ် အိန္ဒိယအရှေ့ပိုင်းအကွရာဖြင့် ရေးထားသည်။ ပထမ ၃ကြောင်းမှာ ယေဓမ္မာဂါထာ ဖြစ်၍ ကျန် ၄ကြောင်းတွင်မူ ‘ဥပသကာ မဲဂါနှင့် ဥပသကာ သာကောမဓမ္မတို့သည် မိခင်ဖခင်တို့ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ ဖြစ်စိမ့်သောငှာပြုလုပ်ကြောင်း’ ရေးထားသည်။^{၁၉} ထိုဂါထာကို လည်းကောင်း၊ အခြားကျောက်စာများကို လည်းကောင်း သက္ကတ၊ ပါဠိ - ၂ဘာသာ ရောလျက်ဖြစ်စေ၊ ဘာသာစကားတစ်ခုတည်းဖြင့်ဖြစ်စေ ရေးထိုးတတ်ကြသေးသည်။^{၂၀} ဝေသာလီ ဘုရားကြီးကျောက်စာတွင် ပါဠိ၊ သက္ကတ-၂ ဘာသာရောစပ် ရေးထိုးထားရာ ထိုအချိန်က ပါဠိ သက္ကတ နှစ်ဘာသာလုံး တွင်ကျယ်ခဲ့လိမ့်မည်။

ခေတ်ဦးရခိုင်ဒေသ အများသုံးဘာသာစကားမှာ သက္ကတဘာသာဖြစ်၍၊ ပါဠိဘာသာကို လည်း အတန်အသင့်သုံးသည်။-ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ထိုဘာသာစကားတို့ကို ရေးသားရာ၌ အသုံးပြုသောအကွရာများနှင့် ပတ်သက်၍ အောက်ပါတင်ပြချက်သည် မှတ်သားဖွယ်ကောင်းသည်။

မဟာမုနိဘုရားဆင်းတုတော်တစ်ဆူတွင် တွေ့ရသော အစောဆုံးကျောက်စာမှာ ၅ရာစု နှောင်းပိုင်းက မဇ္ဈိမဒေသသုံး ဂျပူအက္ခရာများ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ရှစ်သောင်းဘုရား ကျောက်စာတိုင် အရှေ့ဘက်မျက်နှာနှင့် သူရိယဆင်းတုတော်တွင်မူ ၆ရာစု မဇ္ဈိမအက္ခရာ အချို့ကို တွေ့ရသည့်ပြင်၊ အက္ခရာပုံသဏ္ဍာန်များမှာ ထိုခေတ်ထိုအခါ အာသံဘင်္ဂလား အက္ခရာများနှင့် တူနေပြန်သည်။^၂

ရခိုင်ခေတ်ဦးအက္ခရာတို့မှာ တစ်ချိန်နှင့်တစ်ချိန်၊ တစ်နေရာနှင့်တစ်နေရာ အနည်းအကျဉ်း ကွဲပြားတတ်ကြောင်း နားလည်နိုင်သည်။

ထူးခြားချက်တစ်ရပ်မှာ ပျူအက္ခရာနှင့် ရေးထားသော ကျောက်စာချပ်လည်း တွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။

ကျောက်စာတစ်ချပ်ကို ရခိုင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်း သံတွဲမှ မိုင်၃၀အကွာ သာလူမြစ်ဘေး တွင် တွေ့ရသည်။^၂ ကျောက်စာစကားအပြည့်အစုံကို အဓိပ္ပါယ် မဖော်နိုင်ကြသေး။ အချို့စကား တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုသာ မှန်းဆကြည့်နိုင်သေးသည်။ အသံနိမ့်မြင့်၊ တက်ကျ အမှတ်အသားများကို ကြည့်၍ ‘ပျူစာ’ဟု ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။

အခြားကျောက်စာတစ်ချပ်ကိုမူ ဝန်တီတောင်တွင် တွေ့ရသည်။ ပါဠိဘာသာနှင့် ရေးထိုး ထားကာ အက္ခရာမှာ သရေခေတ္တရာသုံး ပျူအက္ခရာပင် ဖြစ်မည်။-ဟု ယူဆကြသည်။^၂ ရခိုင်ခေတ်ဦးကာလကတည်းက သရေခေတ္တရာနှင့် အဆက်အသွယ်ရှိခဲ့သည့် ထင်ရှားသော အထောက်အထား ဖြစ်သည်။ ‘ဗူးရွက်ညိုလမ်း’မှာ ဝေသာလီကို ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပျူဘုရင်တစ်ပါး ဖောက်လုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်မည်။-ဟုဆိုကြသည်။^၂ ထိုမှ တစ်ပါး သရေခေတ္တရာနှင့် သံတွဲ အဆက်အသွယ်လုပ်နိုင်သော တောင်ဂုတ်လမ်းလည်း ရှိနေသေးသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ၆ ရာစုမှ ၇ ရာစုအတွင်း ရေးထိုးခဲ့သောကျောက်စာ ၇ ချပ် တွေ့ရ သည်။^၂ ရခိုင်၌တွေ့ရသော ကျောက်စာများအနက် ‘ဓမ္မစန္ဒြမင်းကျောက်စာ’ဟုလည်းခေါ်သော ‘အာနန္ဒစန္ဒရကျောက်စာ’မှာ ထင်ရှားသည်။ အထက်ပိုင်းကျိုးနေသဖြင့် အောက်ပိုင်းသာ ဖတ်၍ ရတော့သည်။ ဘီစီ ၅၁၈ မှ အေဒီ ၇၂၀ အထိ မင်းစဉ်မင်းဆက်များအကြောင်း သက္ကတ ဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထားသည်။ ထိုစာပေကိုထောက်ရှု၍ ထိုစဉ်က နေထိုင်ခဲ့သူများမှာလည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ဗြဟ္မဏဘာသာ သက်ဝင်သူများဖြစ်မည်။-ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။ ကျောက်စာရေးထိုး သည့်အက္ခရာမှာ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသုံး အက္ခရာများ ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘောဒီးယားတွင်တွေ့ရှိရသော ကျောက်စာအရေးအသားများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အဆင့်အတန်းနိမ့်ကျကြောင်း သိရသည်။ စာလုံးပေါင်းအချို့အယွင်း၊ သဒ္ဒါအချို့အယွင်းများ အတန်အသင့်ရှိသည်။^၂ ထိုကျောက်စာ၏ အခြားထူးခြားချက်တစ်ရပ်မှာ ဆုတောင်းနှင့် ကျိန်စာပါခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည်တွင် တွေ့ရသော ကျောက်စာများအနက် ‘ဆုတောင်းစာ၊ ကျိန်စာရေးသားရာတွင် အစောဆုံး

ကျောက်စာ'ဟု ဆိုနိုင်လိမ့်မည်။ ဆုတောင်းစာမှာ သာမန်ရေးဖွဲ့ထားသော ဆုတောင်းစာ မဟုတ်။ အလင်္ကာအပြောက်အမွမ်းဖြင့် မွမ်းမံရေးဖွဲ့ထားသော စာ ဖြစ်သည်။

ထိုကောင်းမှုကြောင့် အညစ်အကြေးသုံးပါးကို ပယ်ရှား၍ တဏှာလှိုင်းတံပိုးတို့ ရိုက်ခတ် မြည်ဟည်းလျက်ရှိသော ဘဝသမုဒ္ဒရာမှ ကမ်းတစ်ဘက်သို့ ချမ်းသာစွာရောက်နိုင်စေ သတည်း။^{၂၇}

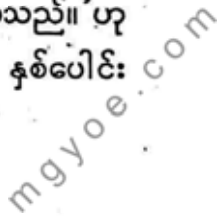
ဘဝနှင့် သမုဒ္ဒရာကိုလည်းကောင်း၊ ရမ္မက်တဏှာ၏ ကြောက်မက်ဖွယ်ထကြွတတ်ပုံနှင့် သမုဒ္ဒရာလှိုင်းတံပိုးများ ထကြွရိုက်ခတ်တတ်ပုံကို လည်းကောင်း အဆင့်ဆင့် ထပ်တူပြုရေးဖွဲ့ ထားသည်။ ဗုဒ္ဓတရားတော်ကို နှလုံးသွင်းလျက် သံသရာ၏ ထိတ်လန့်ဖွယ်ကောင်းပုံကို ကောင်းစွာသဘောပေါက်နေသည့် ကျောက်စာရှင်၏စိတ်အစဉ်မှာ ပေါ်လွင်နေသည်။ ထို့နောက် မိမိဒါနကို စောင့်ရှောက်သူတို့ 'နတ်ပြည်၌ ကပ်ကမ္ဘာထောင်ပေါင်းများစွာ တည်စေသတည်း။' ဟု စေတနာစကား ဆိုထားသည်။ ဖျက်ဆီးသူတို့အတွက်မူကား 'သေသည့်နောက်၌ ရောရဝ ငရဲသို့ ရောက်စေ၏'ဟု ဆိုသည်။ အမျှဝေစကား၊ ကျိန်စာစကားတို့မှာ တိုတိုကျဉ်းကျဉ်းသာ ဖြစ်သော်လည်း၊ အမျှဝေစကားသည် နှစ်လိုဖွယ်ဖြစ်၍ ကျိန်စာစကားသည် ကြောက်လန့်ဖွယ် ဖြစ်သည်။

ပျူဒေသ ဘာသာစာပေ

ပျူမြို့တော်များအနက် အစောဆုံးဖြစ်သော ဗိဿနိုးမြို့က ပျူတို့၏ဘာသာစာပေအကြောင်း ကို မပြောနိုင်သေး။ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းတွင် အေဒီ ၂ ရာစုက အသုံးပြုခဲ့သော ဗြဟ္မီအက္ခရာ ရိုက်နှိပ်ထားသည့် ရွှံ့တုံးတံဆိပ်တစ်ခုကိုသာ တွေ့ရသေးသည်။ 'သံဃာ သိရီ'ဟု ဖတ်၍ရ သည်။^{၂၈} ထို့ကြောင့် 'အက္ခရာနှင့် စာရေးအသားအတတ် ရောက်ခဲ့ပြီ။'ဟူ၍ကား မှန်းဆနိုင် သည်။

ဗိဿနိုးဒေသတွင် ပျူစာပေအထောက်အထား များများမတွေ့ရလင့်ကစား ဟန်လင်းနှင့် သရေခေတ္တရာတို့တွင် အတန်အသင့် တွေ့နိုင်သည်။

ပျူတို့သည် မြန်မာပြည်ဘက်သို့ မြန်မာတို့ဆင်းမလာခင် နှစ်ပေါင်းများစွာက ကြိုတင် ရောက်နှင့်နေသူများဖြစ်ကြောင်း-ဆိုခဲ့ပြီ။ တစ်နေရာတည်းမှ ထွက်ခွါလာသူများ ဖြစ်သည့် အလျောက် ဘာသာစကားမျိုးရိုးအရလည်း တိဘက်မြန်မာအနွယ်ဝင် ဖြစ်ပုံချင်း တူနေပြန်သည်။ သို့သော် ပျူဘာသာစကားမှာ ယခုအခါ ပျောက်ကွယ်ခဲ့ပြီးဖြစ်ရာ၊ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာရာတွင် ရှေးဟောင်း ပျူအရေးအသားများကိုသာ အားကိုးရတော့သည်။ 'နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသည်။'ဟု ဆိုသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ မြန်မာတို့ရောက်ရှိချိန်နှင့် ပျူတို့ရောက်ရှိချိန် နှစ်ပေါင်း

၈၀၀ ကျော်ကွာခြားသည်ကို သတိမူသင့်သည်။ တိဘက်မြန်မာအနွယ်ဝင်ချင်း တူသော်လည်း ကွဲကွာသွားသည်မှာ ကြာခဲ့ပြီဖြစ်သောအခါ၊ မြန်မာစကားနှင့် ပျူဘာသာစကားတို့ အကွာကြီး ကွာခဲ့ပြီ။ ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာတို့ကို သုတေသီများ အလွယ်တကူ ဖတ်ရှုနားလည်နိုင် သော်လည်း၊ ရှေးဟောင်းပျူစာကိုမူ ဖတ်ရှုနားလည်နိုင်ရန် အလွန်ခက်ခဲသည်။ ပျူစာများ စတင် တွေ့ရှိစဉ်က အဓိပ္ပါယ်ဖော် ထုတ်နိုင်ရန် လန်ဒန်တက္ကသိုလ် အရှေ့တိုင်းနှင့် အာဖရိကပညာရပ် မဟာဌာနမှူးဖြစ်သူ ဒေါက်တာစီအိုဘလက်ဒင်၏ အကူအညီကို ယူခဲ့ရသည်။ စီအိုဘလက်ဒင် သည် အကြောင်းအရာတူ တစ်ခုတည်းကို ငှာဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထားသည့် ပုဂံခေတ် ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာနှင့် ညှိနှိုင်းကြိုဆလျက် အဓိပ္ပါယ် ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့သည်။^{၁၆} ဘာသာစကား ကလည်း ကွာခြား၊ အက္ခရာပုံသဏ္ဍာန်ကလည်း မတူသောကြောင့် ပျူဘာသာရှေးဟောင်း စာများကို အဓိပ္ပါယ်ဖော်ထုတ်ရ ခက်ခဲခြင်းဖြစ်သည်။ တွေ့ရှိထားပြီး အချို့ပျူစာများကို ယခုတိုင်အောင်ပင် အဓိပ္ပါယ် မဖော်နိုင်သေး။

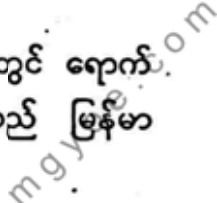
ပျူအက္ခရာနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ဦးလူဖေဝင်း၏မှတ်ချက်တစ်ရပ်မှာလည်း ဤသို့ ဖြစ်သည်။

ပျူတို့သည် ရံဖန်ရံခါ ပင်လယ်ခရီးဖြင့် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းနှင့် အဆက်အသွယ်ရခဲ့ရာ သည်။ ထိုသို့ပြောနိုင်ခြင်းမှာ သရေခေတ္တရာတွင်တွေ့ရသော ရှေးဟောင်းကျောက်စာများ သည် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသုံး တေလဂူ-ကနဒီအက္ခရာများကို တိုက်ရိုက်ယူထားသော ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကနရမြောက်ပိုင်း ကဒမ္မမြို့တော် ဝနဝသီကဒမ္မ အက္ခရာများ နှင့်လည်း အဆက်အစပ် ရှိနေသေးသည်။^{၁၇}

ပျူအက္ခရာတို့သည် ‘အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းအက္ခရာတို့မှ ဆင့်ပွားလာသည်။’ ဆိုသောအချက်ကို သုတေသီအများ သဘောတူကြပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသုံးအက္ခရာနှင့် ပျူ အက္ခရာတို့မှာ ပုံပန်းသဏ္ဍာန် အတော်ဆင်သည်။ အိန္ဒိယသုံးအက္ခရာများနှင့် ပျူအက္ခရာတို့ အဆက်အစပ်ကို အားသွန်ခွန်စိုက် သုတေသနပြုခဲ့သူ ဆရာကြီးဦးသာမြတ်က အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ရှေးအကျဆုံးဖြစ်သည့် ဗြာဟ္မီအက္ခရာများမှ ပျူ၊ မွန်၊ မြန်မာအက္ခရာများ အဆင့်ဆင့်ပွားလာ ပုံကို စနစ်တကျ သုတေသနပြုထားပြီး ဖြစ်သည်။ တစ်ခေတ်ပြီးတစ်ခေတ် ထွန်းကားခဲ့ကြသည့် ဂုတ္တ၊ ကုဋိလစသော မြောက်ပိုင်းအက္ခရာများ၊ ပစ္ဆိမိ၊ မချပြဒေသျှီ၊ တေလဂူ၊ ကနဒီ စသော တောင်ပိုင်း အက္ခရာများအနက် တောင်ပိုင်း တေလဂူကနဒီအက္ခရာများမှ ပျူအက္ခရာ ဖြစ်လာ ပုံကို စစ်ဆေးသုံးသပ်ပြခဲ့သည်။ တေလဂူ၊ ကနဒီ အက္ခရာတို့တွင်လည်း ပလ္လဝ၊ ကဒံဗ အက္ခရာတို့သည် ပျူအက္ခရာဖြစ်လာရာတွင် ပဓာနကျလှသည်။-ဟု ဆိုသည်။

ပျူအက္ခရာသမိုင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဆရာကြီး ဦးသာမြတ်က ဤသို့ ဆိုသည်။

ပျူ(ကဒံဗ)အရေးအသားများသည်၊ မြန်မာနိုင်ငံသို့ မည်သည့်ခုနှစ် သက္ကရာဇ်တွင် ရောက် ကြောင်းကို အတိအကျမပြောနိုင်သေးချေ။ သို့ရာတွင် ယင်းအက္ခရာများသည် မြန်မာ ဖန်းရွှေပြည်စာအုပ်တိုက်

နိုင်ငံသို့ ခရစ်နှစ် ၅ ရာစုခန့်တွင် ရောက်သည်။-ဟု ယူဆကြ၏။ ရွှေပေချပ်များနှင့် ကျောက်စာအထောက်အထားများအရ ဆိုလျှင်၊ ဟိနဒါယာနဂိုဏ်းဗုဒ္ဓဘာသာသည် ခရစ်နှစ် ၅ ရာစုခန့်တွင် စတင်ရောက်သည်။-ဟုမှန်းဆရသည်။ ပြည်မြို့ နေရာဟောင်းမှ ရရှိသော ပျူစာများသည် ခရစ်နှစ် ၅ ရာစုနှင့် ၆ ရာစုကြားတွင် ရေးသားထားသော ရှေး ကဒံဗအက္ခရာများနှင့် အလွန်တူသည်။^{၃၁}

သို့သော် ပျူအက္ခရာတို့ကို 'တောင်ပိုင်း ကဒံဗအက္ခရာတို့မှသာ ယူငင်သည်။' ဟူ၍ ယတိပြတ်ဆိုရန်လည်း မဖြစ်နိုင်သေးချေ။ နေရာဒေသကို လိုက်၍လည်းကောင်း၊ ရေးသားသည့် ကာလကို လိုက်၍လည်းကောင်း အတန်ငယ် ကွဲပြားသည်များလည်း ရှိပေသေးသည်။ မြောက်ပိုင်းသုံး သက္ကတဘာသာနှင့် ရေးသားထားသောစာများကို လည်းကောင်း၊ မြောက်ပိုင်း ဝတ္ထုအက္ခရာများနှင့် ရေးထားသည့် ပဌာန်းတရား ပျူစာများကို လည်းကောင်း တွေ့နိုင်ပြန် သေးသည်။^{၃၂} ထိုအချက်ကို ထောက်၍၊ 'အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းသားအနည်းအကျဉ်း ပျူတို့ဒေသသို့ ရောက်ခဲ့ကြမည်။' ဟု အချို့ကခန့်မှန်းသည်။^{၃၃} စင်စစ်အားဖြင့် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်း အက္ခရာများမှာ ခရစ်နှစ် ၄ ရာစုခန့်တွင် စတင် ကွဲပြားခါစဖြစ်သည်။-ဟူသောအချက်ကို မမေ့ရ။^{၃၄} ထို့ကြောင့် တောင်ပိုင်း၊ မြောက်ပိုင်း ဒေသ ၂ ရပ်လုံးမှ ဩဇာအရိပ်အငွေ့များ တွေ့နိုင်ခြင်း ဖြစ်ရာသည်။

ဗိဿနိုးနောက်ပိုင်း ပျူနိုင်ငံ ၂ ခုအနက် ဟန်လင်းတွင်မူ ပျူစာပေအထောက်အထား များများမတွေ့ရ။ ခရစ်နှစ် ၄-၅ ရာစုလောက်က ရေးသားခဲ့ခြင်း ဖြစ်မည်။-ဟု ပညာရှင်တို့ ခန့်မှန်းကြသော သချိုင်းစာတစ်ခုနှင့် ကျောက်စာတစ်ချပ်ကိုသာ တွေ့ရသေးသည်။ သချိုင်းစာ တွင် ရေးသားထားသည်မှာ

မြတ်သော ဒဝိတိန်မြန်၏သား နဂုကံနော၏မြေး၊
မြတ်သောတုဗဟိ၏ အဆောက်အအုံ^{၃၅} -ဟူ၍ဖြစ်သည်။
ဟန်လင်းကြီးမြို့ မြို့ဟောင်းတောင်ဘက်ကုန်းတွင် ရရှိခဲ့သော ပျူစာတွင် စာကြောင်းရေ ၈ ကြောင်းပါသည်။ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် မတွေ့ရသေး။

သရေခေတ္တရာတွင် ရှေးဟောင်းပျူစာ အတန်အသင့်တွေ့ရသေးသည်။ ထိုပျူစာများ ရေးသားထားသည့်ပစ္စည်းများကို စိစစ်ကြည့်သည့်အခါ ရွှေပေလွှာ၊ ရွှေပြား၊ စေတီဆင်းတု အုတ်ခွက်၊ အရိုးအိုး၊ ကျောက်အိုး၊ ကျောက်ပြား စသည်တို့ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

'ရွှေပေလွှာ' ဆိုသည်မှာ နောက်ပိုင်းတွင်တွေ့ရသည့် ပေစာပေလွှာသဏ္ဍာန် ရွှေဖြင့် လုပ်ထားသော ရွှေပြားများကို ဆိုလိုသည်။ သရေခေတ္တရာတွင် တူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းများ မစမီ

ပန်းရွှေပြည်စာအုပ်တိုက်

mgyoe.com

၁၈၉၃ ခုက မောင်ကန်ရွာတွင် ရွှေပေလွှာ ၂ချပ်ကို တွေ့ကြရသည်။ ထို ရွှေပေလွှာ ၂ချပ်တွင် 'ယေဓမ္မာ ဟေတုပ္ပဘဝါ' အစချီသော ဂါထာနှင့် ပါဠိတော်အချို့ကို ရှေးအိန္ဒိယတောင်ပိုင်း အက္ခရာ ပါဠိဘာသာနှင့် ရေးသားထားသည်။^{၆၆} တစ်ဖန် ၁၉၂၆ တွင် မှော်ဇာ၌ ရွှေပေလွှာ ၂၀ ထပ်မံ တွေ့ရပြန်သည်။ ထိုရွှေပေလွှာတို့တွင်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာပါဠိတော်များ ရေးထားသည်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒတရားတော်၊ ဗောဓိပကက္ခိယတရား ၃၇ ပါး စသည်တို့ပါဝင်သည်။

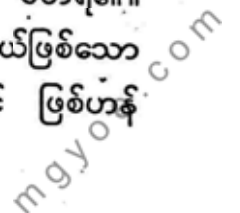
ကျောက်စာအရေးအသားကိုလည်း တွေ့ရပြီ ဖြစ်သည်။ သရေခေတ္တရာ ရွှေတံခါးမြို့ပေါက် အဝင်ဝ၌တွေ့ရသော ကျောက်စာတစ်ချပ်မှာ စာကြောင်းရေ ၂၈ ကြောင်း ရှိသည်။ အပျက်အစီးများသဖြင့် အပြည့်အစုံ ဖတ်၍မရ။ ဖတ်ရသမျှတွင် မောရသုတ်နှင့် မင်္ဂလသုတ်ဂါထာများ တွေ့ရရာ ပရိတ်ကြီးပါဠိတော်မှ သုတ်စဉ် ၄ခုထက်မနည်း ရေးထိုးထားမည်။-ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။^{၆၇}

သရေခေတ္တရာမြို့ရိုး၏ အနောက်မြောက်ထောင့် ကုန်းရိုးရွာအနီးရှိ မြို့ဝင်ပေါက်တွင် တွေ့ရသည့် ကျောက်စာတိုင်မှာလည်း ရတနသုတ်ပရိတ်တော်မှ ပါဠိစာကြောင်း ၄ ကြောင်း ပါရှိသည်။^{၆၈} မြို့ပေါက်များတွင် ပရိတ်တော်ကျောက်စာတိုင် စိုက်ထူခဲ့သည်မှာ မြို့ရွာကို အန္တရာယ်အရပ်ရပ်မှ ကာကွယ်လို၍ ဖြစ်ရာသည်။ ထို့ပြင်လည်း ဝိဘင်းတရားတော်များ ရေးထိုးထားသော ကျောက်စာအပိုင်းအစကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ထိုသို့ တရားတော်များကိုရေးသားရာ၌ ပါဠိဘာသာဖြင့် ရေး၍ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းအက္ခရာများကို အသုံးပြုကြသည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာ ထွန်းကားနေပြီ ဖြစ်သည့်အလျောက် စေတီဆင်းတုတော်များ သွန်းလုပ် ကိုးကွယ်ကြရာ၊ ထိုဆင်းတုတော်များတွင် ဘာသာတရားစာများ ရေးကြပြန်သည်။

မှော်ဇာမြို့အနီးက တူးဖော်ရရှိသော ငွေစေတီလုံးခေါင်းပွတစ်ဆူ၏အထက်တွင် ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်များကို ပျူအက္ခရာနှင့် ရေးထိုးထားသည်။ ဆင်းတုတော်များတွင် တရားတော်များ ရေးထိုးခြင်းဖြင့် ဆင်းတုတော်များ ပိုမိုကြည်ညိုဖွယ်ရာ ဖြစ်လာသည်။-ဟု ခံယူကောင်း ခံယူခဲ့ပေလိမ့်မည်။ သို့သော် မှော်ဇာ ဝက်ခေါင်းကုန်း၌တွေ့ရသော ဗုဒ္ဓရုပ်တုတစ်ဆူရှိစာမှာ ထူးခြားသည်။ ထိုရုပ်တုတော်၏ ပလ္လင်ပတ်လည်တွင် ပျူဘာသာနှင့် သက္ကတဘာသာရောလျက် ရေးထိုးထားသည်။ ထိုပလ္လင်စာနှင့် ပတ်သက်၍ မစ္စတာဒစ်ကရစ်က အောက်ပါအတိုင်း မှတ်ချက်ချသည်။

'ယင်းဆင်းတုကို ဇယစန္ဒြဝရ်မန်မင်းသားက ထုစေကြောင်း' မှတ်တမ်းတင်ခြင်း ဖြစ်၏။ ပထမဂါထာ၌ တစ်နေ့တည်းမှာပင် မြို့မြို့ ပြင်တူတည်ခဲ့ရာတွင် 'ဇယစန္ဒြဝရ်မန်မင်း၏ ဆရာတော်ဖြစ်သော 'ဂုဟ' ခေါ် ဂုဟဒီပက ပြောဆိုဆုံးမဟန်ကိုလည်း ဖတ်ရ၏။ (ယင်းမြို့မြို့မှ တစ်မြို့သည် ယခု 'မှော်ဇာ' ဖြစ်ဟန်တူပါသည်။) ညီငယ်ဖြစ်သော မင်းသားသည် ဟရိဝိကြမဖြစ်၍ ပြင်တူတည်သော မြို့တစ်မြို့၏အရှင်သခင် ဖြစ်ဟန်

တူသည်။ ကိုးကွယ်သောဆရာတော်၏ ကျေးဇူးကြောင့် ညီတော်၊နောင်တော်-၂ပါးနှင့် တကွ ၂မြို့သားတို့ ပိုမို ချစ်ကြည်ရင်းနှီးစွာ ဆက်ဆံကြဟန်ကိုလည်း ဖော်ပြထား၏။ ဂါထာ အမှတ် ၅ ၌ 'နောင်လာနောက်သားတို့သည် သင့်တင့်ညီညွတ် ကြပါလိမ့်မည်။' ဟု ဆို၏။ နောက်ဆုံးဂါထာ၌ 'ကမ္ဘာဆုံးသည်တိုင်အောင် ၂ပြည်ပြည် ချစ်ကြည်ကြလျက် ညီတော် သားစဉ်မြေးဆက် ထွန်းကားစေ။'ဟု ဆုတောင်းထား သည်။^{၃၉}

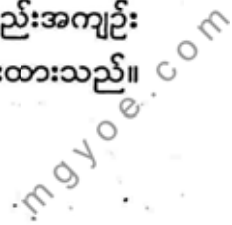
ဤတွင် ပျူဘာသာဖြင့် အကြောင်းအရာကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရေးထိုးမှတ်တမ်းတင်နိုင် ပုံကို လည်းကောင်း၊ သက္ကတဘာသာနှင့် ပါဠိဘာသာ၏ သြဇာသက်ရောက်ပုံကို လည်းကောင်း သတိထားနိုင်သည်။ မိမိတို့၏ဘာသာစကား ပြည့်စုံကြွယ်ဝလင့်ကစား၊ နိုင်ငံရေးအရဖြစ်စေ၊ ဘာသာရေးအရဖြစ်စေ သြဇာသက်ရောက်သောဘာသာစကားကို နှစ်နှစ်သက်သက် လေးလေး စားစား ယူငင်ရောနှောပြောဆိုတတ်သောသဘောကိုလည်း တပါတည်း ဆင်ခြင်နိုင်သည်။

သရေခေတ္တရာတွင် နောက်ထပ် တွေ့နိုင်သေးသည်မှာ အုတ်ခွက်များ ဖြစ်သည်။ အုတ်ခွက်များ၏မူလအစမှာ အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းဖြစ်မည်။-ဟု ယူဆကြသည်။ ဘီဟာနယ် 'နာလန္ဒ ဗုဒ္ဓဘာသာသိပ္ပံကျောင်းတော်ကြီးက ဖြန့်ဖြူးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။'^{၄၀} သက္ကတဘာသာစကားကို နာဂရီအက္ခရာဖြင့် ရေးထားတတ်သည်။ သို့သော် အိန္ဒိယမှ ရောက်လာသည်မှာ ပုံစံခွက်မျှသာ ဖြစ်သည်။ ထိုပုံစံခွက်များကို မြန်မာပြည်ဘက်သို့ရောက်မှ ပုံသွင်းယူကြသည်။ ထိုကြောင့် ကုသိုလ်ရှင်တို့ မိမိရေးလိုရာရာကို အုတ်ခွက်၏ကျောဘက်တွင် ရေးခွင့် သာလာသည်။ အချို့က အုတ်ခွက်၏ မျက်နှာဘက်မှာ ရေးသည်။ အချို့အုတ်ခွက်များတွင်မူ မည်သို့မျှ ရေးသားမထား။ သရေခေတ္တရာ တစ်ပိုက်တွင် အုတ်ခွက်ဘုရား အများအပြားတွေ့ရပြီး ဖြစ်သည်။

မှော်ဇာ မထောရွာ ငရှင်ကုန်း၌တွေ့ရသော အုတ်ခွက်ဘုရားတစ်ဆူ ပလ္လင်အောက်ခြေက ပျူစာတစ်ကြောင်းကို သာဓကအဖြစ် ကြည့်ကြမည်။

အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းအက္ခရာမှ ဆင်းသက်လာသော ပျူစာနှင့် ရေးထားသည်။ ခေတ်မြန်မာ အက္ခရာနှင့် ဖလှယ်ကြည့်လျှင် 'ဗံးရောစောယီစော'ဟု ဖတ်နိုင်သည်။ အဓိပ္ပါယ်ကို အတိအကျ မဖော်နိုင်သေး။ ပျူဘာသာစာတို့တွင် မကြာမကြာ တွေ့ရသော 'ဗံး' နှင့် 'စော'ဟူသော စကားလုံး ၂လုံးကိုသာ 'မြင့်မြတ်ခြင်း'ဟော ဖြစ်တန်ရာ၏။-ဟု မှန်းဆ ဖွင့်ဆိုနိုင်တော့သည်။ အခြား အုတ်ခွက်ဘုရားတစ်ဆူတွင်လည်း 'ဗံးစန္တေ'ဟု တွေ့ရပြန်ရာ၊ အလှူရှင်များ၏အမည်ပင် ဖြစ်မည်။-ဟု မှန်းဆကြရသည်။^{၄၁}

အုတ်ခွက်အများအပြား တွေ့ရသော်လည်း စာအရေးအသားပါသည့်အုတ်ခွက်မှာ အရေ အတွက် နည်းလှသည်။ အရေးအသားပါပြန်သော်လည်း ပျူဘာသာပမာဏမှာ အနည်းအကျဉ်း သာ ဖြစ်တတ်သည်။ အချို့အုတ်ခွက်များတွင် ပါဠိတော်များကိုသာ ရေးသားထားသည်။

ပျူဘာသာနှင့်ရေးသော အကြောင်းအရာမှာလည်း ‘မည်သူ၏အလှူဖြစ်ကြောင်း’ ဖော်ပြချက် လောက်သာ ဖြစ်တတ်သည်။ အုတ်ခွက်တစ်ခုတွင် ဤသို့ ရေးသားထားသည်။

ဗံးရ=ဗံးဒံး ဗုည

ဗိ=စိ-ယံ

ထိုပျူစာတန်း၏အဓိပ္ပါယ်ကို ‘ဤသည်ကား ဗံးရနှင့် ဗံးဒံးတို့၏ ပုညကုသိုလ်ကောင်းမှု ဖြစ်သည်။’ ဟု အဓိပ္ပါယ်ကောက်ကြသည်။^{၆၂}

ဤတွင် ‘ဗံး’ ဟူသောပုဒ်ကို အမည်ရေဆက်အဖြစ် အသုံးပြုပုံ သတိထားနိုင်သည်။ ‘ဗုည’ မှာ ပါဠိဘာသာ ‘ပုည’ ဖြစ်သည်။ ပျူဘာသာတွင် ထူးခြားချက်တစ်ရပ်မှာ ‘ဗိ=စိ’ ဟူသောစကား ဖြစ်သည်။ မြန်မာလို ‘ဖြစ်သည်’ ‘ပြီးသည်’ စသည်ဖြင့် ပျူဘာသာပညာရှင်တို့ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ကြသည်။^{၆၃} စကားသံ ၂ရပ် နီးစပ်မှုကိုလည်း ထောက်ပြတတ်ကြသည်။ သို့သော် ‘အကြင်’ , ‘ထို’ဟု အဓိပ္ပါယ်ဆောင်နိုင်သော ‘ယံ’ကို ဝါကျအဆုံးသတ်၌ တွေ့ရသည်မှာ စဉ်းစားဖွယ် ဖြစ်သည်။ စာသားတစ်ရပ်လုံးကို ရေးထားသည့် အစဉ်အလိုက် မြန်မာလို လုံးချင်း ဖလှယ်လျှင်

‘ဗံးရဗံးဒံး ကောင်းမှု

ဖြစ်သည် ဤ’ - ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်။

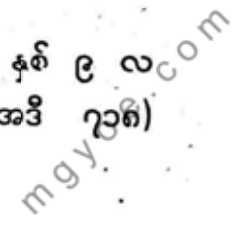
ထိုဝါကျဖွဲ့စည်းပုံကိုကြည့်လျှင် ပျူဘာသာနှင့် မြန်မာဘာသာတို့ ဝါကျဖွဲ့ပုံချင်းကွားခြား နေသည်ကို အထင်အရှားတွေ့ရမည်။ တိဘက်မြန်မာမျိုးနွယ်တူ ဘာသာစကားချင်းတူပါလျက် ထိုသို့ ကွာခြားနေသည်မှာ ထူးဆန်းနေသည်။ ပထဝီအနေအထားအရ အနေနီးစပ်ပါလျက် အဆက်အသွယ်များပြားခဲ့နိုင်သော မွန်ဘာသာ ဝါကျဖွဲ့ပုံနှင့်လည်း ခြားနားနေသည်။

ဆက်လက်၍ အရိုးအိုးတို့တွင်တွေ့ရသော ပျူစာအချို့ကို ကြည့်ကြည့်မည်။ တွေ့ရသော အရိုးအိုးတို့မှာ အေဒီ ၆၀၀ ကျော်မှ ၇၀၀ ကျော်အတွင်း မင်းပြုခဲ့၊ နတ်ရွာလားခဲ့ကြသည့် ပျူမင်း ၄ ပါးတို့နှင့်ဆက်နွယ်သော အရိုးအိုးစာများ ဖြစ်သည်။

ပထမအရိုးအိုးစာတွင် ၃၅ ခုနှစ် (အေဒီ၆၇၃)တွင် သူရိယဝိကြမ၏ဆွေမျိုးများ ကွယ်လွန် ခဲ့သည်ကို ရေးထားသည်။ နောက် အရိုးအိုးစာတစ်ခုတွင် ‘၅၀(အေဒီ၆၈၈)ပြည့်နှစ်၌ သူရိယဝိကြမမင်း ၆၄ နှစ်အရွယ်တွင် နတ်ရွာစံခဲ့ကြောင်း။’ မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။

နောက်ထပ်အရိုးအိုးစာမှာ ဟရိဝိကြမမင်း၏ အရိုးအိုးစာ ဖြစ်သည်။ ထိုမင်းမှာ အသက် ၄၁ နှစ် ၇ လ ၉ ရက်တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။-ဟု ဆိုသည်။ ကွယ်လွန်သည့်ရက်ကို ‘၅၇ ခု (အေဒီ ၆၉၅) ဒုတိယလ ၂၄ ရက်’ဟု ဖော်ပြထားသည်။

နောက် အရိုးအိုးစာမှာ သိဟဝိကြမ၏အရိုးအိုးစာ ဖြစ်သည်။ အသက် ၄၄ နှစ် ၉ လ အရက် ၂၀ တွင် ကွယ်လွန်သည်။ ကွယ်လွန်သည့်ရက်မှာ ‘၈၀ ပြည့်နှစ်(အေဒီ ၇၁၈)

ဒုတိယလ စတုတ္ထနေ့ဟု ဆိုထားသည်။^{၆၄} အရိအိုးစာများရေးထားပုံမှာ တိုတိုကျဉ်းကျဉ်းဖြစ်သည်။ မည်သည့်အဖွဲ့အနွဲ့မျှ မပါ။ လိုရင်းအချက်ကိုသာ ဖော်ပြထားသည်။ သရေခေတ္တရာ ပျူတို့သည် အမှတ်အသားများ စနစ်တကျ ထားတတ်ခဲ့ကြသည်။

မှော်ဇာတွင် တူးဖော်တွေ့ရသည့် ကျောက်အိုးတစ်လုံးဖင်တွင်လည်း ပျူစာများ တွေ့ရသေးသည်။^{၆၅} စာကြောင်းရေ ၁၃ ကြောင်း-၁၄ ကြောင်းမျှ ရေးထားမည်။-ဟု မှန်းဆရသော်လည်း အချို့မှာ ဖတ်မရတော့လောက်အောင် မှိန်နေပြီ။ ထိုကြောင့် ထိုကျောက်အိုးဖင်တွင် ရှိသည့် စာ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို အတိအကျမပြောနိုင်သေး။

ပုဂံမတိုင်မီက ပျူအရေးအသားတို့ကို ခြုံငုံကြည့်လျှင် ပျူစာတို့မှာ ဘာသာရေးနှင့် ဆက်စပ်ထွန်းကားခဲ့မည်ကို နားလည်နိုင်သည်။ ထိုကြောင့်လည်း မိမိတို့ ပျူဘာသာစကားနှင့် ရေးသားထားသည့်စာထက် တရားတော်လာ ပါဠိဂါထာများကို အတွေ့ရများခြင်း ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ပျူဘာသာစကားနှင့် ရေးသားသည့်အခါတွင်လည်း အကြောင်းအရာမှာ အလှူဒါနနှင့် ဆက်စပ် နေတတ်ပြန်သည်။ ထိုကြောင့် 'ပျူဘာသာ ထွန်းကားမှုတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုးကွယ်မှု သည် မြေဩဇာဖြစ်သည်။'ဟု ဆိုနိုင်ရာသည်။

သို့သော် ပျူတို့၏ ဗုဒ္ဓဘာသာသက်ဝင်မှုသည် နောက်နှောင်းမြန်မာတို့၏ ဗုဒ္ဓဘာသာ သက်ဝင်မှုနှင့် ကွာခြားပုံကို အချို့က ဤသို့သုံးသပ်သည်။

ပျူထေရဝါဒသည် သုတ္တန်ပိဋကတ်တော်ထက် အဘိဓမ္မာပိဋကတ်ကို ပို၍ အလေးပေးသည်။-ဟု ဆိုဖွယ်ရှိ၏။ ပုဂံဗုဒ္ဓသာသနာ ထေရဝါဒဂိုဏ်းသည် သုတ္တန်ပိဋကတ်လာ လွယ်ကူသောဇာတ်တော်များနှင့် အစပြုသည်။-ဟု ဆိုနိုင်၏။ သရေခေတ္တရာတွင်မူ နက်နဲသောသဘောတရားဖြစ်သည့် 'ယေဓမ္မာ ဟေတုပ္ပ ဘဝါ'အစချီသောဂါထာဖြင့် ပြုသည်။-ဟု ဆိုရပေမည်။^{၆၆}

ပျူအရေးအသားဖြင့် တွေ့ရသော ဘာသာတရားစာတို့တွင် ဇာတကများ မပါဝင်သည်မှာ အမှန် ဖြစ်သည်။ ဇာတကဇာတ်လမ်းများထက် အဘိဓမ္မာဘက်၌ အာရုံသက်ရောက်ကြပုံ ရသည်။-ဟု ဆိုဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။ သို့သော် 'ဇာတကဇာတ်လမ်းများ မတွင်ကျယ်ခဲ့။'ဟု အခိုင်အမာဆိုရန်မှာခက်သည်။ ရွှေပေလ္လာတို့တွင်ဖတ်ရသော ပါဠိတော်များမှာ သုတ္တန်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာ-ဟူသော ပိဋကဥရပ်လုံးမှ ကောက်နုတ်ချက်များ ပါဝင်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဇာတက မတွေ့ရသည်မှာ ယခုအခါတွေ့ရသော ပျူခေတ်အထောက်အထားများ အရေအတွက် နည်းပါးခြင်း၊ အချို့စာတို့ကို အဓိပ္ပါယ် မဖော်နိုင်သေးခြင်း-စသည့်အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ရာသည်။

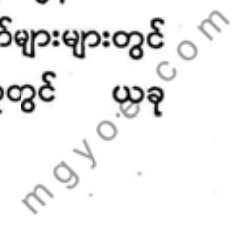

ထို့ပြင် ဖတ်ရှုနားလည်ရသမျှ ပျူစာ အထောက်အထားတို့တွင် အဖွဲ့အဖွဲ့များ မပါခြင်းမှာ လည်း ထိုအကြောင်းများကြောင့် ဖြစ်နိုင်ရာသည်။ ပျူလူမျိုးတို့ စာပေအပြောက်အမွမ်းအတတ် မတတ်မြောက်၍ မဟုတ်နိုင်။ ပျူတို့၏ ဘာသာစကားအနုပညာနယ်သည် တရုတ်ပြည်အထိ ချဲ့နိုင်ခဲ့သည်ကို တရုတ်သမိုင်းတို့က သက်သေထူပြီး ဖြစ်သည်။

ခရစ်နှစ် ၈၀၂ ခု ဖေဖော်ဝါရီ ၆ ရက်မှ မတ်လ ၇ ရက်အထိ ပျူအကအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ တရုတ်နန်းတော်တွင် ကပြဖျော်ဖြေခဲ့သည်။-ဟု ဆိုသည်။ ဂီတပညာသည် ၃၃ ဦးတို့က တေးသီချင်း ၁၂ ပုဒ်ဖြင့် အသုံးတော်ခံခဲ့သည်။ သာယာနာပျော်ရွယ် သံပြိုင်ညီညာ သီဆိုခဲ့ ကြသည်။ သီဆိုသော တေးသီချင်းများမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာသုတ်ကျမ်းများနှင့် သျှတ္တရကျမ်းများမှ အကြောင်းကို ရှင်းလင်း ဖော်ပြထားသည်ချည်းပင် ဖြစ်သည်။^{၆၇} ထို ပျူဂီတအဖွဲ့ဖျော်ဖြေပွဲကို တရုတ်ဘုရင်မင်းမြတ်ကိုယ်တိုင် များစွာ စွဲလမ်းနှစ်ခြိုက်ခဲ့သည်။ တေးဂီတအနုပညာ၌ ထိုမျှ အဆင့်မြင့်နေခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်ကိုထောက်ဆလျှင် ပျူတို့ စာပေအဆင့် မနိမ့်ခဲ့မည်ကို မှန်းဆ ကြည့်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် ‘ငှနစ်သားအရွယ်ကပင် ကလေးသူငယ်များကို ဦးပြည်းရိတ်၍ ဘုန်းကြီးကျောင်းသို့ ပို့လေ့ရှိကြောင်း’မှာလည်း တရုတ်မှတ်တမ်းများ၌ တွေ့နိုင်ပြန်သည်။^{၆၈} သရေခေတ္တရာခေတ်က ဘုန်းကြီးကျောင်းပညာရေးမှာလည်း အတိုင်းအတာတစ်ရပ်အထိ ထွန်းကားခဲ့ပြီ။ ထိုကြောင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း မသိနိုင်သေးလင့်ကစား၊ ပျူခေတ်စာပေသည် အခြေတကျ ရှိခဲ့ပြီ။ သရေခေတ္တရာနယ်ပယ်ကိုလွန်၍ ရခိုင်ဒေသအထိ ပြန့်နှံ့ခဲ့ကြောင်း အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့ပြီးပြီ။ ‘သရေခေတ္တရာ ၁၁ဆက်မြောက် သီရိရာဇ်မင်းသည် ဆရာ ၆ ပါးနှင့်တိုင်ပင်၍ ဗေဒင်ရာဇဝင် ပြုစုခဲ့ကြောင်း။’ တွင်းသင်းရာဇဝင်တွင်လည်း ဆိုထား သေးသည်။^{၆၉}

မွန်ဒေသ ဘာသာစာပေ

ပျူနှင့် အိမ်နီးချင်းဖြစ်သော မွန်ဘာသာစာပေအကြောင်း ဆက်၍ ကြည့်ကြဦးမည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်း၌ အစောဆုံးနေထိုင်သောလူမျိုး ဖြစ်သည်နည်းတူ၊ ဘာသာစာပေတွင်လည်း ‘အစောဆုံး’ဟု ဆိုအပ်သည်။ မွန်ဘာသာစကားမျိုးရိုးမှာ အာရှတောင်ပိုင်း (အောစထရိုအေရှ တစ်)မျိုးရိုး ဖြစ်သည်။ ‘မွန်ခမာမျိုးရိုး’ဟုလည်း ခေါ်ဆိုတတ်ကြသည်။ ဘာသာစကားမျိုးရိုး ကြီးဖြစ်လျက် ထိုမျိုးရိုးဝင် ဘာသာစကားတို့ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အနှံ့အပြားတွေ့ရတတ် သည်။ အနောက်ဘက်တွင် အိန္ဒိယ၊ အရှေ့မြောက်ပိုင်း အာသံနယ်အထိ၊ အရှေ့ဘက်တွင် ဗီယက်နမ်ဒေသအထိ၊ အာရှတောင်ပိုင်းမျိုးရိုးဝင် ဘာသာစကားပြောဆိုသူများကို တွေ့နိုင်သည်။ အိန္ဒိယတွင်ပြောဆိုသော ရှေးဟောင်း မုဒ္ဒဘာသာစကားနှင့်လည်း မျိုးရိုးစပ်လျက် ရှိသည်။-ဟု ဆိုကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြောဆိုသော တိုင်းရင်းဘာသာစကားများအနက် ၀, ပလောင် စသော ဘာသာစကားတို့သည်လည်း ထိုမျိုးရိုးဝင်ဘာသာစကားများ ဖြစ်သည်။ မွန်ဘာသာ စကားမျိုးရိုးမှာ ကြီးမားကျယ်ပြန့်လှသဖြင့် မြန်မာ တိုင်းရင်းဘာသာစကား အတော်များများတွင် မွန်ဘာသာဩဇာသက်ရောက်လျက်ရှိသည်။ မြန်မာတိုင်းရင်းဘာသာစကားအများစုတွင် ယခု

သုံးနေသော 'ပဲ'နှင့်ဆက်စပ်သည့်ဝေါဟာရမှာ မွန်ဘာသာစကားက ယူငင်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။^{၁၀} တိုင်းရင်းဘာသာစကား များများလေ့လာလေ မွန်ဘာသာစကား၏ ဩဇာကြီးပုံကို တွေ့ရလေ ဖြစ်ပေမည်။

မွန်ဘာသာစာပေ ရှေးဦးထွန်းကားခဲ့ရာ အခြားဒေသမှာ ထိုင်းနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ ပရပထံသည် မွန်တို့၏ ရှေးဟောင်းမြို့တော်ကြီး ဖြစ်သည်။ ပရပထံ ပျက်ပြီးနောက် လော့ပူရီသို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ကြသည်။ ထိုအရပ်တို့တွင် ရှေးကျသောမွန်စာများ တွေ့နိုင်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် တွေ့ရသည့် မွန်စာများအနက် အစောဆုံးအဖြစ်သတ်မှတ်ရသော မွန်စာမှာ ပရပထံမွန်စာ ဖြစ်သည်။ အေဒီ ၆၀၀ ခန့်ကစာ ဖြစ်မည်။^{၁၁} ဟု မှန်းဆရသည်။ ထိုကြောင့် ထိုင်းနိုင်ငံတွင် တွေ့ရသော အစောဆုံးမွန်စာမှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင်တွေ့ရသော အစောဆုံးမွန်စာနှင့် အချိန်ကာလ ချင်း မခြားနားလှ။ မြန်မာနိုင်ငံ အစောဆုံးမွန်စာမှာ ဗိုလ်တထောင်ဘုရားတွင်တွေ့ရသော အုတ်ခွက်စာ ဖြစ်သည်။ 'မွန်စာ'ဟုဆိုရသော်လည်း မွန်ဘာသာဖြင့် ရေးထားသည် မဟုတ်။ 'ယေဓမ္မာ ဟေတုပ္ပဘဝါ'အစချီ ပါဠိဂါထာ ဖြစ်သည်။ ထိုမွန်အက္ခရာတို့မှာ သရေခေတ္တရာတွင် ၅ ရာစုကရေးခဲ့သော ပျူအက္ခရာတို့နှင့် ဆင်တူသည်။-ဟု ဆိုကြသည်။^{၁၂}

ရှေးဟောင်းမွန်စာတို့ကို အဓိပ္ပါယ်ဖော်ထုတ်ရာတွင်လည်း ပျူဘာသာမှာနည်းတူ အခက်အခဲများစွာ ရှိခဲ့သည်။ ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာများကို စနစ်တကျသုတေသနပြုရန် စတင်အားထုတ်သည့်အခါ ဖတ်ရှုနားလည်နိုင်သည့်ပညာရှင် ရုတ်တရက်မပေါ်ခဲ့။ ခေတ်သစ် မွန်ဘာသာစကား ပြောဆိုနေကြသော ပညာရှင်များလည်း အဓိပ္ပါယ်မဖော်ထုတ်နိုင်။ ပျူဘာသာ ကျောက်စာ အဓိပ္ပါယ်ဖော်ထုတ်သူဒေါက်တာစီဘိုဘလက်ဒင်နှင့် နှစ်ခြင်းသာသနာပြုဘုန်းတော် ကြီး ဟာလီဒေးတို့၏ကျေးဇူးကြောင့်သာ နောက်ဆုံးတွင် အဓိပ္ပါယ်များ ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ပုဂံမတိုင်မီ မြန်မာနိုင်ငံတွင်း၌ မွန်စာပေ ထွန်းကားခဲ့ရာဒေသမှာ သထုံ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ကရင်ပြည်နယ် ဘားအံအနီး ကော့ကွန်းဂူတွင်လည်း မွန်ကျောက်စာ တွေ့ရသည်။ မတ်ရပ်ဆင်းတုသင်္ကန်းဘေးတွင် ရေးထိုးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာလိုအဓိပ္ပါယ်မှာ ဤသို့ ဖြစ်သည်။

ဤဘုရားရုပ်တုတော်ကို မုတ္တမ(မိဖုရားဖြစ်သော)ကျွန်ုပ်သည် 'ဒုအ်ဝေါပ်'မြို့၌နေစဉ် ထု လုပ်၏။ ဒုအ်ဝေါပ်မြို့၌လည်းကောင်း၊ နယ်၌လည်းကောင်း ရှိသမျှသောမြေနှင့် ကျောက် ဘုရားတို့ကို ကျွန်ုပ်နှင့် ကျွန်ုပ်၏တပည့်တို့သည်သာလျှင် ထုလုပ်၏။ အခြားသောဆရာ တို့အား ကျောက်ဘုရားကို ထုလုပ်စေ၏။^{၁၃}

အလားတူကျောက်စာမျိုးကို သထုံရွှေစာရုံတွင်လည်း တွေ့ရရာ၊ မူလက ဤကျောက်စာ မိတ်တူကို အနံ့အပြား ဖြန့်ခဲ့ရာသည်။ ကျောက်စာစကားအရလည်း ထိုမိတ်တူများသည် ‘ကျောက် ဘုရား၊ မြေဘုရားအဆူဆူ ထုလုပ်ကိုးကွယ်ခဲ့ကြောင်း။’ ထင်ရှားနေသည်။ သို့သော် ယခုအခါ ထိုကျောက်စာမျိုး ၂ချပ်မျှသာ တွေ့ရတော့သည်ကို ထောက်လျှင်၊ မိုးများသော အောက်မြန်မာ နိုင်ငံတွင် ရှေးဟောင်းအထောက်အထားပစ္စည်းများ များများ မကျန်နိုင်တော့သည့်အချက်ကို သဘောပေါက်နိုင်သည်။ ဤကျောက်စာသည်ပင် ဝူအတွင်း၌ ရှိနေသဖြင့် ဤမျှကြာရှည် တည်တံ့ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ရာသည်။ သထုံ ရွှေစာရုံဘုရားတန်ဆောင်းအတွင်းက မိတ်တူကျောက်စာ မှာပင် စာကြောင်းအချို့မှာ ဖတ်မရနိုင်တော့လောက်အောင် ပျက်စီးနေပြီ။ ထို့ကြောင့် ပုဂံမတိုင်မီ မွန်ဘာသာအထောက်အထားများသည် ယခုအခါတွေ့နိုင်သည်ထက် များစွာ ပိုမိုခဲ့မည်မှာ သံသယ ဖြစ်ဖွယ်မလို။

သထုံတွင်တွေ့ရသော အခြားကျောက်စာများမှာ ‘တြာပ်ကျောက်စာ’ ‘ပဏ္ဍိတ်ကျောက် စာ’ ‘သထုံကလျာဏီသိမ်ကျောက်စာ’တို့ဖြစ်သည်။

တြာပ်ကျောက်စာ စာလုံးပေါင်းများမှာ ရှေးကျလှကြောင်း ထင်ရှားသည်။ ပါဠိဘာသာ အစီအကုံးအချို့လည်း ပါသည်။^{၂၃} စာကြောင်းရေ အတော်များများ ပျက်စီးနေပြီဖြစ်သော်လည်း ဖတ်၍ရသမျှတွင် လေးစားဖွယ်ရာအစီအကုံးအနှုန်းအဖွဲ့များ တွေ့ရသည်။ ‘အသံဖြင့် ကျော်စော သောရန်သူ’^{၂၄} ‘မီးတိုင်ဖြင့် ထင်ရှားစွာပြု၍ လောကရှိ လူအပေါင်းတို့အား စစ်ဆေးပြီးလျှင် တိတ်ဆိတ်ငြိမ်သက်စေ၏။’^{၂၅} ဟူသော အရေးအဖွဲ့များ ဖြစ်သည်။ စကားပြေရိုးရိုး မဟုတ်ဘဲ အဆင်တန်ဆာဖြင့် ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။ သို့သော် ဤကျောက်စာကို ‘ပုဂံမတိုင်မီကျောက်စာ’အဖြစ် သတ်မှတ်ရန် စဉ်းစားသည့်အခါ ကျောက်စာပါ ‘မကုတ’ ဟူသောမင်း၏ဘွဲ့အမည်ကြောင့် အခက်အခဲ ရှိနေသည်။ ထို ‘မကုတ’ ဆိုသော ဘွဲ့အမည်သည် ရှေးဟောင်းမြန်မာရာဇဝင်တို့၌ ‘မနုဟာ’ဟု မှတ်တမ်းတင်ခြင်း ခံရသော မင်း၏ဘွဲ့အမည် ဖြစ်မည်။-ဟု သုတေသီတို့ ယုံကြည်ကြသည်။^{၂၆} ‘ရှေးဟောင်းရာဇဝင် ကျမ်းပြုဆရာတို့က ‘မကုတ’ကို ‘မနုဟာ’ဟု လွဲမှားရေးမှတ်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်မည်။’ဟု ယူဆကြသည်။ ထိုအယူအဆသာမှန်လျှင် ပုဂံခေတ် မတိုင်မီ ကျောက်စာ’ဟု မဆိုနိုင်ဘဲ ‘အနော်ရထာနှင့် ခေတ်ပြိုင်ကျောက်စာ’ ဟူသာ သတ်မှတ် ရလိမ့်မည်။ သက္ကရာဇ် အတိအကျမပါရာ၊ ခေတ်ကာလ ခန့်မှန်းဆုံးဖြတ်ဖို့ မလွယ်ကူ။

အလားတူပင် ပဏ္ဍိတ်ကျောက်စာသည်လည်း သက္ကရာဇ် အတိအကျမပါသော မကုတ မင်း၏ကျောက်စာ ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာအစတွင် ၂ကျိပ်စာဆူသော ဘုရားရှင်တို့ကို ပါဠိဘာသာဖြင့် ကန်တော့ရှိခိုးထားသည်။ ဖတ်ရသမျှတို့ကိုထောက်ဆလျှင် ဘူရိဒတ်၊ နာရဒ၊ ဝိဓုရ၊ ဝေဿန္တရာဇာတ်များအကြောင်း အကျဉ်းမျှစီ ပါဝင်သည်။-ဟု ထင်မြင်ရသည်။

‘ကလျာဏီသိမ်ကျောက်စာ’မှာ သိမ်တိုင်ကျောက်စာ ဖြစ်သည်။ ပါဠိဘာသာ၊ မွန်ဘာသာ တို့ဖြင့် ရေးသားထားသည်။ အပျက်အစီးများရှိရာ၊ အပြည့်အစုံ ဖတ်မရတော့။

ပုဂံမတိုင်ခင် မွန်စာများတွင် မကွေးခရိုင် မိကျောင်းရဲနယ် ကျွန်းတော်ကျွန်းရှိ ဘုရားပျက်မှရသော အုတ်ပြားစာကိုလည်း ထည့်သွင်းအပ်သည်။ ကုသိုလ်ရှင်တို့၏ အမျှအတန်းဆီသော ကမ္ပည်းစာ ဖြစ်သည်။

ပထဝီဝင်အနေအထားအရ မွန်နှင့် ပျူတို့မှာ များစွာ အနေမဝေးကြ။ ပုဂံမတိုင်ခင် မွန်နှင့် ပျူတို့၏ ဘာသာစာပေဆက်ဆံရေးမှာ များစွာ ကောင်းမွန်ခဲ့ဟန်ရှိသည်။ မွန်နှင့် ပျူတို့အကြား စစ်ခင်းကျင်းခဲ့ကြသည့် အထောက်အထား မတွေ့ရသဖြင့်၊ ‘မွန်နှင့် ပျူတို့ကြည်ဖြူစွာလက်တွဲ နေထိုင်ခဲ့မည်။’ ဟု မှန်းဆကြသည်။^{၅၇}

‘ရွှေ’ကို မွန်ဘာသာတွင် ‘ထရ်’၊ ပျူဘာသာတွင် ‘ထဝ်’ဟု ရေးသားပြောဆိုကြသည်ကို ထောက်၍လည်း ပျူဘာသာစကားအပေါ် မွန်ဘာသာ၏ ဩဇာသက်ရောက်ပုံကို သက်သေပြကြသည်။^{၅၈} ‘ရွာ’သို့မဟုတ် ‘နိုင်ငံ’ကို မွန်ဘာသာတွင် ‘ရာသ်’^{၅၉}၊ ပျူဘာသာတွင် ‘ရော’^{၆၀} ရေးသားပြောဆိုခဲ့သည့် အချက်ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်သေးသည်။ ထို့ပြင် ‘ရှေးဟောင်းမွန်အရေးအသားနှင့် ပျူအရေးအသားတို့ ပုံပန်းသဏ္ဍာန် တူသည်။’ ဟု ကောက်ချက်ချခြင်းမျိုးလည်း ရှိသေးသည်။ သာဓကအားဖြင့်၊ ဗိုလ်တထောင်ဘုရားမှရသော အုတ်ခွက် မွန်အက္ခရာ၊ ပရပထုံကျောက်စာ မွန်အက္ခရာတို့နှင့် ပျူအက္ခရာတို့ အလွန်တူသည်။-ဟု ဆိုပုံမျိုး ဖြစ်သည်။^{၆၁} ဤသို့ တူညီခြင်းမှာ ၆ ရာစုကာလ အရှေ့တောင်အာရှ လက်ရေးစာများ၏ လက္ခဏာ ဖြစ်သည်။^{၆၂}

ထို့ပြင် ပျူစာတို့ကို အဓိပ္ပါယ်ဖော်ရာ၌ တိဘက်မြန်မာ ဝါကျဖွဲ့စည်းပုံနှင့် မတူဘဲ ထူးထူးခြားခြားဖြစ်နေသည်များ တွေ့ရသည့်အခါတွင်လည်း၊ ‘မွန်တို့၏ ဩဇာသက်ရောက်မှု ဖြစ်လေမည်လား။’ စဉ်းစားကြသေးသည်။^{၆၃} သို့သော် တူညီသည်များ ရှိသည့်နည်းတူ ကွဲပြားချက်များလည်း ရှိသည်ကို နှလုံးသွင်းအပ်သည်။ ပျူနှင့် မွန်မှာ ဘာသာစကားမျိုးရိုးချင်း မတူသည့်အချက်ကို ဖော်ပြပြီး ဖြစ်သည်။ ဗိုလ်တထောင်ဘုရားရှိအုတ်ခွက်စာနှင့် သရေခေတ္တရာ ပျူအက္ခရာတို့ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်တူသည် ဆိုသော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင်အသုံးပြုသည့် အက္ခရာများ မတူပုံမှာ မျက်မြင်အထင်အရှား ဖြစ်သည်။ ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာအက္ခရာနှင့် ပျူအက္ခရာတို့မှာ များစွာကွာခြားသည်။ ထို့ကြောင့် အက္ခရာဗေဒပညာရှင် ဆရာကြီး ဦးသာမြတ်က ‘ပျူအက္ခရာများသည် ကဒံဗအက္ခရာနှင့်ဆက်နွယ်၍၊ မွန်အက္ခရာတို့သည် ဗြာဟ္မီပွား အခြားအက္ခရာနှင့် ဆက်နွယ်ကြောင်း။’ ဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။^{၆၄} ထို့ပြင် ရေးသားသည့်ခေလနှင့် အကြောင်းအရာတို့မှာလည်း ကွာခြားကြပြန်သည်။ ပျူတို့က ရွှေပေလွှာများ၊ အရိုးပြာအိုးများ စသည်တို့တွင် ရေးမှတ်လေ့ရှိကြသော်လည်း မွန်တို့က ကျောက်ထက်တွင်သာ ရေးထိုးကြသည်။ အလှူဒါနမှတ်တမ်းချင်း တူပြန်လျှင်လည်း ပျူတို့က တိုတိုကျဉ်းကျဉ်း ရေးတတ်၍ မွန်တို့က ဖွဲ့ဖွဲ့နွဲ့နွဲ့ရေးတတ်သည်။ ဘာသာတရားအဆုံးအမတို့ကို ရေးမှတ်ထားရာ၌လည်း အာရုံဝင်စားပုံချင်း မတူကြ။ ပျူတို့က အဘိဓမ္မာတရားတော်များ၌ စိတ်ဝင်စား၍ မွန်တို့က ဇာတ်ဇာတကတို့၌ အာရုံကျက်စားသည်။

ဤကား အနော်ရထာမင်းကြီး၏ပုဂံမတိုင်မီ မြန်မာနိုင်ငံအရပ်ရပ်သာသနာနှင့် ဘာသာ စာပေ မြင်ကွင်း ဖြစ်သည်။

မှတ်စုများ

^၁ Dr. Hla Pe, *Burma: Literature, Historiography, Scholarship, Language, Life and Buddhism*, Institute of Southeast Asian Studies, Singapore, 1985, p. 52

^၂ ဦးမြင့်အောင်၊ "ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း မူလအစ"၊ *ယဉ်ကျေးမှု*၊ တွဲ ၃၊ မှတ် ၄၊ စာ ၉၇

^၃ Sar Desai, *Southeast Asia Past & Present*, West View Press, 1989, p. 17.

^၄ J.S Furnivall, "Historical Setting:", *Subcontractors's Monograph*, HRAF- 37 N.Y.U-2, Burma Volume 1, Human Relations Area Files, INC. Connecticut, 1956. pp. 1-34

^၅ ဗိုလ်မှူးဘရင်၊ *အနော်ရထာအရင်က မြန်မာနိုင်ငံ*၊ စာ ၁၀၂

^၆ ဗြဟ္မစာရီ မွန်ခိုကေ၊ "ရှစ်သောင်းဘုရားမှ သက္ကတကျောက်စာတိုင်"၊ *ယဉ်ကျေးမှု* ၊ အတွဲ ၂ မှတ် ၇၊ စာ ၄၁-၄၅

^၇ Aung Thaw, *Excavations at Beikthano* (Memeograph), Ministry of Union Culture, 1966, pp. 101-109

^၈ ဦးသာမြတ်၊ *ပျူပတ်စာ*၊ အမျိုးသား စာပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၆၃၊ စာ ၂၅-၄၅

^၉ ဗိုလ်မှူးဘရင်၊ *အနော်ရထာအရင်က မြန်မာနိုင်ငံ*၊ စာ ၁၂၅

^{၁၀} Aung Thaw, *Excavations at Beikthano* , p. 28

^{၁၁} ယင်း၊ ၀ ၃၅

^{၁၂} Aung Thaw, *Historical Sites*, p 38

မှတ်ချက်။ ။ ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာပေါင်းချုပ် စာမျက်နှာ ၃ ကြာပ် ကျောက်စာ ကြောင်းရေ ၃၆ မကုတမင်း၏ဘွဲ့အမည်၌ "ပရမေသွရ် ဣသွရ်" ကဲ့သို့သော အသုံးမျိုးကိုလည်း တွေ့ရသည်။

^{၁၃} Than Tun, *Essays on the History and Buddhism of Burma*, p. 45

မှတ်ချက်။ ။ ဤအကြောင်းကို ခေတ်ဦးကာလအုတ်ခွက်အကြောင်းတွင် ထပ်ဆင့်ဖော်ပြမည်။

^{၁၄} တွင်းသင်းတိုက်ဝန်မဟာစည်သူ၊ *တွင်းသင်း မြန်မာရာဇဝင်သစ်*၊ ပထမတွဲ၊ စာ ၇၃

^{၁၅} မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း၊ မြန်မာနိုင်ငံဘာသာပြန်စာပေအသင်း၊ အတွဲ ၁၁၊ ၁၉၇၀၊ စာ ၅၂

^{၁၆} ထွန်းရွှေခိုင်(မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ *ရှင်စောသာလီခေတ် ဗုဒ္ဓအနုပညာ*၊ စစ်သည်တော်စာပေ၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၉၀ ဇူလိုင်၊ နောက်ဆက်တွဲ စာ ၃

^{၁၇} သီရိပျံချီဦးမြ၊ *ရှေးဟောင်းအုတ်ခွက်ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များ*၊ ပထမတွဲ၊ မြန်မာနိုင်ငံတော် ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာန၊ ၁၉၆၁ စက်တင်ဘာ၊ စာ ၅-၆

^{၁၈} ယင်း၊ စာ ၈၀

^{၁၉} မွန်ခိုကေ၊ "ယေဓမ္မာဟေတုပ္ပဘဝါ"၊ *ယဉ်ကျေးမှု* ၊ တွဲ ၃ မှတ် ၉ စာ ၁၁

^{၂၀} ထွန်းရွှေခိုင်(မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ *ရှင်စောသာလီခေတ် ဗုဒ္ဓအနုပညာ* ၊ စာ ၁၃၈

^{၂၁} Pamela Gutman, *Ancient Arakan (Burma)*, p. 26

^{၂၂} ဦးသာမြတ်၊ *ပျူပတ်စာ*၊ စာ ၇၈

^{၂၃} Pamela Gutman, *Ancient Arakan (Burma)*, p. 114

^{၂၄} ယင်း၊ စာ ၁၁၄

^{၂၅} Dr. Than Tun, *Buddhism in Burma (1040-1174)*, JBRS LXI Part 1, p. 189

^၆ ဦးမြင့်ဆွေ၊ "အာနန္ဒစင်္ကြံ သက္ကတကျောက်စာ"၊ စာ ၁၈၁၁၉

^၇ ထွန်းရွှေနိုင်(မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ ရှုခိုင်ဝေသာလီခေတ် ဗုဒ္ဓအနုပညာ စာ ၄၀

^၈ ဦးဆောင်သော်၊ "နောက်တွေပုဏ္ဏုယဉ်ကျေးမှုအထောက်အထားများ"၊ စာပေနှင့်လူမှုရေး သိပ္ပံကျမ်း၊ သုတေသနလုပ်ငန်းများ

ပုံနှိပ်ရေးနှင့် ညှိနှိုင်းရေး ကော်မတီ၊ အတွဲ ၁ အမှတ် ၁၊ ၁၉၆၉ စက်တင်ဘာ၊ စာ ၅၆၊ ၅၇

^၉ Taw Sein Ko & Chas . Duroiselle, edited, *Epigraphia Birmanica* V. 1, P. 1, Government Printing, 1972(reprint), pp. iv, v

^{၁၀} U Lu Pe Win, Some Aspects of Burmese Culture, *JBR* 41 part 1, p. 20

^{၁၁} ဦးသာမြတ်၊ မွန်မြန်မာအက္ခရာသမိုင်း ရန်ကုန်၊ စာ ၈

^{၁၂} ဦးသာမြတ်၊ ပျူပတ်စာ စာ ၃၇

^{၁၃} Wales, Quaritch, H.G, *Towards Angkor*, p. 117

^{၁၄} ဦးသာမြတ်၊ မြစေတီပျူကျောက်စာ ဒီပိတရေစီပုံနှိပ်တိုက်၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၅၈၊ နိဒါန်း စာ ၈

^{၁၅} ဦးသာမြတ်၊ ပျူပတ်စာ၊ စာ ၂၁

^{၁၆} သီရိပျံချီဦးမြ၊ ရှေးဟောင်းအုတ်ရွက်စွပ်ပွားဆင်းတုတော်များ၊ ပထမတွဲ၊ စာ ၆

^{၁၇} ဦးဆောင်သော်၊ "နောက်တွေပုဏ္ဏုယဉ်ကျေးမှုအထောက်အထားများ"၊ စာ ၅၆

^{၁၈} ယင်း၊ ၅၆

^{၁၉} ဦးလှည့်စိန်၊ "ပျူခေတ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြား ဆက်ဆံရေး"၊ စာ ၁၇

^{၂၀} သီရိပျံချီဦးမြ၊ ရှေးဟောင်းစွပ်ပွား ဆင်းတုတော်များ၊ ဒုတိယတွဲ၊ မြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်းသုတေသန ဌာန၊ စာ ၃၆

^{၂၁} ယင်း၊ စာ ၁၅- ၁၇

^{၂၂} ယင်း၊ စာ ၃၃

^{၂၃} ဦးသာမြတ်၊ မြစေတီပျူကျောက်စာ စာ ၄၂

^{၂၄} ဦးသာမြတ်၊ ပျူပတ်စာ စာ ၅၀၊ ၅၁

^{၂၅} ယင်း၊ စာ ၄၉

^{၂၆} ဇိုလ်မူးဘရင်၊ အနော်ရထာအရင်က မြန်မာနိုင်ငံ၊ စာ ၁၃၂

^{၂၇} ဦးလှည့်စိန်၊ "ခရစ်နှစ် ၈၀၂ ခုနှစ် တရုတ်နိုင်ငံရောက် ပျူသံအဖွဲ့"၊ နိုင်ငံသမိုင်းသုတေသန စာစောင်၊ အမှတ် ၃၊ ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန၊ ၁၉၇၉ စာ ၅၂-၅၃

^{၂၈} ဇိုလ်မူးဘရင်၊ အနော်ရထာအရင်က မြန်မာနိုင်ငံ၊ စာ ၁၂၅

^{၂၉} တွင်းသင်းတိုက်ဝန်မဟာစည်သူ၊ တွင်းသင်း မြန်မာရာဇဝင်သစ်၊ ပထမတွဲ၊ စာ ၃၅

^{၃၀} G.H Luce, "Mons of the Pagan Dynasty", *University Mon Society Annual Magazine*, 1954-55, p. 12

^{၃၁} Nai Pan Hla, "Mon Literature & Culture over Thailand and Burma", p. 68

^{၃၂} ဦးချစ်သိန်း၊ ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာပေါင်းစုချုပ် ၊ အပိုင်း ၂ စာ ၆

^{၃၃} ယင်း၊ စာ ၄

^{၃၄} ယင်း၊ စာ ၂

^{၃၅} ယင်း၊ စာ ၂

^{၃၆} Nai Pan Hla, "Mon Literature & Culture over Thailand and Burma", p. 70

^{၃၇} ဒေါက်တာမင်းတင်မွန်၊ မွန်မြန်မာစာပေပေါင်းစု (လက်နှိပ်စက်မှု)၊ မွန်စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကော်မတီ၊ တက္ကသိုလ်များ၊ ရန်ကုန်၊ ၁၉၈၃၊ စာ ၈

^{၃၈} Taw Sein Ko & Chas . Duroiselle, edited, *Epigraphia Birmanica* V. 1, P. 1, p. 61

m.g.y.o.e.com

၁၉ “ကျန်စစ်သားမင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိကျောက်စာ”၊ “ခ” မျက်နှာ ကြောင်း ၂၀ မှတ်ချက်။ ။ ဦးချစ်သိန်း၏ ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာပေါင်းချုပ်တွင် “ပုဂံ ကျန်စစ်သားမင်း ကျောက်စာ”ဟု အမည်ပေးထားသည်။

“ရွှေစည်းခုံမွန် ကျောက်စာ”ဟုလည်း ထင်ရှားသည်။

၆၀ ရာဇကုမာရ် ပုဂ္ဂိုလ်ကျောက်စာ၊ ကြောင်း ၆

၆၁ ဦးသာမြတ်၊ မွန်မြန်မာအက္ခရာသမိုင်း၊ စာ .၈

၆၂ Taw Sein Ko & Chas . Duroiselle, edited, *Epigraphia Birmanica* V. 1, P. 2, p. 78

၆၃ Taw Sein Ko & Chas . Duroiselle, edited, *Epigraphia Birmanica* V.1, P. 1. p. 60

၆၄ ဦးသာမြတ်၊ မြန်မာအက္ခရာနှင့်ဂဏန်းသင်္ချာတပုဒ်၊ စာပေဗိမာန် ဒုတိယနှိပ်ခြင်း၊ ၁၉၇၄၊ စာ ၃၈- ၄၅

မှတ်ချက်။ ။ ပုဂ္ဂိုလ်အက္ခရာများကို ကဝိဗိမာန်အက္ခရာနှင့်ဆက်သွယ်သည်။-ဟု အတိအကျဆိုသော်လည်း မွန်မြန်မာအက္ခရာများကိုမူ မည်သည့်ခေတ်အက္ခရာ ဟု အတိအကျ မဆိုဘဲ၊ “ဗြာဟ္မီအက္ခရာများ”ဟူ၍သာ ယေဘုယျစကား ဆိုထားသည်။ “မွန်အက္ခရာသည် ဂြဟ္မအက္ခရာမှ ပွားလာသည်” ဟူသော ခေါက်တာ ဒီရင်းဂျား၏အဆိုကို မိမိ မနှစ်သက်ကြောင်းကိုကား ဖော်ပြထားသည်။

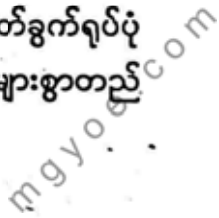
ပုဂံခေတ်ဦး

အုတ်ခွက်များ

အနော်ရထာမတိုင်မီ ရခိုင်၊ သရေခေတ္တရာနှင့် ရာမညဒေသတို့၌ စာပေမျိုးစေ့ ကျခဲ့ပြီး နောက် စာပေသမိုင်း တင်နိုင်သော ပုဂံခေတ်ဦးကာလသည် အနော်ရထာမင်းလက်ထက်တွင် စသည်။ အနော်ရထာမင်းလက်ထက်က စာပေဆိုင်ရာ အထောက်အထားများမှာလည်း အုတ်ပြားစာ၊ အုတ်ခွက်စာများသာ ဖြစ်သည်။ အုတ်ပြားစာကို အရေအတွက်များများ မတွေ့ရ။ တစ်ချပ်သာ တွေ့နိုင်သည်။ မွန်ဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထားသည်။ ခုနှစ်သက္ကရာဇ် အတိအကျ ဖော်ပြမထားရာ၊ 'အနော်ရထာမင်းလက်ထက်က ရေးခဲ့မည်။' ဟူ၍သာ မှန်းဆယူရသောစာ ဖြစ်သည်။

အနော်ရထာမင်းလက်ထက် စာပေအထောက်အထားအဖြစ် အရေအတွက် အတန်များများ တွေ့နိုင်သည်မှာ အုတ်ခွက်ဘုရားများ ဖြစ်သည်။ ပုဂံအထက်တွင် တကောင်းအနီး နွားတလည် ရွာအထိ၊ ပုဂံအောက်တွင် တံတေးအနီး စမ်းရွာအထိ အုတ်ခွက်ဘုရားများကို အနံ့အပြား တွေ့နိုင်သည်။ အုတ်ခွက်ဘုရားများ သွန်းလုပ် ကောင်းမှုပြုကြခြင်းသည် အနော်ရထာမင်း လက်ထက်မှသာ စသည် မဟုတ်။ ရခိုင်ဒေသတွင် ဝေသာလီခေတ်ကတည်းက စခဲ့ကြောင်း၊ သရေခေတ္တရာနှင့် သထုံဒေသတို့၌ တွေ့နိုင်ကြောင်းတို့ကို ဆိုခဲ့ပြီးပြီ။

အနော်ရထာမင်းလက်ထက် အုတ်ခွက်များတွင် ထူးခြားချက်တစ်ရပ်မှာ ရုပ်ပုံများ ဖြစ်သည်။ အုတ်ခွက်များကို စိစစ်ကြည့်သည့်အခါ ရုပ်ပုံ ၂ မျိုး တွေ့ရသည်။ တစ်မျိုးတွင် မြတ်စွာဘုရားကို သာဝကများက ရံလျက် ရှိသည်။ နောက်တစ်မျိုးတွင်မူ 'ဗောဓိသတ်' ခေါ် ဘုရားလောင်းပုံများက ရံလျက် ရှိသည်။ ဤအချက်ကိုကြည့်၍ အနော်ရထာမင်းလက်ထက်တွင် သထုံသာသနာ ရောက်ရှိလာပြီးနောက်မှ ပုဂံသားတို့ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ လုံးလုံးဖြစ်လာ သည်။ ဆိုသော ရာဇဝင်ကျမ်းလာအဆိုကို သုတေသီတို့ သံသယဝင်ကြသည်။ သထုံသာသနာ တွင်လည်း ဟိန္ဒူသာသနာဝင် ဂဝံပတိ ကိုးကွယ်မှုမျိုး တွေ့ရပေရာ၊ 'ဘာသာရေးကိုအကြောင်း ပြုလျက် သထုံကို အနော်ရထာ တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။' ဟူသော ရှေးဟောင်းရာဇဝင်ကျမ်း များအဆိုမှာ တွေးတောစရာ ဖြစ်လာသည်။ သို့သော် ခြွင်းချက်ထား စဉ်းစားသင့်သေးသည်မှာ ထိုအုတ်ခွက်ဆင်းတုများ၏ မူလဒေသနှင့် ထိုအုတ်ခွက်များတွင် အချိန်ကာလ အတိအကျဖော်ပြ မထားခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ထိုအုတ်ခွက်ဆင်းတုများမှာ ပြည်တွင်းဖြစ်များ မဟုတ်ကြ။ နာလန္ဒ၊ ဗုဒ္ဓဂါယာ စသော အိန္ဒိယဒေသအသီးသီးမှ ရောက်လာသော အုတ်ခွက် များ ဖြစ်သည်။ အုတ်ခွက်သွန်းလုပ်သော တံဆိပ်ပုံများကို ထိုအရပ်ဒေသများမှသယ်လာ၍ မြန်မာနိုင်ငံသို့ရောက်မှ ကုသိုလ်ရှင်က သွန်းလုပ်ပူဇော်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအုတ်ခွက်တံဆိပ်ပုံ များမှာ ကြေးနှင့် ဖြစ်စေ၊ ကျောက်နှင့် ဖြစ်စေ၊ ရွှံ့မြေကို မီးဖုတ်လျက် ဖြစ်စေ လုပ်ထားတတ် သည်။ ထိုသို့ ပြည်ပမှ သွင်းယူလာသောတံဆိပ်ပုံများ ဖြစ်သည့်အလျောက် အုတ်ခွက်ရုပ်ပုံ များသည် ကုသိုလ်ရှင်၏အကြိုက်ထက် ရနိုင်သည့် အုတ်ခွက်အမျိုးအစားပေါ်တွင် များစွာတည်

လိမ့်မည်။ ထို့ပြင် အုတ်ခွက်များတွင် သွန်းလုပ်ပူဇော်သည့်အချိန်ကာလ အတိအကျ ဖော်ပြထားလေ့မရှိရာ၊ အုတ်ခွက် ၂ မျိုးအနက် မည်သည့်အုတ်ခွက်က ပို၍ရှေးကျသည်ကို ဆုံးဖြတ်ရန်ခက်သည်။

သာဝကများ ခြံရံလျက်ရှိသော ပုံပါသည့်အုတ်ခွက်ဘုရားများက နောက်ကျသည်မှာ ခိုင်လုံလျှင်၊ အနော်ရထာသည် မဟာယာနဝါဒီအဖြစ်မှ ထေရဝါဒီအဖြစ်သို့ ကူးပြောင်းခဲ့သည်။-ဟု အတိအကျ ဆိုနိုင်ရာသည်။ ယခုသော် အနော်ရထာမင်းလက်ထက်တွင် မဟာယာနနှင့် ထေရဝါဒသာသနာ-၂ ရပ်လုံး ထွန်းကားနေခဲ့သည်။-ဟု သာမန်အားဖြင့်သာ မှတ်ယူအပ်လိမ့်မည်။

အုတ်ခွက်စာများ

ထိုသို့ သာသနာ ၂ရပ်လုံး ထွန်းကားခဲ့ကြောင်း အုတ်ခွက်ပါပုံများက သာမက၊ အုတ်ခွက်စာများကလည်း သက်သေထူလျက် ရှိသည်။ အနော်ရထာမင်းလက်ထက်က အုတ်ခွက်စာများကို အဓိပ္ပါယ်အရ အမျိုးအစား ခွဲခြားသည့်အခါ ၅မျိုးတွေ့ရသည်။

ပထမတစ်မျိုးမှာ အနော်ရထာ မတိုင်မီကလည်း တွေ့ခဲ့ရသော 'ယေဓမ္မာ ဟေတုပ္ပဘဝါဂါထာ' ပါရှိသည့် အုတ်ခွက်များ ဖြစ်သည်။ သို့သော် စာတန်းရေးထိုးရာတွင်မူ အခြားအုတ်ခွက်များနှင့် ကွာခြားသည်။ အခြားအုတ်ခွက်များတွင် ဂါထာအဆုံး၌ 'ဧဝံဝါဒီမဟာသမဏ' ဟူ၍ဖြစ်စေ၊ အလားတူအဓိပ္ပါယ်ဖြင့်ပင် ဆင်တူရိုးမှား စာလုံးပေါင်းဖြင့်ဖြစ်စေ ရေးထိုးတတ်သည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ 'မဟာသာမဏော၊ ရဟန်းတကာတို့ထက် လွန်စွာထူးခြားအမြတ်စားဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဧဝံဝါဒီ၊ ဤသို့ သစ္စာ ၄ ဆူ အရင်းထူကာ ဟောတော်မူလေ့ ရှိပေသတည်း။' ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ သို့သော် အနော်ရထာမင်း၏အုတ်ခွက်များတွင်မူ 'ဧဝမ္ပါဒီဂြိုအနနိရုဒ္ဒဒေဝ' ဟုဖြစ်စေ၊ အလားတူ အဓိပ္ပါယ်ဖြင့်ပင် စာလုံးပေါင်း အနည်းငယ်ကွဲလွဲလျက် ဖြစ်စေ ရေးထားတတ်သည်။ ထိုစာသား၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုမူ 'အနော်ရထာမင်းကြီးသည် ဤသို့ အယူရှိ၏။ -ဝါ- ဤသို့ ယုံကြည်ချက်ရှိ၏။' ဟု ပြန်ဆိုကြသည်။^၃ အုတ်ခွက်များ သွန်းလုပ်ဖြန့်ချိရာတွင် 'ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏အယူဝါဒသည်ပင် မိမိ၏အယူဝါဒဖြစ်ကြောင်း' တိုင်းသူပြည်သားတို့အား အသိပေးလိုခြင်းသည် အကြောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်ခဲ့ရာသည်။ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်ပင်" ဖြစ်စေ ရှေးခေတ်ထုံးစံကို အလုံးစုံ ပုံတူကူးချခြင်းမပြုဘဲ၊ ဆီလျော်အောင် ပြုပြင်ယူငင်တတ်သော အနော်ရထာမင်း၏စရိုက်ကို မှန်းဆကြည့်နိုင်သည်။

- နောက်ထပ်တွေ့ရသော အနော်ရထာမင်း၏အုတ်ခွက်စာသားတစ်မျိုးမှာ ဤသို့ဖြစ်သည်။
- ၁။ ဧသော လောကနာထောမဟာရာ
- ၂။ ဧသိရိအနိရုဒ္ဒဒေဝနကတော
- ၃။ ဝိမုတ္တတ္ထံသဟတ္ထေနေဝါတိ

‘ဤလောကနာထ(ဘုရားလောင်း)၏ ဆင်းတုတော်ကို၊ ‘သိရိအနိရုဒ္ဓဒေဝ’ အမည်ရှိသော မင်းကြီးသည် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ပါရခြင်း အကျိုးငှာ၊ မိမိလက်တော်ဖြင့် သွန်းလုပ်တော်မူသည်။’ဟု မြန်မာလို အဓိပ္ပါယ်ရသည်။’

နောက်ထပ်တွေ့ရသော အနော်ရထာမင်း၏အုတ်ခွက်စာသားများ မြန်မာဘာသာပြန်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

၁။ အနိရုဒ္ဓမင်းမည်သော အကျွန်ုပ်သည် ဘုရားရှင်၏တံဆိပ်တော်ပုံကို ပြုအပ်၏။ ထိုသို့ ပြုအပ်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုကြောင့် အရိမိတ္တေယျရေအယဉ်၌ ‘နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို ရပါလို၏’

၂။ ဤဓမ္မဒါနသည် တရားတော်အတိုင်း မှန်ကန်စွာ ပြုလေ့ပြုထရိသော ငြိအနိရုဒ္ဓဒေဝ မင်းတရားကြီး၏ ဓမ္မဒါနဖြစ်၏။

၃။ မှန်သောစကားကို ဆိုလေ့၊ ဟောကြားဆိုဆုံးမလေ့ရှိသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုရှင် ငြိအနိရုဒ္ဓဒေဝ အမည်တော်ရှိသော မင်းကြီးသွန်းလုပ်သော ဘုရား(ဆင်းတုတော်များ)။’

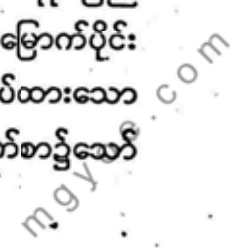
အနော်ရထာမင်းကြီး၏စာသားများကိုကြည့်လျှင် အနော်ရထာမင်းကြီးကိုယ်တိုင် ဘုရားလောင်း လောကနာထအား ကိုးကွယ်ပုံသည် လည်းကောင်း၊ အရိမေတ္တေယျဘုရားရှင်အား မျှော်မှန်းနေခဲ့ပုံသည် လည်းကောင်း ထင်ရှားလျက် ရှိသည်။

ထိုအုတ်ခွက်စာများကိုရေးရာ၌ အနော်ရထာမင်းကြီးအသုံးပြုခဲ့သော ဘာသာစကားမှာ တစ်မျိုးတည်း မဟုတ်ချေ။ သက္ကတဘာသာဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပါဠိဘာသာဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပါဠိ-သက္ကတ ဘာသာရောလျက် လည်းကောင်း ရေးတတ်သည်။ အသုံးပြုသောအက္ခရာမှာ များသောအားဖြင့် ရှေးနာဂရီအက္ခရာ ဖြစ်သည်။ ထူးခြားချက်မှာ မွန်မြန်မာအက္ခရာများ စတင် တွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ပါဠိဘာသာသက်သက် အုတ်ခွက်ဆုတောင်းစာကို မွန်မြန်မာအက္ခရာ သက်သက်ဖြင့် ရေးခဲ့သည်။ ထိုအုတ်ခွက်စာတန်းပါ အက္ခရာစာလုံးတို့သည် မြန်မာစာပေ အက္ခရာလောက၌ ရှေးအကျဆုံးဖြစ်ကြောင်း မှတ်ချက်ချကြသည်။

ဤ‘ယေဓမ္မာ’အစချီဂါထာမှာ အနော်ရထာလက်ထက်မတိုင်မီကပင် များစွာပြန့်နှံ့ခဲ့ရာ ဤဂါထာ၏ အသွင်အမျိုးမျိုးနှင့်ပတ်သက်၍ အောက်ပါအတိုင်း မှတ်ချက်ချကြသည်။

ယင်းဂါထာလေးကိုပင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း မောင်းကန်ရွှေပေလွှာ၊ ခင်ဘကုန်းရွှေပေလွှာတို့၌ ရှေးအိန္ဒိယတောင်ပိုင်းအက္ခရာနှင့် အက္ခရာ တင်ခဲ့ကြသည်။ ရခိုင်ပြည် ကျောက်တော်ရွာမှ တူးဖော်ရရှိသော ကျောက်စာတွင်သော်ကား အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း ဂူပူအက္ခရာနှင့် ထိုဂါထာကိုပင် တသွင်လဲ၍ သက္ကတ၊ ပါဠိ-ဘာသာ ရောစပ်ထားသော မိဿကဘာသာနှင့် ဖတ်မှတ်ရပြန်၏။ တစ်ဖန် ဝေသာလီမြို့ဟောင်းရှိ ကျောက်စာ၌သော်

ပန်းရွှေပြည်စာအုပ်တိုက်

ဣဒ္ဓိအက္ခရာနှင့်ပင် သက္ကတအဋ္ဌေအသက်မကင်းသော ပါဠိဘာသာဖြင့် တွေ့ရပြန်လျက်၊
 ယိုးဒယား ပရပထုံအုတ်ခွက်တွင်မူ သက္ကတမစွက် ပါဠိဘာသာချည်းသက်သက်နှင့်
 ယေဓမ္မာဂါထာသည်ပင် ထပ်လောင်း ထင်ရှားပြန်တော့၏။ ဤသည်တို့ကား ပုဂံခေတ်
 ထက် စောစွာသောကာလက ပြည်နှင့်အဝှမ်း ဗုဒ္ဓဓမ္မထွန်းကားလေရာ ဒေသတိုင်း၌
 ကူးစက်ပြန့်နှံခဲ့သော ‘ယေဓမ္မာ’ဂါထာ၏ လှည့်ပတ်ကျင်လည်ခဲ့ကြောင်း သမိုင်းစဉ်
 ဖြစ်ပေတော့သည်”^{၁၀}

‘ယေဓမ္မာ’အစချီဂါထာကို ပါဠိဘာသာသက်သက်နှင့် တွေ့ရခြင်းသည် မွန်တို့၏အလေ့
 အကျင့်ကို မိုး၍ ရေးခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်ရာသည်။ မွန်မြန်မာအက္ခရာဖြင့် ရေးသားခြင်းကိုကား
 အနော်ရထာမင်းလက်ထက်တွင် စသည်။-ဟု ဆိုရလိမ့်မည်။

ထိုစဉ်က အုတ်ခွက်ဘုရားများ သွန်းလုပ်ပူဇော်ခဲ့သည်မှာ အနော်ရထာမင်းသာ မဟုတ်
 ချေ။ ရဟန်းသံဃာတော်များနှင့် သံဗျင်၊ သူကြွယ်စသည့် ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုးလည်း အုတ်ခွက်
 ဘုရားများ သွန်းလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ရေးထိုးသောအကြောင်းအရာမှာ အနော်ရထာမင်း၏ အုတ်ခွက်
 များမှာ နည်းတူ တိုတိုသာ ဖြစ်သည်။ ‘ဘုရားကို မည်သူက ပြုလုပ်သည်။ မည်သည့်ဆု
 လိုလားသည်။’ စသည်တို့ ပါဝင်တတ်သည်။ ရေးထိုးသောဘာသာစကားမှာ အများအားဖြင့်
 ပါဠိဘာသာ၊ မွန်ဘာသာများ ဖြစ်သည်။ အသုံးပြုသောအက္ခရာမှာ မွန်မြန်မာအက္ခရာက
 များသည်။ အချို့ အုတ်ခွက်တွင် နာဂရီအက္ခရာကိုလည်း တွေ့နိုင်သည်။

ပါဠိဘာသာနှင့် ရေးထားသော မွန်မြန်မာအက္ခရာအုတ်ခွက်စာတို့အနက် ‘သံဗျင်မင်းယသ’
 ဆိုသူ၏ အုတ်ခွက်စာမှာ ထူးခြားသည်။ “ဤဘုရား ရုပ်တုတော်ကို ‘သံဗျင်မင်းယသ’အမည်
 ရှိသော မင်းနှင့်ချစ်ကျွမ်းဝင်သော အလှူရှင်သည် ‘သဗ္ဗညုတဉာဏ်တည်း’ဟူသော ဆုမြတ်ကို
 တောင့်တ၍ ပြုအပ်၏။ နတ်နှင့်တကွသော လောကသည် သိစေသတည်း။”^{၁၁}ဟု မြန်မာလို
 အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ‘ထူးခြားသည်’ဟုဆိုခြင်းမှာ ပုဂံတွင် နောင်တွေ့ရမည့်စာပေတို့၏ ရှေ့ပြေး
 သဖွယ် ဖြစ်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဤအုတ်ခွက်စာတွင် ကောင်းမှုနှင့် ကောင်းမှုရှင်အမည်
 တို့ကို ရေးဦးဖော်ပြသည်။ ထိုနောက် ဆုတောင်းကိုဖော်ပြသည်။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို တောင်းဆို
 ထားရာ မဟာယာနအဋ္ဌေအသက်ပါသော အခြားဆုတောင်းများနှင့် ကွာခြားသည်။ အုတ်ခွက်စာ
 ရေးထိုးခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်တစ်ရပ်မှာ ‘မိမိ ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုသည်ကို နတ်နှင့်တကွသော
 လောကအားလုံး သိစေလိုခြင်း’ ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ သိစေချင်သည်မှာ အကြောင်း ၂ကြောင်း
 ကြောင့် ဖြစ်လိမ့်မည်။ တစ်ကြောင်းမှာ ကုသိုလ်ကောင်းမှု၏အဖို့ဘာဂကို ဝေမျှ ရယူစေလို
 သောကြောင့် ဖြစ်ရာသည်။ အခြားတစ်ကြောင်းမှာ မိမိကုသိုလ်ကောင်းမှုကို မဖျက်မဆီးရစ်စေ
 လို၍ ဖြစ်ရာသည်။

အုတ်ခွက်စာပါ စာရေးပုံအစီအစဉ်သည် နောက်နှောင်း ပေါ်ထွန်းလာမည့် ပုဂံကျောက်စာများပါ စာရေးပုံအစီအစဉ်နှင့် ဆင်ဆင်တူလျက် ရှိသည်။

ပါဠိဘာသာသည် ထိုအချိန်က အတန်အသင့် ဩဇာကြီးနေပြီ။ မွန်ဘာသာအုတ်ခွက်အချို့တွင်ပင် ပါဠိများရောလျက် တွေ့နိုင်သည်။^{၁၀}

မွန်ဘာသာသက်သက် အုတ်ခွက်စာများမှာ တိုတိုသာ ရေးလေ့ရှိသည်။ မွန်အုတ်ခွက်စာတို့အနက် အတိုဆုံးသာခဏအဖြစ် 'စိပေ'အမည်ရှိ မိဘုရားကြီး၏ အုတ်ခွက်စာကို ကြည့်နိုင်သည်။

- ၁။ ဝေါအ်
- ၂။ ဗုဒ္ဓရုပ်
- ၃။ ဂူအ် ကျာက်
- ၄။ စိပေဟ်

'ဤကား မိဘုရားစိပေ၏ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်တည်း။'^{၁၁}ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ဖြင့်သာ ရေးထိုးထားသည်။ အချို့အချို့သောအုတ်ခွက်စာတို့တွင်မူ 'မိမိတို့ကိုယ်တိုင် လက်ဖြင့်လုပ်ကြောင်း။' အလှူရှင်တို့က ဖော်ပြထားတတ်သေးသည်။

- ၁။ ဝေါအ်ကျာက်တြာ
- ၂။ ဝ် ဩယ်ဗိသံနရာဇ်
- ၃။ မလာတ် နတေယ်ကုံမ်
- ၄။ နမောဗုဒ္ဓာယ်

'ဤကား တြပ်ဩယ်ဗိသံနရာဇ် လက်ဖြင့်လုပ်သော ဘုရားတည်း။ ဘုရားရှင်အား ရှိခိုးပါ၏။'^{၁၂}ဟူ၍ အဓိပ္ပါယ်ရသည်။

'မိမိလက်ဖြင့်လုပ်ကြောင်း' ဖော်ပြကြသည်မှာ အနော်ရထာမင်း၏ နမူနာကို ယူခြင်း ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့သော် ထိုကောင်းမှုရှင်များကိုယ်တိုင်လည်း အုတ်ခွက်ဘုရားများကိုယ်တိုင်သွန်းလုပ်ကြကြောင်း အုတ်ခွက်စာများက သက်သေခံလျက်ရှိသည်။ 'တြပ်ဩယ်ဗိသံနရာဇ်'၏ အုတ်ခွက်ဘုရားအချို့တွင် 'တစ်နေ့လျှင် ၅၀ လုပ်သည်။ တစ်နေ့လျှင် ၂၀ လုပ်သည်။' စသည်ဖြင့် ပြီးစီးသည့် အုတ်ခွက်အရေအတွက်ကို ဖော်ပြထားသေးသည်။^{၁၃}

မွန်ဘာသာအုတ်ခွက်များတွင် တိုတိုသာ ရေးလေ့ရှိသည်မှာ အုတ်ခွက်တွင် စာရေးနိုင်သည့် နေရာအခက်အခဲသည် အကြောင်းတစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာသည်။ အခွင့်အလမ်းရလျှင် ရသလောက် ဖွဲ့ဖွဲ့နွဲ့နွဲ့ရေးတတ်သည်ကိုလည်း မွန်အုတ်ခွက်တို့တွင် တွေ့နိုင်သည်။ 'ဤသည်ကား လူ့လောက၊ နတ်လောကကို ကယ်တင်သော ဘုရားတည်း။ ဆင်းရဲအမျိုးမျိုးမှ ကင်းလွတ်စေသတည်း။ ကင်းငြိမ်းစေသတည်း။'^{၁၄}ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ဖြင့် ရေးဖွဲ့ပုံမျိုးဖြစ်သည်။

မွန်ဘာသာအုတ်ခွက်စာများအနက် အုတ်ခွက်တစ်ခုတွင် ‘ဝေါအ်ကျက် ငါဆုမ်’ဟု ရေးထားသည်။ ဤကား ငါဆုမ်၏ဘုရားတည်း။’ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်။ ထိုအုတ်ခွက်ပါ ‘ငါဆုမ်’ဟူသော အမည်မှာ ထူးခြားသည်။ အမည်ရေတွင် ‘ငါ’ဟူသောရေဆက် ထည့်သည်မှာ မြန်မာတို့၏ဓလေ့သာ ဖြစ်သည်။ မွန်အမည်တို့တွင် သုံးလေ့ မရှိချေ။ ထိုကြောင့် ‘ငါဆုမ်’ ဆိုသူသည် မြန်မာလူမျိုးဖြစ်ရန် အကြောင်းများသည်။ မြန်မာတို့လည်း ထိုစဉ်က မွန်ဘာသာ သင်ယူကြ၊ လိုက်စားကြမည်ဖြစ်ကြောင်း အထောက်အထားတစ်ရပ်အဖြစ် မှတ်ယူအပ်သည်။ ပါဠိနှင့်အပြိုင် မွန်ဘာသာ ပြန်နဲ့နေခဲ့သည်မှာ မြန်မာလူမျိုးတို့အကြားတွင်သာ မဟုတ်။ ပျူလူမျိုးတို့ လောကသို့လည်း ရောက်သည်။

အနော်ရထာမင်းလက်ထက်လောက်က ရေးခဲ့မည်။-ဟုယူဆရသော ပျူအုတ်ခွက်စာတစ်ရပ် တွေ့ရသည်။ ‘သံဗျင်သြီဗညာနော’ဆိုသူက မြတ်စွာဘုရားပုံတော် သွန်းလုပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ‘ထိုပူဇော်ရသောအကျိုးကြောင့် အရိမေတ္တေယျဘုရား ပွင့်တော်မူသည့်အခါ နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာ ရလိုကြောင်း’ ဆုတောင်းထားသည်။’ ပျူဘာသာဖြင့် ရေးထားသည်ကို ထောက်လျှင် အလှူရှင် သည် ပျူလူမျိုးဖြစ်ရန် အကြောင်းများသည်။ သို့သော် အလှူရှင်၏ အမည်မှာ ပျူအမည် မဟုတ်။ ‘သြီဗညာနော’ဟူသောအမည်သည် သက္ကတနှင့်မွန် ပေါင်းစပ်ထားသော ဘွဲ့အမည် တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ထိုအချိန်က ပျူတို့သည်လည်း မွန်ဩဇာနှင့် မကင်းခဲ့ကြ။ အထူး သဖြင့် နန်းတော်လောက၌ ဝင်ထွက်သွားလာနိုင်သော ပျူလူမျိုးတို့ကား မွန်ဘာသာစကားနှင့် ဖို၍ ထိတွေ့ခဲ့ရပေလိမ့်မည်။ ထို့ပြင် ဘွဲ့အမည်ပေးရာတွင် မွန်ဘာသာသုံးသည့်အချက်ကိုလည်း သတိထားသင့်သည်။ ဘွဲ့အမည်ပေးရာတွင် မိမိဘာသာစကားထက် မိမိတို့ တလေးတစား ထားသော ဘာသာစကားကို အသုံးပြုသည်မှာ အတိတ်ခေတ်ကမြန်မာတို့၏ ဓလေ့ထုံးစံတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ အနော်ရထာမင်းလက်ထက်ကတည်းက မွန်ဘာသာသည် အလေးစားခံဘာသာစကား ဖြစ်ခဲ့ပေလိမ့်မည်။

ပုဂံခေတ်ဦး အုတ်ခွက်စာများသည် အနော်ရထာမင်းကိုဆက်ခံသော စောလူးမင်းလက် ထက် စာရေးအသားအကြောင်းကိုမူ များများမသိရချေ။ အနော်ရထာမင်း၏အတုကို ယူ၍ အုတ်ခွက်များ သွန်းလုပ်ပူဇော်သည့်အခါ ‘မဟာရာဇသီရိဗုဒ္ဓိဘရဏဒေဝ’ဟူသော စောလူးမင်း ၏ဘွဲ့အမည်ကို တွေ့ရသည်။ ပုဂံခေတ်ဦးစာပေအကြောင်း အများဆုံး ပြောနိုင်သည့်ကာလ မှာကား ‘ကျန်စစ်သား’ “ခေါ် သိရိတြိဘဝနာဒိတျဓမ္မရာဇ်မင်း၏လက်ထက် ဟု ဆိုရပေမည်။ ထိုမင်းလက်ထက် အုတ်ခွက်စာဟူ၍ အရေအတွက်များများ မတွေ့ရသော်လည်း တွေ့ရသမျှ အုတ်ခွက်တို့၌ ထိုအချိန်က ဘာသာစာပေအခြေအနေကို တစ်စွန်းတစ်စ မှန်းဆကြည့်နိုင်သည်။ မွန်-မြန်မာလက်ရေးစာနှင့် ပါဠိဘာသာ၊ နာဂရီအက္ခရာနှင့်သက္ကတဘာသာ အရေးအသားတို့ကို ကျန်စစ်သားမင်း၏ အုတ်ခွက်များတွင် သုံးသည်။ အုတ်ခွက်တစ်ခုတည်း၏ မျက်နှာဘက် အောက်ခြေတွင် မိမိ၏ဘွဲ့အမည်ကို ရေးထိုးရာ၌ပင် နာဂရီအက္ခရာနှင့် တစ်မျိုး၊ မွန်မြန်မာ

အကွရာနှင့် တစ်မျိုး-အကွရာ ၂မျိုးဖြင့် ရေးထိုးသည်။ အရင်းကျသော နာဂရီအကွရာတို့ကို လေးစားမြတ်နိုးနေဆဲ ဖြစ်သည်။^{၁၆}

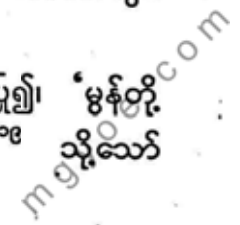
ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက်ကား မွန်စာပေ ရွှေခေတ် ဖြစ်သည်။ ကျန်စစ်သားကိုယ်တိုင် သွန်းလုပ်ခဲ့သော အုတ်ခွက်စာ များများမတွေ့ရသော်လည်း ထိုမင်းလက်ထက်က အုတ်ခွက်အချို့ ကိုကား တွေ့နိုင်သေးသည်။ သို့သော် ပုဂံဒေသတစ်ဝိုက်တွင် မဟုတ်။ ထားဝယ်တွင် ဖြစ်သည်။ ထားဝယ်တွင် လယ်ကွင်းတစ်ခုထဲမှ အုတ်ခွက်ဆင်းတုပေါင်း ၃၀၀ခန့်တွေ့ရရာ၊ အချို့အုတ်ခွက် ကျောဘက်တွင် မွန်ဘာသာလက်ရေးစာများ ပါသည်။ အချို့အုတ်ခွက်တို့တွင် မည်သူသွန်းလုပ် ကြောင်းမျှသာ ပါသည်။ အချို့အုတ်ခွက်များကား ထိုထက် ပိုသည်။ သံဗျင်အနန္တဇေယျဘိကြာန် ၏ စာမှာ ဤသို့ ဖြစ်သည်။

- ၁။ ကျောက်ဗုဒ္ဓတိလယ်ဝေါအ်
- ၂။ ဒိုက်တိအ် ပေါယ်ဂူသွိုန်သြတြီ
- ၃။ ဘောဝနာဒိ(ကျမ္မရာစ်) သမ္မေင်အာန
- ၄။ (န္တဇေယျဘိ)ကြာန် မင်ဒဝါယ် မလ
- ၅။ တ် (ကါလ် တိလဒသ်ကျက် စိ
- ၆။ သြရ် ဇယ်ဒိုက် (ဂေါအ် ဒသ်)အရ
- ၇။ န်တွာသ် တိလအ်

‘ဤဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား (ရုပ်ပွားတော်ကို) ငါတို့အရှင်ဖြစ်သော သြတြီဘောဝနာဒိကျ မ္မရာစ်၏ကျန်ဖြစ်သော ထားဝယ်မြို့ကို ထိန်းသိမ်းအုပ်ချုပ်ရသော သမ္မေင်အနန္တဇေယျဘိကြာန် ပြုလုပ်သည်။ ငါတို့အရှင် ဘုရားဖြစ်သောအခါ ငါသည် အရှင်ထံ၌ တပည့်ရဟန္တာ ဖြစ်ပါစေ သတည်း။’ ဟူ၍ မြန်မာလို အဓိပ္ပာယ်ရသည်။^{၁၇}

ကုသိုလ်ရှင်မှာ ထားဝယ်မြို့၊ အကြီးအကဲတစ်ဦးဖြစ်ကြောင်း သည်လည်းကောင်း၊ ကျန်စစ်သားမင်းက ခန့်ထားသူတစ်ဦးဖြစ်ကြောင်း သည်လည်းကောင်း ထင်ရှားသည်။ အခြား အုတ်ခွက်တစ်ခုတွင်လည်း ထားဝယ်မြို့ ‘သံဗျင်’ဆိုသူ ယိဒိက အလားတူစာမျိုး ရေးထားသည်။ ကုသိုလ်ရှင်အမည်သာ ကွဲလွဲ၍ အကြောင်းအရာနှင့် စာသားမှာ အတူတူဖြစ်သည်။ ဤအုတ်ခွက် မွန်စာများတွင် ထူးထူးခြားခြားတွေ့ရသည်မှာ အလှူရှင်၏ဆုတောင်းဖြစ်သည်။ ဘုရားဆုကို မိမိကိုယ်တိုင်အတွက် မတောင်းမူ၍ မိမိသံခင် မင်းကြီးအတွက် တောင်းဆိုသည်။ မိမိအတွက်မူ မြတ်စွာဘုရားထံပါးတွင် ရဟန္တာဖြစ်လိုကြောင်း ဆုကိုသာ တောင်းထားသည်။^{၁၈} ကုသိုလ်ရှင်၏ အရှင်အပေါ် ကြည်ညိုသောစိတ်၊ မိမိကိုယ်ကို နှိမ်ချတတ်သော အမူအရာတို့မှာ သိသာပေါ်လွင် လျက် ရှိသည်။

ထားဝယ်တွင် ဤသို့ မွန်စာအရေးအသားများ တွေ့ရသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ‘မွန်တို့ နေထိုင်ရာနယ်ပယ်သည် ထားဝယ်အထိ ကျယ်ပြန့်ခဲ့ဖူးသည်။’ဟု မှန်းဆကြသည်။^{၁၉} သို့သော် ပန်းရွှေပြည်စာအုပ်တိုက်

မွန်စာအရေးအသား တွေကာမျှဖြင့် 'ထားဝယ်တွင် ထိုစဉ်က မွန်များ နေထိုင်ခဲ့ပြီ။'ဟု ကျိန်းသေမုချ ဆိုနိုင်မည် မထင်။ ယခုခေတ်ထားဝယ်သည် မြန်မာဒေသိယစကားပြောဆိုရာ ဒေသ ဖြစ်သည်ကို လည်းကောင်း၊ ထားဝယ်ဒေသိယစကားတွင် ပုဂံခေတ်စကားသံ ဖွဲ့စည်းပုံ များနှင့် တူညီသည့်အချက်များ ပါဝင်သည်ကို လည်းကောင်း- သတိထားအပ်သည်။ ထိုကြောင့် ထားဝယ်သံဗျင်များဖြစ်ကြသော 'အနန္တဇေယျဘိကြာန်'နှင့် 'ယိခိ'တို့သည် မွန်လူမျိုးများ ဖြစ်ကောင်းမှ ဖြစ်လိမ့်မည်။ မွန်ဘာသာစကား ပြောတတ်၊ ရေးတတ်သော ထားဝယ်အမှုထမ်းများ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်သည်။ မွန်စာပေဩဇာသည် အကြောက်တွင် ထားဝယ်ဒေသအထိ ပြန့်နှံ့ခဲ့ မည်ကိုမူ အငြင်းပွားဖွယ် မလိုပါ။

စဉ်ကွင်းစာများ

ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက်တွင် အုတ်ခွက်များအပြင် စဉ်ကွင်းများလည်း ရှိသေးသည်။ 'စဉ်ကွင်း'ဆိုသည်မှာ ဘုရား၊ ဂူ၊ ကျောင်း နံရံပတ်လည် အတွင်းဘက်၌ဖြစ်စေ၊ အပြင်ဘက်၌ ဖြစ်စေ တွေ့ရတတ်သည် အင်္ဂုတေရုပ်ကြွ ပုံဖော်အကွက်များ ဖြစ်သည်။ ဘာသာတရားနှင့် ဆက်စပ်သောဇာတ်လမ်းများ၊ အကြောင်းအရာများကို ပုံဖော်ထားတတ်ကြသည်။ ငါးရာငါးဆယ် ဇာတ်လမ်းများသည် များစွာ ခေတ်စားခဲ့သည်။ ဇာတ်လမ်းရုပ်ပုံများအောက်တွင် ရုပ်ပုံအကြောင်း စာတန်းထိုးထားတတ်သည်။ ဤမင်းလက်ထက် ထူးခြားသောစဉ်ကွင်းများကို အာနန္ဒာဘုရားတွင် တွေ့နိုင်သည်။ ငါးရာငါးဆယ်ဇာတ်လမ်းရုပ်ပုံများအောက်တွင် မွန်ဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထားသည်။ ဇာတ်ငယ်များကို တစ်ဇာတ်လျှင် တစ်ကွက်ကျ ထုတ်နုတ် သရုပ်ဖော်ရေးသားသော်လည်း မဟာနိပါတ်ဇာတ်ကြီး ၁၀ဘွဲ့တို့ကိုမူ ဇာတ်အသီးသီးမှ အခန်းအတန်းများများ ထုတ်နုတ်ပြသည်။ ရုပ်ပုံများအောက်တွင် ရေးထိုးသော စာတန်းများမှာမူ မွန်ဘာသာဖြစ်သည်။ သာဓကအဖြစ် ပုံတွင်ပြထားသည့် ဝေဿန္တရာဇာတ်မှ ပုံအချို့အောက်ရှိ စာတန်းအချို့ကို ကြည့်နိုင် သည်။^{၂၀}

- က။ ဝေဿန္တရာ သ(ဒွိ)က် ဒါန် (မူရင်း)
- ဝေဿန္တရာမင်းကြီးသည် ဒါန၌ ပျော်၏။ (ဘာသာပြန်)
- ခ။ မဒ္ဒိ ကုကောန် ချက် ထွာရ် (မူရင်း)
- မဒ္ဒိ သားနှင့် (လှည်း) ရှေးဦး စီး၏။ (ဘာသာပြန်)
- ဂ။ ဝေဿန္တရာ ကိလ်ကိရိယာဟ် (မူရင်း)
- ဝေဿန္တရာမင်းကြီး အဆင်တန်ဆာ ပေး၏။ (ဘာသာပြန်)
- ဃ။ မဒ္ဒိ ချက် စိင် (မူရင်း)
- မဒ္ဒိ ဆင်စီး၏ (ဘာသာပြန်)

မွန်ကျောက်စာများ

ထိုသို့ မွန်ဘာသာစာပေအရှိန်အဝါ ကြီးခဲ့ခြင်းမှာ ကျန်စစ်သားမင်းကိုယ်တိုင်၏ အားပေးမှုသည် ပဓာနအကြောင်း ဖြစ်သည်။ ကျန်စစ်သားမင်းသည် အုတ်ခွက်များစွာ မသွန်း မလုပ်ခဲ့သော်လည်း ကျောက်စာ ၇ ချပ်မျှ မွန်ဘာသာဖြင့် ရေးထိုးခဲ့သည်။ မွန်ဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထားလင့်ကစား မြန်မာစာပေ ထွန်းကားမလာမီက ပုဂံခေတ် စာပေအတွေးအခေါ်၊ စာပေ အတတ်ပညာကို ဆင်ခြင်ဖွယ်ရာလက်ရာများ ဖြစ်သည်။ ကျန်စစ်သားမင်း၏ အစောပိုင်း ကျောက်စာများမှာ ပြည်ရွှေဆံတော်ဘုရားကျောက်စာ^{၂၀}၊ ကျိုက်တဲကျောက်စာ^{၂၁}၊ သထုံ ကျိုက်တလန်းကျောက်စာ^{၂၂} များဖြစ်သည်။

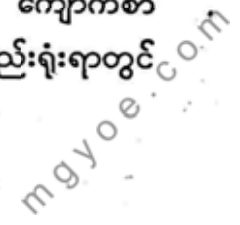
ပြည်ရွှေဆံတော်ကျောက်စာမှာ ၁၀၉၃ခု ဇွန်လ ၃ရက် ရက်စွဲပါသည်။ သထုံကျောက်စာ များတွင် ၁၀၉၈ ခု ဧပြီလ ရက်စွဲပါသည်။

ပြည်ရွှေဆံတော်ဘုရားကျောက်စာမှာ 'မိမိ ဗျာဒိတ်ရမင်းဖြစ်ကြောင်း၊ တိုင်းနိုင်ငံကို မည်သို့ ပြုစုကြောင်း၊ ပြည်တွင်း၌ မည်သို့စည်ပင်သာယာကြောင်း။' ရေးထိုးထားသည်။ ဗျာဒိတ်ရပုံကို ရေးသားရာ၌ ဂေါတမဘုရားရှင်လက်ထက် မိမိ ဗိဿနိုးဖြစ်စဉ်ဘဝက စသည်။ သထုံကျောက်စာများတွင်လည်း မိမိ ဗျာဒိတ်ရမင်းဖြစ်ကြောင်း ရေးထိုးသည်။ သို့သော် ထိုကျောက်စာများတွင် မိမိ၏ အတိတ်ဘဝကို ကဿပဘုရားရှင်လက်ထက်အထိ နောက်သို့ ဆုတ်၍ ဖော်ပြသည်။ ကဿပဘုရားရှင်လက်ထက်တွင် ကုဋေ ၈၀ ကြွယ်ဝသော သူကြွယ် တစ်ဦးဖြစ်၍ ထိုမှစုတေသော် ပါဠိပုတ်မင်းအဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ အယုဇ္ဈပြည် ရာမမင်း မျိုး၌ လည်းကောင်း ရခဲ့၊ဖြစ်ခဲ့သေးသည်။-ဟုဆိုသည်။ ဂေါတမဘုရားရှင်လက်ထက်တွင်မူ ဗိဿနိုးရသေ့ ဖြစ်ပြီးလျှင် ကေလာသတောင်ထက်၌ သီတင်းသုံးနေခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှာပင် 'ထိုဗိဿနိုးရသေ့သည် သရေခေတ္တရာပြည်၊ ပုဂံပြည်များကိုတည်ထောင်မည့် မင်းတစ်ပါး ဖြစ်ကြောင်း။' ဘုရားရှင်က ဗျာဒိတ် ပေးတော်မူခဲ့လေဟန် ရေးထိုးထားသည်။ ရေးထိုးသည့် အကြောင်းအရာမှာသာ ရွှေဆံတော်ကျောက်စာနှင့် ကွာသည်မဟုတ်။ ကျောက်စာရေးထိုးသော ရည်ရွယ်ချက်များမှာလည်း ကွာခြားသည်။ ပြည်ရွှေဆံတော်ဘုရားကျောက်စာမှာ 'မိမိ၏ အဖြစ်အပျက် ဂုဏ်ကျေးဇူးအကြောင်းများကို လူအပေါင်းတို့အား သိစေခြင်းငှာ အမိန့်ပြန်ခြင်း' ဖြစ်သည်။

သထုံ ကျိုက်တဲဘုရားကျောက်စာကိုမူ ပြိုပျက်နေသောကျိုက်တဲဘုရားကို ပြုပြင်ရာ လှူဒါန်းသည့်မှတ်တမ်းအဖြစ် ရေးထိုးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

သထုံ ကျိုက်တလန်းကျောက်စာကိုလည်း ထိုအတူ ပြိုပျက်နေသောကျိုက်တလန်းဘုရားကို ပြုပြင်သည့်မှတ်တမ်းအဖြစ် ရေးထိုးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

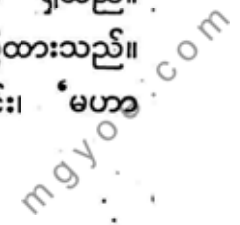
ထို့ကြောင့် ပြည်ရွှေဆံတော် ဘုရားကျောက်စာများမှာ ပြည်သူသို့ ကြေညာစာတမ်းဖြစ် လျက်၊ သထုံကျောက်စာများမှာ ကောင်းမှုမှတ်တမ်းများ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ကျောက်စာ အားလုံးတွင် စည်းရုံးရေးလုပ်ငန်းကို ကျန်စစ်သားမင်း ဆောင်ရွက်ထားသည်။ စည်းရုံးရာတွင် ဘာသာစာပေကိုလည်း အသုံးပြုသည်။ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုကိုလည်း အသုံးပြုသည်။

ဘာသာစာပေကို အသုံးပြုပုံမှာ မွန်စာပေ အသုံးပြုခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ပြည်ရွှေဆံတော် ကျောက်စာ ယမျက်နှာတွင် ကြောင်းရေ ၁၄ မှ ၂၁ အထိ သက္ကတဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထား သည်ကလွဲလျှင် ကျန်အပိုင်းမှာ မွန်ဘာသာသက်သက်ဖြင့် ရေးထိုးထားသည်။ ရှေးဟောင်း ရာဇဝင်များအလိုအရ အနော်ရထာမင်းလက်ထက်တွင် တစ်ကြိမ် ငရမန်ကန်းအရေးတွင် တစ်ကြိမ် စစ်ရှုံးထားသည်ဆိုသော မွန်တိုင်းရင်းသားတို့အတွက် ဖြေသိမ့်ဖွယ်ရာ ဖြစ်ခဲ့လိမ့်မည်။ လက်နက်ပွဲတွင် အရေးနိမ့်ခဲ့သော်လည်း စာပေယဉ်ကျေးမှုစစ်မျက်နှာတွင် အသာစီး ရနေသည်ကို ကျေနပ်နိုင်လိမ့်မည်။ အသာစီး ရနိုင်လောက်အောင်လည်း မွန်စာပေယဉ်ကျေးမှုသည် ထိုစဉ်က အထက်တန်းကျနေခဲ့ပြီ။

ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုကို အသုံးပြုပုံမှာ 'မိမိသည် ဗျာဒိတ်ရမင်းဖြစ်ကြောင်း' အကျယ်တဝင့် ရေးဖွဲ့ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် တစ်စထက်တစ်စ ခိုင်မာလျက်ရှိရာ မြတ်စွာဘုရား အား ယုံကြည်အားထားမှုသည် ပိုမို အားကောင်းနေခဲ့လိမ့်မည်။ 'ဘုရားဟော' ဟုဆိုလျှင် မည်သည့်အဆိုအမိန့်ကိုမဆို ရိုသေ လေးစားနေခဲ့လိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် 'မိမိ မင်းဖြစ်မည်ကို ဗုဒ္ဓက ဗျာဒိတ်ပေးခဲ့သည်။' ဟု ဆိုခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ ယုံကြည်အားထားမှုကို ဆွဲယူ လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ပုဂံနိုင်ငံတော်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်သက်သက် တည်ထောင် ထားသော နိုင်ငံတော်မဟုတ်။ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဗြဟ္မဏဝါဒ သက်ဝင်နေသူများမှာ ပျူတို့တွင် လည်း ရှိသည်။ မွန်တို့တွင်လည်း ရှိသည်။ ထိုပျူများ၊ မွန်များနှင့် ရောနှောနေထိုင်လာခဲ့သည်မှာ အတန်ကြာလာပြီဖြစ်သော မြန်မာမျိုးနွယ်စုတွင်လည်း ရှိသည်။ ထိုသို့ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်တွဲဖက် လျက် ဗြဟ္မဏဝါဒ သက်ဝင်နေသူအင်အားကလည်း သေးမည် မဟုတ်ရာ၊ 'မိမိကိုယ်ကို ယခင်ဘဝက ရာမမင်းမျိုး၌ ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်၊ ဗိဿနိုး ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်။' စသည်ဖြင့် ကြေညာသည်။ 'ဗိဿနိုးအဖြစ်နှင့် သရေခေတ္တရာကိုပင် တည်ထောင်ခဲ့သေးသည်။' ဟုဆိုပေရာ၊ ပျူတို့ အလွန် နှစ်သက်မည်စကား ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် မြန်မာတို့သည်လည်း နတ်နဂါး ကိုးကွယ်နေဆဲ ဖြစ်ခဲ့ ရာသည်။ ထိုသို့ နတ်နဂါးကိုးကွယ်သူများ အကြိုက်တွေ့နိုင်စေရန်ကား ပုဂံပြည်တည်ထောင်ရန် တာဝန်ကျသူများတွင် ကတကမ္မနဂါးမင်းကို ထည့်ထားသည်။^{၂၄} ထို့ကြောင့် ကျန်စစ်သား နန်းတက်စကပင် စာပေယဉ်ကျေးမှုရေးရာဖြင့် လည်းကောင်း၊ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုဖြင့် လည်း ကောင်း စည်းလုံးရေးကို စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်မှာ ထင်ရှားသည်။

ထို့ပြင် မွန်ဘာသာသည်ပင် ရုံးသုံး၊ နန်းသုံးဘာသာစကား ဖြစ်ခဲ့လိမ့်မည်။ ကျန်စစ်သား မင်း၏ မွန်ကျောက်စာများကို ဆက်စပ်လေ့လာကြည့်လျှင်၊ နောက်ပိုင်းကျလေ ပိုမို ခမ်းနားဖွယ် ရာလေ ဖြစ်လာသည်။ ပြည် ရွှေဆံတော်ကျောက်စာများ၊ သထုံကျောက်စာများနှင့် ပုဂံတွင် ရေးထိုးသော မြတန်ကျောက်စာ^{၂၅}၊ အလံပုဂံကျောက်စာ^{၂၆} များတွင် တူညီချက်များ ရှိသည်။ ထိုပုဂံကျောက်စာများတွင်လည်း ဘုရားရှင်၏ ဗျာဒိတ်စကားကိုပင် အထူးဖော်ပြထားသည်။ ရေကန်များတူး၍ ထိုရေကန်များကို 'မဟာနိဗ္ဗာန် လက်ဆွဲချီရေ' ဟုလည်းကောင်း၊ 'မဟာ

နိဗ္ဗာန်အလံဗဂါလိ’ ဟု လည်းကောင်း အသီးသီး အမည်ပေးပုံကိုမူ ပါသည်ဆိုရုံမျှသာ ဆိုသည်။ မိမိ၏ အလုပ်အမှုထက် မိမိအား ပြည်သူတို့ ကြည်ညိုလေးစားရေးကို ပဓာနထားကြောင်း ထင်ရှားသည်။ ထိုသို့ကြည်ညိုလေးစားလာအောင် ရေးသားဆောင်ရွက်ရာတွင် စာကို ထိရောက်အောင်ရေးရသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ထိရောက်အောင်ရေးရာတွင် သဒ္ဒါလင်္ကာရ၊ အတ္ထာလင်္ကာရများဖြင့် မွမ်းမံအပ်သည်ကိုလည်းကောင်း သတိထားမိကြသည်။ ထို့ကြောင့် ရေးဦးပိုင်း ကျောက်စာများမှာကတည်းက အလင်္ကာစကား အနည်းအကျဉ်း သုံးခဲ့ကြသည်။

ထိုဓမ္မရာဇမင်းမြတ် တရားဟောကာလ လူအပေါင်းထိပ်တွင် ဓမ္မပန်း ပန်းဆင်ပေးလတ္တံ့။ လူအပေါင်း၏ အကြင်သာဓုခေါ်သံသည် မိုးနှောင်းမိုးသံ တူ၏။^{၂၇}

-ဟူ၍ရေးဖွဲ့သည်။ သို့သော် အလင်္ကာများဖြင့် အမွမ်းမံဆုံးကျောက်စာမှာ ‘ရွှေစည်းခုံမွန်ကျောက်စာ’ ခေါ် ကျန်စစ်သားမင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိကျောက်စာ^{၂၈} ဖြစ်သည်။

ကျန်စစ်သားမင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိကျောက်စာ

ဤကျောက်စာကို ‘ရွှေစည်းခုံမွန်ကျောက်စာ’ဟု ခေါ်ရခြင်းမှာ ရွှေစည်းခုံဘုရားပရဝုဏ်အတွင်း၌ ယခုတိုင် တွေ့နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ရွှေစည်းခုံဘုရားနှင့် ဆက်စပ်သော စကား တစ်စွန်းတစ်စမျှ မပါ။ ကျန်စစ်သားမင်းနှင့် ဆက်စပ်သောအကြောင်းများသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အချို့က ‘ကျန်စစ်သားမင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိကျောက်စာ’ဟုလည်း အမည်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။

ဤကျောက်စာကို ရွှေစည်းခုံ၌သာ တွေ့ရသည်မဟုတ်။ ဤကျောက်စာနှင့် အကြောင်းအရာတူ ရေးထိုးထားသော ကျောက်စာမိတ်တူအကျိုးများကို ပုဂံမြို့ သရပါတံခါးအနီးတွင်လည်း တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဤကျောက်စာသည် အလှူဒါနကောင်းမှု မှတ်တမ်းကျောက်စာ မဟုတ်။ သရေခေတ္တရာတွင်ရေးထိုးခဲ့သော ကျောက်စာနည်းတူ၊ ‘ပြည်သူ့သို့ ကြေညာစာတမ်းကျောက်စာ’ ဖြစ်သည်။ သရေခေတ္တရာ ပြည်ရွှေဆံတော်ကကျောက်စာသည် ပျူအများစုအတွက် ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ သရေခေတ္တရာပျူတို့အကြားတွင် မွန်ကျောက်စာတိုင်စိုက်ခြင်းကို ထောက်လျှင်၊ ‘သရေခေတ္တရာ၌လည်း မွန်ဘာသာ ပြန့်နှံ့လျက်ရှိခဲ့ကြောင်း’ ခန့်မှန်းနိုင်သည်။ သထုံဘုရား၂ဆူ ပြုပြင်ရာတွင် ရေးထိုးခဲ့သော ကျောက်စာများကား မွန်လူမျိုးများအတွက် ရည်ရွယ်သည်မှာ ထင်ရှားပြီးဖြစ်သည်။ ယခုပုဂံတွင် ဤကျောက်စာကို ရေးထိုးခြင်းကား ‘ပုဂံတွင်နေထိုင်ကြသော ပျူ၊ မွန်၊ မြန်မာ အားလုံးအတွက် ဖြစ်သည်။’ ဟု ဆိုရတော့မည်။ ထိုသို့ဆိုက ထိုအချိန်တွင် မွန်ဘာသာစကား ‘မွန်စာပေသည် အများသုံး မဏ္ဍိုင်ဘာသာစာပေအဆင့်၌ ရှိခဲ့ကြောင်း နားလည်နိုင်ပြန်သည်။ ကျန်စစ်သားမင်းကိုယ်တိုင်က ဤမျှ ရှေ့တန်းတင်နေသည်ကို ထောက်လျှင် ထီးသုံးနန်းသုံးဘာသာစာပေ ဖြစ်ခဲ့မည်ကို သဘောပေါက်နိုင်ပြန်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဤကျောက်စာသည် ပုဂံနေပြည်တော်က ကျန်စစ်သားမင်း၏ကျောက်စာအဖြစ် အထူးထားလေ့လာအပ်သောကျောက်စာ ဖြစ်သည်။

ပန်းရွှေပြည်စာအုပ်တိုက်

mgyoe.com

ဤ အတ္ထုပ္ပတ္တိကျောက်စာ၏ ပဓာနရည်ရွယ်ချက်မှာ သရေခေတ္တရာ၊ သထုံတို့တွင် စိုက်ထူ ခဲ့သည့် ကျောက်စာများနည်းတူ ပြည်သူတို့၏ ယုံကြည်အားထားမှုရရှိရေး ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဤကျောက်စာကား မင်းနေပြည်တွင်စိုက်သည့် ကျောက်စာ ဖြစ်သည်။ မင်းနေပြည်သည် နိုင်ငံတော်တဝှမ်းလုံးက ပြည်သူအများ စုရုံးရောက်ရှိလာမည့်နေရာ ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပုဂံသို့ လာရောက်သည့် ပြည်သူအများ မလွဲမရောင် ဦးခိုက်မည့်နေရာကား ‘ရွှေစည်းခုံ’ ဖြစ်သည်။ ဖြတ်သန်းရုံမည့်နေရာကား ‘သရပါတံခါး’ ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့်လည်း ထိုနေရာများကို အချက်အချာနေရာအဖြစ် ရွေးချယ်စိုက်ထူခဲ့ခြင်း ဖြစ်ဟန်ရှိသည်။ ကျောက်စာတိုင်စိုက်ထူရန် နေရာအကွက်အကွင်းကျဖို့ အရေးကြီးသည့်နည်းတူ၊ ကျောက်စာတိုင်၏ အရွယ်ပမာဏမှာလည်း ခုံညားဖို့ လိုအပ်ပြန်သည်။ သာမန်ကျောက်စာများနှင့် ရောထွေးသွား၍ မသင့်။ ထိုကြောင့် ကျောက်စာတိုင်ကြီး ၂တိုင် ရေးထိုးရသည်။ ကျောက်စာ ၂တိုင်တွင် ၄မျက်နှာလုံး ရေးထိုး ထားရာ၊ ကျောက်စာ ၈မျက်နှာရှိသည်။ ပထမကျောက်စာတိုင်တွင် ၁မျက်နှာလျှင် ၅၄ကြောင်းစီ၊ ဒုတိယကျောက်စာတိုင်တွင် ၁မျက်နှာလျှင် ၄၃ ကြောင်းစီ ရေးထိုးထားရာ၊ စာကြောင်းရေပေါင်း ၃၈၈ကြောင်းတိတိ ရှိသည်။ သို့သော် ပမာဏ ကြီးကာမျှဖြင့်၊ စာကြောင်းရေ များကာမျှဖြင့် မပြည့်စုံသေး။ နေပြည်တော်သုံးစာ ဖြစ်သည်တစ်ကြောင်း၊ မင်းနှင့်ဆက်စပ်နေသည်တစ်ကြောင်း တို့ကြောင့် ခမ်းခမ်းနားနား သေသေသပ်သပ်ဖြစ်အောင် ရေးရသည်။ အကြောင်းအရာ ရွေးချယ် မှုတွင်လည်းကောင်း၊ စီစဉ်ရေးသားမှုတွင်လည်းကောင်း၊ ရေးဟန်တွင်လည်းကောင်း ခမ်းနား သိုက်မြိုက်အောင် အားထုတ်ရသည်။ ထိုအချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကျောက်စာရေးသူတို့ မည်သို့အားထုတ်သည်ကို ဆက်လက် ကြည့်ကြမည်။

ရည်ရွယ်ချက်နှင့်အညီ၊ ပဓာန ဖော်ပြလိုသောအချက်မှာ ‘ငြိတိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇ်မင်း သည် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် ဗျာဒိတ်ပေးခဲ့သည့်မင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ထိုမင်းအား ကြည်ညိုအားထားကြလော့။’ ဟူသော တိုက်တွန်းချက်ဖြစ်သည်။

သရေခေတ္တရာနှင့် သထုံကျောက်စာများနှင့် ရည်ရွယ်ချက် မခြားလှသော်လည်း ထိုကျောက်စာများတွင် ပါရှိသည့်အတိုင်း ပြန်ရေးနေလျှင် မည်သို့မျှ ထူးထူးခြားခြား ရှိမလာ နိုင်။ သထုံကျောက်စာတို့တွင် အတိတ်ဘဝက သူကြွယ်ဖြစ်ခဲ့ခြင်း၊ ရာမမင်းမျိုး၌ ဖြစ်ခဲ့ခြင်း တို့ကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ ထိုမျှ ရှည်ရှည်လံလံ နောက်ကြောင်းပြန်နေခြင်းမျိုးကို သဘောမကျ တော့ပြီ။ ထိုကြောင့် ဘုရား ဗျာဒိတ်ပေးပုံဖြင့် စသည်။ ဘုရား ဗျာဒိတ်ပေးသည်ကို ဂဝံပတိက ကြားသည်။ သိကြားမင်းထံသွား၍ ဂဝံပတိက အကြောင်းကြားသည်။ ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံယူတော်မူပြီးနောက် သိကြားမင်းထံ နောက်တစ်ကြိမ်သွားရောက်လျက် ပြောပြန်သည်။ ဂဝံပတိသည် လည်ကောင်း၊ သိကြားမင်းသည် လည်းကောင်း ဗိဿနိုးထံသွား၍ ဗျာဒိတ် အကြောင်းပြောပြန်သည်။

mgyoe.com

ကျောက်စာကို အကြောင်းအရာအလိုက် ခွဲခြားကြည့်လျှင် အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရမည်။

မျက်နှာ	ကြောင်းရေ	အကြောင်းအရာ
က	၁-၁၂	မြတ်စွာဘုရားက ဟောကြားပုံ။
က	၁၂-၅၄	မြတ်စွာဘုရားက ရှင်အာနန္ဒာအား ဗျာဒိတ်ပေးပြီး နောက်၊ ဂဝံပတိက သိကြားမင်းထံ သွားရောက် အကြောင်းကြားပုံ။
က-စ	က ၅၄-စ ၁၉	ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးနောက် ဂဝံပတိ သိကြားမင်း ထံ တစ်ဖန်သွား၍ အသေးစိတ်ပြောကြားပုံ။
စ	၁၉-၂၈	သိကြားမင်းက တာဝန် ယူကြောင်း ပြန်ပြောပုံ။
စ-ဆ	၂၈-ဆ၂၃	ဂဝံပတိက ဗိဿနိုးရသေ့ကို တောင်းပန်ပုံ။
ဆ	၂၃-၃၅	ဗိဿနိုးက လက်ခံကြောင်း ပြန်ကြားပုံ။
ဆ-ဇ	ဆ၃၉-ဇ၁၇	ဗိဿနိုးထံသွား၍ 'မိမိနှင့် နဂါးမင်းတို့ကူညီမည် ဖြစ်ကြောင်း' သိကြားမင်းက အကြောင်းကြားပုံ။
ဇ	၁၈-၂၅	သိကြားမင်းကို ဗိဿနိုးက စကားပြန်ပုံ။
ဇ	၂၅-၄၃	ဗျာဒိတ်ရမင်း ငြိတိဘုဘဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာအား ကြည်ညိုကြရန် ပြည်သူတို့အား နှိုးဆော်စကား။

ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်မစံမီနှင့် စံပြီးနောက် ဇာတ်လမ်းကြီးကို တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို ဇာတ်လမ်း၌ အရေးပါသောပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်သည့် ဂဝံပတိ၊ သိကြားမင်းနှင့် ဗိဿနိုးတို့က စကား အများဆုံး ပြောထားကြသည်။ ပြောသမျှစကားတို့သည်လည်း ငြိတိဘုဘဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်း လက်ထက် တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးသာယာအောင် ဆောင်ရွက်မည့်အချက်များချည်း ဖြစ်သည်။ ငြိတိ ဘုဘဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်းကို လေးစားကြည်ညိုချင်လာအောင် ထောက်ကူပေးသည့်အချက်များ ဖြစ်သည်။

ထိုအကြောင်းအရာများကို စီစဉ်ရေးသားရာ၌ မွန်ပညာရှင်တို့ လိမ္မာပါးနပ်လှသည်။ ကျောက်စာအဖွင့်တွင် မြတ်စွာဘုရားဟောကြားပုံကို ဖော်ပြထားသည်။ စာပေကျမ်းဂန် ပြုစု ရာတွင် ဘုရားဂုဏ်တော်နှင့် စခြင်းသည် ယခုထက်တိုင် မြန်မာတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းအဖြစ် တည်နေဆဲဖြစ်သည်။ အစဉ်အလာကိုလေးစားသော မြန်မာကျမ်းပြုဆရာတို့သည် မိမိကျမ်းကို နည်းစွအဆုံး 'နမောတဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ' ဖြင့် ဖြစ်စေ အစချီတတ် ကြသည်။ ထိုဓလေ့သည် ငြိတိဘုဘဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်း လက်ထက်ကတည်းက စခဲ့ပြီ။-ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဤကျောက်စာတွင် သာမန် ဘုရားရှိခိုးသက်သက်ဖြင့် မရောင့်ရဲမှုဘဲ ဘုရား ဂုဏ်တော်ဖြင့် စဖွင့်ထားသည်။ ထိုနောက် ငြိတိဘုဘဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်း၏ အရည်အသွေး ပန်းရွှေပြည်စာအုပ်တိုက်

များကို ဖော်ပြသည်။ ထိုဂုဏ်တော်အပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားက ထိုသို့ အရည်အသွေးနှင့် ပြည့်စုံသောမင်းအကြောင်း ဟောတော်မူ၏။ ဟူ၍ စကား၂ရပ် ဆက်စပ်ပေးသည်။ ဘုရားဂုဏ်တော်ကို များများဆို၍ မင်းကြီး၏အရည်အသွေးကို အနည်းငယ်မျှသာ ဖော်ပြသည်။ စကားအချိန်အဆရာ အဆက်အစပ်ပါ လိမ္မာသည်။ ထိုစကားနောက်တွင် 'မည်သည့်အခါက မြတ်စွာဘုရားရှင် ဟောပြခဲ့ပါသနည်း။' ဟု အမေးစကား ဆက်ပြန်သည်။ ထိုအမေးကိုဖြေရင်း မြတ်စွာဘုရားရှင်ဗျာဒိတ်ပေးပုံကို အကျယ်ဖော်ပြတော့သည်။

တစ်ဖန် မြတ်စွာဘုရားသခင်၏ဗျာဒိတ်ကို ခံယူပြီးနောက်၊ ဗျာဒိတ်အကြောင်း သိကြားမင်းအားအသိပေးရန် တာဝတိံသာသို့ ၂ကြိမ်သွားရသည်။ ပထမအကြိမ်မှာ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်မစံမီ ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအကြိမ်မှာ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးသည့် အခါ၌ ဖြစ်သည်။ ပထမအကြိမ် သွားရောက်ပြောဆိုသည့်အကြောင်းကို အကျယ် ရေးထိုးမထား။

အလုံးစုံသော ဗုဒ္ဓဘုရားသခင်၏အမိန့်တော်ကို သခင်ဂဝံပတိသည် သိကြားမင်းအား ပြန်ကြားတော်မူ၏။^{၂၆}

-ဟူ၍ သာမန်ရေးသည်။ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီး နောက်တစ်ကြိမ် သွားသည့်အခါတွင်မှ ဗျာဒိတ်စကားကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပြန်ကြားသည်။ အကြောင်းအရာ တစ်ရပ်တည်းကို ၂ကြိမ် ထပ်မပြောမိအောင် ရှောင်ရှားထားသည်။

ကျောက်စာတစ်ရပ်လုံးတွင် ပြီတြိဘူဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်း၏ နိုင်ငံအတွက် ဆောင်ရွက်ပုံ ကိုသာ ရေးသားထားသော်လည်း၊ အကြောင်းအရာတူစကားများ ထပ်မနေသည်မှာ ချုပ်တန်သည့် နေရာတွင် ချုပ်၊ ချဲ့တန်သည့်နေရာတွင် ချဲ့လျက် ရေးတတ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ စကားပြေအရေးအသား လိမ္မာပြီးဖြစ်သည့်အလျောက်၊ ကျောက်စာနိဂုံးမှာလည်း စနစ်တကျ လှလှပပဖြစ်နေတော့သည်။ ကျောက်စာ ရမျက်နှာတွင် အကျယ်တဝင့်ရေးခဲ့သော အကြောင်း အရာများကို စာဖတ်သူတို့မှတ်ဉာဏ်တွင် စည်းစည်းရုံးရုံးစွဲကျန်ရစ်အောင် နောက်ဆုံးမျက်နှာတွင် စာကြောင်းရေ ၁၅ ကြောင်းမျှဖြင့် သိမ်းရုံးပြထားသည်။

ဗုဒ္ဓဘုရားသခင်သည် အရှင်အာနန္ဒာအား ဗျာဒိတ်ပေးသော ဗျာဒိတ်သည် လည်းကောင်း၊ မြတ်စွာဘုရားအား တစ်ဖန်ထင်ရှားစေလို၍ မေးလျှောက်သော ဂဝံပတိမထေရ်၏အမေး သည် လည်းကောင်း။ ဗုဒ္ဓဘုရားသခင်သည် ဂဝံပတိမထေရ်အား ဖြေကြားပြီးနောက် ဂဝံပတိမထေရ်အား နတ်ပြည်သို့ တက်စေ၍ သိကြားမင်းအား မှာကြားမိန့်ဆိုခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ သခင်ဂဝံပတိနှင့် သိကြားမင်းတို့လည်း သက်ဆင်းလာ၍ သခင်ဗိသုဏ္ဍ ရသေ့အား မှာကြားမိန့်ဆိုသော မိန့်ခွန်းသည် လည်းကောင်း ဗုဒ္ဓဘုရားသခင်သည် အရှင် အာနန္ဒာအား 'ငါ၏သာသနာတော် တထောင်ခြောက်ရာနှစ်ဆယ်ရှစ်နှစ်လွန်ပြီးနောက် 'ဗိသုဏ္ဍ'မည်သောသခင်ရသေ့သည် အရိမဒ္ဒနပြည်၌ မင်းဖြစ်၍၊ အရှင် ပြီတြိဘူဝနာဒိတျ

ဓမ္မရာဇာ'အမည်ခံ၍ ငါ၏သာသနာတော်ကို ချီးပင့်လတ္တံ့။'ဟူသော အမိန့်တော်သည် လည်းကောင်း။ ဗုဒ္ဓဘုရားသခင်မိန့်တော်မူသော ထိုမင်းကား ဤမင်းပင်တည်း။^{၃၀}

ထိုသို့ အကြောင်းအရာ ရွေးချယ်တတ်၊ စီစဉ်ရေးသားတတ်သည်သာမက၊ အကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက်သော ရေးဟန်ကိုလည်း ရွေးချယ်တတ်ပေးသေးသည်။ ထိုအရည်အချင်းကို ကျောက်စာအဖွင့်မှာပင် မြင်နိုင်သည်။ သက္ကတဘာသာ၊ ပါဠိဘာသာတို့သည် ဘာသာတရားနှင့် ဆက်စပ်နေရာ ထိုခေတ်က အမွန်အမြတ် ဘာသာစာပေ ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ပါဠိဘာသာ ဂါထာဖြင့် ကျောက်စာကို စသည်။ ထိုဂါထာ၏အဓိပ္ပာယ်ကို ပါဠိ၊ မွန်နိဿယဖြင့် ဖော်ပြသည်။ ပြည်ရွှေဆံတော်ကျောက်စာ ရေးထိုးစဉ်က ထိုဂါထာကို အသုံးပြုခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ သို့သော် နိဿယဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ဘာသာပြန်လျက် ဖြစ်စေ ဂါထာ၏အဓိပ္ပာယ်ကို မဖော်ပြခဲ့။ ထိုကြောင့် ဤနိဿယသည် ကျောက်စာများတွင် တွေ့ရသော မွန်နိဿယများတွင် အစောဆုံး ဖြစ်သည်။ နောင်တွင် တွေ့ရမည့်မြန်မာနိဿယများ၏ ရှေ့ပြေးဖြစ်သည်။ ဤပါဠိမွန်နိဿယကား ကြီးကျယ်ခမ်းနားသောအကြောင်းအရာကို ပိုမို လေးစားဖွယ်ဖြစ်အောင် ဘာသာစကားဖြင့် မွမ်းမံ ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤစာကို ဖတ်ရသည်နှင့် ထိုခေတ် ပြည်သူတို့သည် မင်းကြီး၏ ကျောက်စာကို ရိုသေလေးစားကြရန် အကြောင်းများသည်။

သို့သော် ပါဠိဘာသာဖြင့် ကျောက်စာတစ်လျှောက်လုံး ရေးပြန်လျှင်လည်း ပြည်သူအများ နားလည်ရန် ခက်ခဲနိုင်သည်။ ထိုကြောင့် ပါဠိဘာသာကို အနည်းအကျဉ်းမျှသာ သုံး၍ အများ နားလည်သော မွန်ဘာသာဖြင့် ရေးသည်။ မွန်ဘာသာဖြင့် ရေးသည့်အခါတွင်လည်း 'ပြည်သူ တို့၏ ယုံကြည်ကိုးစားမှု ခံယူနိုင်ရေး'ဟူသော မူလရည်ရွယ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီအောင် ရေးနိုင် သည်။ ငြိတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်းအပေါ် ပြည်သူတို့ ညွတ်နူးလာအောင် ရေးနိုင်သည်။ စကားပြေနှင့်ပင် ရေးထားသော်လည်း ကဗျာသံ ပေါက်နေသည်။^{၃၁} ကျောက်စာတစ်လျှောက်လုံး အလင်္ကာများ ဝေဝေဆာဆာ သုံးထားသည်။

'အချစ်ကြောင့် ဖြစ်စေ၊ အခြားအကြောင်းကြောင့် ဖြစ်စေ ငိုကြွေးနေရသူများကို ငြိတြိ ဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်းသည် စောင့်ရှောက်ကူညီမည်။ ကယ်တင်မည်။' ဤအချက်ကို ကျောက်စာတွင် အောက်ပါအတိုင်း ဖွဲ့ဖွဲ့ခွဲခွဲရေးသည်။

တစ်ပါးသော ချစ်သူနှင့် ကွဲကွာ၍ မျက်ရည်ရှိသော သူတို့ကို အကျိုးစီးပွား ဆောင်ခြင်း ဖြင့် 'မေတ္တာစိတ်တည်း'ဟူသောလက်ဖြင့် အရှင်ငြိတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်းသည် သုတ်ပစ်လတ္တံ့။ စိတ်နှလုံးမသာယာသူ၏ 'အညစ်အကြေးတည်း'ဟူသော နှပ်ကို အကျိုးစီးပွားဆောင်ခြင်းဖြင့် 'သနားခြင်းတည်း'ဟူသောရေဖြင့် ဆေးကြောလတ္တံ့။^{၃၂}

သာမန် တင်စားရေးသားခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ အကျယ်တဝင့် အဆင့်ဆင့် တင်စားထားခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ ငိုယိုရသောဘဝမှ လွတ်မြောက်အောင် မေတ္တာစိတ်ဖြင့် ကယ်တင်မည်ကို ပြောရာ၌ မေတ္တာနှင့် လက်ကို ထပ်တူပြုလျက်၊ ‘မျက်ရည်သုတ်ပေးမည်။’ ဟူသောအပြောမှာ သွယ်သွယ်ဝိုက်ဝိုက်ဖြင့် လှလှပပရှိသည်။ ထို့အတူ စိတ်နှလုံးမသာယာ ငိုကြွေးနေရသောဘဝမှ လွတ်မြောက်အောင် သနားခြင်းဖြင့် ကယ်တင်မည်ကို ပြောရာ၌လည်း သနားခြင်းနှင့် ရေကို ထပ်တူပြုလျက် ‘နှပ်ကို ရေဆေးပေးမည်။’ ဟု ဆိုထားပြန်သည်။ အကြောင်းအရာနှင့် ဆီလျော် အပ်စပ်လျက် အဓိပ္ပာယ်ကျယ်ဝန်းထိရောက်သည်။

နေ့တိုင်းပင် ဂြိုဟ်တုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်းက လူအပေါင်းအား ဆုံးမသည်။ ထိုအခါ လူအားလုံးက ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ သာဓုခေါ်ကြသည်။

‘ထို နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်သောအသံ၊ ချီးမွမ်းသောအသံ၊ သာဓုခေါ်သံတို့သည် သန်းကောင်ယံ မိုးကြီးသံနှင့် တူသည်။’ ဟု ဥပမာပေးသည်။^{၃၅} အလားတူအကြောင်းအရာမျိုး သထုံကျိုက်တဲကျောက်စာတွင် ရေးဖူးသည်။

‘လူအပေါင်းတို့၏ သာဓုခေါ်သောအသံသည် မိုးနှောင်းတွင် ရွာသည်မိုးနှယ် ဖြစ်လတ္တံ့။’ ဟု ရေးသည်။^{၃၆} တစ်ချိန်နှင့်တစ်ချိန် အကြောင်းအရာပင် တူသော်လည်း ဥပမာပေးပုံမတူအောင် ကြိုးစားခဲ့သည်။

ကျောက်စာပါစကားများ၌ ထူးခြားချက် ၂ ရပ် သတိထားနိုင်သည်။ ပထမထူးခြားချက်မှာ အစဉ်အလာအလင်္ကာထက် ပင်ကိုအလင်္ကာများကို သုံးခြင်းဖြစ်သည်။

ဒုတိယထူးခြားချက်မှာ အလင်္ကာများ၏ အဓိပ္ပာယ်ခွန်အား ကောင်းခြင်း ဖြစ်သည်။

‘အစဉ်အလာအလင်္ကာ’ ဆိုရာတွင် ဗုဒ္ဓကျမ်းစာများ၌ တွေ့နိုင်သောအလင်္ကာများကို ဆိုလိုသည်။ ဗုဒ္ဓကျမ်းစာအလင်္ကာများအပြင် အခြားအလင်္ကာစကားများလည်း ဂြိုဟ်တုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်းမတိုင်မီက ပေါ်ထွန်း သုံးနှုန်းခဲ့လိမ့်မည်။ သို့သော် မည်သည်ကား ‘ဗုဒ္ဓကျမ်းစာအလင်္ကာ’ မည်သည်ကား ‘ဗုဒ္ဓကျမ်းစာမှ အပသောအလင်္ကာ’ ဟု ပိုင်းခြားဖော်ထုတ်နိုင်လောက်အောင် အထောက်အထားအခိုင်အမာမရနိုင်သေး။ ထို့ကြောင့် ဤကျောက်စာတွင် ပါရှိသည့် ‘ဗုဒ္ဓကျမ်းစာအလင်္ကာ မဟုတ်’-ဟု ထင်မြင်ရသည်များကို ‘အစဉ်အလာအလင်္ကာ မဟုတ်’-ဟု သဘောထားရခြင်း ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓကျမ်းစာအလင်္ကာများကိုလည်း ဤကျောက်စာတွင် တွေ့နိုင်သည်။ “ခြေသံမင်းကဲ့သို့သော”^{၃၇}၊ “အမိ၏ရင်ဝယ်သားကဲ့သို့”^{၃၈}၊ “စပယ်ပန်းအနံ့ကဲ့သို့ မွှေးသော”^{၃၉} စသည့် ဥပမာစကားအချို့ ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာပါအလင်္ကာအချို့မှာ မျက်မြင်သာဓကများကို အခြေခံ၍ ပေါ်ပေါက်လာဟန် တူသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဥပမာများမှာ ဆန်းဆန်းပြားပြားရှိနေကြသည်။

‘ငယ်ရွယ်သူပင် ဖြစ်သော်ငြားလည်း လူကြီးစိတ် ထားကြမည်။’ ဟု သာမန်ဆိုနိုင်သော စကားကို ဖွဲ့ဖွဲ့နွဲ့နွဲ့ပြောသည်။

လက်သည်းဖြင့် မုန့်ကို ကုတ်ဖဲ့၍ အစားသင်နေသော သူငယ်တို့သည်လည်း သက်ကြီး ရွယ်အိုများကဲ့သို့ ဖြောင့်မတ်သောစိတ်ကို ဆောက်တည်ကြကုန်လတ္တံ့။^{၇၉}

ကလေးငယ်တစ်ဦး၏အမူအရာကို မြင်ယောင်လာအောင် ထူးထူးခြားခြားသရုပ်ဖော်ထားသည်။

‘ဆူးငြောင့်သဖွယ်ဖြစ်သော သူခိုးများ’ , ‘ထူထပ်သော တောသဖွယ်ဖြစ်သော ရန်သူ’ စသောစကားတို့၌လည်း အလင်္ကာစိတ်ကူးဆန်းဆန်းများကို တွေ့နိုင်သည်။

မြန်မာရေးဟောင်းစာပေပညာတွင် ထင်ရှားသောအလင်္ကာကျမ်းများအလိုအရ သွယ်သွယ် ဝိုက်ဝိုက်ပြောမှသာ အလင်္ကာမြောက်သည် မဟုတ်။ ရိုးရိုးစင်းစင်း အဖြောင့်ပြောလျှင်လည်း ပြော တတ်ပါက အလင်္ကာမြောက်တတ်သောသဘော ရှိသည်။ ‘ဥဇုဇုအလင်္ကာ’ဟုခေါ်သည်။ ဤကျောက်စာတွင် ထိုသို့ ရိုးရိုးစင်းစင်းပြောထားပါလျက် အဆင်တန်ဆာသဖွယ်လှနေသော စကားများ ပါဝင်သည်။

မင်းကြီးသည် လူအပေါင်းတို့အား မေတ္တာရေထား စောင့်ရှောက်မည့်အကြောင်းကို

လက်ယာလက်ဖြင့် ထမင်း၊မုန့်ကို လူအပေါင်းတို့အား ပေးလတ္တံ့။ လက်ဝဲလက်ဖြင့် အဝတ်၊ပုဆိုး ပစ္စည်းတို့ကို လူအပေါင်းတို့အား ပေးလတ္တံ့။^{၈၀} -ဟု ရေးသည်။

မင်းကြီး၏ ဝဲယာလက် ၂ဖက်လုံးမှာ ပြည်သူတို့အားစွန့်ကြဲလျက် မအားမလပ်အောင် ရှိနေပုံမှာ ပေါ်လွင်နေတော့သည်။ ထို့ပြင် ဆင်းရဲသားများ ချမ်းသာလာမည့် အကြောင်း ရေးဖွဲ့ပုံကလည်း ဆန်းဆန်းပြားပြားရှိသည်။ ထိုခေတ်က ဆင်းရဲကြသူများတွင် အိုးစလောင်း သည်များမှာ ထိပ်ဆုံး၌ ရှိပေလိမ့်မည်။ ကျွန်၊နွားအရေအတွက် မည်မျှပိုင်ဆိုင်သည်ဆိုသော အချက်မှာလည်း ပုဂ္ဂိုလ်အသီးသီး၏ ဓနအင်အား တိုင်းတာရာတွင် ‘စံ’ ဖြစ်ခဲ့ပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ကျောက်စာတွင် ဤသို့ ကြေညာသည်။

အိုးစလောင်းရောင်းစားသော အိုမင်းမစွမ်း ဆင်းရဲသောမိန်းမတို့သည် အဖိုးများစွာ ရသဖြင့် သူတို့သည် ကြွယ်ဝ ချမ်းသာကြကုန်လတ္တံ့။ ကျေးကျွန်နည်းပါးသော သူတို့ သည် ကျေးကျွန် များကြကုန်လတ္တံ့။ နွားနည်းပါးသော သူတို့သည် နွားများကြကုန် လတ္တံ့။^{၈၀}

အမွမ်းအမံမပါဘဲ စင်းစင်းဆိုသောစကားရပ်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ဖတ်သူ၏ရင်ထဲသို့ ဒိုးခနဲ ဒေါက်ခနဲ ထိနိုင်သည်။

စင်စစ်အားဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ခွန်အားကောင်းပုံမှာ ဆိုခဲ့သော အလင်္ကာသာဓကများမှာပင် ထင်ရှားလျက် ရှိပြီ။ သို့သော် ထူးထူးခြားခြားရှိလှသော အောက်ပါအရေးအဖွဲ့မှာလည်း စိတ်ဝင် စားဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။

နံစော်သောအနံ့ရှိသော အလုံးစုံသောဒုဿီလကို အမွှေးအကြိုင်ဖြစ်သော ကောင်းသော သီလဓမ္မဖြင့် အရှင်ဂြိုဟ်တိုဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်းသည် ဖျက်ဆီးစေလတ္တံ့။ အလုံးစုံသော ကာယဒုစရိုက်၊ ဝစီဒုစရိုက် မစင်ကြယ်သည်ကို စင်ကြယ်သော 'သီလ'တည်းဟူသော ရေဖြင့် အရှင်ဂြိုဟ်တိုဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်းသည် ဆေးကြောစေလတ္တံ့။^{၆၁}

ဤ၌ ရူပကများ၊ ဥပမာများ ဟန်ချက်ညီညီ အဆင့်ဆင့်ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ဒုဿီလကို 'အနံ့ဆိုး'နှင့်၊ သီလကို 'အမွှေးအကြိုင်'နှင့် ထပ်တူပြုလျက်၊ 'အနံ့ဆိုးဒုဿီလကို အမွှေးအကြိုင် သီလဖြင့် ပယ်ဖျောက်နိုင်ကြောင်း' ရေးသည်။ ဒုစရိုက်ကို 'အညစ်အကြေး'နှင့် လည်းကောင်း၊ သီလကို 'ရေ'နှင့် လည်းကောင်း ထပ်တူပြုလျက်၊ 'အညစ်အကြေးဒုစရိုက်ကို ရေသီလဖြင့် ဆေးမည်ဖြစ်ကြောင်း' ရေးသည်။ ဒုဿီလနှင့် ဒုစရိုက်တို့၏ မနှစ်မြို့ဖွယ် ဖြစ်ပုံ၊ သီလတရား၏ အစွမ်းထက်ပုံများကို ထင်ရှားအောင်ပြနိုင်သည့် အရေးအဖွဲ့ ဖြစ်သည်။

ဤကျောက်စာသည် မှတ်တမ်းသက်သက်ကျောက်စာ မဟုတ်။ ပုဂံခေတ်ဦး မွန်စာပေ မှတ်တိုင်တစ်ရပ်လည်း ဖြစ်သည်။ နောင်ပေါ်ထွန်းလာမည့် မြန်မာစာပေသမိုင်းအတွက် ရှေ့ပြေး လည်း ဖြစ်သည်။

ကျန်စစ်သားမင်း နန်းတည်ကျောက်စာ

ကျန်စစ်သားမင်းသည် နန်းတည်ကျောက်စာများကိုလည်း ရေးထိုးခဲ့သေးသည်။ ကျန်စစ် သားမင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိကျောက်စာ နည်းတူ၊ ခမ်းခမ်းနားနားရေးထိုးထားသော်လည်း ခမ်းနားပုံချင်း မတူ။ ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော မင်းခမ်းမင်းနားအကြောင်းအရာကို ရေးထားသဖြင့်သာ ခမ်းနား နေခြင်း ဖြစ်သည်။ စာပေလက်ရာအဖြစ်ထက် မှတ်တမ်းအဖြစ်သာ တန်ဖိုးရှိသည်။ ထိုနန်းတည် ကျောက်စာတိုင်ကြီးများကို စတင်တွေ့ရသည်မှာလည်း သရပါတံခါးအနီးတွင် ဖြစ်သည်။^{၆၂} လူအများ ဖတ်ရှုခွင့်ရစေလိုသော ရည်ရွယ်ချက် ဖြစ်ရာသည်။ နန်းတည်အစီအစဉ်များသာ ရေးထိုးထား၍ စာပေလက်ရာတစ်ရပ်အဖြစ် မယူမှတ်နိုင်သော်လည်း ထိုခေတ်ထိုကာလ ဘာသာ ရေး၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်အချို့ကို ဆင်ခြင်ဖွယ်ရာ တွေ့ရသည်။

ဂြိုဟ်တိုဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်းနန်းတည်အစီအစဉ်တွင် ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု အယူအဆများ ရောနှောနေသည်။

ထိုနေရာ၌ အခင်းကို ခင်း၍ ထိုအခင်းထက် ရွှေဆင်းတုဘုရားတစ်ဆူ သခင်ဂဝံပတိ ဆင်းတုတစ်ဆူ ဝိနည်း၊ သုတ်၊ အဘိဓမ္မာကျမ်း ပိဋကတ်သုံးပုံတို့ကို တည်ထား၏။^{၆၃}

ထိုအခင်းအကျင်းကို ကြည့်လျှင် ထိုခေတ် ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုအခြေအနေကို သိနိုင်သည်။ မွန်တို့ အထွတ်အမြတ်ထားသော ဂဝံပတိလည်း ပါသည်။ ရဟန္တာဂဝံပတိထေရ်သည် အတိတ် ဘဝက သထုံပြည်ရှင် သီဟရာဇာ၏ နောင်တော် ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်။-ဆို၏။ ထိုမှ စုတေရာ မဇ္ဈိမဒေသတွင် ဘုရားရှင်၏ တပည့်ရင်းတစ်ဦး ဖြစ်ခဲ့ပြန်သည်။-ဟု ဆိုသည်။ မွန်ရာဇဝင်သမိုင်း အားလုံးကို ရဟန္တာဂဝံပတိကပင် ဟောခဲ့သည်။-ဟု အယူရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဂဝံပတိ အကြောင်း ရေးသားခြင်း၊ ဂဝံပတိကို ကိုးကွယ်ခြင်းတို့သည် ကျန်စစ်သားမင်းကြီးက မွန်တို့အား စည်းရုံးခြင်းတစ်မျိုး ဖြစ်မည်။-ဟု အချို့ ယူဆသည်။^{၆၄}

ကျန်စစ်သား နန်းတည်ရာတွင် ဂဝံပတိအပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာယုံကြည်မှုလည်း ပါသည်။ နတ်နဂါး ကိုးကွယ်မှုလည်း ပါသည်။ အခမ်းအနား အဝဝတွင် ဦးဆောင်ရှေ့ရွက်ပြုနေကြသူ များမှာလည်း ပုဏ္ဏားဟူးရားများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုပုဏ္ဏားဟူးရားတို့က ဗိဿနိုးကို ရှိခိုးသည်။ နဂါးတို့ကို ရှိခိုးသည်။ ငှက်ပျော့ပွဲများ၊ ထမင်းခေါ်ခွက်များဖြင့် ပူဇော်ကြသည်။ နန်းတော် တည်ဆောက်ရာသို့ ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်များလည်း ကြွလာကြသည်။ အရှင်အရဟံက ၄၁၀၈ ပါးသော ရဟန်းတို့ကို ဦးဆောင်၍ ကြွလာသည်။ ပရိတ်မင်္ဂလာများ ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ် ကြသည်။^{၆၅}

ကိုးကွယ်မှုအယူအဆသာ ရောနှောနေသည် မဟုတ်။ လူမျိုးများလည်း ရောနှောနေကြ သည်။ မွန်တို့မှာ နန်းတော်ဆောက်လုပ်ရေးတွင် ဦးဆောင်လုပ်ကိုင်နေသူများ ဖြစ်ဟန်ရှိသည်။ နန်းတော်ဆောက်လုပ်စဉ် ဥပုသ်ရက်များ၌ ရဟန်းတော်များ နန်းတော်တွင်း၌ သီတင်းသုံးလေ့ ရှိရာ၊ ထိုအခမ်းအနားများ၌ မွန်လူမျိုးအကြီးအကဲတို့၏ သားများက ရှေ့တန်း၌ ရှိကြသည်။^{၆၆} ထို့အတူ ပုဏ္ဏားဟူးရားတို့၏ သမီးငယ်များလည်း နေရာပေးခံရသည်။^{၆၇} မြန်မာတို့ကိုမူ ဗိသုကာအဖြစ် တွေ့ရသည်။^{၆၈} ‘ထားလွယ်ကိုင်’ အဖြစ် တွေ့ရသည်။^{၆၉}

လူမျိုးအားလုံးကို တစ်စုတစ်စည်းတည်း တွေ့ရသည်မှာ တေးသီချင်းဆိုသူများစာရင်းတွင် ဖြစ်သည်။ ‘မြန်မာသီချင်း၊ မွန်သီချင်း၊ ပျူသီချင်း၊ မင်သီချင်းများ’ သီဆိုကြကြောင်း ဖော်ပြ ထားသည်။^{၇၀} ‘မင်သီချင်း’ ဆိုသည်မှာ မည်သည့်လူမျိုး တေးသီချင်းဖြစ်မည်ကို အတိအကျ မပြောနိုင်သေး။ မူရင်း မွန်ကျောက်စာတွင် ‘မင်’ဟူသော စာလုံးနောက်၌ စာပျက်နေရာ အသေအချာပြောရန် ခက်သည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေ၊ နန်းတည်ကျောက်စာပါ ဤအချက်များသည် ဂြိုဟ်တုဘဝနာဒိတျဓမ္မ ရာဇာမင်းလက်ထက် တေးဂီတအနုပညာဆိုင်ရာ သက်သေအထောက်အထားများ ဖြစ်သည်။ စာပေ၊ ဂီတ၊ အနုပညာဘက်တွင် အဆင့်မနိမ့်ကြကြောင်း ထင်ရှားသည်။

ကျန်စစ်သားမင်း၏ အခြားမွန်ကျောက်စာများ

ပြည်ရွှေဆံတော်ဘုရားတွင်တွေ့ရသည့် ကျောက်စာများအနက် ကျောက်စာတစ်ချပ်မှာမူ ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက် နှောင်းပိုင်းကျမှ ရေးထိုးခဲ့ခြင်းဖြစ်မည်။-ဟု ယူဆရသည်။ ထိုကျောက်စာတွင် ဂြိုတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်းလက်ထက် အရေးပါသောဆောင်ရွက်ချက်အချို့ကို ဖော်ပြထားသည်။^{၁၂} ဗုဒ္ဓဂါယာတွင် ‘ဂြိုဗဒြာသ်’ကို ပြုပြင်ဆောက်လုပ်ရန် ရတနာများ သင်္ဘောဖြင့်ပို့ဆောင်သည့်အချက် ပါသည်။ ပျက်စီးယိုယွင်း ကွယ်ပျောက်တိမ်မြုပ်သွားသော မြတ်သောပိဋကတ် ၃ပုံကို စုဆောင်းသိမ်းဆည်း သန့်ရှင်းစင်ကြယ်အောင် ပြုလုပ်တော်မူသည့် အချက်လည်း ပါသည်။ စောလီမင်း (ကျေးကုလားမင်း)ထံ ‘ဗုဒ္ဓရတနာ၏ဂုဏ်တော်၊ ဓမ္မရတနာ၏ဂုဏ်တော်၊ သံဃရတနာ၏ဂုဏ်တော်တို့ကို ရွှေပြားပေါ်၌ ဟင်္သာပဒါးဖြင့်’ ရေးသား ပေးပို့သည့်အချက်လည်း ပါသည်။ သာသနာရေးရာဆောင်ရွက်ချက်များ ဖြစ်သည်။ သာသနာ ရေးဆောင်ရွက်ရာတွင် ပဋိပတ္တိစာပေ(ဘာသာရေးစာပေ)များ သန့်ရှင်းအောင်၊ ပြန့်နှံ့အောင် လုပ်ဆောင်လျက် ရှိခဲ့သည်။ ထိုပဋိပတ္တိသာသနာကား သက္ကတ၊ ပါဠိဘာသာများဖြင့် ဖြစ်ပေ လိမ့်မည်။

ဤကျောက်စာတွင် အရေးအသားထူးခြားချက်မှာ ကျောက်စာ၏ရည်ရွယ်ချက်ကို ရှင်းရှင်း လင်းလင်း ဖော်ပြနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကျောက်စာ၏ရည်ရွယ်ချက်မှာလည်း ထိုမင်းလက်ထက် အဦးပိုင်းက ကျောက်စာများနည်းတူ မင်းကြီး၏ဘုန်းတော်၊ ဂုဏ်တော်ကို ပြည်သူများ နှလုံး သွင်းမိအောင် နှိုးဆော်လိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သည်။ ထိုရည်ရွယ်ချက်ကို ထင်ရှားအောင် ရေးရာ၌ အထပ်ထပ် သတိပေးသည့်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသွားသည်။ မင်းကြီး၏ ဆောင်ရွက်ချက် တစ်ရပ် ဖော်ပြပြီးတိုင်း၊ ‘ထိုသို့ပြုလုပ်ရာ၌ အခြားမင်းများ (ထိုမင်းကဲ့သို့) တူသူမရှိ’ ဟူသော စကားကို အထပ်ထပ် သုံးသွားသည်။ စာရေးနည်းအတတ်ပညာ လိမ္မာကျွမ်းကျင်နေမှု သာဓက ဖြစ်သည်။

မွန်မင်စာ

ထိုမင်းလက်ထက် မွန်ဘာသာစာပေကို အုတ်ခွက်၊ စဉ့်ကင်း၊ ကျောက်စာများမှာသာ တွေ့ရသည် မဟုတ်။ မင်စာများမှာလည်း တွေ့နိုင်သေးသည်။ မင်းကြီး၏ ထင်ရှားသော ကောင်းမှု ဘုရားတစ်ဆူမှာ နဂါးရုံဘုရား ဖြစ်သည်။ ‘အပယ်ရတနာ’ အမည်ရှိ မိဖုရားက အပယ်ရတနာစေတီတည်ခဲ့ရာ မဟာယာနအဋ္ဌေအသက် များစွာ တွေ့ရသည်။^{၁၃} မင်းကြီး၏ နဂါးရုံဘုရားတွင်မူ သီဟိုဠ်ထေရဝါဒအမူအရာ များစွာတွေ့ရသည်။ ထိုဘုရားနံရံ၌ ရေးခြယ် ထားသော ဗုဒ္ဓဝင်အဖြစ်အပျက်များ၊ ဇာတကဇာတ်လမ်းများကို အကြောင်းပြုလျက် ထိုသို့ ဆိုမိန့်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ရုပ်ပုံများအောက်တွင်တွေ့ရသော မွန်စာတန်းများမှာ အာနန္ဒာစဉ့်ကင်း စာတန်းများနှင့် မထူးလှ။ ‘မည်သည့်အကြောင်းအရာကိုဖော်ပြသည့် ရုပ်ပုံဖြစ်ကြောင်း’ ရိပ်စားမိရုံ တိုတိုသာဖြစ်သည်။ မည်သည့် ကောင်းမှုမှတ်တမ်း ရေးထိုးသည်ဖြစ်စေ၊ မွန်ဘာသာ ကို လက်မလွှတ်တတ်သည်မှာ မင်းကြီး၏အလေ့အကျင့် ဖြစ်သည်။

mgyoe.com

မင်းကြီးကိုယ်တိုင်က မွန်ဘာသာကို ဤမျှ အားပေးအားမြှောက် ပြုနေသောအခါ ပြည်သူ အများလည်း မင်းကြီး၏နည်းကို လိုက်ခဲ့ပေမည်။ အထူးသဖြင့်ကား သားတော် ရာဇကုမာရ် မင်းသား ဖြစ်သည်။ ထိုသားတော်သည် ဖခင်ကို ကျေးဇူးဆပ်သည့်အနေဖြင့် ဘုရား ၂ဆူ တည်ခဲ့သည်။ တစ်ဆူမှာ ‘မင်းအိုချမ်းသာဘုရား’ ဖြစ်သည်။ တစ်ဆူမှာ ယခုအခါ ‘ဂူပြောက် ကြီး’ဟု ထင်ရှားသောဘုရား ဖြစ်သည်။ ထိုဘုရားများ အတွင်းအပြင်နံရံတို့၌ ရုပ်ပုံများ ရေးဆွဲထားသည်။ ရုပ်ပုံများနှင့်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာကို ပုံများအောက်တွင် မွန်ဘာသာဖြင့် မင်စာ ရေးထားသည်။ ဂူပြောက်ကြီးဘုရားရုပ်ပုံများ၊ မင်စာများသည် ရာဇကုမာရ်မင်းသား၏ ပညာပမာဏကို ထုတ်ဖော်ပြရာ ရောက်နေတော့သည်။

ရာဇကုမာရ်ကိုလည်း ‘စာပေလေ့လာမှု၌ ဝါသနာထုံသော မင်းသားတစ်ပါး’အဖြစ် သူတေသီများ ဆိုမိန့်ကြသည်။^{၂၃} ပြိုကြဲဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်းလက်ထက်က တူးရွင်းတောင်ခြေ အနောက်မြောက်ဘက် မြကန်အနီးတွင် ‘စက္ကူတိုက်’ခေါ် ပိဋကတ်တိုက် ရှိခဲ့သည်။^{၂၄} ထိုပိဋကတ်တိုက်မှာပင် ရာဇကုမာရ်မင်းသားသည် ဆရာတော်၊ သံဃာတော်ကြီးများ၏နည်းနာကို ခံယူလျက် ပညာလေ့လာပွားများခဲ့လိမ့်မည်။-ဟုယူဆကြသည်။^{၂၅} ထိုသို့မှန်းဆနိုင်လောက်အောင် လည်း ‘ဂူပြောက်ကြီးဘုရား မွန်မင်စာများမှာ အကြောင်းအရာ စုံလင်ကျယ်ပြန့်သည်။ ဗုဒ္ဓ ကျမ်းစာလေ့လာမှုတွင် မည်မျှအထိ ခရီးရောက်ခဲ့သည်ကိုလည်း ဤမင်စာများက သက်သေ ထူလျက် ရှိသည်။ မိမိ လေ့လာထားသမျှကို မင်စာရေးသား သရုပ်ဖော်တင်ပြရာတွင်လည်း ရာဇကုမာရ်၏စိတ်ကူးများမှာ ဆန်းဆန်းကြယ်ကြယ် ရှိသည်။

ပသေနဒီကောသလမင်း၏ အစားအသောက်စာရင်းမှာ ပြုံးရွှင်ကြည်နူးဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။ ရဟန္တာကိုပြစ်မှား၍ လိင် အပြောင်းအလဲဖြစ်ပုံမှာ သံဝေဂရစရာ ဖြစ်သည်။ ထိုအတူ ဝိသာခါ အကြောင်း၊ ဇီဝကဆေးဆရာအကြောင်းတို့မှာ အံ့ဩစရာ ဖြစ်သည်။^{၂၆} ပြောစရာများများကို အနည်းအကျဉ်းစီသာ ပြောရသဖြင့် ရသခံစားနိုင်လောက်သည့် အဆင့်အထိကား အကျယ်အပြန့် ဖွဲ့ဖွဲ့နွဲ့နွဲ့ရေးထားနိုင်စွမ်းမရှိ။ သို့သော် အတိုင်းအတာတစ်ရပ်အထိ စာဖတ်သူတို့ ခံစားနိုင်သော အရေးအသားများ ဖြစ်သည်။

ရာဇကုမာရ်၏လေ့လာမှုမှာလည်း ဗုဒ္ဓဝင်ကျမ်းစာများမှာသာ တန်ဖိုးမနေ။ သီဟိုဠ်မဟာ ဝင်ကျမ်းများကိုလည်း လေ့လာလိုက်သေးသည်။ မဟာဝင်ကျမ်းလာ သီဟိုဠ်ရာဇဝင်ဆိုင်ရာ အချက်အလက်အချို့ကို ဤမင်စာများ၌ တွေ့ရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဤဂူပြောက်ကြီးမင်စာများကို အကြောင်းပြုလျက် ပါမောက္ခ ဂျီအိပ်(ချ်)လု(စ်) က ရာဇကုမာရ်ကို ဤသို့ အမျိုးမျိုးသုံးသပ်ပြဖူးသည်။

ဘုရားမှာ ရေးထားသော ရာဇကုမာရ်၏စာအားလုံးမှာ မွန်ဘာသာနှင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် အမူအကျင့်က မွန်အမူအကျင့် မဟုတ်။ 'ဗမာ'ဖြစ်သည်။ ဗမာပညာရှင်များမှာ သက္ကရာဇ်အတိအကျနှင့် ပုံစံစနစ်အတိအကျ ချလုပ်တတ်သည်။ ရှင်သီလဝံသကို နမူနာ ကြည့်ပါ။ ရာဇဝင်ကျော်တွင် အတော်များများက မင်းစဉ်မင်းဆက်ဇယား ဖြစ်သည်။ ရာဇကုမာရ်တွင်လည်း ထိုစိတ်ဓာတ်မျိုး ရှိသည်။ ခမည်းတော်မင်းကြီးလို ဘာသာရေးကို အနက်အနဲ စိတ်ဝင်စားဟန် မရှိ။ အာနန္ဒာဘုရားမှာတွေ့ရသည့် ဆင်းတုတော်များ စိတ်တန်းထားရှိပုံမျိုး ရာဇကုမာရ်ဘုရားတွင် မတွေ့နိုင်။ ပန်းချီရုပ်ပုံ မွန်သမျှသည် ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက်များနှင့်ချည်း ဖြစ်သည်။ အောက်တွင်ရှင်းပြထားသော မင်စာ စာဟန်းကလည်း ပါသေးသည်။ သုတ္တန်အပါအဝင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အနှစ်အသားဖြစ်သော အပိုင်းများကို ချန်ထားသည်။ အဘိဓမ္မာအကြောင်း ရေးစရာရှိလျှင်ပင် အပေါ်ယံ အကြောင်းအရာမျှသာ ဖြစ်သည်။ တရားဓမ္မကို မရေး။ ဝိနည်းတော်အကြောင်း ရေးသည့် အခါတွင်လည်း ရာဇကုမာရ် ဂရုဓမ္မထားသည်မှာ ဝိနည်းတော်များပညတ်ရာ နေပြည်တော်များ ဖြစ်သည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ရာဇကုမာရ်သည် ဘွင်းဘွင်းသမားကြီး ဖြစ်သည်။ အသိပညာကို အကန့်အသတ်မဲ့ရှာဖွေနေသူ ဖြစ်သည်။ သံသယများ၊ အယူသည်းမှုများနှင့် အမှောင်ကျနေသော ရှေးဟောင်းလောကမှ ခွာထွက်၍ တကယ့် သမိုင်းမွန်ထွန်းကားရာ အလင်းလောကသို့ ခရီးသွားလိုသူ ဖြစ်သည်။ ထေရဝါဒစာပေ၊ လောကဓာတ်ပညာ၊ သမိုင်းပညာရပ်တို့ကို နိုင်နင်းအောင်အားထုတ်လျက် မိမိ တတ်သိ ထားသမျှကို ဘုရားတွင် ရှင်းရှင်းလင်း လင်း ပြန်လည်တင်ပြလိုသည်။ ပုံဝတ္ထုဇာတ်လမ်း နှစ်သက်တတ်သော၊ စိတ်မကောင်းစရာများ ကြားထဲကပင် ရယ်မောတတ်သော ဗမာတစ်ယောက်၏စိတ်ဓာတ်များကိုလည်း ရာဇကုမာရ်တွင် တွေ့နိုင်သည်။^{၁၇}

ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ

ဂူပြောက်ကြီးဘုရား အတွင်း၊အပြင်၌ မင်စာစာတန်းများကို မွန်ဘာသာနှင့် ရေးထိုးခဲ့သည် ကား မွန်၏။ သို့သော် ဂူဘုရားတွင်စိုက်ထူသည့် ကျောက်စာတိုင်၌ကား ထိုခေတ်ထိုကာလက အရေးအသား၊ အပြောအဆို ရှိနေခဲ့သော ဘာသာစကား ၄ ရပ်လုံးဖြင့် ရေးထိုးတော့သည်။ ထိုအခါ မြန်မာစာပေသမိုင်းတွင် 'ခုနစ်ရက်စွဲပါသည့် ကျောက်စာများအနက် အစောဆုံး မြန်မာစာ'ဟု အသိအမှတ်ပြုခဲ့ရသော ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ ဖြစ်ပေါ်လာတော့သည်။ ရှေးကမူ ဤကျောက်စာကို ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာဟု မခေါ်။ 'မြစေတီကျောက်စာ'ဟုသာ ခေါ်ဆိုကြ သည်။ ဤကျောက်စာ စတင်တွေ့ရှိရာမှာ မြစေတီပရဝုဏ်တွင်း၌ ဖြစ်သောကြောင့် ဤသို့ ခေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။^{၁၈}

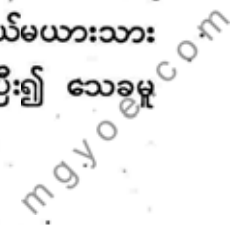
ဤကျောက်စာကို မိုး၍လည်းကောင်း၊ ရှေးအစဉ်အဆက် ပြောဆိုမှတ်သားချက်တို့ကို မိုး၍ လည်းကောင်း၊ ပြိုကြဲဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်းနှင့် သားတော် ရာဇကုမာရ်မင်းသားတို့၏ ဇာတ်လမ်းကို အစဉ်အလာ မြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းများက စိတ်ဝင်စားဖွယ် မှတ်တမ်းတင်တတ်

ကြသည်။ အနော်ရထာမင်းလက်ထက်တွင် မင်းမျက်သင့်၍ ကျန်စစ်သားသည် တိမ်းရှောင်နေခဲ့ရ ဖူးသည်။ ထိုစဉ် မထေရ်တစ်ပါး၏တူမ 'သမ္ဘူလ'ဆိုသူနှင့် ရည်ငံမိကြသည်။ အနော်ရထာမင်း နတ်ရွာစံပြီးနောက် နန်းတော်သို့ ကျန်စစ်သားပြန်ရန် အခွင့်သာချိန်တွင် သမ္ဘူလမှာ ပဋိသန္ဓေ အရင့်အမာနှင့် ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ကျန်စစ်သားက မိမိ၏လက်စွပ်ကို ပေးအပ်လျက်၊ 'သားယောက်ျားဖွားမြင်က ပုဂံနန်းတော်သို့ လိုက်ခဲ့ရန်၊ သမီးမိန်းမဖွားမြင်က လက်စွပ်ကို ထုခဲ့ ရောင်းချ မွေးမြူရန် မှာကြားခဲ့သည်။ သားယောက်ျားဖွားမြင်သဖြင့် သားငယ် ၇နှစ်အရွယ်တွင် ပုဂံနန်းတော်သို့ သမ္ဘူလ လိုက်သွားခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် ကျန်စစ်သားမှာ ပုဂံထီးနန်းကို စိုးစံ လျက်ရှိပြီ။ 'ဂြိုတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာ' ဟူသောအမည်ကို ခံယူလျက် ရှိပြီ။ ထိုမျှမကသေး။ မိမိ၏ ထီးမွေကုန်းမွေကို မြေးတော်အလောင်းစည်သူကို လွှဲအပ်ပေးခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် သားအရင်းဖြစ်သူအား ထီးမွေကုန်းမွေ မပေးနိုင်တော့။ 'ရာဇကုမာရ်' ဟူသောဘွဲ့အမည်နှင့် နယ်မြေအပိုင်စားမျှသာ ပေးနိုင်တော့သည်။ မိခင်ကိုမူ 'တြိလောကဝဋ်သကာ' ဟူသော ဘွဲ့အမည်နှင့် မိဖုရားအရာပေးသည်။ ရာဇကုမာရ်၏မယ်တော်မိဖုရား ကွယ်လွန်သည့်အခါ မိဖုရားပိုင် ကိရိယာတန်ဆာများနှင့် ကျွန် ၃ ရွာကို ရာဇကုမာရ်မင်းသား အမွေဆက်ခံခွင့် ရသည်။ ထီးနန်း မရလင့်ကစား၊ မိမိအား ထိုမျှ သနားချီးမြှင့်သည့်အတွက် ရာဇကုမာရ်မင်းသား များစွာ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်လျက် ရှိပြီ။ မိမိ အမွေဆက်ခံရရှိသော ကိရိယာတန်ဆာများဖြင့် ရွှေဆင်းတုတစ်ဆူ ပြုသည်။ ထိုရွှေဆင်းတုပြုချိန်တွင် ဂြိုတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်းကြီး များစွာ နာမကျန်းလျက် ရှိသည်။ မင်းကြီးထံသွား၍ ရွှေဆင်းတုကို ဆက်ကပ်သည်။ 'ထိုဆင်းတုမှာ မင်းကြီးအတွက် ရည်ညွှန်းသွန်းလုပ်ထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း။' လျှောက်ထားသည်။ မိမိအား အမွေ ဆက်ခံခွင့်ပေးသောကျွန် ၃ ရွာကိုလည်း ဤဘုရားအား မိမိလှူပါကြောင်း။' လျှောက်ထားသည်။ မင်းကြီးက ကြည်ကြည်နူးနူး သာဓုခေါ်သည်။ ကြေကွဲဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုဇာတ်လမ်းပါ အချက်အလက်အားလုံးမှာ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာတွင် ပါသည် မဟုတ်။

ထိုဇာတ်လမ်းပါအချက်အလက်များ အပြည့်အစုံ မပါဝင်လင့်ကစား၊ ရာဇကုမာရ် ကျောက်စာသည် စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ် ကောင်းနေပြီး ဖြစ်သည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာတွင် ရေးထိုးထားသည်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

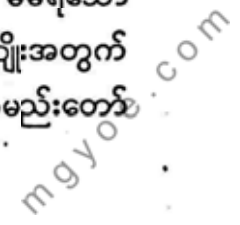
။ ။ ဂြို ။ နမောဗုဒ္ဓာယ။ ဘုရားသခင်သာသနာ အနှစ်တစ်ထောင် ခြောက်ရာနှစ်ဆယ် ရှစ်နှစ် လွန်လေပြီးရကား၊ ဤအရိမဒ္ဒနပူရ်မည်သော ပြည်၌အား။ ဂြိုတြိဘုဝနာဒိတျ ဓမ္မရာဇာမည်သောမင်း ဖြစ်၏။ ထိုမင်း၏ ပယ်မယားတစ်ယောက်သောကား 'တြိလောကဝဋ်သကာဒေဝီ' မည်၏။ ထိုပယ်မယားသားတမူလည်း 'ရာဇကုမာရ်' မည်၏။ ထိုပယ်မင်းက ကျွန်သုံးရွာတည်း ပယ်မယားအား ပေး၏။ ထိုပယ်မယား သေခဲ့ရ ကား။ ထိုပယ်မယားတန်ဆာနှင့် ထိုကျွန်သုံးရွာသောနှင့်တည်း ထိုပယ်မယားသား 'ရာဇကုမာရ်'မည်သောအား မင်း ပေးတုံ၏။ ထိုမင်း အနှစ် ၂၈နှစ် မင်းမူပြီး၍ သေခမူ

နာသရောဋ္ဌတည်း။ ထိုရာဇကုမာရ်မည်သော ပယ်မယားသား မိမိကိုမွေးသော မင်းကြီး ကျေးဇူးအောက်မေ့ရကား၊ ရွှေအတိသော့ ဘုရားသခင်အဆင်းပြု၍ နှပ်လေသရောဋ္ဌတည်း။ ဤသို့ မိန့်၏။ ဤရွှေဘုရားကား၊ ငါ့သခင်အဖို့ အတို့ကျွန် ပြုသောတည်း။ ကျွန်သုံးရွာ အတို့ကျွန် ငါ့သခင်ပေးသောသည်ကား ဤရွှေဘုရား အတို့ကျွန် ပေး၏။ ထိုရောတည်း မင်းနှစ်လိုရကား ကောင်းလျှင်းတည်း ကောင်းလျှင်းတည်း မိန့်၍ သင်ပြီမဟာထေရ်၊ သင်ပြီမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်၊ သင်ပြီသုမေဓပဏ္ဍိတ်၊ သင်ပြီဗြဟ္မပါလ်၊ သင်ပြီဗြဟ္မဒေဝ၊ သင်ပြီသောဏ၊ သင်ပြီသင်္ဃသေနဝရပဏ္ဍိတ်။ ထိုသခင်တို့ အမှောက်တည်း မင်း ရေသွန်း၏။ ထိုပြီးရကား ထိုရာဇကုမာရ်မည်သော ပယ်မယားသား ထိုရွှေဘုရား ထာပနာ၍ ဤရွှေအထွတ်မူသောကူ ပြု၏။ ပြုပြီးရကား ဤကူဘုရား လွှတ်သရောဋ္ဌတည်း၊ သက်မုနလောန်တစ်ရွာ၊ ရပယ်တစ်ရွာ၊ ဟိန်ဗိုတစ်ရွာ။ ဤကျွန်သုံးရွာယူ၍။ ထိုရာဇကုမာရ်မည်သော ပယ်မယားသား ဤကူဘုရားအား ရေသွန်း၍ ဤသို့မိန့်၏။ ဤ ငါ့အမှုကား သဗ္ဗညုတဉာဏ်ပညာရအံ့သော အကြောင်း ဖြစ်စေတည်း။ ငါ့နောင်အား ငါ့သားလည်းကောင်း ငါ့မြေးလည်းကောင်း ငါ့ဆွေလည်းကောင်း သူတစ်ထူးလည်း ကောင်း ဤဘုရားအား ငါ့လှူခဲ့သောကျွန် အနှိပ်အစက်တည်း မူမူကား အရိမေတ္တယျ ဘုရားသခင် အဖူးရစေ။

ဤအကြောင်းကို မြန်မာမျက်နှာဘက်၌ ကြောင်းရေ ၃၉ ကြောင်းဖြင့် ရေးထိုးထားသည်။ ဤကျောက်စာတွင် ပြီတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်း၏ မင်းမဖြစ်မီ သမိုင်းအဖြစ်အပျက်များကို ဖော်ပြထားရာ၊ ရာဇဝင်သမိုင်းကျမ်းများလာ ကျန်စစ်သားမင်းနှင့် တြိလောကဝဋ်သကာဒေဝီ၏ ဇာတ်လမ်းကို လည်းကောင်း၊ ရာဇကုမာရ်မင်းသားအရောက်နှောင်းကာ ထီးနန်းဆက်ခံခွင့် လက် လွှတ်ခဲ့သည့်အချက်ကို လည်းကောင်း ဤကျောက်စာကတစ်ဆင့် စူးစမ်းနိုင်ခွင့်၊ မှန်၊ မမှန် သက်သေထုတ်နိုင်ခွင့် မရှိချေ။ သို့သော် ပြီတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်း၊ တြိလောကဝဋ်သကာ၊ ရာဇကုမာရ်ဟူသော သားအမိ၊ သားအဖ မိသားစု၏ကြည်နူးဖွယ်ဇာတ်လမ်းကိုကား အထင်အရှား မှတ်တမ်းတင်ထားနိုင်သည်။

ပြီတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်းက တြိလောကဝဋ်သကာဒေဝီအပေါ် မြတ်နိုးပုံမှာ ယုံမှား စရာ မရှိ။ ‘မကိုခင်မှ ဥကိုခင်သည်။’ဟူသော ဆိုရိုးစကားတစ်ရပ် မြန်မာတွင် ရှိသည် မဟုတ်လော။ မိခင် ကွယ်လွန်ရာတွင် မိခင်၏အမွေပစ္စည်းများ သားအား ဆက်ခံခွင့်ပေးသည်မှာ ရာဇကုမာရ်သားအမိကို ပြီတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်း ချစ်မြတ်နိုး၍ ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ရာဇကုမာရ်ကလည်း မင်းကြီး မိမိတို့အပေါ် ချစ်မြတ်နိုးသည်ကို ‘ချစ်မြတ်နိုးမှန်း’ သိသည်။ မိမိအပေါ် မင်းကြီးပြုခဲ့ဖူးသော ကျေးဇူးတို့ကို အောက်မေ့တတ်သည်။ ထိုထက်သော်ကား ‘ထိုကျေးဇူးကို မည်သို့တုံ့ပြန်သော် အကောင်းဆုံးဖြစ်မည်။’ကို နားလည်သည်။ မိမိရသော အမွေပစ္စည်းကို မိမိကိုယ်ကျိုးအတွက် သုံးလိုစိတ် မရှိ။ ‘ဖခမည်းတော်အကျိုးအတွက် အသုံးပြုမည်။’ဟု ရှေးဦး ဆင်ခြင်မိမည်။ ကောင်းပြီ။ ‘မည်သို့ အသုံးချသော် ဖခမည်းတော်’

အတွက် အများဆုံးအကျိုးရှိရာသနည်း။ ဤနေရာတွင် ရာဇကုမာရ် လေ့လာဆည်းပူးထားခဲ့သမျှ ဘာသာတရားဆိုင်ရာ ဗဟုသုတတို့သည် ရာဇကုမာရ်၏ဉာဏ်အား၊ စိတ်ကူးအားကို အထောက်အကူပြုပြီး-ဟုဆိုနိုင်သည်။ အဘိဓမ္မာကျမ်းလာ မရဏာသန္တဝိထိဇော၏အရေးပါပုံကို နှလုံးသွင်းမိပြီ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ပညာဘူမိနိဒ္ဒေသ၌လာသော အောက်ပါစကားကို ကြားယောင်မိပြီ။

တစ်ယောက်သောသူအား သေခါနီးကာလ၌ ဆွေမျိုးတို့က

‘အို-ချစ်သား။ သင်၏အကျိုးငှာ ဤဘုရားအား ပူဇော်ခြင်းကို ပြုအပ်၏။ သင့်စိတ်ကို ကြည်ညိုစေလော့။’ဟု ဆို၍၊ ပန်းဆိုင်း၊ ပန်းပွား၊ တံခွန်၊ ကုက္ကားတို့၏အစွမ်းဖြင့် ရူပါရုံကို သော်လည်းကောင်း၊ ဂှပ်၍ ဆောင်ကုန်၏။ တရားဟောသံ၊ အတီးအမှုတ်ပူဇော်ခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် သဒ္ဓါရုံကို သော်လည်းကောင်း၊ ကပ်၍ ဆောင်ကုန်၏။ အခိုးအထုံ အမွှေးနံ့သာ စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဂန္ဓာရုံကို သော်လည်းကောင်း၊ ကပ်၍ ဆောင်ကုန်၏။

‘အို-ချစ်သား။ ဤလျက်ဖွယ်ကို လျက်လော့၊ သင်၏အကျိုးငှာ ပေးလှူအပ်သော လှူဖွယ် ဝတ္ထုတည်း။-ဟုဆို၍၊ ပျားရည်၊ တင်လဲတို့၏အစွမ်းဖြင့် ရသာရုံကို သော်လည်းကောင်း၊ ကပ်၍ဆောင်ကုန်၏။

‘အို-ချစ်သား။ ဤအဝတ်ပုဆိုးကို ထိလော့။ ဤအဝတ်ပုဆိုးသည် သင်၏အကျိုးငှာ လှူအပ်သောဝတ္ထုတည်း။-ဟုဆို၍၊ စိန်တိုင်းဖြစ် ပုဆိုး၊ သောမာရတိုင်းဖြစ် ပုဆိုး စသည် တို့၏အစွမ်းဖြင့် ဖောဋ္ဌဗွာရုံကို သော်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စဒ္ဓါရကပ်၍ ဆောင်ကုန်၏။’^{၁၆}

ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်သည့်အလျောက် သေလွန်ပြီးနောက် အခြားဘဝ ရှိသည်ကိုလည်း ယုံသည်။ အခြားဘဝ ရှိသည့်အလျောက် ဘဝကူးကောင်းဖို့ အရေးကြီးသည်ကိုလည်း ကောင်းစွာ နားလည်သည်။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏ ဘဝကူးကောင်းဖို့တွင် သေအံ့ဆဲဆဲကာလသည်လည်း အရေးပါကြောင်းကို ကောင်းစွာ သဘောပေါက်သည်။ ခမည်းတော်မင်းကြီးလည်း အိုမင်းမစွမ်း ရှိပြီ။ ထိုမျှမက နာမကျန်းပင်ဖြစ်လျက် ရှိပြီ။ မင်းကြီးအား လောကုတ္တရာနည်းဖြင့် ကျေးဇူးတုံ့ပြန်ခြင်းသည် အကောင်းဆုံး ဖြစ်ရာသည်။ လောကုတ္တရာနည်းတွင်လည်း ရှေးအစဉ်အဆက်ကပင် တွင်ကျယ်ခဲ့လျက် မင်းကြီးကိုယ်တိုင်လည်း စိတ်ဝင်တစားရှိလှသော ဘုရားဆင်းတု သွန်းလုပ်ခြင်းသည်ပင် အကောင်းဆုံး ဖြစ်ရာသည်။

ဤသို့ မိမိဉာဏ်ဖြင့် စေ့စေ့စပ်စပ်ဆင်ခြင်လျက် အသင့်လျော်ဆုံး ကျေးဇူးတုံ့ပြန်နည်းကို တွေးမိခဲ့ပေလိမ့်မည်။ ထိုသို့ တွေးမိသည့်အတိုင်းလည်း အမွေပစ္စည်းတို့ကို စွန့်၍ ရွှေဆင်းတု ပြုသည်။ ရွှေဆင်းတုပြုပြီးနောက် မင်းကြီးရှိရာသို့ ယူဆောင်သွားသည်။ ထိုစဉ်တွင် မင်းကြီးကား အသည်းအသန် နာမကျန်းဖြစ်လျက် ရှိပြီ။ ‘ထိုရွှေဆင်းတုသည် မိမိအတွက် အမွေပစ္စည်းတို့ကို စွန့်၍ သွန်းလုပ်ထားကြောင်း။’ သားရာဇကုမာရ်က လျှောက်ထားလာသောအခါ၌ မင်းကြီးရင်၌ မည်သို့ ရှိပါမည်နည်း။ ‘မိမိအား မင်းကြီးပေးအပ်သော ကျွန်ုပ်တို့ကို ဤရွှေဘုရားအား လှူဒါန်းပါသည်။-ဟု လျှောက်ထားသောအခါ၌ မည်သို့ခံစားရပါမည်နည်း။ သား၏အလိမ္မာ ပန်းရွှေပြည်စာအုပ်တိုက်

အတွက်လည်းကောင်း၊ မိမိအပေါ် ချစ်ခြင်းအတွက်လည်းကောင်း၊ သွန်းသစ်စဆင်းတုတော် တစ်ဆူကို ' ဖူးမြော်လိုက်ရသည့်အတွက် လည်းကောင်း ကြည်နူးခြင်း များစွာဖြစ်မိပေလိမ့်မည်။ ထိုအခါ မင်းကြီး၏ သာဓုသံသည်လည်း အခါတစ်ပါးနှင့်မတူ ထူးခြားနေခဲ့ပါလိမ့်မည်။ ရာဇကုမာရ်၏နား၌ စွဲထင်နေခဲ့မည်မှာ သေချာသည်။ ထိုကြောင့်လည်း မင်းကြီး၏ သာဓုသံကို ဤကျောက်စာ၌ မမေ့မချန် ရှေးထိုးမှတ်တမ်းတင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ရာသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာမင်္ဂလာတရားတော်၌ 'ကျေးဇူးသိတတ်ခြင်း'သည် မင်္ဂလာတစ်ပါး ဖြစ်သည်။ မြန်မာစာပေသမိုင်းသည် ယခုကဲ့သို့ ကျေးဇူးသိတတ်ခြင်း၊ ကျေးဇူးတုံ့ပြန်ခြင်းနှင့် စသောကြောင့် 'အစကောင်းသော မြန်မာစာပေသမိုင်း'ဟု ဆိုစမှတ်ပြုကြသည်။ 'အစကောင်းသည်'ဟု ဆိုလည်း ဆိုလောက်သည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာသည် ဝိသေသလက္ခဏာများစွာ ဆောင်သော ကျောက်စာတစ်ချပ် ဖြစ်သည်။ ထို ဝိသေသလက္ခဏာများအနက် ဤကျောက်စာမှတစ်ဆင့် ထိုခေတ် ထိုအခါက ထွန်းကားခဲ့သော ဘာသာစာပေတို့အကြောင်း မှန်းဆခွင့် ရနိုင်ခြင်း သည်လည်း လက္ခဏာကောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။

ပါဠိဘာသာ

'သက္ကတနှင့် ပါဠိစာပေတို့မှာ ထိုခေတ်က ကိုးကွယ်မှုနှင့်ဆက်စပ်၍ ထွန်းကားခဲ့သော စာပေများ ဖြစ်ကြောင်း။' ဆိုခဲ့ပြီ။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ ၄မျက်နှာရှိ ဘာသာစကားတိုင်းမှာပင် သက္ကတ၏အရိပ်အငွေ့ကို တွေ့နေရဆဲ ဖြစ်သည်။ 'ကျက်သရေမင်္ဂလာအပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံပါစေ။' ဟူသောအဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ရှေးဦးစွာ ဆန္ဒပြုစကား ဆိုရာမှာပင် 'ဂြီ'ဟု အစချီထားသည်။ ဂါထာမန္တန်များ ရွတ်ဖတ်လေ့ရှိသည့် ဗြဟ္မဏပုဏ္ဏားတို့၏ သြဇာသက်ရောက်မှု ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။

ထို့အတူ 'ပညာ'ကို စာလုံးပေါင်းရာ၌လည်း မြန်မာဘာသာ၊ ပျူဘာသာတို့တွင် သက္ကတ ဟန်နှင့် စာလုံးပေါင်းကြသည်။^{၆၀} မွန်ဘာသာတွင်မူ 'ပညာ'ဟူသောဝေါဟာရအစား 'ညာန်'^{၆၁} ကိုသာ သုံးသည်။ ပါဠိဘာသာကျောက်စာ၌လည်း ပညာအစား "ပတိဝေဓာယ"ဟု သုံးသည်။

သက္ကတ၏သြဇာသည် ပါဠိဘာသာစာပေနှင့် နှိုင်းစာလျှင် ထိုခေတ်ကပင် လျော့ပါးစပြုပြီ။^{၆၂} သက္ကတစာပေသည် ပညာရပ်သုံး စကား၊ စာတတ်ပေတတ်တို့ အခါအားလျော်စွာ သုံးနှုန်းသောစကား အဖြစ်သာ ရပ်တည်ခဲ့ဟန် ရှိသည်။ ပါဠိဘာသာ တတ်မြောက်ကျွမ်းကျင်သူမှာမူ အရေအတွက် အတန်များများ ရှိခဲ့ပေမည်။ ဗုဒ္ဓစာပေများမှာ ပါဠိဘာသာနှင့်ရှိရာ ပါဠိဘာသာကို ဦးစားပေးလေ့လာကြရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ခေတ်ဦး ဂူဘုရားနံရံများရှိ ဘာသာရေးဆိုင်ရာအကြောင်း အရာများမှာ ပါဠိဘာသာကျမ်းဂန်များ မလေ့လာမဖတ်မှတ်ဘဲ သိနိုင်ရန် ခက်ခဲသောအကြောင်းရပ်များ ဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် ဤပုဂံခေတ်ဦးမှာပင် မြန်မာနိုင်ငံဖြစ် အစောဆုံးပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းလည်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့သေးသည်။ ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက် နန္ဒာဂူအနီး နန္ဒာကျောင်းတိုက်နေ ရှင်ဓမ္မသေနာပတိ စီရင်သော ကာရိကာသဒ္ဒါကျမ်းနှင့် ကာရိကာဒီကာကျမ်းများ ဖြစ်သည်။^{၆၃} ထို့ကြောင့်

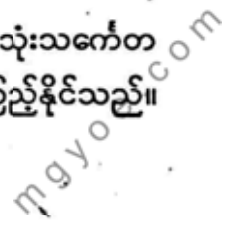

ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ ပါဠိစာပေအဆင့်အတန်းကို သံသယပွားရန် မလိုပေ။ “ဂါထာများသည် သဒ္ဒါ နည်းလည်း လှ၊ ဆန်းဂိုဏ်းလည်း ကျသောဂါထာများချည်း ဖြစ်ပေသည်။” ဟု ချီးမွမ်းကြရသည်။^{၆၄}

ပျူဘာသာ

ရာဇကုမာရ်ပျူကျောက်စာသည် ပျူစာပေလေ့လာရေးတွင် အရေးပါလှသည်။ ပျူဘာသာ စာပေသည် ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာနောက်တွင် တိမ်ကောခဲ့ပြီဖြစ်ရာ၊ ပျူစာများ တွေ့ရှိချိန်တွင် အဓိပ္ပာယ်ဖော်ထုတ်ရန် အခက်အခဲရှိခဲ့သည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာတွင် ဘာသာ ၄ မျိုး အသုံးပြုထားသော်လည်း အကြောင်းအရာမှာ အတူတူဖြစ်၍သာ၊ အဓိပ္ပာယ် ဖော်ထုတ်နိုင်ပြီးသော ပါဠိ၊ မြန်မာ၊ မွန် ဘာသာစကားများကို အခြေခံလျက် ရာဇကုမာရ်ပျူကျောက်စာကို အနက် ဖွင့်နိုင်ခဲ့ကြသည်။^{၆၅}

‘မြန်မာစာရေးနည်းစနစ်ကို ‘ဝဏ္ဏရေးနည်းစနစ်’ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် ဆိုနိုင်ကြောင်း။’ ပညာရှင်တို့ ဆိုသည်။^{၆၆} ပျူစာရေးနည်းစနစ်မှာလည်း ဝဏ္ဏရေးနည်းစနစ် ဖြစ်သည်။ သို့သော် အသုံးတွင်သော ဗျည်းများ၊ ဗျည်းတွဲများ သရသင်္ကေတများမှာ မြန်မာနှင့် မတူ။ မြန်မာတွင် မသုံးသော ‘ပ’ , ‘ဋ’ စသောဗျည်းများ ပျူအရေးအသားတွင် သုံးသည်။ မျက်မှောက်ခေတ် မြန်မာတွင် မတွေ့ရသော ပ နှင့် ဋ (ပ), ဇ နှင့် ရ (ဇ), တ နှင့် ရ (တ), ဟ နှင့် ရ (ဟ), ဗျည်းတွဲပုံမျိုးကို ပျူဘာသာတွင် တွေ့နိုင်သည်။ အခြေခံသရသင်္ကေတများတွင် မျက်မှောက်ခေတ်မြန်မာ၌လည်း တွေ့ရသည့် အော(ဒေါ), အိ(ဗိ), အု(ဂု) , အေ(သေ) , အဲ(ဆဲ) တို့ကို တွေ့ရသည်။ ‘အာ’သရအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်သော ‘မယး’ (မယား) ဟူသော အရေးကိုကား တွေ့ရသည်။ သို့သော် ‘ရေးချ’ကို အသုံးပြုရေးသားထားခြင်း မတွေ့ရသည်မှာ ထူးခြားသည်။ ထို့ပြင် မြန်မာတွင် ငသတ်, နသတ် စသည်တို့ဖြင့်ရေးလေ့ရှိသော နှာသံပါ သရကို သေးသေးတင် (နိဂ္ဂဟိတ်)ဖြင့်သာ တွေ့နိုင်သည်။ ‘မံး’, ‘ယံ’ စသည်တို့၌ လည်းကောင်း၊ လုံးကြီးတင်နှင့် တွဲဖက်လျက် ‘တိ’, ‘ရိ’ စသည်တို့၌လည်းကောင်း တွေ့နိုင် သည်။ ထို့အတူ မြန်မာဘာသာ စာပေအရေးအသား၌ တွေ့နိုင်သည့် ကသတ်, စသတ်, တသတ်, ပသတ် ကဲ့သို့သော ရပ်သံပါ သရသင်္ကေတများကိုလည်း ပျူရေးနည်းတွင် မတွေ့ရပေ။ သို့သော် ခေတ်ဦးမြန်မာစာအရေးအသားတွင် မတွေ့နိုင်သည့် ‘အသံနိမ့်မြင့် သင်္ကေတ’ဟုယူဆနိုင်သော သင်္ကေတများကို ပျူစာတွင် တွေ့ရသည်။ ‘အသံနိမ့်မြင့်သင်္ကေတ’ ဟူသည်မှာ မြန်မာစာအရေးအသား၌ အသုံးပြုသည့် အောက်ကမြစ်(-), ဝိသဇ္ဇနီ(-) သင်္ကေတမျိုးကို ဆိုလိုသည်။ အောက်ကမြစ်ကဲ့သို့သော သင်္ကေတမျိုးကို ‘ဒထဂဒ’^{၆၇}, ‘မိတဒ’^{၆၈}, ‘ယံမံးဗုမ’^{၆၉} စသည်တို့၌ တွေ့နိုင်သည်။ ဝိသဇ္ဇနီကို ‘မိးပံးတေး’^{၇၀}, ‘မံးမယးဥသး’^{၇၁} စသည်တို့၌ တွေ့နိုင်သည်။ မြန်မာထက်ထူးသည်မှာ ဗိန္ဒု ၃ ခုသုံးသင်္ကေတ များ တွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ‘မိးဩမိး’^{၇၂}, ‘မိးသိ’^{၇၃}, ‘ဒိဆိး’^{၇၄} စသည်တို့ကို ကြည့်နိုင်သည်။

ဤအချက်ကိုထောက်လျှင် ပျူဘာသာသည် မြန်မာဘာသာနည်းတူ 'အသံနိမ့်မြင့်, တက်ကျ
ဘာသာ' ဖြစ်သည်ကို လည်းကောင်း၊ ယခုခေတ် မြန်မာဘာသာထက် အသံနိမ့်မြင့်, အတက်အကျ
အရေအတွက် ပိုကောင်းပိုဖွယ်ရာ ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း နားလည်နိုင်သည်။

ရာဇကုမာရ်ပျူကျောက်စာကား စာရေးနည်းစနစ်သာ ထူးခြားသည် မဟုတ်။ သဒ္ဒါစနစ်
လည်း မြန်မာဘာသာနှင့် ကွဲပြားလျက် ရှိသည်။ 'သဒ္ဒါစနစ်' ဆိုသည်မှာ ယခုအထိ ပျူဘာသာ
ဆိုင်ရာပညာရှင်များ ဖတ်ရှုတွေ့ရှိထားသည့်အချက်များကို အခြေခံလျက် လေ့လာရရှိသော သဒ္ဒါ
စနစ်ကို ဆိုလိုသည်။ သာဓကအဖြစ် ဝါကျ ၂ ခုကို ကြည့်ကြမည်။ အောက်တွင် ပုဒ်များကို
ပျူကျောက်စာ၌ ပါသည့်အတိုင်း စီထားသည်။

၁။ အကြင်တိုင်းပြည် အရိမဒ္ဒနပူရ အမည် ဖြစ်သည်။^{၇၅}

၂။ သိရိတြိဘုဝနဒိတျဓမ္မရာဇ ဖြစ်သည် အမည်။^{၇၆}

- 'ဝါကျ' တွင် ကြိယာဖြင့် အဆုံးသတ်၍၊ 'ဝါကျ' တွင် နာမ်ဖြင့် အဆုံးသတ်ထားသည်။
'ဝါကျ' အမျိုးအစားက အများစု ဖြစ်သည်။ မြန်မာဝါကျဖွဲ့ပုံနှင့် နီးစပ်သည်မှာ အမှတ်၁
ဝါကျမျိုး ဖြစ်သည်။ မြန်မာဝါကျဖွဲ့ပုံစနစ်နှင့် မတူသော ဝါကျဖွဲ့ပုံများ တွေ့ရသည်မှာ အနေ
နီးခဲ့သော၊ သို့မဟုတ် အရှိန်အဝါကြီးခဲ့သော မွန်တို့၏ဘာသာစာပေ သြဇာလွှမ်းမိုးမှုကြောင့်
ဖြစ်ကောင်းဖြစ်မည်။

ပျူဘာသာလေ့လာရေး တန်ဆိုင်နေသည်မှာ အချိန်ကာလ ကြာမြင့်ခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။
ပျူဘာသာနှင့်သက်ဆိုင်သည့် နောက်တွေ့အထောက်အထားများလည်း မများလှသေး။ ပျူဘာသာ
သဒ္ဒါနှင့် ပတ်သက်၍ အကျယ်တဝင့် ရေးသားရန်မှာ စောသေးသည်။ ယခုအထိ အနက်
အဓိပ္ပာယ် ဖော်ထုတ်ပြီး ပျူဝေါဟာရများနှင့် ပတ်သက်၍ပင် စဉ်းစားဖွယ်ရာ များစွာရှိနေသေး
သည်။ သာဓကအဖြစ် ကြောင်းရေ ၈ တွင် ပါသော 'ဟိဉ္ဇုမ္မုဋ္ဌုရေား' ဟူသော စကားစု အနက်
ဖွင့်ပုံကို ကြည့်နိုင်သည်။

ဟိ= သေ

ဉ= ၏

မ္မု= မည်တော့

ဋ္ဌု= လှ

ရော= အခါ

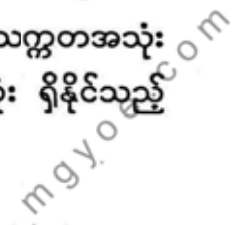
စုပေါင်းဆက်စပ်လျက် ‘သေ၏မည်တော့လှအခါ’ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သည်။” ထိုတွင် စဉ်းစားဖွယ်ရှိသည်မှာ ထိုခေတ်အခါက မြန်မာဘာသာစကားတွင်ပင် ‘မည်’ , ‘တော့’ဟူသော ကြိယာပစ္စည်းစကားများ မတွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုစကားနှင့် ထပ်တူကျသည့် ခေတ်သုံးမြန်မာ စကားမှာ ‘သေမတော့လောက်’ ဖြစ်သည်။ ခေတ်ဦးပျူများ၊ မြန်မာများ ထိုအသုံးမျိုး သုံးနှုန်း ခဲ့ခြင်း ရှိနိုင်၊မရှိနိုင် ဆုံးဖြတ်ပြောဆိုရန် ခက်ခဲလှသည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာတွင် တွေ့ရ သည့် ပျူဝေါဟာရအရေအတွက်မှာလည်း ပါဠိ၊သက္ကတ မွေးစားစကားလုံးများကို ထည့်သွင်း ရေတွက်မှ ၁၀၀ ကျော်သာရှိရာ၊ ယခုထက် အထောက်အထားများများ တွေ့ရှိသည့်အခါ ထပ်ဆင့်တိုက်ဆိုင်လေ့လာရန် လိုပေဦးမည်။

သို့သော် ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ ပျူဝေါဟာရများကို ထောက်ရှုလျက် အခိုင်အမာပြောဆို နိုင်သော အချက်အချို့ ရှိသည်။ တစ်ချက်မှာ မွန်တို့နှင့် အနေနီးစပ်ခဲ့သည့်အလျောက် မွန်ဘာသာစကားဩဇာ မကင်းသည့်အချက် ဖြစ်သည်။ ရွှေဘုရားကို ‘ဗူဇေ’ဟုရေးရာ၊ ရွှေကို ပျူလို ‘ထ’ဟု ခေါ်ဆိုသည်မှာ ထင်ရှားသည်။” မွန်ဘာသာ ‘ထရ်’ဟူသောစကားကို မွေးစား ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ အခြားတစ်ချက်မှာ ပါဠိ၊သက္ကတ ဩဇာခံရခြင်း ဖြစ်သည်။ အချို့ စာလုံးပေါင်းများ၌ ပါဠိဟန်ကို ယူ၍၊ အချို့စာလုံးပေါင်းများ၌ သက္ကတဟန်ကို ယူသည်။ အထူးခြားဆုံးကား ကျောက်စာ အစချီစကားကို စာလုံးပေါင်းရာတွင် ဖြစ်သည်။ ပါဠိ၊ မွန်၊ မြန်မာတို့တွင် “ဂြို” ဟု သက္ကတဟန်ကို ယူလျက် စာလုံးပေါင်းလင့်ကစား၊ ပျူကျောက်စာ တွင်သာ ‘သိရိ’ဟူ၍ ပါဠိဟန်ဖြင့် စာလုံးပေါင်းသည်။ သို့သော် ‘ဆင်းတုရပ်တု’ဟု အဓိပ္ပါယ်ဆောင်သောစကားကို ပါဠိဟန်အတိုင်း ‘ပဋိမာ’ဟု မရေး။ သက္ကတရေးနည်းကို ယူ၍ ‘ဗြဒိမ’^{၇၉}ဟု ရေးသည်။ ပျူဘာသာသည်လည်း နီးစပ်ရာ မွန်၊ ပါဠိ၊ သက္ကတဘာသာစကား များ၏ အရိပ်ထိုးခြင်း ခံခဲ့ရလေသည်။

မွန်ဘာသာ

ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာသုံးဘာသာစကားများအနက် မွန်ဘာသာသည် ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ထိပ်တန်းသို့ ရောက်ရှိနေပြီးဘာသာစကား ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် အကြောင်းအရာတူကို ရေးလင့်ကစား၊ မြန်မာစာနှင့် စာလျှင် စာလုံးပေါင်းစနစ် များစွာ တည်ငြိမ်လျက်ရှိသည်။ ကျန်စစ်သားမင်းကျောက်စာကြီးများမှာပင် ရေးထုံး မတည်ငြိမ်သည်ကို အနည်းအကျဉ်းတွေ့နိုင် သေးသည်။ ‘ဒုံဟိစ်၊ ဒုမ်ဟိစ်’၊ ‘ကေလ်၊ ကိလ်’တို့ကို ပုံသေမထားဘဲ အလျဉ်းသင့်သလို စာလုံးပေါင်းခဲ့ကြသည်။ ရာဇကုမာရ်မွန်ကျောက်စာတွင် ထိုအားနည်းချက်မျိုး မရှိ။ စာကြောင်း ရေမှာ ၃၃ ကြောင်းမျှသာရှိသောကြောင့် ထိုအားနည်းချက်မျိုး မတွေ့ရခြင်းလည်း ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ထို့ပြင် မွန်ဘာသာဘက်တွင် ပျူဘာသာ၊မြန်မာဘာသာတို့နည်းတူ ပါဠိ၊သက္ကတအသုံး အနှုန်းများ ပါဝင်သည်။ ဘာသာစကားတွင် အခြေခံကျလျက် မိမိဘာသာရင်းအသုံး ရှိနိုင်သည့်

‘သေဆုံးသည်’ဆိုသောစကားကိုပင် ပါဠိဘာသာမှ ‘စုတိ’ကို ယူငင်သုံးနှုန်းသည်။ အထွတ်အမြတ်ထားအပ်သော ပါဠိဘာသာအသုံးကို ယူ၍ ယဉ်ကျေးဖွယ်ရာအောင် အားထုတ်ခြင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

ထူးခြားသောအသုံးတစ်ရပ်မှာ ‘ရံပေါအ်’ဟူသောစကား ဖြစ်သည်။ ထိုစကားကို ရာဇကုမာရ်မြန်ကျောက်စာ စတင် အနက်ကြံဆသူ ဒေါက်တာဘလက်ဒင်က ‘ထောက်ပံ့’ဟူ၍ အနက်ဖွင့်ဆို၏။ ဦးဖေမောင်တင်က ‘အဖို့’ဟု အနက်ဖွင့်ဆို၏။ ပါဠိဘာသာကျောက်စာတွင် ထိုစကားနေရာ၌ ‘ဘာဂံ’ ဟု ရေးထိုးထားရာ ‘အဖို့’ ဟူသောအနက်ကို ထောက်ခံသကဲ့သို့ ရှိ၏။^{၁၀} ထိုသို့ ‘ရံပေါအ်’ဟူသောစကား၏အနက်ကို မြန်မာဘာသာ ‘အဖို့’ဟူသောစကားနှင့် ယှဉ်စပ်စဉ်းစားရာမှ ပေါ်ထွက်လာသဖြင့်၊ ‘အခြားနေရာတို့၌လည်း မြန်မာဩဇာ မကင်းရာ။’ဟု ဦးဖေမောင်တင်က ကောက်ချက်ချသည်။^{၁၁}

မှန်၏။ မြန်မာဘာသာစကားဩဇာ မွန်ဘာသာသို့ သက်ရောက်ပုံကို ဝါကျဖွဲ့ထုံး၌ ပိုမို စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာများ တွေ့နိုင်သည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာမတိုင်မီ ကျန်စစ်သားမင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိ ကျောက်စာတွင် ‘ဇေး သွယ် ဂူသွိုင် ဂြီတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇ’^{၁၂}ဟုလည်းကောင်း၊ ‘တလေယ် သွယ် ဂူသွိုင်ဂြီတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇ’^{၁၃}ဟုလည်းကောင်း ရေးသည်။ မွန်ဘာသာစကားတွင် တွေ့ရတတ်သော ဝါကျဖွဲ့ရိုးဖွဲ့စဉ်အတိုင်း ဖြစ်သည်။ ထိုဝါကျ ၂ခုပါ စကားတို့ကို အထားအသို အစဉ်အတိုင်း မြန်မာလို ပြန်ဆိုကြည့်လျှင် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

- ၁။ သူ ဖြစ်မည် ဂြီတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇမင်းမြတ်။
- ၂။ ငါ့ရှင် ဖြစ်မည် ဂြီတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇမင်းမြတ်။

မွန်ဘာသာ ဝါကျဖွဲ့ထုံးစနစ်အတိုင်း ကတ္တား၊ ကြိယာ၊ ကံတို့ကို စီစဉ်ရေးဖွဲ့ထားသည်။ ဖြစ်ခြင်းပြကြိယာ ဒသ်(ဖြစ်) ဟူသောပုဒ်သည် မည်သည်မည်သူဖြစ်ကြောင်းပြ နာမ်ပုဒ်၏ ရှေ့၌ နေကြောင်း သတိပြုသင့်သည်။ ရာဇကုမာရ်မတိုင်မီ ကျောက်စာတို့တွင် ဤဝါကျဖွဲ့ပုံစနစ်ကိုသာ သုံးကြောင်း သာဓကများစွာ ရှိသည်။^{၁၄} သို့သော် ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ၌မူ

ဂူသွိုင်ဂူကတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇ ဒသ်
ဂူကတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇမင်းမြတ် ဖြစ်၏

-ဟုရေးသည်။ ကြိယာဖြင့် ဝါကျအဆုံးသတ်သည်မှာ မြန်မာဝါကျ၏ဓလေ့ ဖြစ်သည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ၌ ဤသို့ မြန်မာဝါကျဖွဲ့ထုံးအတိုင်း မွန်ဝါကျဖွဲ့ထားသည်မှာ ‘မွန်ဘာသာ စကား၌ မြန်မာဘာသာစကားဩဇာ သက်ရောက်စ ပြုခြင်း။’ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ကြိယာ အဆုံးသတ်ဝါကျကို

ရာဇကုမာရ် ဣမောဏ်^{၅၅}

ရာဇကုမာရ် မည်၏

-ဟု ရေးရာ၌လည်း တွေ့နိုင်သည်။

ရာဇကုမာရ် ၄ မျက်နှာ ၄ ဘာသာကျောက်စာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သုတေသီများ စိတ်ဝင်တစားရှိခဲ့သည့် အချက်တစ်ရပ်မှာ 'ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာပါ အကြောင်းအရာတို့ကို မည်သည့်ဘာသာစကားဖြင့် အဦးဆုံး စီကုံးခဲ့သနည်း။' ဆိုသောအချက် ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်ကို ဆင်ခြင်ရာ၌ဆိုခဲ့သည့် မွန်ဘာသာမျက်နှာက မြန်မာဘာသာအရိပ်အငွေ့များကို ထည့်သွင်းဆင်ခြင်ကြသည်။ ထိုနောက် 'မြန်မာဘာသာသည် မူလဘာသာဖြစ်၍ နောင်မှ ကျန်ဘာသာများသို့ ဘာသာပြန်ဆိုရေးထိုးခြင်း ဖြစ်မည်။' ဟု သဘောရကြသည်။^{၅၆}

မြန်မာဘာသာ

သက္ကရာဇ်နှင့်တကွ တွေ့နိုင်သော ကျောက်စာများအနက် အစောဆုံးဖြစ်သည့်အလျောက် ရာဇကုမာရ်မြန်မာကျောက်စာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သုတေသီအများကပင် စိတ်ဝင်တစားဆွေးနွေးသုံးသပ်ကြသည်။ ကျောက်စာ နောက်ခံဇာတ်လမ်း၏ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းမှု၊ ကျောက်စာပါ အကြောင်းအရာ၏ ကြည်နူးဖွယ်ကောင်းမှု စသောအကြောင်းများကိုလည်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြသည်။ ယင်းတို့အနက် ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ အရေးအသားပုံစံ စနစ်ကျပုံကို အင်္ဂါ ၄ ရပ်ဖြင့် ညှိလျက် ထုတ်ဖော်ဆွေးနွေးထားသည်မှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည်။

ပထမအင်္ဂါရပ်မှာ ဆိုလိုသည့်ပဓာနအချက် ပါရှိမှုဖြစ်သည်။ ဆင်းတုဌာပနာသော ဂူဘုရားတည်၍ ကျွန်ုပ်တို့အလှူသော အချက်ကို အထင်အရှားဖော်ပြထားသည်။

ဒုတိယအင်္ဂါရပ်မှာ ထိုအချက်သို့ ရောက်အောင် တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် ဖော်ထုတ်ရေးသားတတ်မှု ဖြစ်သည်။ ပြီတြိဘူဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်း နန်းတက်သည်မှစ၍ မင်းကြီး၊ မိဖုရားနှင့် သားရာဇကုမာရ်တို့၏ ဥပဋ္ဌာန်ဆိုင်ဇာတ်လမ်း၊ မင်းကြီးကျေးဇူးကို သိရှိအောက်မေ့တတ်သော ရာဇကုမာရ်က ကျေးဇူးဆပ်သည့်အကြောင်းအရာ စသည်တို့ကို အဆင်ပြေပြေ ဖွဲ့စည်းရေးသားထားသည်။

တတိယအင်္ဂါရပ်မှာ စကားလုံးများ အဓိပ္ပာယ်ပေါ်လွင်မှု ဖြစ်သည်။ နားလည်ရခက်သော စကားလုံးများ မပါ။ သိလွယ်သည်။

စတုတ္ထအင်္ဂါရပ်မှာ အပိုဒ်များ၊ ဝါကျများ အထားအသို ပြေပြစ်ရှင်းလင်းမှု ဖြစ်သည်။

ဤသို့ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ အကြောင်းအရာဖွဲ့စည်းပုံကို သုံးသပ်လျက်၊ '၁၂ရာစုအမြင်နှင့်ကြည့်ကြည့်၊ ၂၀ရာစုအမြင်နှင့်ရှုရှု ပုံစနစ်ကျသော စကားပြေဖြစ်ကြောင်း။' ဒေါက်တာလှဘေက ကောက်ချက်ချထားသည်။^{၅၇}

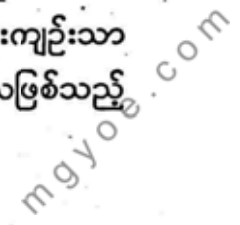
နောင်ထွန်းပေါ်လာမည့် ပုဂံကျောက်စာတို့တွင် ဤကျောက်စာသည် ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ သဖွယ်ဖြစ်နေရာ ထိုအင်္ဂါရပ်များနှင့်ညီညွတ်ပုံကို အသေးစိတ်ဖော်ပြသင့်ပေလိမ့်မည်။

ရာဇကုမာရ် ကျောက်စာရေးထိုးရာတွင် ပဓာနအချက်မှာ မည်သည့်အချက် ဖြစ်မည်ကို ထပ်ဆင့်စဉ်းစားနိုင်သေးသည်။ ဘုရား၊ ဂူ၊ ကျောင်းများဆောက်၍ ရှေးခေတ်က ကျောက်စာရေးထိုးကြရာတွင် ကျောက်စာရှင်တို့၏ ပဓာနရည်ရွယ်ချက်မှာ ‘မိမိတို့၏ကုသိုလ်ဒါန အရည်တည်တံ့ခိုင်မြဲရေး’ ဖြစ်သည်။ မိမိကောင်းမှုပစ္စည်းကို စောင့်ရှောက်လိုသူတို့ ဆက်လက် စောင့်ရှောက်ချင်အောင်၊ ထိပါးပျက်ဆီးလိုသူတို့ ထိပါးပျက်ဆီးခြင်းမပြုပုံအောင် မှတ်တမ်းအခိုင်အမာထားကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာတွင် ထိုရည်ရွယ်ချက်သည် ပဓာနရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သည်။ ‘ငါလူ့ခဲသောကျွန် အနှိပ်အစက်တည်းမူမူကား အရိမေတ္တယျဘုရားသခင် အဖူးရစေ။’ ဟူသော ကျောက်စာနိဂုံး ကျိန်စာသည် ကျောက်စာရေးထိုးခြင်းအကြောင်းရင်းကို ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဤကျောက်စာရေးထိုးသည့် ပဓာနရည်ရွယ်ချက်မှာ ပေါ်လွင်သည်။

ထိုရည်ရွယ်ချက်ရောက်အောင် ပို့ဆောင်ရာတွင် ပို့ဆောင်ပုံအမျိုးမျိုးရှိနိုင်သည်။ ကုသိုလ်ဒါနကို ပျက်ဆီးလျှင် ပျက်ဆီးသည့် အကျိုးယုတ်နိုင်ပုံကို ဖော်ပြ၍ ခြောက်လှန့်ရေးသားနိုင်သည်။ ကုသိုလ်ဒါနကို ထောက်ပံ့လျှင် အကျိုးကျေးဇူးများပုံကို ဖော်ပြ၍ စေတနာ သဒ္ဓါတရား နိုးကြားလာအောင် နှိုးဆော်ရေးသားနိုင်သည်။ သို့သော် ရာဇကုမာရ်ပို့ဆောင်နည်းမှာ တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ မိမိ၏ကုသိုလ်ဒါနဇာတ်လမ်းကို ကြည်ညိုဖွယ်ကောင်းအောင် ဖော်ပြသည်။ ချုံသင့်သည့်နေရာတွင် ချုံ၍ အသေးစိတ်သင့်သည့်နေရာ၌ အသေးစိတ်သည်။ ငြိတြိဘုဝနာဒိတျ ဓမ္မရာဇာမင်းဖြစ်ခြင်း၊ ထိုမင်းမိဖုရား အနိစ္စရောက်ခြင်း စသည်တို့ကို တိုတိုကျဉ်းကျဉ်းနှင့် ဖော်ပြသည်။ မိမိ အမွေဆက်ခံရရှိခြင်းမှ စ၍ ဂူဘုရား တည်သည်အထိကို အသေးစိတ် ဖော်ပြသည်။ ရေစက်သွန်းချရာ၌ ငြိတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်းကြီး၏ စိတ်နှလုံးလှုပ်ရှားမှုကိုကား ပို၍ထင်ရှားအောင် ရေးသည်။ ထို အသေးစိတ်အရေးအသားများကြောင့် အလှူဒါန၏ စင်ကြယ်ခြင်းသည် ပေါ်လွင်လာသည်။ သား၊ အဖ-၂ဦး မေတ္တာအတုံ့အလှယ် ကူးယှက်ပုံသည်လည်း ထင်ရှားလာသည်။ ထိုအခါ ဖတ်သူ၌ မင်းကြီးနှင့် ရာဇကုမာရ်အပေါ် ကြည်ညိုလေးစားစိတ် ဖြစ်လာဖွယ်ရှိသည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ၌ ဒါနအကြောင်း ပြောပုံဆိုဟန်သည် ကျောက်စာရေးထိုးသည့်ရည်ရွယ်ချက် ထမြောက်အောင် ထောက်ပံ့လျက်ရှိသည်။

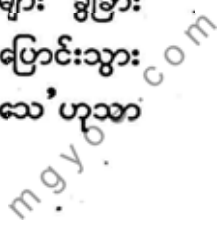
ကျောက်စာပါစကားအသုံးအနှုန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ အချို့က အားမလိုအားမရ ရှိကြသည်။ စကားလုံးအရေအတွက်ကို စာရင်းချကြည့်ရာ နာမ် ၆၀၊ ဝိသေသန ၃၊ ကြိယာ ၂၃၊ သဒ္ဓါဇာတ် ၂၅-စုစုပေါင်း စကားလုံး ၁၁၁ လုံးသာ တွေ့ရကာ သက္ကတ၊ ပါဠိစကားလုံးများ၊ အမည်များကို ထိုစာရင်းမှ ထုတ်နုတ်လိုက်သည်အခါ၊ နေ့စဉ်သုံးစကားလုံးစစ်စစ်မှာ ၃၇လုံးသာ ရှိသည်။ ထိုအချက်တို့ကို အကြောင်းပြု၍ ‘ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာသည် စကားလုံးအင်အား နှမ်းပါးသည်။’ ဟု ယူဆကြသည်။^{၁၁} ရေးသားသောအကြောင်းအရာမှာ တိုတိုကျဉ်းကျဉ်းသာ ဖြစ်၍ စကားလုံးအရေအတွက် နည်းပါးခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာစာခေတ်ဦးကာလဖြစ်သည့်

အတွက် စကားလုံးနှစ်ပါးခွဲခြင်း မဟုတ်ချေ။ မွန်ကျောက်စာများမှာကဲ့သို့ အကြောင်းအရာ များများ ရေးခွင့်ကြုံလျှင်၊ ပုဂံခေတ်ဝေါဟာရ များများ သုံးနှုန်းရေးသားခဲ့မည် ဖြစ်သည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာကို စကားလုံးထောင့်က စဉ်းစားသည့်အခါ ရှေးပုဂံသားတို့၏နေရာ၌ နေလျက် စဉ်းစားသင့်သည်။ ရာဇကုမာရ်ခေတ်သုံးစကားတို့မှာ ယခုခေတ်နားအတွက် တာသွား ချင်မှ သွားမည်။ အထူးလေ့လာထားမှု မရှိလျှင် နားလည်ခံစားနိုင်ရန်ပင် ခက်ခဲပေဦးမည်။ ဤကျောက်စာပါ ဝေါဟာရများအနက် 'နှပ်'ဟူသောစကားကို သာဓကအဖြစ် ကြည့်နိုင်သည်။ ယခုခေတ်တွင် လုံးဝ မသုံးတော့ပြီ။ 'ဆက်ကပ်သည်။ ပေးအပ်သည်။' ဟု အဓိပ္ပါယ်ရှိသည်။ ထိုဝေါဟာရ၏ အနက်မှန်ပေါ်လာအောင် သုတေသီတို့ ကြိုးကြိုးပမ်းပမ်းအားထုတ်ခဲ့ကြရသည်။

စကားသုံးများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆင်ခြင်နိုင်သောအချက်တစ်ရပ်မှာ 'ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ တွင် စကားအသုံးအနှုန်းယဉ်ကျေးအောင် အားထုတ်ခဲ့ခြင်း ရှိ၊မရှိ' ဟူသောအချက် ဖြစ်သည်။ ရာဇကုမာရ်သည် စာပေလေ့လာလိုက်စားသူ ဖြစ်ခြင်း၊ မင်းညီမင်းသားတစ်ဦး ဖြစ်ခြင်း စသည် တို့ကို ထောက်လျှင်၊ ရာဇကုမာရ်၏စာသည် သူ့ခေတ်သူ့ကာလ၌ အထက်တန်းစားစာ ဖြစ်နိုင် သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ရာဇကုမာရ်၏အသုံးအနှုန်းတို့သည် ယဉ်ကျေးခြင်း ရှိ၊မရှိ၊ ကျစ်လျစ်ခြင်း ရှိ၊မရှိ၊ ထိရောက်ခြင်း ရှိ၊မရှိ စူးစမ်းအပ်သည်။ ယဉ်ကျေးခြင်း ရှိ၊မရှိ စဉ်းစား ရာတွင် ယခုခေတ်အမြင်၌ ရှေးဦးစွာပေါ်လာနိုင်သည်မှာ 'ငါ'ဟူသောနာမ်စား ဖြစ်သည်။ ထိုစကားသည် ယခုအခါ၌ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့သောအသုံးအနှုန်း မဟုတ်ပေရာ၊ ထိုခေတ် အသုံးအနှုန်းတို့အပေါ်၌ သံသယဖြစ်မိစရာ အကြောင်းရှိသည်။ ရာဇကုမာရ်၏ ကာလ၌သာ မဟုတ်။ ပုဂံခေတ်တစ်လျှောက်လုံးမှာလည်း မိမိကိုယ်ကို ရည်ညွှန်းသည့်အခါ နာမ်စား 'ငါ'ကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ်သုံးနှုန်းခဲ့ကြသည်။ 'ငါ'အသုံးကို အကြောင်းပြုလျက် 'ဘာသာစကားအသုံး အနှုန်း မယဉ်ကျေးမသိမ်မွေ့သေး။' ဟု ကောက်ချက်မချရာ။ 'ငါ'ဟူသောနာမ်စားသည် 'စကားရိုင်း'မဟုတ်ခဲ့သည်ကို နားလည်ရာသည်။ သို့သော် ရာဇကုမာရ်သည် ထိုထက်ယဉ်ကျေး သောနာမ်စား 'အတို့ကျွန်'ကို သုံးနှုန်းခဲ့သေးသည်။ အထူးသဖြင့် မင်းကြီးအားလျှောက်ထား ရာတွင် သုံးနှုန်းသည်။ 'အတို့'သည် မိမိကိုယ်ကိုညွှန်းသော နာမ်စား ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ၌ 'အ'ကို ဖြုတ်လျက် 'တို့'ဟု သုံးနှုန်းနေကြပြီ။ 'အတို့ကျွန်'ဟုဆိုရာတွင် 'ကျွန်တည်းဟူသော ငါ'ဟု အဓိပ္ပါယ် ကောက်ယူနိုင်သည်။ မိမိကိုယ်ကို ကျွန်အရာသို့ နှိမ်ချလျက် ကျိုးကျိုးခွံခွံ ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။^{၆၀}

ထို့ပြင်လည်း 'မိန့်'ဟူသောအသုံးကို သတိထားသင့်သေးသည်။ 'ပြောသည်'ကို သာမန်အားဖြင့် ထိုခေတ်က 'ဆို' , 'ဟု' စသည်ဖြင့် သုံးနှုန်းတတ်၏။ 'မိန့်'ဟူသောစကား မှာ ယခုအခါမှာလည်း ဂုဏ်အဆင့်အတန်းမြင့်သူက နိမ့်သူအားပြောသည်ကို ဖော်ပြရာ၌ သုံးနှုန်းရာ၊ 'ရာဇကုမာရ်ခေတ်ကတည်းက ဂုဏ်အဆင့်အတန်းကို လိုက်၍ ကြိုယာများ ခွဲခြား သုံးနှုန်းခဲ့ကြပြီလော။' ဟု တွေးဖွယ်ရှိ၏။ သို့သော် မင်း၊ မိဖုရားတို့ ဘဝတစ်ပါးပြောင်းသွား သည်ကို ဖော်ပြရာ၌ကား မည်သည့် အယဉ်သုံးစကားဖြင့်မျှ အစားမထိုးချေ။ 'သေ'ဟူသော

ပုဂ္ဂိုလ်အများသုံး ကြိယာကို သုံးနှုန်းပြန်၏။ ထိုအချက်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားလျှင်၊ ‘ရာဇကုမာရ် တို့ခေတ်၌ အချို့စကားသုံးတို့မှာ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့အောင် မွမ်းမံပြီးဖြစ်လျက်၊ အချို့စကားသုံး တို့ကိုမူ အဆင့်အတန်းခွဲခြား သုံးနှုန်းခြင်း မရှိသေး။’ ဟု ဆိုသင့်ပေလိမ့်မည်။

စကားသုံးနှုန်းရာတွင် ရာဇကုမာရ် ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ် ထိထိမိမိသုံးတတ်သည်မှာ သေချာ သည်။ ‘ဖောင်းပွသည်’ ဟုဆိုနိုင်သော အသုံးအနှုန်း မတွေ့ရ။ ‘နှစ်လို’၊ ‘အမှောက်’၊ ‘သူတစ်ထူး’ ကဲ့သို့သော နှစ်သက်ဖွယ်ရာစကားတို့ကိုသာ တွေ့ရ၏။ ထိုထက် နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသည် ကား မင်းကြီး၏သာဓုသံ ဖြစ်သည်။ မွန်ဘာသာစာပေကို ရှေ့တန်းတင်နေခဲ့သော မင်းကြီးသည် သားတော်၏ဒါနကို မြင်ကြားရသောအခါ မည်သည့်ဘာသာစကားဖြင့် အနုမောဒနာပြုခဲ့မည်ကို အတိအကျမပြောနိုင်။ ရာဇကုမာရ်ကမူ ကျောက်စာမျက်နှာအသီးသီးတွင် သာဓုပြုပုံကို သက်ဆိုင် ရာ ဘာသာစကားအလိုက် ရေးသည်။ မြန်မာကျောက်စာတွင်မူ ‘ကောင်လှောင်တည်’ ဟု ရေးသည်။ ယခုခေတ်စကားအရသော် ‘ကောင်းပေစွ’ ဟု ဆိုရပေလိမ့်မည်။ ယခုအထိ ‘သာဓု’ ဟူသော အသုံးသာ တွင်ကျယ်နေရာ ရာဇကုမာရ်ခေတ်က မြန်မာမှုပြုလျက် ထိုကဲ့သို့သုံးနှုန်းခြင်း ရှိ၊မရှိ အတိအကျမပြောနိုင်ချေ။ ထိုသို့ အသုံးတွင်ပြီးသားဖြစ်လျှင် ပါဠိဘာသာကို မြန်မာမှု ပြုရန် အားထုတ်ခဲ့သည့် ပုဂံသားတို့ကို ချီးမွမ်းဖွယ်ရာဖြစ်သည်။ ထိုအသုံးအနှုန်း မရှိသေး လျှင်လည်း ထိုသို့သုံးနိုင်ကြောင်း လမ်းစဖော်ခဲ့သူ ရာဇကုမာရ်အား ချီးမွမ်းဖွယ်ဖြစ်သည်။

ထိုပြင် ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ ဝါကျဖွဲ့ပုံကိုလည်း အားမလိုအားမရ ဖြစ်တတ်ကြသည်။ ဝါကျဖွဲ့ပုံ ပုံစံ ၈ မျိုးသာ တွေ့ရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။^၉ ရာဇကုမာရ်ကဲ့သို့ အကြောင်းအရာ တိုတိုလေးတွင် ဝါကျဖွဲ့ပုံ ၈ မျိုးမျှ တွေ့ရခြင်းမှာ ‘နည်းသည်’ ဟု မယူဆအပ်ချေ။ ထိုဝါကျ များ၏ သဘောသဘာဝကိုသာ စဉ်းစားအပ်သည်။ ဤကျောက်စာတွင် ‘ဤသို့မိန့်၏’ ဟူသော ကြိယာ တစ်ခုသာပါဝင်သည့် ဝါကျရှိမှသည် ‘ဘုရားသခင် သာသနာအနှစ် တစ်ထောင် ခြောက်ရာနှစ်ဆယ်ရှစ်နှစ် လွန်လေပြီးရကား။ ဤအရိမဒ္ဒနပူရ်မည်သော ပြည်၌အား။ ပြီတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇမည်သောမင်း ဖြစ်၏။’ ဟူသော ဝါကျရောများအထိ ပါဝင်သည်။ ပြောလိုသည့်အကြောင်းအရာကို လိုက်၍ ဝါကျအတိုအရှည် မျိုးစုံအောင် ရေးဖွဲ့နိုင်စွမ်းရှိနေ ခဲ့ပြီဖြစ်ကြောင်း သာဓက ဖြစ်သည်။ သို့သော် ယခုခေတ် စာပေအတတ်ပညာမျက်စိနှင့် ကြည့်လျှင် အရေးအသားမသေသပ်သေးသည့် လက္ခဏာများကား အထင်အရှားတွေ့ရသည်။ ကျောက်စာအဖွင့်တွင် ‘ဤအရိမဒ္ဒနပူရ်မည်သော ပြည်၌အား’ ဟူ၍ ‘၌အား’ ကို နေရာပြစကား အဖြစ် သုံးထားသည်။ ခေတ်ပေါ် မြန်မာစာတွင် နေရာပြစကားအဖြစ် ‘၌’ ကိုသာ သုံးပေ လိမ့်မည်။ သို့သော် ပုဂံသားတို့ကမူ မိမိတို့ ပြောဆိုနေသည့်စကားသံအတိုင်း ရေးခဲ့ကြရာ သည်။ ထိုအချိန်က ‘၌’ နှင့် ‘အား’ မှာ တူသည့်နေရာတွင် တူ၍ ကွဲသည့်နေရာတွင် ကွဲခဲ့ ပေမည်။ ‘ငါ့နောင်အား’ မှာ ‘ငါ့နောင်၌’ နှင့် အတူတူဖြစ်သည်။ ‘ပယ်မယားအား’ တွင် သုံးထားသော ကံပုဒ်နောက်ဆက် ‘အား’ နှင့်ကား တူမည် မဟုတ်ချေ။ ထိုကြောင့် ‘ပြည်၌အား’

mgyoe.com

ဟူသော ဝါကျဖွဲ့ပုံသည် မတတ်မသိ၍ ရေးသောဖွဲ့ထုံး မဟုတ်သည်ကို သတိမူရာသည်။ ထိုခေတ်က စကားနှင့် အရေးအသား မကွဲမပြားဘဲ ပြောဆိုရေးသားခဲ့ကြမည်ကိုလည်း သတိမူရာသည်။ ထိုကြောင့် 'ထိုရောတည်း မင်းနှစ်လိုရ်ကား ကောင်းလျှင်းတည်း ကောင်းလျှင်းတည်း မိန့်၍ သင်ပြီမဟာထေရ်၊ သင်ပြီမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်၊ သင်ပြီသုမေမ ပဏ္ဍိတ်၊ သင်ပြီဗြဟ္မပါလ်၊ သင်ပြီဗြဟ္မဒွိဝ်၊ သင်ပြီသွန်၊ သင်ပြီသဗ်သေနဝရပဏ္ဍိတ်။ ထိုသခင်တို့အမှောက်တည်း မင်း ရေသွန်း၏။' ဟူသောစကားစု၌ ကတ္တားပုဒ်ဖြစ်သော 'မင်း' ၂ခါထပ်၍ သုံးမိခြင်း ဖြစ်သည်။-ဟု ယူနိုင်ရာသည်။ စာရေးရာ၌ ထိုသို့ ထပ်၍ဆိုခြင်းကို 'စကားအသုံးထပ်အပြစ်(ဧကတ္ထဒေါသ)' အဖြစ် အလင်္ကာကျမ်းများက အပြစ်တင်လေ့ ရှိကြ သည်။^{၆၂} ပြောသည့်အတိုင်းရေးရာက ထိုသို့ထပ်မိခြင်း မဟုတ်လျှင်ကား ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ စကားပြေရေးဖွဲ့သူ၏ မေလျော့မှုသာ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ယခုကာလ စကားပြေမှာကဲ့သို့ ပြောစကားနှင့် အရေး အလှမ်းကွာဝေးနေခဲ့မည် မဟုတ်ချေ။

ရာဇကုမာရ်မြန်မာဝါကျများတွင် ထူးထူးခြားခြားရှိလှသည်မှာ 'သော' ဟူသောပုဒ် ဖြစ် သည်။

'ပယ်မယားတစ်ယောက်သောကား'၊ 'ထိုကျွန်သုံးရွာသောနှင့်တည်း'၊ 'ထိုပယ်မယားသား ရာဇကုမာရ်မည်သော' စသည်ဖြင့် 'သော' အသုံးကို မကြာမကြာတွေ့ရသည်။ ဤတွင် 'ရွှေအတိသော ဘုရားသခင်' ဆိုရာမှာကဲ့သို့ ပဓာနအထူးပြုခံ နာမ်၏ရှေ့တွင် 'သော' ပုဒ် ကပ်လျက်ရှိသည်မှာ ယနေ့တိုင် ခိုင်ခံ့လျက်ရှိသော မြန်မာဝါကျဖွဲ့ပုံ အစဉ်အလာဖြစ်သည်။ ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ၊ 'ကျွန်သုံးရွာသော'၊ 'ပယ်မယားတစ်ယောက်သော' စသည်ဖြင့် မျိုးပြစကားတို့၏ နောက်တွင် သုံးခြင်း၊ 'သော' ၏နောက်တွင် အထူးပြုခံပုဒ် မပါခြင်းတို့ကား ထူးခြားသည်။ ထိုထက် ထူးခြားသည်မှာကား-

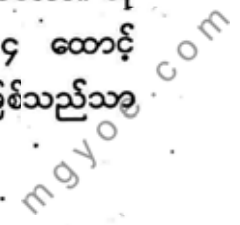
- 'ထိုပယ်မယားသား ရာဇကုမာရ်မည်သော'
- 'ကျွန်သုံးရွာ အတို့ကျွန် ငါ့သခင်ပေးသော' - ဟူသော ပုဒ်ဖွဲ့ပုံများ ဖြစ်သည်။ မြန်မာ ဝါကျဖွဲ့ပုံစနစ်အတိုင်းဖွဲ့လျှင်
- 'ရာဇကုမာရ်မည်သော ထိုပယ်မယားသား'
- 'အတို့ကျွန် ငါ့သခင်ပေးသော ကျွန်သုံးရွာ' - ဟူ၍သာ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ထိုစနစ်ကိုချိုး ဖောက်လျက်၊ 'အထူးပြုခံပုဒ်ကား ရှေ့၊ အထူးပြုပုဒ်ကား နောက် အဘယ်ကြောင့် ရာဇကုမာရ် ကျောက်စာတွင် ရေးခဲ့ပါသနည်း။'

- ဤတွင် မွန်ဝါကျဖွဲ့ပုံစနစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်စဉ်းစားစရာ ဖြစ်လာတော့သည်။ မွန်ဘာသာတွင်
- 'ကောန်ဂူကျက်/ မဏ္ဍမောအ် ရာဇကုမာရ်'^{၆၃}
- 'မိဖုရားသား/ ရာဇကုမာရ်မည်သော
- 'ဒိုက်ပိတွာည်/ မတိလကိလ်ကုဇယ်'^{၆၄}
- ကျွန်သုံးရွာ/ အရှင် ငါ့အားပေးသော - ဟူ၍ ရေးထိုးသည်။

မြန်မာဘာသာတွင် တွေ့ရသည့် အစီအစဉ်အတိုင်း ဖြစ်သည်။ ဤဝါကျဖွဲ့ပုံတွင် မြန်မာ တို့သည် မွန်တို့၏ဝါကျဖွဲ့ဟန် နောက်သို့လိုက်ခဲ့သည်မှာ သေချာသည်။ မွန်စာပေ ခေတ်ကောင်း နေချိန် ဖြစ်သည့်အလျောက် အတုယူရေးဖွဲ့ခြင်း ဖြစ်နိုင်ရာ၊ သမားရိုးကျ ဖြစ်စဉ် တစ်ရပ်ဟူသာ ယူဆရာသည်။ ထို့ကြောင့် ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ မြန်မာဝါကျဖွဲ့ထုံးများတွင် စကားပြေအဖု အထစ် အနည်းအကျဉ်းကို လည်းကောင်း၊ မွန်တို့၏ ဖွဲ့ထုံးဖွဲ့ဟန်ဖြင့် ဖွဲ့မိတတ်သည်ကို လည်းကောင်း တွေ့နိုင်သည်။ သို့သော် အနက်ငုပ်သည်အထိ နားလည်ရခက်ခဲသော ‘ဝါကျရှုပ်’ ဟူ၍ကား တစ်ခုတလေမျှပင် မတွေ့ရချေ။

သဒ္ဒါစကားလုံးအချို့မှာမူ ခေတ်ကာလ အလှမ်းကွာခဲ့ပြီ ဖြစ်သည့်အလျောက် နားလည်ရ ခက်ကောင်းခက်နိုင်သည်။ ဤကျောက်စာတွင် သဒ္ဒါစကားလုံးအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်သော စကား လုံးအချို့မှာ ‘ရကား၊ ဌ်အား၊ ကား၊ တမူလည်း၊ သရော၊ တည်း၊ ဤ၏’ စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ ယင်းသဒ္ဒါစကားလုံးတို့အနက် ယခုခေတ်မြန်မာတို့ ရုတ်တရက် အဓိပ္ပါယ်ပေါက်ရန် ခက်ခဲနိုင်သည်မှာ ‘သောရော’ နှင့် ‘ဤ၏’ တို့ဖြစ်ကြသည်။ သို့သော် ‘သောရော’ ဆိုသည်မှာ ‘ရှေးသရောအခါတွင်’ တွေ့ရသော ‘သရော’နှင့် အနက်တူဖြစ်သည်ကို သိရသောအခါ၌ အခက်အခဲ မမည်နိုင်တော့ချေ။ ‘ဤ၏’ ဆိုသော သဒ္ဒါစကားလုံးမျိုးကို ယခုအခါ မသုံးတော့ပြီ။ ပုဂံခေတ်ထိုး အခြားကျောက်စာများမှာပင် တွေ့ရခဲသည်။ သဒ္ဒါစကားလုံး ‘ဤ’ကို ‘တစ်ခုပြီး တစ်ခု’ ဟူသောအနက်ဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ အကြောင်းပြအနက်ဖြင့် သော်လည်းကောင်း ကြိယာနောက်ဆက်အဖြစ် သုံးနှုန်းတတ်ပေရာ၊ ဤကျောက်စာတွင် ‘တစ်ခုပြီးတစ်ခု’ဟူသော အနက်ဖြင့် သုံးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ‘၏’မှာ ဝါကျအဆုံးသတ်ပစ္စည်းသာ ဖြစ်သည်။ ယခုခေတ် ဝါကျဖွဲ့ထုံးများတွင် ‘ဤ’နောက်တွင် ‘၏’ကပ်လျက် ‘ဤ၏’ဟု ရေးလေ့ မရှိပြီ။ ကျောက်စာစကား အသွားအလာကို ထောက်၍ ‘ဤ၏’သည် ယခုခေတ်သုံး ‘ပြီး’နှင့် တူမည်။- ဟု မှန်းဆရသည်။ ထိုသို့ သဒ္ဒါစကားလုံးတို့၏အဓိပ္ပာယ်သဘောကို မှန်းဆနိုင်သောအခါ၌ကား ဤကျောက်စာဖတ်ရာ၌ ရှုပ်ထွေးဖွယ်မရှိတော့။

ယခုခေတ် သာမန်အရပ်သားတစ်ဦး ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာကိုဖတ်ရာ၌ ရင်ဆိုင်ရမည့် အကြီးဆုံးအခက်ခဲသည်ကား အက္ခရာပုံနှင့် စာလုံးပေါင်း ဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်ဦးမြန်မာ အက္ခရာပုံနှင့် မြန်မာစာလုံးပေါင်းကား ခေတ်အက္ခရာ၊ ခေတ်စာလုံးပေါင်းနှင့် ကွာခြားလှချေ သည်။ ပုံတွင်မြင်ရသည့်အတိုင်း ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာအက္ခရာများသည် ယခုခေတ်လို ဝိုင်းဝိုင်း မဟုတ်။ မန်ကျည်းစေ့သဏ္ဍာန် ၄ ထောင့်ပုံများ ဖြစ်သည်။ ဤသို့ အက္ခရာများ ၄ ထောင့်ပုံ ရှိနေခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ‘မြန်မာအက္ခရာများသည် ပင်ကိုက အဝိုင်းဖြစ်ပါလျက် ကျောက်စာ ထိုးသည့်အခါတွင်မှ ထွင်းထုရသည့်အခက်အခဲကြောင့် ၄ ထောင့် ဖြစ်သွားလေသလော။’ဟု စဉ်းစားဖွယ်ရှိသည်။ ထိုသို့ မဟုတ်တန်ရာ။ နံရံမင်စာများ ရေးသားရာ၌လည်း ၄ ထောင့် အက္ခရာများကို သုံးသည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာအက္ခရာများသည် ၄ ထောင့်ပုံဖြစ်သည်သာ

မက၊ အက္ခရာအချို့၏ ပုံသဏ္ဍာန်ကလည်း ယခုခေတ်နှင့် ကွဲပြားသေးသည်။ ယခုခေတ်အက္ခရာ နှင့် 'အတန်ငယ်တူညီသည်။'ဟု ဆိုနိုင်သည့် 'မ'အက္ခရာမှာပင်လျှင် ရေးဆွဲပုံ ခြားနားနေသေး သည်။ သိသိသာသာကွဲပြားသော အက္ခရာများမှာ 'န, ရ, အ, ဇ' တို့ဖြစ်သည်။ ထဆင်ထူး ရေးရာတွင်မူ တစ်ခါတစ်ရံ ယခုခေတ် ထဆင်ထူးနှင့် ဆင်ဆင်တူ၍ တစ်ခါတစ်ရံ မတူ။ ထို့အတူ ဗျည်းတွဲများ ရေးရာတွင်လည်း ကွဲပြားသည်။ ရရစ်, ယပင့်တို့မှာ မှန်းဆ၍ ဖတ်နိုင် လောက်သော်လည်း ဟထိုး(၄)မှာ သိသိသာသာကွဲပြားသည်။ 'ဟထိုး'ဆိုသောအမည်နှင့်အညီ တွဲစပ်ထားသော ဗျည်း၏အောက်တွင် 'ဟ'ကို ထောင်လျက် ရေးထားသည်။ အချိန်ကာလ ကြာညောင်းရာက ထို 'ဟ'သည် ယခုခေတ် ဟထိုးအသွင်သို့ ပြောင်းလဲလာခြင်း ဖြစ်သည်။ ရာဇကုမာရ်ခေတ် အက္ခရာပုံများနှင့် ယခုခေတ်အက္ခရာပုံ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာနိုင်စေရန် ကျောက်စာ အက္ခရာပုံအချို့ကို ပူးတွဲဖော်ပြထားသည်။

တစ်ဖန်အက္ခရာပုံများကို တတ်သိဖတ်ရှုနိုင်ပြီ ထားဦး။ စာလုံးပေါင်းပုံက ကွဲပြားပြန်ချေ သည်။ ရှေးနှင့် ယခု အသံဖွဲ့စည်းပုံ ကွာခြားရာ၊ ဗျည်းများ, သရများလည်း မတူကြပေ။ ဗျည်းများ ကွဲပြားပုံကို ဤသို့တွေ့နိုင်သည်။

ဗျည်း	ရှေး	ယခု
က	သဂြို၊ လည်ဂေါင်	သင်ကြီး၊ လည်းကောင်း
ပ	ပုရှာ၊ ဗြိရကာ	ဘုရား၊ ပြီးရကား
ဟ	ဟေတ်	ရှစ်
ကျ	က္ကည်ဇော	ကျေးဇူး
ဖြ	ဖွစ်	ဖြစ်

ယခုခေတ် သံညင်းဗျည်းများ နေရာတွင် သံပြင်းဗျည်းများ သုံးသည်။ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အသံထွက်သလို ရေးခဲ့ကြဟန် တူသည်။ 'ကျောက်', 'မြီ' စသော စာလုံးပေါင်းတို့တွင် အပင့်, အရစ်ဗျည်းတွဲများ တွေ့ရသည်။ ယခုအခါ မသုံးတော့သော လဲဆွဲကိုလည်း တွေ့ရသေးသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ကဝဂ်အက္ခရာများ၌ လဲဆွဲသည့်အခါ 'ယပင့်'ကို လည်းကောင်း၊ ပဝဂ် အက္ခရာများကို လဲဆွဲသည့်အခါ 'ရရစ်'ကိုလည်းကောင်း အစားထိုးခြင်း ဖြစ်သည်။ ဗျည်းတွဲ များတွင် ဝဆွဲ(၆)သန့်သန့်ကို မတွေ့ရ။ ဝဆွဲအစား သဝေထိုးရေးချ (အော)ကို တွေ့ရတတ် သည်။ သို့သော် ဝဆွဲကား အသုံးတွင်စ ဖြစ်ဟန်တူသည်။ 'ရွာ'ကို ရေးရာတွင် အခြား ရေးထုံးများနှင့် တညီတည်း ရေးလိုလျှင် 'ရောဟ်'ဟု ရေးရန်ဖြစ်သည်။ သို့သော် 'ရွောဟ်' ဟူ၍ သင်္ကေတ ၂မျိုးလုံး ရောရေးသည်။

မြန်မာအခြေခံသရ ၇ မျိုးကို ရှေးကရေးပုံနှင့် ယခုရေးပုံ နှိုင်းယှဉ် ကြည့်နိုင်သည်။^{၉၀}

အခြေခံသရ	ရှေး	ယခု
အိ	အတိ	အတိ
အိ	ဗြိ	ပြီး
အည်	ပြည်	ပြည်
အည်း	တော်	တည်း
အေ	စိယ်၊ ပိယ်	စေ၊ ပေး
အွေ	ရှယ်	အွေ၊ ရွှေ
အယ်	ပါယ်	ပယ်
အာ	ပုရှာ	ဘုရား
အ	မယာအ်	မယား
အော	မည်သူ၊မည်သော၊သူရှောင် သရော	မည်သော၊မည်သော၊ သရော
အို	(ထိဝ်၊ထိုဝ်၊ကိဝ်)	ထို၊ထို၊ကို
အို	အဖိအ်၊အတိအ်	အဖို့၊အတို့
အု	အမှောအ်၊ ဇ္ဈာအ်	အမှု၊ ပြု
အူ	ယော	ယူ
အူး	သူတစ်ထူး	သူတစ်ထူး

ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာတွင် တွေ့နိုင်သည့် အသံနိမ့်မြင့်၊တက်ကျအလိုက် ရေးထုံးကွဲများကို ဇယားတွင် ခွဲခြားဖော်ပြထားသည်။ အသံနိမ့်မြင့်၊တက်ကျများ ရှိသော်လည်း သင်္ကေတများ မစုံလင်သေး။ ‘အိ’သရတွင် အမြင့်ကျသံ ‘အိး’အတွက် လုံးကြီးတင်ဆန်ခတ်ကို သုံးလျှင်၊ အမြင့်ကျသံ သင်္ကေတအဖြစ် သုံးလေ့ရှိသော ဝိသဇ္ဇနီ သီးခြား မရှိ။ ‘အယ်၊ အော်’ သရတို့ အတွက်လည်း အသံနိမ့်မြင့်၊တက်ကျ သင်္ကေတ မရှိသေး။ သို့သော် ‘အာ၊ အို၊ အူ’ သရတို့ အတွက် အသံနိမ့်သင်္ကေတအဖြစ် ‘အိ’ အသုံးပြုသည်။ ယနေ့ ‘ရွာ’ဟု သံပြေဖြင့်ရေးသော စကားလုံးကို ‘ရွောဟ်’ဟု အမြင့်ကျသံ သင်္ကေတ ‘ဟ်’ဖြင့် ရေးသည်။ ထိုစကားလုံး၏ ပန်းရွှေပြည်စာအုပ်တိုက်

အရင်းအမြစ်ဖြစ်သော သက္ကတဘာသာ 'ရာသ်'ကို မွန်တို့က 'ရာဟ်'ဟု ပြောင်းလဲရေးလေ့ ရှိသည်ကို တွေ့ရာမှ ဤသို့ ရေးခဲ့ကြဟန် ရှိသည်။^{၆၆}

သတိချပ်ဖွယ် အရေးအသားတစ်ရပ်မှာ အမြင့်ကျသံ သင်္ကေတပါသော 'တေဟ်'ကို စာလုံးပေါင်းပုံ ဖြစ်သည်။ ထိုစာလုံးပေါင်းကို မည်သည့်သရသံတွင် ထည့်သွင်းသင့်ပါမည် နည်း။ 'အိ'သရအဖြစ် မှတ်ယူရန်မှာလည်း ထိုသရအတွက် 'အတိ' နှင့် 'ဗြိ' ကဲ့သို့ 'အိ'သရဆိုင်ရာ စာလုံးပေါင်း ရှိပြီးဖြစ်သည်။ 'အေ'သရအဖြစ် မှတ်ယူရန်မှာလည်း 'စိယ်'၊ 'ပိယ်' တို့ကဲ့သို့ 'အေ'သရဆိုင်ရာစာလုံးပေါင်း ရှိပြီးဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဆိုက 'တေဟ်'သည် ယခုအခါ ကွယ်ပျောက်သွားပြီဖြစ်သော သရသံတစ်ရပ်ရပ်ကို ဖော်ပြသည့် အရေးအသား စနစ်တစ်ရပ် ဖြစ်ခဲ့ရာသည်။^{၆၇}

မြန်မာရပ်သံပါ သရများရေးပုံကို အောက်ပါအတိုင်း ခွဲခြားကြည့်နိုင်သည်။

ရပ်သံပါသရနှင့်သရတွဲ	ရှေး	ခေတ်
အစ်	နှစ်၊ ဟေတ်	နှစ်၊ ရှစ်
အက်	သက်	သက်
အတ်/အပ်	နှပ်	နှပ်
အွတ်/အွပ်	လှော်တ်၊ ထော်တ်	လှွတ်၊ ထွတ်
အိတ်/အိပ်	နှိပ်	နှိပ်
အုတ်/အုပ်	(မတွေ့ရ)	
အိုက်	နှိုက်	နှိုက်
အောက်	ယောက်၊ မှောက်	ယောက်၊ မှောက်

မျက်မှောက်ခေတ်သုံး သင်္ကေတများနှင့် ထူးထူးခြားခြား ကွဲပြားသည်မှာ 'အစ်' နှင့် 'အွတ်'တို့တွင် ဖြစ်သည်။ 'ရှစ်'ကိုရေးရာ၌ 'ဟေတ်'ဟု ရေးသည်။ 'အွတ်'တွင်လည်း ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဝဆွဲအစား ဝေ သုံးသည်။

နာသံပါသရများ ရေးသားရာ၌ကွဲပြားပုံကို ဤသို့ တွေ့နိုင်ပြန်သည်။

သရ	ရှေး	ယခု
အင်	သွိုင်	သခင်
	နှင်	နှင်
	မင်	မင်း

အန်	တန်ဆာ	တန်ဆာ
အွန်	ကျောက်/လောက် သောက်	ကျွန်/လွန် သွန်း
အိန်	မိန့်	မိန်
အုန်	သုံး/တုံ	သုံး/တုံ
အိုင်	မတွေ	
အောင်	ဂေါင်/ကြောင်	ကောင်း/ကြောင်း

မျက်မှောက်ခေတ်နှင့် သိသိသာသာ အရေးကွဲသည်မှာ ‘အွန်’ ဖြစ်သည်။ ရှေးနည်းတူ ဝဆွဲအစား ဝေ ကို သုံးထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ နှာသံပါသရများအတွက် အမြင့်ကျသံ သင်္ကေတများ မသုံးသော်လည်း၊ အောက်မြစ်သင်္ကေတ သုံးလျက်ရှိပြီ။ ‘နှဉ့်’ , ‘မိန့်’ တို့ကို ရေးရာတွင် တွေ့နိုင်သည်။

ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာသည် မြန်မာစာပေသမိုင်းဦးကာလ စာအရေးအသားအကြောင်း လေ့လာရာတွင် ဤသို့ များစွာ အထောက်အကူပြုလျက်ရှိသည်။

ထိုအချက်တို့မှတစ်ပါး သုတေသီများ ဆက်လက်စဉ်းစားကြသည်မှာ

- ၁- မြန်မာအက္ခရာများနှင့်တကွ မြန်မာစာရေးနည်းစနစ် မည်သို့ ဖြစ်ပေါ်လာသနည်း။
- ၂- ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာသည် တွေ့ရသမျှတွင် အစောဆုံး မြန်မာစာလော။
- ၃- ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ ရေးထိုးရာတွင် မည်သည့်ဘာသာစကားနှင့် ဦးစွာရေးသား၍ အခြား ဘာသာများသို့ ပြန်ဆိုခဲ့သနည်း။- ဆိုသော မေးခွန်းများ ဖြစ်သည်။

မွန်မြန်မာအက္ခရာ

ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ ၎် မျက်နှာပါအက္ခရာများကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်သည့်အခါ မွန်၊ မြန်မာ၊ ပါဠိဘာသာများတွင် အသုံးပြုသော အက္ခရာပုံသဏ္ဍာန်များမှာ အတူတူဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရမည်။ ပျူအက္ခရာများသာ အခြားအက္ခရာတို့နှင့် လုံးဝ ကွဲပြားလျက်ရှိသည်။ မြန်မာစာ ရေးနည်းစနစ် အရင်းအမြစ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍၊ မြန်မာတို့သည် မွန်တို့ထံမှ ရသည်။’ဟု ပညာရှင် အများ သဘောကြသည်။ မြန်မာအက္ခရာအကြောင်း ရေးသားသည့်အခါတွင်လည်း ‘မွန်မြန်မာ အက္ခရာ’ဟု အခေါ်များကြသည်။ ပုဂံခေတ်ဦးအုတ်ခွက်များ၊ ကျောက်စာများတွင် အုပ်ချုပ်သည့်

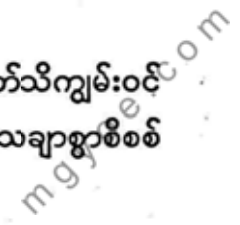
mgyoe.com

မင်းလက်ထက်အလိုက် အက္ခရာအသုံးပြုပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ဗိုလ်မှူးဘရှင်၏အဆိုကို ဇယားချကြည့်လျှင် ဤသို့ တွေ့နိုင်သည်။^{၆၀}

မင်း	အသုံးပြုပစ္စည်း	ဘာသာ	အက္ခရာ
အနော်ရထာ	အုတ်ခွက်	သက္ကတ,ပါဠိ	နာဂရီ, မွန်
စောလူး	အုတ်ခွက်	သက္ကတ,ပါဠိ	နာဂရီ, မွန်
ကျန်စစ်သား	အုတ်ခွက်	ပါဠိ	နာဂရီ, မွန်
	ကျောက်စာ	ပါဠိ, မွန်, ပျူ	မွန်, ပျူ

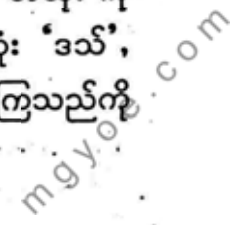
‘မွန်တို့ထံမှ ယူသည်။’ ဆိုရာ၌ ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် ပဓာနအချက်တစ်ရပ်မှာ သထုံကို အောင်နိုင်ပြီးနောက်၊ ဗုဒ္ဓပိဋကတ်စာပေနှင့်တကွ မွန်ပညာသည်အမျိုးမျိုး ပုဂံသို့ ရောက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ သထုံမှယူဆောင်လာသော ပိဋကတ်တော်တို့သည် များသောအားဖြင့် ပါဠိဘာသာနှင့် ရှိကြမည်။ ပါဠိတော်အချို့မှာ မွန်နိဿယပြန်ပြီး ဖြစ်စေ၊ ဘာသာပြန်ပြီး ဖြစ်စေ ရှိခဲ့ပေလိမ့် မည်။ ထိုသို့ မွန်တို့ဒေသကရောက်လာသော ပိဋကတ်တော်တို့ကို နားလည်တတ်ကျွမ်းလိုသည့် အခါ မြန်မာတို့ မည်သို့ဆောင်ရွက်ကြမည်နည်း။ မွန်ဘာသာစာပေကို မလွဲမသွေ လေ့လာရ တော့မည်။ ထိုသို့ ဘာသာတရားလေ့လာရာတွင် လိုအပ်ချက်အရ မွန်ဘာသာစာပေနှင့် ရင်းနှီး ကျွမ်းဝင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့သော် မွန်တို့နှင့် မဆက်ဆံမီကတည်းက အိန္ဒိယအက္ခရာ များနှင့် လည်းကောင်း၊ ပါဠိစာပေနှင့် လည်းကောင်း မြန်မာတို့ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ပြီးဖြစ်သည်ကို မမေ့အပ်ပေ။ ပုဂံတည်စကပင် ‘ပျူအင်အားဖြင့် တည်ခဲ့ကြောင်း’ ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ရာ၊ ပျူတို့နှင့် အတူ အက္ခရာသည် လည်းကောင်း၊ ပါဠိစာပေသည် လည်းကောင်း ပါလာပြီး ဖြစ်သည်။ သို့ပါလျက် ပျူအရေးအသားစနစ်ကို နည်းယူဆက်ခံခြင်း မပြုသည်မှာ အကြောင်းရှိရာသည်။ ပျူအရေးအသားစနစ်ကို ရှေးမြန်မာတို့ ဘဝင်မကျခဲ့ခြင်းသည် ပဓာနကျသောအကြောင်း ဖြစ်ရာ သည်။ အထက်တွင် ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပျူအရေးအသားစနစ်တွင် နှာသံ၊ ရပ်သံသင်္ကေတများ များများမပါ။ မြန်မာအသံများကို အပြည့်အဝ ရေးပြနိုင်လောက်အောင် သင်္ကေတ မစုံသေး။ ထိုသို့ရှိနေဆဲ သထုံပြည်ကရောက်လာသော ပိဋကတ်စာပေများမှာလည်း မွန်အက္ခရာနှင့်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုပါဠိတော်များကို ဖတ်နိုင်လိုလျှင် မွန်အက္ခရာများကို ကျွမ်းကျင်မှ ဖြစ်မည်။ ဤတွင် ပါဠိတော်များကို လေ့လာလိုခြင်းသည် မွန်အက္ခရာများသင်ယူရန် စေ့ဆော်သောအချက် ဖြစ်လာသည်။ ထိုနောက် မွန်စာများကို ဖတ်ရသည့်အခါ၊ ‘မြန်မာနှင့် နီးစပ်သည်။’ ဟု ထင်မြင်ဖွယ်ရာ အသံသင်္ကေတများလည်း တွေ့လာသည်။ ထို အကြောင်းတို့ကြောင့် မွန်တို့ထံမှ အရေးအသားစနစ်ကို ယူခဲ့ပုံ ရသည်။

သို့သော် မွန်တို့၏အရေးအသားစနစ်ကို ပုံတူကူးယူခြင်း မဟုတ်။ မိမိတို့တတ်သိကျွမ်းဝင် ပြီး အိန္ဒိယအက္ခရာများ၊ ပျူအက္ခရာများ၊ မွန်အက္ခရာ သင်္ကေတများကို သေချာစွာစိစစ် ပန်းရွှေပြည်စာအုပ်တိုက်

ဆင်ခြင်လျက် သင့်လျော်သလို ယူငင်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ သာဓကအားဖြင့် မြန်မာတို့၏ အခြေခံဗျည်းများကို ကြည့်နိုင်သည်။ မြန်မာတို့သည် အိန္ဒိယမှဝင်လာသော ဗြာဟ္မီအက္ခရာပွား ဗျည်းများကို ယူသင့်သမျှ ယူသည်။ အချို့ကို လိုအပ်သလို အသွင်ပြောင်းယူပုံ ရသည်။ သာဓကအားဖြင့် ‘ဈ’ကိုကြည့်နိုင်သည်။ ‘ဈ’နှင့်ပတ်သက်၍ အိန္ဒိယအက္ခရာများနှင့် နှိုင်းယှဉ် ကြည့်သည့်အခါ ဆက်စပ်စဉ်းစားနိုင်မည့် ပုံသဏ္ဍာန်တူအက္ခရာ မတွေ့ရ။ ပျူစာအရေးအသား စနစ်တွင် တွေ့ရသည့် ‘ဈ’ပုံသဏ္ဍာန်ကို ပိုင်းခြားကြည့်သည့်အခါ ‘ဇ’တွင် ရှေးခေတ်က ‘ဟ’ ဆွဲထားသည့်သဏ္ဍာန် တွေ့ရသည်။ ထိုကြောင့် ‘ဇမျဉ်းဆွဲ’ ဟူသောအက္ခရာ အမည်သည် ‘ဇမှာဟဆွဲ’ဟုဆိုရာမှ အသံပြောင်းလဲလာခြင်း ဖြစ်မည်။-ဟု မှန်းဆကြသည်။^{၉၉} ရာဇကုမာရ် ကျောက်စာတွင်ကား ထို ‘ဈ’ အက္ခရာ မပါချေ။ သို့သော် မြန်မာစာရေးသားရန်အတွက် ဗြာဟ္မီဗျည်းအက္ခရာများကို ယူရာ၌ ဗြာဟ္မီအက္ခရာအရေအတွက်မှာ လိုသည်ထက် ပိုနေသေး သည်။ ထိုကြောင့် မြန်မာစကားသံများအတွက် အသုံးမလိုလှသော ‘ဋ’ဝဂ်ကို မြန်မာစာရေးသား ရာ၌ အသုံးမပြုတော့။ ‘ဝဋ်သကာဒေဝီ’ မှာကဲ့သို့ ပါဠိသက္ကတ မွေးစားစကားလုံးများကို ရေးသည့်အခါမှ လိုအပ်လာသည့်အလျောက် သုံးသည်။ မွန်စာပေတွင်မူ ထိုသို့မဟုတ်။ ဗြာဟ္မီအက္ခရာများသည် မွန်စကားသံများအတွက် မပြည့်စုံသေး။ ထိုကြောင့် ‘မ’ နှင့် ‘ဝ’ အက္ခရာ-၂မျိုးကို ထပ်ဖြည့်ထားရသည်။ ဗြဟ္မီအက္ခရာကို မွန်နှင့် မြန်မာတို့ ယူပုံချင်းတူသော် လည်း ယူနည်းယူဟန် ကွဲပြားကြသည်။

သို့သော် ဗြာဟ္မီအက္ခရာကို ယူရာတွင် မွန်တို့ထံမှတစ်ဆင့် နည်းယူသည်မှာမူ များစွာ သေချာသည်။ ပုဂံခေတ်ဦးက မြန်မာဗျည်းတွဲများဖြစ်သော အပင့်,အရစ်များမှာ မွန်တွင်တွေ့ရ သော သင်္ကေတများ ဖြစ်သည်။ ထိုခေတ်ကပင် မွန်စာရေးနည်းစနစ်တွင် ဗျည်းတွဲများ အသုံး များခဲ့သည်။ ဗျည်းများကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် တွဲစပ်ရေးကြသည်။ န မ ယ ရ လ ဝ င ည ခ ဝ ဟ တို့သည် မွန်ဘာသာတွင်တွေ့နိုင်သော ဗျည်းတွဲများ ဖြစ်သည်။^{၁၀၀} ထို မွန်ဗျည်းတွဲ ရေးပုံစနစ်ကို တွေ့သောအခါ မြန်မာတို့လည်း ‘မ’ဆွဲ , ‘လ’ဆွဲများ ရေးစမ်းကြည့်ကြသေး သည်။) ဆွဲကို ‘ဓမ္မရာဇ်’, ‘ဗြဟ္မ’စသော မွေးစားစကားလုံးတို့ကို ရေးသည့်အခါ ရေးသည်။ ရာဇကုမာရ်ပါဠိဘာသာဘက်တွင်လည်း အလားတူပင် ‘မ’ဆွဲဖြင့် မွန်ပုံစံအတိုင်း စာလုံးပေါင်း သည်။ ‘လ’ဆွဲ ကိုကား ‘ဣဇ္ဈော’, ‘နှစ်ဣါအ်’, ‘ဇ္ဈောအ်’ဟူသောစကားလုံးတို့တွင် တွေ့ရမည်။ ထိုစဉ်ကသော် အပင့်,အရစ်အသံများနှင့် လဆွဲသံ ခြားနားကောင်း ခြားနားခဲ့မည်။ နောက်ပိုင်းတွင် အသံ ပြောင်းလဲသွားသဖြင့် လဆွဲများ အသုံးတိမ်ကောလာခဲ့ဟန် တူသည်။ စာရေးစက လဆွဲဖြင့် ရေးခဲ့သည်မှာ ‘မွန်များထံမှ နည်းရခြင်း’ဟု ဆိုနိုင်ရာသည်။ သို့သော် ထိုစဉ်က မွန်အရေးအသားစနစ်တွင် မတွေ့ရသော်လည်း မြန်မာတို့သုံးခဲ့သော ဗျည်းတွဲစနစ် တစ်ရပ် ရှိသည်။ ယင်းမှာ ‘ဟထိုး’ ဖြစ်သည်။ ရှေးမွန်ကျောက်စာများတွင် ‘ဟထိုး’ကို မတွေ့ရ။ ‘ဟထိုး’ အစား ‘သ်’ သို့မဟုတ် ‘း’ ကို အသုံးပြုကြသည်။ ရှေးခေတ်သုံး ‘ဒသ်’, ‘ကုဇိ’ဟူသော မွန်စကားလုံးများကို ယခုအခါ ‘ဒ်’, ‘ဂဇိ’ဟူ၍ ပြောင်းလဲရေးသားကြသည်ကို

ထောက်လျှင် မွန်စာလုံးပေါင်းစနစ်၌ ‘ဟ’ထိုးဝင်လာသည်မှာ နောက်ကျသည်။ ထို့ကြောင့် ဗျည်းတွဲစနစ်တွင် မွန်တို့ထံမှ ယူတန်သည်ကို ယူ၍၊ ကိုယ်တိုင်ထွင်သင့်သည်၌ ကိုယ်ပိုင် ထွင်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

သရစနစ်ကို နည်းမှီးရာ၌လည်း မြန်မာတို့သည် ထိုအတူ ကျင့်သုံးပြန်သည်။ စင်စစ်အားဖြင့် မြန်မာတို့တွင် ‘အစ်’သရသင်္ကေတ ‘စသတ်’ (စ်) ရှိနေပြီး ဖြစ်သည်။ ‘အနစ်နစ်ဆယ်’ ဟူသော စာလုံးပေါင်းတွင် တွေ့နိုင်သည်။ သို့သော် ရှစ်ကို မူ‘ဟေတ်’ဟု စာလုံးပေါင်းသည်။ ‘နှစ်’ နှင့် ‘ရှစ်’တို့၏ အသံထွက်မှာ ထိုစဉ်က ကွဲကောင်း ကွဲခဲ့ရာသည်။ ‘နှစ်’ကို ‘စ’သံဖြင့် ဆုံးလျက် ‘ရှစ်’ ကို ‘တ’သံဖြင့်ဆုံးခဲ့မည်။-ဟု မှန်းဆရသည်။ ထို့ကြောင့် မွန်စာလုံးပေါင်းတွင် တွေ့ရသော ‘ကေတ်’^{၁၁၁} ကိုနည်းယူလျက် ‘ဟေတ်’ဟု စာလုံးပေါင်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်ရာသည်။ နောင်တွင်မူ ထိုစာလုံးပေါင်းစနစ်မှာ ပျောက်ကွယ်သွားသည်။ ထိုအတူ ‘ဝဆွဲ’ကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် မသုံးတတ်သေးသော မြန်မာတို့သည် ‘ရွှေ’ , ‘မွေး’ စသည်တို့ကို စာလုံးပေါင်းလိုသည့်အခါ ‘ရှယ်’ , ‘မယ်’ ဟူ၍ ရေးသည်။ မွန်စာလုံးပေါင်းတွင် တွေ့ရသော ‘တယ်’ကို စံပြုထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဗျည်းတွဲမပါ ‘အေ’သရ သန့်သန့်ဖြစ်သော ‘သိယ်’ , ‘ပိယ်’တို့မှာမူ မြန်မာတို့၏ ကိုယ်ပိုင်စနစ်ဖြစ်ဟန် ရှိသည်။ ရှေးမွန်တွင် “ဖြေယ်” “ဖြေယ်” စသည်ဖြင့်သာ တွေ့နိုင်သည်။ ‘ဝိယ်’ဟု လုံးကြီးတင် ယသတ် တွဲစပ်နေသော သင်္ကေတ မတွေ့ရ။ ‘ကျွန်’ , ‘လွန်’ စသည်တို့ကို ရေးရာတွင်လည်း မွန်တို့၏ ‘ကောန်’စာလုံးပေါင်းကို အတုယူကာ ‘ကျောန်’ , ‘လောန်’ ဟူ၍ စာလုံးပေါင်းပြန်သည်။ ‘ထောတ်’ , ‘လှောတ်’ စသည်ဖြင့် စာလုံးပေါင်းခြင်းမှာ ထိုစနစ်ကို အခြေခံလျက် ‘မြန်မာတို့ ထပ်ဆင့်ပွားယူချက်’ဟု ဆိုသင့် လိမ့်မည်။ ရှေးမွန်အရေးအသားတွင် အလားတူ စာလုံးပေါင်းမျိုး မတွေ့မိသေး။^{၁၁၂}

တစ်ဖန် အသံနိမ့်မြင့်သင်္ကေတများကိုလည်း ကြည့်နိုင်ပြန်သည်။ မြန်မာဘာသာသာသည် ‘အသံနိမ့်မြင့်,တက်ကျဘာသာ ဖြစ်သည်။ မွန်ဘာသာတွင် အသံနိမ့်မြင့်,တက်ကျသည် အရေးမကြီး။ သို့သော် ရှေးမွန်စာလုံးပေါင်းများတွင် ‘ဂေါးဟ်’ , ‘ဗွဲ’ , ‘လး’တို့၌ ဝိသဒ္ဓနီကို တွေ့ရသည်။ ထိုအတူ မြန်မာတို့နှင့် အနေကြာခဲ့ပြီးဖြစ်သည့် ပျူစာ၌လည်း ဝိသဒ္ဓနီကို တွေ့နိုင်သည်။ သို့သော် ထိုစဉ်က မြန်မာများသည် မည်သူထံကမျှ ထိုသင်္ကေတများ မယူသေး။ မွန်စာလုံးပေါင်းစနစ်တွင် ဝိသဒ္ဓနီနှင့်သဘောတူ အလဲအလှယ်သုံးနိုင်သော ‘ဟသတ်’ကို သတိထားမိရာ၊ တစ်ခါတစ်ရံ ထို ‘ဟသတ်’ကိုယူသည်။ ‘တည်း’ကို ‘တေဟ်’ဟု ရေးပုံ မျိုးတည်း။ တစ်ဖန် အောက်မြစ်သံကို ရေးရန်အတွက် သင်္ကေတ လိုပြန်သည်။ ထိုအခါ မွန်တို့၏ ‘ဣမောအ်’ , ‘ဝေါအ်’ ဟူသော စာလုံးပေါင်းများကို သတိထားမိပုံ ရသည်။ ထို့ကြောင့် ‘နှစ်ဂျိုအ်’ , ‘ဒေအ်’ စသည်တို့၌ ‘အ်’နှင့် ရေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ရာသည်။ မွန်စာလုံး ပေါင်း၌ ‘အော’ သရနောက်တွင်သာ ‘အ်’ကိုသုံးသော်လည်း မြန်မာစာလုံးပေါင်းတွင် ‘အို’

mgjoe.com

‘အ’စသည့် အခြားသရများနောက်၌လည်း အသုံးပြုသည်။ မြန်မာတို့ကမူ လိုအပ်သည့်သရ သင်္ကေတ၏ အောက်၌ထားပုံကို ‘မိန္ဒ’ဟူသောအရေး၌ တွေ့နိုင်သေးသည်။

‘မြန်မာစာရေးနည်းစနစ်သည် မွန်စာရေးနည်းစနစ်ကိုမှီးလျက် ထပ်ဆင့်မွမ်းမံလာခဲ့သော စနစ်ဖြစ်သည်။’-ဆိုသောအချက်မှာ ထင်ရှားနေသည်။

အစောဆုံး မြန်မာစာ

တွေ့ရသမျှ မြန်မာစာအရေးအသားများအနက် ‘ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာသည် အစောဆုံး ဟုတ်၊မဟုတ် ဟူသောအချက်မှာလည်း စူးစမ်းသင့်သည့်အချက် ဖြစ်သည်။

ရာဇကုမာရ်မတိုင်မီကပင် မြန်မာကျောက်စာများ ရှိနေခဲ့ပြီ။-ဆိုသောအချက်မှာ ယုံမှားစရာ မရှိချေ။ မွန်ဘာသာစာပေကို များစွာအားပေးသော ကျန်စစ်သားမင်းကြီးသည်လည်း မြန်မာ ဘာသာကျောက်စာ ရေးထိုးခဲ့မည်။-ဟု ယူဆစရာအကြောင်းများ ရှိသည်။ ၁၈ ရာစုအတွင်း ဗဒုံမင်းလက်ထက် နိုင်ငံအရပ်ရပ်ရှိ ကျောက်စာများကို စုဆောင်းမှတ်တမ်းတင်ရာတွင် စုဆောင်း ရရှိသမျှကျောက်စာများကို အကွရာအသစ်ဖြင့် ကူးယူရေးထိုးသည်လည်း ရှိသည်။ မူလ ကျောက်စာပါ အကြောင်းအရာကို ရှေးဦးဖော်ပြလျက် ဗဒုံမင်း ထပ်ဆင့်ပြုလုပ်သော ကုသိုလ် များကို ဆက်လက်ရေးထိုး ဖော်ပြသည်လည်း ရှိသည်။ ပထမအမျိုးအစားကို ‘ဆင့်ထိုး’ဟု ခေါ်၍၊ ဒုတိယအမျိုးအစားကို ‘စပ်ထိုး’ဟုခေါ်သည်။ ထိုကျောက်စာများကို ယခုအခါ မန္တလေး မဟာမုနိတံတိုင်းအတွင်းထားရှိရာ ထိုကျောက်စာစုတွင် အနော်ရထာမင်းလက်ထက်၊ ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက်က ရေးထိုးခဲ့သည့်ကျောက်စာများ ပါဝင်သည်။ အချို့မှာ ‘ဆင့်ထိုး’၊ အချို့မှာ ‘စပ်ထိုး’ ဖြစ်သည်။ မူလအကွရာများဖြင့် မဟုတ်သော်လည်း ဗဒုံမင်းလက်ထက် အကွရာများဖြင့် ဖတ်နိုင်သည်။ အနော်ရထာမင်းလက်ထက်နှင့် သက်ဆိုင်သော ဆင့်ထိုး၊ စပ်ထိုး ကျောက်စာပေါင်း ၁၆ ချပ် တွေ့ရသည်။

ထိုကျောက်စာများပါ အချက်အလက်များကိုမူ ‘ယုံကြည်လက်ခံနိုင်လောက်အောင် ကျေနပ် ဖွယ်မရှိ။’ဟု သုတေသီတို့ ယူဆကြသည်။^{၁၀၅} ဗဒုံမင်းလက်ထက် ကျောက်စာဆရာတို့ မူလ ကျောက်စာကို ဖတ်ရှုရာတွင် သက္ကရာဇ်များ မှားယွင်းဖတ်ရှုခဲ့ခြင်းသည် အကြောင်းတစ်ကြောင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကျောက်စာသက္ကရာဇ်များမှာ အများလက်ခံထားသော အနော်ရထာမင်းလက်ထက် ကာလနှင့် ကွဲလွဲလျက် ရှိသည်။ ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက်နှင့်ဆိုင်သော ဆင့်ထိုးကျောက်စာ ၅ ချပ်တွေ့ရရာ၊ ထိုကျောက်စာပါ သက္ကရာဇ်များမှာမူ ချွတ်လွဲခြင်း မရှိချေ။ ကျန်စစ်သားမင်း လက်ထက်အတွင်း ကျရောက်နေသည့် သက္ကရာဇ်များသာ ဖြစ်သည်။

၁၀၈၅ အေဒီတွင် ဘုရားတည် ကျောင်းဆောက်၍ မြေလှူဒါန်းခဲ့သည့် ကျောက်စာ၊^{၁၀၆}
သက္ကရာဇ် ၁၀၈၆ အေဒီတွင် ဟန်လင်းမြို့တောင်အရပ်၌ ဘုရားတည် မြေလှူသည့် ကျောက်စာ၊^{၁၀၇}

၁၀၈၉ အေဒီတွင် ပုဂံမြို့မင်းအိုချမ်းသာဘုရားအား ရွာမြေထန်းနှင့် ကျွန်များလှူဒါန်း သည့် ကျောက်စာ၊^{၁၀၈}

၁၀၉၇ အေဒီတွင် ပုဂံမြို့မမြော်ရာဇာ ဘုရားအား မြေလှူဒါန်းခဲ့သည့် ကျောက်စာ^{၁၀၇}
 ၁၁၀၅ အေဒီတွင် ဆင်ဦးတုံမဟာရတနာစေတီ၌ မြေလှူဒါန်းခဲ့သည့် ကျောက်စာ^{၁၀၈}-တို့
 ဖြစ်သည်။

ကျောက်စာအားလုံးမှာ စပ်ထိုးကျောက်စာများသာ ဖြစ်ရာ၊ အလှူစာရင်းကို ဦးစားပေးထား
 သဖြင့် ပုဂံခေတ်ဦး စာသံပေသံကို ထိုကျောက်စာများတွင် မတွေ့နိုင်ပေ။ မွန်ဘာသာကျောက်စာ
 များလောက် မခိုင်ခံ့ မကြီးကျယ်လင့်ကစား၊ မြန်မာလိုလည်း ကျန်စစ်သားမင်းကြီး ရေးခဲ့မည်။^၁
 ဆိုသောအချက်ကိုမူ အဆိုပါကျောက်စာများက သက်သေထူလျက်ရှိသည်။

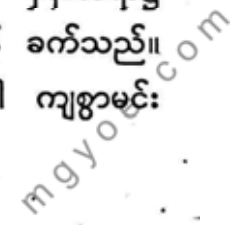
ယခင်ကမူ သက္ကရာဇ်ရက်စွဲပါသော မြန်မာစာများအနက် အစောဆုံးကျောက်စာအဖြစ်
 ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာကိုသာ ညွှန်းခဲ့ကြသည်။ သို့သော် နောက်ထပ်တွေ့ရှိရသော ကျောက်စာ
 များအနက် နဘဲတောဘုရားကျောက်စာကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။^{၁၀၉} ၁၁၁၂ အေဒီ ရက်စွဲ
 ပါသည်။ ကျောက်စာပါအကြောင်းအရာမှာ ဤသို့ဖြစ်သည်။

‘ပိဋကတ်သုံးပုံ ပြုသည်။ မဟာပဋ္ဌာန်းလည်း ပူဇော်သည်။ ကူသုံးလုံး ပြုသည်။ သင်္ဃာတို့
 အတွက် အဆောက်အဦ လေးခုလည်း ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသည်။ ကျွန်များလည်း လှူဒါန်း
 သည်။’

၂မျက်နှာ ရေးထိုးထားလျက် ရှေ့မျက်နှာတွင် ၄၆ ကြောင်း၊ ကျောဘက်တွင် ကြောင်းရေ
 ၅၀ မျှပါသော်လည်း ကျောဘက်မှာ ဖတ်၍မရ။ ဖတ်၍ ရသမျှအကြောင်းအရာမှာ ထိုမျှသာ
 ဖြစ်သည်။ စာလုံးပေါင်းများကို ထောက်ချင့်လျှင်လည်း ကျောက်စာပါ သက္ကရာဇ်ကာလ
 လောက်ကလက်ရာ ဖြစ်နိုင်ရာသည်။ ‘ပျအံ’ , ‘လောန်’ တို့ကို စာလုံးပေါင်းပုံမှာ ရာဇကုမာရ်
 ကျောက်စာမှာအတိုင်း ဖြစ်သည်။ ကျွန်အမည်စာရင်းက များနေသဖြင့် စကားအသုံးအနှုန်းကို
 နှိုင်းယှဉ်စဉ်းစားရန် မလွယ်။ ‘ပိတကတ် သုံးပုံ’ , ‘ကူသုံးလုံး’ , ‘သင်္ဃာရံ လေးခု’ ဟူရာ၌
 မျိုးပြစကားများ ခွဲခြားခြားသုံးပုံကို သတိထားနိုင်သည်။ ထိုအချိန်လောက်ကတည်းက အချို့
 မျိုးပြစကားများကို အရာဝတ္ထုအလိုက် ခွဲခြား သုံးနှုန်းနေခဲ့ပြီ။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာနှင့်
 တစ်ချိန်တည်းလောက်တွင် ရေးထိုးခဲ့လင့်ကစား၊ စာပေသာဓကအဖြစ် လေ့လာလောက်သည့်
 အရည်အသွေးမျိုး မတွေ့ရချေ။

ပေါ်တော်မူဘုရားနှင့် တောင်ခဲ-စည်သဘင်ကျောက်စာများကိုလည်း ရာဇကုမာရ်မတိုင်မီ
 ကျောက်စာများအဖြစ် သုတေသီတို့ ဖော်ပြကြသည်။^{၁၁၀}

ပေါ်တော်မူဘုရားကျောက်စာတွင် ရေးရိုးရေးစဉ်အတိုင်း ရေးထိုးထားသော ခုနှစ်သက္ကရာဇ်
 မပါ။ ကျောက်စာအဆုံးတွင် ‘၄၄၄’ ဟု ပါသည်။ ထို ၄၄၄ကို ခရစ်နှစ် ၁၀၈၂ နှင့် တူညီသော
 သက္ကရာဇ်အဖြစ် မှတ်ယူခြင်းသည် ‘ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာထက် စောမည်။’ ဟု မှန်းဆရာ၌
 အကြောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်ပေမည်။ ‘၄၄၄’ ကို ‘သက္ကရာဇ် ၄၄၄’ ဟု သတ်မှတ်ရန် ခက်သည်။
 ကျောက်စာအဆင်အပြင်တစ်မျိုး ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နိုင်သေးသည်။ ၁၂၄၉ ရက်စွဲပါ ကျွဲစွဲပါ

အမိန့်တော်ပြန်တမ်း ကျောက်စာတွင် အလားတူအဆင်အပြင်မျိုး တွေ့နိုင်သည်။^{၁၁၁} ခေတ်ဦး ကျောက်စာအဖြစ် တစ်ထစ်ချသတ်မှတ်ရန် ခက်သည်။

တောင်ခ-စည်သဘင်ကျောက်စာမှာမူ သက္ကရာဇ်အမှတ်အသား ပါသည်။ ‘သက္ကရာဇ် ၄၄၃ ပြာသိုလဆန်း ၁၅ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့’ ဟုဆိုသည်။ ‘ခရစ်နှစ် ၁၀၈၃ ခန့် ဖြစ်သည်။ ရာဇကုမာရ် ကျောက်စာထက် နှစ် ၃၀ ခန့်စောသည်။ ဤကျောက်စာနှင့်ပတ်သက်၍ ‘လက်ရေးအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ စာလုံးပေါင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ စကားအသုံးအနှုန်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ရှေးအလွန်ကျလှသော မူလထိုးကျောက်ဘ ဟုယုံကြည်ရန်ရှိကြောင်း၊’ ထင်မြင်ချက် ပေးကြသည်။^{၁၁၂}

ဤကျောက်စာတွင် အလှူရှင် ၂ ဦး၏အမည် ပါရှိရာ တစ်ဦး၏အမည်မှာ ‘ဇေယျသဘင်’ ဖြစ်သည်။^{၁၁၃} ထိုအမည်မျိုးကို ကျန်စစ်သားမင်း နန်းတည်ကျောက်စာတွင်လည်း တွေ့နိုင်သည်။ သံဗျင် စာရင်းတွင် ‘သမ္ဗေဇ ဇေယျသဘင်။ သမ္ဗေဇကသာသုရ်။ သမ္ဗေရာဇသုရ်’ စသည်ဖြင့် ရေးထိုးထားသည်။^{၁၁၄} ‘ဇေယျသဘင်’ ဘွဲ့ခံ သံဗျင်ကြီးတစ်ဦးလည်း ရှိခဲ့ရာ၊ ထိုဇေယျသဘင်၏ ကောင်းမှုဖြစ်လေမည်လား။-ဟူ၍လည်း ဆက်စပ်စဉ်းစားဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။ ကျိန်စာစကားမှာ လည်း ထိုခေတ်ကာလ လေသံအတိုင်း ဖြစ်သည်။

ပဉ္စာနန္ဒရိတ်ငရဲလျှင် ကျစေသတည်း။ မြေပုံအလုံးမျှ လာသိမ်းသောဘုရား မဖူးစေသ တည်း။^{၁၁၅}

အလားတူကျိန်စာမျိုးကို ၁၁၂၀ ရက်စွဲပါ သင်ကြီးငတိလတ်သင် ကျောက်စာ၌လည်း တွေ့နိုင် သည်။

‘ပဉ္စာတရိတ်’ မည်သော ငရဲအပါယ် ကျစေသောတည်း။ ဤမြေပုံအလုံးမျှ လာသိမ်းသော ဘုရားသခင်၌အား မဖူးရစေသောတည်း။^{၁၁၆}

ထပ်တူနီးပါးမျှ ဖြစ်နေရာ၊ ထိုခေတ်ထိုကာလက ခေတ်စားခဲ့သောကျိန်စာမျိုး ဖြစ်ပေလိမ့် မည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာထက်စောသော ကျောက်စာတစ်ချပ်ဖြစ်သည်ကို သံသယဖြစ်ဖွယ် မလို။ သို့သော် နဘဲတောကျောက်စာနည်းတူ စာပေတစ်ရပ်အဖြစ် ဖော်ပြနိုင်လောက်အောင် မထူးခြားလှချေ။

ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ မတိုင်မီကပင် မြန်မာစာအရေးအသား အထင်အရှားရှိခဲ့လေပြီ။ အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် အရေးအသားမှတ်တမ်းများ ယိုယွင်းပျက်စီးခဲ့၍သာ မတွေ့ရတော့ ခြင်း ဖြစ်သည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာတွင် ရေးထိုးထားသော မြန်မာစာသည် နေ့ချင်းညချင်း တီထွင်ရေးသားလိုက်သော အရေးအသားမျိုးမဟုတ်သည်ကို အလွယ်တကူ နားလည်နိုင်သည်။

ထို့ပြင် မြကန် မွန်ကျောက်စာတွင်တွေ့ရသည့် အစောဆုံးမြန်မာစာအရေးအသားကို သတိ မှုအပ်သည်။ ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက်ထိုး မွန်ကျောက်စာများအကြောင်း၌ မြကန်ကျောက်စာ နှင့် အလံပုဂံကျောက်စာတို့ကို ဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ထိုကျောက်စာ ၂ရပ်လုံးမှာ ကျန်စစ်သား ကန်တူးခဲ့ သည်ကို ဖော်ပြသည့်ကျောက်စာများ ဖြစ်သည်။

‘မြကန်’ ဟူသောအမည်မှာ ထိုကန်၏အမည်ရင်း မဟုတ်။ နောင်မှရသောအမည် ဖြစ်သည်။ ‘သေခြင်းကင်းသောကန်’ဟု အဓိပ္ပာယ်ရောက်စေလိုသဖြင့် ‘အမရကန်’ဟု မူလက ခေါ်ဆိုကြမည်။ ‘အမရကန်’ခေါ်ရာမှ နောင်တွင် ‘မြကန်’ဟု ပြောင်းလဲခေါ်ဆိုလာကြခြင်း ဖြစ်သည်။^{၁၇} ကျန်စစ်သားမင်းကိုယ်တိုင် ပေးခဲ့သောအမည်မှာ ‘အမရကန်’လည်း မဟုတ်။ ‘မြကန်’လည်း မဟုတ်။ တစ်မျိုးတစ်မည် ဖြစ်သည်။ မြကန်ကျောက်စာ တစ်လျှောက်လုံး မွန်ဘာသာနှင့်ရေးသော်လည်း ထိုအမည်ကိုမူ မြန်မာလို ရေးတော့သည်။ ကျောက်စာ ဃဗျက်မှာ ကြောင်းရေး ၁၁, ၁၂ တွင်

‘မဟာနိဗ္ဗာန် လက်ဆုယ်ခိရိယံ’ - ဟု အထင်အရှားပါသည်။

ခေတ်မြန်မာစကားနှင့်သော် ‘မဟာနိဗ္ဗာန် လက်ဆွဲချီရေ’ဟု ဆိုနိုင်ပေမည်။ ‘နိဗ္ဗာန်သို့ လက်ဆွဲပို့ဆောင်ရာရေကန်ကြီး’အဖြစ် တင်စားမှည့်ခေါ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤတွင် မြန်မာ စကားသံများဖြစ်သော ‘လက်ဆုယ်ခိရိယံ’စာလုံးပေါင်းမှာ ရာဇကုမာရ် စာလုံးပေါင်းစနစ်နှင့် ယှဉ်လျှင် ထူးခြားနေသည်။ ‘ဆွဲ’ကို ‘ဆုယ်’ဟု စာလုံးပေါင်းထားသည်။ ‘ရာဇကုမာရ် ကျောက်စာ စာလုံးပေါင်းစနစ်အရသော် ‘ဆွေ’ဟုဖတ်ဖွယ် ဖြစ်သည်။ မြကန်ကျောက်စာ ရေးထိုးစဉ်က စမ်းသပ် စာလုံးပေါင်းနေသည့်လက္ခဏာ ပိုမိုကဲသည်။ ‘အေ’ ‘သရသက်သက် ရေကို’ ‘ရိယံ’ဟု စာလုံးပေါင်းရာတွင်မူ ရာဇကုမာရ်စာလုံးပေါင်းအတိုင်း ဖြစ်သည်။ ချီကို ‘ခိ’ဟုရေးသည့်အလေ့အထမျိုး ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာတွင် မတွေ့ရသော်လည်း ပုဂံခေတ် တစ်လျှောက်တွေ့နိုင်သည့် ‘စာချီ’ ‘စခိ’ စာလုံးပေါင်းပုံမျိုး ဖြစ်သည်။ ဤ ‘မဟာနိဗ္ဗာန် လက်ဆုယ်ခိရိယံ’ ဟူသောစာစုကို တွေ့ရသမျှအနက် အစောဆုံးမြန်မာစာအဖြစ် ယူအပ်သည်။

ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ မူတည်ဘာသာ

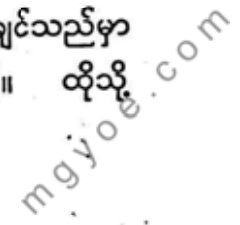
ဤတွင် မွန်မြန်မာစုစည်းမိရာက မြန်မာစာ ပေါ်ထွန်းလာပုံကို လည်းကောင်း၊ မြကန် တူးစဉ်ကာလကပင် မြန်မာစာအရေးအသား ရှိနေပြီကိုလည်းကောင်း သိကြရပြီ။ ထိုသို့ဆိုက ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာကို ဘာသာစကား ၄ မျိုးနှင့် ရေးရာတွင် မည်သည့်ဘာသာနှင့် မူလ ရေးထိုး၍ အခြားဘာသာများသို့ ပြန်ဆိုပါသနည်း။ ပျူဘာသာတွင် ‘နမောဗုဒ္ဓါယ’ဟူသော ဝန္တနာစကား မပါခြင်း၊ ပါဠိဘာသာတွင် ထိုဝန္တနာစကားကို မသုံးခြင်းက လွဲလျှင် ကျောက်စာ ပါအကြောင်းအရာများမှာ အတူတူသာ ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ဘာသာစကားတစ်ရပ်ဖြင့် ရေးဦးစွာရေး၍ နောင်မှ အခြား ၃ ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့ကြမည် ဖြစ်သည်။

mgyoe.com

ထိုအချက်နှင့်ပတ်သက်၍ စဉ်းစားသည့်အခါ 'မြန်မာဘာသာမှ အခြားဘာသာများသို့ ပြန်ဆိုခြင်း ဖြစ်မည်။' ဟု ပညာရှင်အများပင် ယူဆလိုကြောင်း။ မွန်ဘာသာဝါကျများတွင် မြန်မာဝါကျပုံစံများ ရောထွေးပါဝင်နေသောကြောင့် ထိုသို့ယူဆခြင်းဖြစ်ကြောင်းကို အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းပြချက်သည် ခိုင်လုံမည် မထင်။ မွန်ဘာသာဝါကျများတွင် မြန်မာဝါကျပုံစံများ ရောထွေးပါဝင်နေသည့်နည်းတူ၊ မြန်မာဝါကျတွင် မွန်ဝါကျပုံစံများ ရောထွေးပါဝင်နေသည်ကို အထက်တွင် သာဓကပြခဲ့ပြီ။ ထိုစဉ်က မွန်နှင့် မြန်မာမှာ လက်ပွန်း တတီး နေထိုင်ခဲ့ကြရာ ဘာသာစကားအရောအယှက် ရှိခဲ့သည်မှာ သဘာဝတရား ဖြစ်သည်။ ဝါကျဖွဲ့ပုံမှာသာ မဟုတ်။ စကားအသုံးအနှုန်းများလည်း ရောယှက်သည်။ သာဓကအားဖြင့် 'သံဗျင်ကြီး၊ သံဗျင်ငယ်' ဟူသောဝေါဟာရကို ကြည့်နိုင်သည်။ မွန်စကား 'သံဗျင်' နှင့် မြန်မာစကား 'ကြီး'၊ 'ငယ်' တို့ကို ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ထိုဝေါဟာရကို ကျန်စစ်သား လက်ထက် မွန်တို့က 'သမ္ဗေင်ဂြီ၊ သမ္ဗေင်လေင်' ဟု သုံးနှုန်းပြန်သည်။ မွန်နှင့် မြန်မာစကား 'ဂြီ'၊ 'လေင်' တို့ကို ပေါင်းစပ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

သို့သော် ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာပါ 'သင်ဂြီ' ဟူသော မြန်မာဝေါဟာရအတွက်မူ မွန်ဘာသာနှင့် ရောထွေးခြင်း မရှိပြန်။ မွန်တွင် 'ဆရာအရှင်' ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ဖြင့် 'တိစာရ်' ဟု မွန်စကားသန့်သန့် သုံးသည်။ ပါဠိတွင် 'ပညာရှိ' ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ဖြင့် 'ပဏ္ဍိတ'၊ ပျူတွင်လည်း 'တပည့်သားမြတ်' ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ဖြင့် 'တြးမံး'၊ မိမိတို့ဘာသာစကားအလိုက် အသီးသီးသုံးကြသည်။ ထိုကြောင့် အသုံးအနှုန်းကိုကြည့်၍ 'မည်သည့်ဘာသာစကားက အရင်းကျသည်။' ဟု ဆုံးဖြတ်ရန်မှာလည်း ခက်ခဲနေပြန်သည်။ ထိုကြောင့် ထိုခေတ် ထိုကာလ ဘာသာစကားအရေးပါမှု အခြေအနေသည် ပဓာနကျခဲ့မည်။-ဟု ယူဆသည်။ ရာဇကုမာရ်၏ ခမည်းတော်မင်းကြီးလက်ထက်တစ်လျှောက် မွန်ဘာသာအရေးအသားကိုသာ တွေ့ရခြင်း၊ ကျန်စစ်သားမင်းနန်းတည်ရာ မွန်ပညာရှင်များ၊ အရာရှိများကို ထင်ထင်ပေါ်ပေါ် ရှေ့တန်းနေရာ များ၌ တွေ့နိုင်ခြင်း၊ ရာဇကုမာရ်၏ ဝူပြောက်ကြီးနံရံများတွင် မွန်မင်စာများကိုသာ တွေ့ရခြင်း ဟူသောအချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။ မွန်ပညာရှင်၊ မွန်ဘာသာစာပေ၏ အရှိန်ဩဇာမှာ မသေးလှပေ။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာရေးရာတွင် မွန်တို့ကို ဆရာတင်ခဲ့မည်။-ဟု ယူဆသည်။

ဤတွင်လည်း အငြင်းပွားဖွယ် ပေါ်ပေါက်နိုင်သည်မှာ ယခင်က မွန်ကျောက်စာများနှင့် ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာအရေးအသား ဟန်ပန်လေသံ ကွာခြားသည့်အချက် ဖြစ်သည်။ ရှေးမွန်တို့ ၏လက်ရာကျောက်စာများတွင် ဖွဲ့ဖွဲ့နွဲ့နွဲ့ရှိပါလျက် ဤကျောက်စာတွင် အဘယ်ကြောင့် အဖွဲ့အနွဲ့ ကင်းနေရပါသနည်း။ 'မွန်တို့အား ဆရာတင်သည်။' ဆိုခြင်းမှာ ဖြစ်နိုင်ပါမည်လော။-စသည်ဖြင့် စောဒနာဖွယ် ဖြစ်နေသည်။ ဤကား ရာဇကုမာရ်၏စိတ်သဘောကို အကြောင်းပြုလျက် ဖြစ်ရသည်။-ဟု ယူဆနိုင်ပေလိမ့်မည်။ ရာဇကုမာရ်၌ ခမည်းတော်မင်းကြီးကဲ့သို့ ပြည်သူတို့အား စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရန် အကြောင်းမရှိ။ မိမိကောင်းမှုအတွက် ကျောက်စာတိုင် စိုက်ထူချင်သည်မှာ လည်း ငှမုက်နာ ငှဘာသာဖြစ်ရာ ရှည်ရှည်လျားလျားရေးရန် အကြောင်းမရှိ။ ထိုသို့

အကြောင်းအရာတူတစ်ရပ်ကို ဘာသာစကား ၄ မျိုးဖြင့် ရေးသည့်အခါ ဖွဲ့ဖွဲ့နွဲ့နွဲ့ရေးနေလျှင် ဘာသာပြန်အခက်အခဲလည်း ပေါ်နိုင်သေးသည်။ ထိုထိုအကြောင်းများသည် ရှေးမွန်လက်ရာ များနှင့် လမ်းခွဲလျက် အဖွဲ့အနွဲ့မပါရခြင်း အကြောင်းများ ဖြစ်သည်။

မြန်မာစာပေသမိုင်း၏ နေအရုဏ်

ဤရာဇကုမာရ်ကျောက်စာကား မြန်မာစာပေသမိုင်းဦးအတွက် အရေးပါလှသည်ဖြစ်ရာ၊ သုတေသီအများပင် အမျိုးမျိုး ထောမနာပြုကြရသည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာတွင် ဂြိုတြိဘုဝနာ ဒိတျဓမ္မရာဇာမင်း၏ နန်းတက်ချိန်၊ နတ်ရွာစံချိန်များကို အတိအကျဖော်ပြထားရာ သမိုင်းတန်ဖိုး ရှိသည်။^၁ ဟု ဆိုကြသည်။ မြန်မာရာဇဝင်ကျမ်းအစောင်စောင်တွင် ဂြိုတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာမင်း ၏ ထီးနန်းစည်းစိမ်ကာလကို အကွဲကွဲအပြားပြား ဆိုထားကြရာ၊ ဤကျောက်စာက အဆုံး အဖြတ်ပေးနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုမှတစ်ပါး ဘာသာရေး၊ လူမှုရေးရှုထောင့်များမှ သုံးသပ်လျက်လည်း အမွှန်းတင်ကြသည်။ ကျောက်စာစာပေ အနေနှင့်သော်ကား ရာဇကုမာရ် ကျောက်စာသည် နောင်ပေါ်ထွန်းမည့် ပုဂံခေတ်ကျောက်စာတို့အတွက် ပုံစံချပေးလိုက်သကဲ့သို့ ရှိသည်။

ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကြည့်လျှင်၊ ၁-အလှူအကြောင်း။ ၂-ဆုတောင်း။ ၃-ကျိန်စာ။^၂ ဟူ၍ တွေ့နိုင်သည်။ ရာဇကုမာရ်နောက် ရေးထိုးကြသောကျောက်စာများမှာလည်း ဤပုံစံအတိုင်း ဖြစ်သည်။ ကဏ္ဍ ရှေ့နောက်အစီအစဉ် ကွာခြားကောင်းကွာခြားမည်။ ကဏ္ဍအလိုက် အသေးစိတ်ဖော်ပြပုံသာ ကွာခြားမည်။ အချို့က အလှူအကြောင်းကို၊ အချို့က ဆုတောင်းကို၊ အချို့က ကျိန်စာကို မိမိတို့ စိတ်အာရုံသန်ရာအလိုက် အသားပေး ရေးတတ် ကြသည်။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာကား အလှူအကြောင်း အသားပေးကျောက်စာ ဖြစ်သည်။ ဆုတောင်းသည် ရိုးရိုးမျှသာ ဖြစ်သည်။ ကျိန်စာသည်လည်း သာမန်မျှသာ ဖြစ်သည်။

^၁ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာကို မြန်မာစာပေသမိုင်း၏ နေအရုဏ်^၁ ဟု ဆိုသင့်တော့သည်။

မှတ်စုများ

^၁ ရှေးဟောင်းသုတေသနနှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ ၊ ဗဟိုပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၉၆၆ စာ ၂၊၁၃

^၂ သီရိပျံချိဦးမြ၊ ရှေးဟောင်းအုတ်ခွက်ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များ၊ ပထမတွဲ၊ မြန်မာနိုင်ငံတော် ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာန၊ ၁၉၆၁ စက်တင်ဘာ၊ စာစ

^၃ ယင်း စာ ၇၊၈

^၄ ယင်း စာ ၉

^၅ ယင်းစာ ၁၁

^၆ ယင်းစာ ၁၂

^၇ ယင်း၊ စာ ၁၃

^၈ ဦးကို၊ 'မြန်မာပြည် ပါဠိစာပေခေတ်ဦး'၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ စာပေနှင့်လူမှုရေး သိပ္ပံကျမ်း၊ အတွဲ ၁ အမှတ် ၁၊ သုတေသနလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်ညှိနှိုင်းရေးကော်မတီ၊ ၁၉၆၈ စန္ဒဝါရီ၊ စာ ၂၅

^၉ သီရိပျံချိဦးမြ၊ ရှေးဟောင်းအုတ်ခွက်ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များ ၊ ပထမတွဲ၊ စာ ၁၈

^{၁၀} ယင်း၊ စာ ၇၁

^{၁၁} ယင်း၊ ၂၅

^{၁၂} ယင်း၊ ၂၂

^{၁၃} ယင်း၊ ၂၂

^{၁၄} ယင်း၊ စာ ၆၆

^{၁၅} ယင်း၊ စာ ၂၄

^{၁၆} ယင်း၊ စာ ၂၉

^{၁၇} ယင်း၊ စာ ၅၉

^{၁၈} ယင်း၊ စာ ၅၉၊၆၀

^{၁၉} G.H. Luce, *Old Burma-Early Pagan*, Vol One, New York University, 1969, p. 26

^{၂၀} ယင်း၊ တတိယတွဲ၊ ပုံ ၃၂၈

^{၂၁} ဦးချစ်သိန်း၊ ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာပေါင်းချုပ်၊ အပိုင်း ၁၊ စာစ

^{၂၂} ယင်း၊ စာ ၉၃

^{၂၃} ယင်း၊ စာ ၉၈

^{၂၄} ယင်း၊ စာ ၁၃

^{၂၅} ယင်း၊ စာ ၇၀

^{၂၆} ယင်း၊ စာ ၇၆

^{၂၇} 'သူရေးကုလ်ပွာ့စ် ဓမ္မိ ချယ်ကိပ်မဟာစန်ဂုံလင် ကာလဂူသွိုင် ဓမ္မိရာဇဂေါဟ် တောသ် ဓမ္မိစိ။ ယင်ဗိဒြုခ်သာရကာရိ မဟာစန်ဂုံလင် ရောင် ဗိဒြုဗြေယ်တံစွာမ်ကုမ်' သထုံ ကျိက်တလန်း၊ ကြောင်း ၃၉၊၄၀၊

မှတ်ချက်။ ။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာပါမောက္ခ ဦးမောင်မောင်ကြီး၏စနစ်အတိုင်း မြန်မာ မြန်ဆိုဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။

^{၂၈} ဦးချစ်သိန်း၊ ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာပေါင်းချုပ် ၊ အပိုင်း ၁၊ စာ ၁၁- ၃၂

မှတ်ချက်။ ။ ရှေးမွန်ကျောက်စာပေါင်းချုပ်တွင် 'ကျန်ရစ်သားမင်းကျောက်စာ'ဟု အမည်ပေးထားသည်။ သို့သော် 'ကျန်စစ်သား' ဟူသော အမည်ကိုပင် အသုံးပြုမည်။

^{၂၉} ယင်း၊ အပိုင်း ၂၊ စာ ၉

^{၃၀} ယင်း၊ အပိုင်း ၂၊ စာ ၂၀

၃၀ G.H. Luce, *Old Burma-Early Pagan*, Vol One, p. 54

၃၁ ဦးချစ်သိန်း၊ *ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာပေါင်းချုပ်*၊ အပိုင်း ၂၊ စာ ၁၀

၃၂ ယင်း၊ စာ ၁၅

၃၃ ယင်း၊ စာ ၅၂

၃၄ ယင်း၊ စာ ၇

၃၅ ယင်း၊ စာ ၁၀

၃၆ ယင်း၊ စာ ၁၁

၃၇ ယင်း၊ စာ ၁၄

၃၈ ယင်း၊ စာ ၁၀

၃၉ ယင်း၊ စာ ၁၅

၄၀ ယင်း၊ စာ ၉

၄၁ ယခုအခါ ပုဂံပြတိုက်တွင် ရှိသည်။

၄၂ ဦးချစ်သိန်း၊ ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာပေါင်းချုပ် ၊ အပိုင်း ၂၊ စာ ၃၀

၄၃ နိုင်ပန်းလုံ၊ *ကျန်စစ်သားမင်းကြီးနှင့် မွန်ဘာသာ*၊ ယဉ်ကျေးမှု စာစောင် အတွဲ ၂၊ အမှတ် ၄။ ၁၉၅၆ ဩဂုတ် စာ ၂၄-၂၈

၄၄ ဦးချစ်သိန်း၊ ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာပေါင်းချုပ် ၊ အပိုင်း ၂၊ စာ ၃၀

၄၅ ယင်း၊ စာ ၃၅

၄၆ ယင်း၊ စာ ၃၃

၄၇ ယင်း၊ စာ ၃၁

၄၈ ယင်း၊ စာ ၂၉

၄၉ ယင်း၊ စာ ၂၇

၅၀ ယင်း၊ စာ ၄၇၊ ၄၈

၅၁ ဦးမြ၊ ပုဂံမြို့မြင်းကပါရွာ အပယ်ရတနာလိုက်စုပုရားအကြောင်း၊ ပထမတွဲ၊ ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာန။ စာ ၁၇၂

မှတ်ချက်။ ။ စာအုပ်အမည်အပြည့်အစုံမှာ ပုဂံမြို့မြင်းကပါရွာ အပယ်ရတနာ လိုက်စုပုရား အကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့အတွင်းဘက်ရှိ မဟာယာဉ်တိုက် ဆေးရေစုပုရားအကြောင်း ဖြစ် သည်။ ရုပ်ပုံများလည်း ဖော်ပြထားသည်။ အပယ်ရတနာဘုရားအတွင်းက မဟာယာဉ်တိုက် အထောက်အထားများ တစ်စုတစ်စည်းဖော်ပြထားသည်။ ဦးစိုကေ၊ ပုဂံထေသနလမ်းညွှန်၊ စာပေဗိမာန်၊ ရန်ကုန် ၁၉၈၁ စာ ၃၃၉တွင်လည်း ဤအကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည်။

၅၂ G.H. Luce, *Old Burma-Early Pagan*, Vol One, p. 77

၅၃ ဦးဘရှင်၊ *ပုဂံခေတ်ဒီသုကာနှင့်အနုပညာများ ပေါ်ပေါက်တိုးတက် ပြောင်းလဲလာပုံ*၊ မြန်မာနိုင်ငံ စာပေနှင့်လူမှုရေးသိပ္ပံကျမ်းတမ်း တွဲ ၂ မှတ်၊ ၁၉၆၉ မေ၊ စာ ၄၉

၅၄ G.H. Luce, *Old Burma-Early Pagan*, Vol One, p. 376

၅၅ စောလူ၊ *အတို့ကျွန်မိ*၊ တက္ကသိုလ်ဓမ္မာရုံရွှေရတုမဂ္ဂဇင်း၊ တက္ကသိုလ်များ ဗုဒ္ဓဘာသာ အသင်း၊ ၁၉၈၅၊ မေ၊ စာ ၁၇၄-၁၇၈

၅၆ G.H. Luce, *Old Burma-Early Pagan*, Vol One, p. 77

၅၇ မှတ်ချက်။ ။ *မြစေတီကျောက်စာ*ဟု လွဲမှား ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်မှာ ဤကျောက်စာတိုင်ကို ရာဇကျမာရ်စီရုဘုရားအနီးရှိ မြစေတီ ပရဂုဏ်တွင် တွေ့ရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ စင်စစ်အားဖြင့် *မြစေတီ*မှာ ၁၉ရာစုကမှ တည်ထားသောဘုရား ဖြစ်သည်။ ဘုရားပရဂုဏ်များ ပြုပြင်သန့်ရှင်းသည့်အခါ ငှမုက်မှာပါ ကျောက်စာတိုင် ၂တိုင် တွေ့ရသည်။ မပျက်မစီး ရှိနေသေးသော ကျောက်စာတိုင်အငယ်မှာ ယခုအခါ ပုဂံပြတိုက်တွင် ကျောက်စာတိုင်အမှတ် ၁၀ အဖြစ် ရှိသည်။ ကျောက်စာတိုင်အကြီးမှာမူ

